ROMAN FINALIST AL PREMIULUI MAN BOOKER

DAMON GALGUT

DOCTORUL CEL BUN

clasici contemporani LITERA

DAMON GALGUT

DOCTORUL CEL BUN

Traducere din limba engleză de

ADRIANA BĂDESCU

EDITURA LITERA

Bucureşti, 2023

clasici contemporani
LITERA

Clasici contemporani Litera
pune laolaltă scriitori contemporani laureați
sau nominalizați ai unor prestigioase premii literare
care le prefigurează statutul de „clasici”.
Operele de ficțiune cele mai noi, cele mai vândute,
cele mai iubite din zilele noastre –
cărți pe care abia aștepți să le citești.

Ediţie publicată pentru prima dată de Atlantic Books Ltd

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Doctorul cel bun
Damon Galgut

ISBN 978-630-319-003-7
ISBN EPUB 978-630-319-224-6

Editor: Vidraşcu şi fiii
Redactor: Alexandra Diaconescu
Corector: Ionel Palade
Copertă: Flori Zahiu-Popescu

Tehnoredactare şi prepress: Ofelia Coşman

Seria de ficţiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidraşcu Sturza.

Damon Galgut s-a născut la Pretoria, în 1963, şi a studiat teatrul la Universitatea din Cape Town. Romancier, autor de povestiri şi dramaturg premiat, şi-a scris primul roman, *A Single Season* (1984), la şaptesprezece ani. *Small Circle of Beings* (1988), un volum de povestiri, a fost urmat de romanul *The Beautiful Screaming of Pigs* (1991) şi de *The Quarry* (1995). Romanul său *Doctorul cel bun* (*The Good Doctor*, 2003) a fost finalist la Man Booker Prize for Fiction 2003 şi a câştigat Commonwealth Writers’ Prize 2004. Alte titluri de Damon Galgut includ: *The Imposter* (câştigător al University of Johannesburg English Literary

Award 2008 şi finalist la Commonwealth Writers’ Prize 2009), *In A Strange Room* (finalist la Man Booker Prize 2010 şi la Ondaatje Prize 2011) şi *Arctic Summer* (câştigător al Tate Literature Live Award pentru cartea anului 2014 şi finalist la Walter Scott Historical Fiction Prize 2015). Cel mai recent roman al său, *Promisiunea* (*The Promise*), a câştigat Booker Prize for Fiction 2021, urmând să apară în peste 30 de ţări. Damon Galgut este membru de onoare al Academiei Americane de Arte şi Litere.

1

Prima dată când l-am văzut, mi-am spus că n-o să reziste.

Şedeam la birou într-o după-amiază spre seară, iar el a apărut în prag pe neaşteptate, cu o valiză în mână, îmbrăcat în haine simple, blugi şi o cămaşă maro, cu halatul pe deasupra. Părea tânăr, pierdut şi puţin năucit, dar nu de asta mi-am spus atunci ce mi-am spus, ci din alt motiv, din cauza a ceva ce-am zărit pe chipul lui.

— Salut, a zis. Aici e spitalul?

Avea un glas surprinzător de profund pentru cineva atât de înalt şi de subţire.

— Intră, i-am răspuns. Lasă-ţi jos valiza.

A intrat, dar n-a lăsat geanta din mână. A ţinut-o strâns, în timp ce se uita în jur la pereţii roz, la scaunele goale, la biroul prăfuit din colţ şi la plantele firave care se ofileau în ghivecele lor. Îmi dădeam seama ce crede, că se

făcuse pe undeva vreo greşeală. Şi mi-a părut rău pentru el.

— Eu sunt Frank Eloff, am spus.

— Eu, Laurence Waters.

— Ştiu.

— Ştii...?

Părea uluit de faptul că-l aşteptam, cu toate că zile de-a rândul trimisese faxuri prin care-şi anunţa sosirea.

— O să împărţim o cameră, l-am informat. Hai să te conduc!

Camera era într-o altă aripă a clădirii, aşa că trebuia să traversăm terenul de lângă parcare. Pe aici trebuie să fi trecut când venise, dar acum se uita la aleea mărginită de ierburi înalte şi la copacii neîngrijiţi, cu ramurile aplecate sub povara de frunze, de parcă nu le mai văzuse niciodată.

Am străbătut culoarul lung până la cameră. Până în ziua aceea trăisem şi dormisem singur acolo. Două paturi, un dulap, un covor mic, o reproducere pe un perete, o oglindă, o canapea verde, o măsuţă de cafea din înlocuitor de lemn şi o lampă. Toate, obiecte banale, standard. Cele câteva camere ocupate arătau la fel, ca într-un hotel de mâna a doua. Singura urmă de individualitate era vizibilă în configuraţia mobilierului, dar niciodată nu mă sinchisisem să-l mut pe al meu până în urmă cu două zile, când fusese adus un pat suplimentar. Şi nici nu adăugasem nimic. Nu exista pic de personalitate în piesele de mobilier urâte şi austere; pe acest fond nedefinit, chiar şi o bucată oarecare de ţesătură ar fi ieşit în evidenţă.

— Poţi să iei patul de acolo, i-am spus. Ai loc în dulap. Baia e dincolo de uşa aceea.

— Ah! Da. Bine.

Tot nu şi-a lăsat valiza din mână.

Abia în urmă cu două săptămâni aflasem că va trebui să împart camera cu cineva. Mă chemase doctoriţa Ngema. Nu mă bucurasem, dar nici nu refuzasem. Iar în zilele care urmaseră, deşi n-aş fi crezut, mă obişnuisem cu gândul că voi avea un coleg de cameră. Poate că nu avea să fie chiar atât de rău. Poate că aveam să ne înţelegem, poate că nu era rău să am companie, poate că viaţa mea acolo avea să fie diferită într-un mod plăcut. Aşa că, într-un fel, începusem să aştept schimbarea cu o anume curiozitate. Iar înainte de sosirea lui făcusem câte ceva pentru a-l ajuta să se simtă binevenit. Aşezasem patul cel nou sub fereastră şi-l înfăţasem cu aşternuturi curate. Golisem câteva rafturi în dulap. Măturasem şi ştersesem praful, lucruri pe care le fac foarte rar.

Acum însă puteam vedea prin ochii lui că efortul meu era invizibil. Camera era urâtă şi sărăcăcioasă. Iar Laurence Waters nu semăna cu cel pe care mi-l imaginasem. Nu ştiu la ce anume mă aşteptasem, dar nu la acest tânăr anost cu pielea de culoarea aluatului, aproape încă un copil, care în sfârşit îşi lăsase geanta din mână.

Şi-a scos ochelarii şi şi i-a frecat de mânecă. Apoi i-a pus la loc şi a spus pe un ton obosit:

— Nu înţeleg.

— Ce anume?

— Locul ăsta.

— Spitalul?

— Nu doar spitalul. Adică..., a adăugat cu un gest al mâinii spre lumea din jur, spre oraşul de dincolo de zidurile aşezământului.

— Dumneata ai cerut să vii aici.

— Dar n-am ştiut că aşa va fi. De ce? a întrebat cu o vehemenţă bruscă. Nu înţeleg.

— Putem vorbi despre asta mai târziu. Acum sunt de gardă, trebuie să mă întorc în cabinet.

— Iar eu trebuie să vorbesc cu doctoriţa Ngema, a replicat el. Mă aşteaptă.

— Nu-ţi face griji pentru asta. Poţi să vorbeşti cu ea mâine-dimineaţă. Nu e nici o grabă.

— Şi acum ce-ar trebui să fac?

— Ce doreşti. Despachetează, fă-te comod. Sau vino şi stai cu mine. Eu termin în două ore.

L-am lăsat singur şi mi-am văzut de treburi. Era şocat şi deprimat. Îl înţelegeam; aşa mă simţisem şi eu când ajunsesem acolo. Vii aşteptându-te la ceva şi dai de cu totul altceva.

Vii aşteptându-te la un spital modern – rural, poate, şi mic, dar fremătând de activitate – într-un oraş în care viaţa palpită. La urma urmei, asta era capitala a ceea ce fusese unul dintre teritoriile indigene[1], aşa că indiferent de caracterul moral sau amoral al politicii care le crease, te-ai fi aşteptat să fie un loc animat şi plin de reprezentanţi ai administraţiei, cu oameni în continuă mişcare. Iar când ieşeai de pe şoseaua principală spre graniţă şi intrai pe drumul secundar spre orăşel, locul corespundea aşteptărilor – atunci când îl vedeai de la depărtare. Strada mare ducea în centru, unde se înălţau statuia şi arteziana, magazinele cu vitrine, corpurile de iluminat stradale şi clădirile de după ele. Totul părea ordonat, riguros şi perfect calibrat. Un loc plăcut.

Apoi începeai să vezi realitatea. Primul indiciu era un detaliu deconcertant; o crăpătură într-un zid altfel

---

[1] Teritoriile indigene, sau bantustanele, au fost zone sărace şi subdezvoltate create de guvernele din perioada apartheidului pentru ca diversele „naţiuni” de culoare să poată „beneficia” de „autodeterminare”. (n.a.).

imaculat sau ferestrele sparte ale unui birou pe lângă care treceai. Ori faptul că arteziana era secată, plină de nisip vechi pe fundul bazinului.

Atunci micşorai pasul, priveai în jur cu o anxietate nelămurită, şi brusc totul devenea clar. Buruienile dintre cărămizi şi dintre dalele de pavaj, iarba crescând în smocuri pe stradă, becurile arse şi magazinele pustii dincolo de vitrinele goale, mucegaiul, umezeala şi vopseaua scorojită, urmele ploii vizibile pe fiecare suprafaţă şi prăbuşirea lentă a tuturor clădirilor, uneori frântură cu frântură, alteori pe bucăţi. Şi nici măcar nu mai erai sigur unde te afli.

În plus, nu erau oameni. Ăsta era ultimul lucru pe care-l observai, deşi acum îţi dădeai seama că fusese de fapt primul lucru care-ţi lăsase acea senzaţie de pustietate: locul era părăsit. Da, puteai zări o maşină care străbătea încet un drum lăturalnic, un ins sau doi în uniformă păşind pe asfalt şi poate o siluetă mergând pe o potecă printre bălării, dar în cea mai mare parte zona era goală. Nelocuită. Fără agitaţie omenească, fără mişcare.

Un oraş-fantomă.

— De parcă ceva groaznic s-a petrecut aici, a zis Laurence. Aşa îmi pare.

— *Ja*, dar adevărul e la polul opus. Nimic nu s-a întâmplat aici vreodată. Şi nimic nu se va întâmpla. Asta e problema.

— Şi atunci, cum...?

— Cum ce?

— Nimic. Doar cum.

„Cum de se află aici, totuşi?” Asta voise el să întrebe. Şi asta era adevărata întrebare. Oraşul nu era unul care apăruse firesc, din motivele omeneşti normale – un râu într-o regiune aridă, să zicem, sau un filon de aur

descoperit, un eveniment istoric de un fel sau altul. Era o localitate concepută şi proiectată pe hârtie de birocraţi răuvoitori dintr-un alt oraş, îndepărtat, care probabil că nu călcaseră niciodată pe acolo. „Ăsta e teritoriul nostru”, spuseseră ei trasând un contur pe o hartă; „bun, şi unde să-i fie capitala? De ce nu aici, în mijloc?” Desenaseră un X cu pixul roşu, apoi, mulţumiţi de hotărârea luată, chemaseră arhitecţii să schiţeze planurile.

Aşa că stupefacţia pe care o simţea Laurence nu era ceva neobişnuit. O încercasem şi eu. Şi ştiam că se va disipa. Într-o săptămână sau două, stupefacţia va lăsa în loc altceva: poate frustrare, poate mânie sau resentimente. Care apoi se vor transforma în resemnare. Iar peste vreo două luni, Laurence îşi va duce sentinţa la capăt aici, la fel ca noi, ceilalţi, sau va plănui să evadeze.

— Dar unde sunt cu toţii? a întrebat el, adresându-se mai degrabă tavanului decât mie.

— Cine?

— Oamenii.

— Sunt acolo, am zis. Unde locuiesc ei.

Asta se întâmpla în seara aceea, în camera mea – în camera noastră. Abia stinsesem lumina şi încercam să adorm, când glasul lui se auzi în întuneric.

— Dar de ce locuiesc acolo? De ce nu sunt aici?

— Păi, ce-ar găsi aici? am răspuns cu o întrebare.

— Totul. Am văzut zona rurală când veneam încoace. Nu-i nimic acolo. Nu sunt hoteluri, nu sunt magazine, restaurante, cinematografe... Nimic.

— Nu au nevoie de toate astea.

— Dar cum rămâne cu spitalul? Nici de spital nu au nevoie?

M-am ridicat sprijinindu-mă într-un cot. Fuma o ţigară şi vedeam scânteierea roşie urcând şi coborând. Stătea întins pe spate, cu privirea în sus.

— Laurence, trebuie să înţelegi un lucru. Ăsta nu-i un spital adevărat. E o glumă. Când veneai încoace, la volan, îţi aminteşti de ultimul oraş pe lângă care ai trecut, la o oră distanţă de aici? Acolo e spitalul adevărat. Acolo se duc oamenii când sunt bolnavi. Nu vin aici. Fiindcă aici nu e nimic. Tu ai ajuns în locul greşit.

— Nu cred asta.

— Ai face bine s-o crezi.

Lucirea roşie a rămas nemişcată o clipă, apoi s-a înălţat şi a coborât, s-a înălţat şi a coborât din nou.

— Dar oamenii au accidente, oamenii se îmbolnăvesc. Şi n-au nevoie de ajutor?

— Şi ce crezi tu că înseamnă locul ăsta pentru ei? De aici a venit armata. Aici trăia dictatorul lor marionetă. Ei detestă locul ăsta.

— Te referi la politică, a spus el. Dar asta a rămas deja în trecut. Nu mai contează.

— Trecutul abia a avut loc. Nici nu e trecut încă.

— Mie nu-mi pasă de asta. Eu sunt medic.

Am stat şi l-am privit o vreme. Câteva minute mai târziu şi-a stins ţigara pe pervaz şi a azvârlit chiştocul afară, pe fereastră. Apoi a murmurat un cuvânt sau două pe care nu le-am desluşit, a schiţat un gest cu mâinile, a oftat şi s-a culcat. A adormit aproape instantaneu. Membrele i se relaxaseră şi-i auzeam sunetul regulat al respiraţiei.

Eu însă nu puteam dormi. Trecuseră ani de când nu mai fusesem nevoit să petrec o noapte împreună cu altcineva în aceeaşi cameră. Şi mi-am amintit atunci – aproape incredibil, fiindcă nu avea nici o importanţă – cum

existase un timp, cândva demult, când ideea că o persoană dormea lângă mine în întuneric era o sursă de confort şi alinare. Nu mă puteam gândi pe atunci la nimic mai plăcut. Iar acum, acest alt corp care respira îmi dădea o stare de tensiune, de atenţie încordată şi oarecum de furie, aşa că de-abia după câteva ore am fost suficient de obosit ca să închid ochii.

2

Multă vreme fuseserăm doar şapte: Tehogo şi personalul de la bucătărie, doctoriţa Ngema, cei doi Santander şi eu. Cândva, lucrurile stătuseră altfel. La sosire găsisem o doctoriţă indiancă, însă ea plecase de mult, şi un tip alb din Cape Town, care apoi se căsătorise şi emigrase. Erau pe atunci şi patru sau cinci asistenţi medicali, dar fuseseră disponibilizaţi sau transferaţi toţi, cu excepţia lui Tehogo. Eram prea mulţi pentru firişorul acela firav de necesităţi umane. Prin urmare, atunci când cineva pleca, nu mai era înlocuit, locul gol lăsat în urmă fiind imediat baricadat şi fortificat aidoma unui bastion împotriva colapsului final.

În aceste condiţii, era firesc ca sosirea lui Laurence să pară un eveniment misterios. Lipsit de sens. Când doctoriţa Ngema îmi spusese că un medic tânăr urma să vină pentru un an de serviciu comunitar, la început crezusem că glumea. Auzisem despre serviciul comunitar, un nou program guvernamental menit să doteze cu personal toate spitalele din ţară. Dar noi păream prea obscuri ca să ne calificăm.

— De ce? am întrebat. Nu mai avem nevoie de nimeni.

— Ştiu, a răspuns ea. Eu n-am cerut nici un om. El a solicitat să vină aici.

— El a solicitat? De ce?

— Nu ştiu, a zis uitându-se nedumerită la scrisoarea care îi fusese trimisă prin fax. Nu avem de ales, Frank. Trebuie să-i găsim un loc.

— Păi, e-n regulă, am spus dând din umeri. Pe mine nu mă afectează.

Doctoriţa Ngema a ridicat privirea şi a oftat.

— Mă tem că te afectează totuşi. Trebuie să-l cazez în cameră cu tine.

— Poftim?

Aşa ceva nu se mai întâmplase niciodată. A văzut dezamăgirea întipărită pe faţa mea.

— N-o să fie pentru mult timp, Frank. Când vor pleca Santanderii, o să-l mut în locul lor.

— Dar... avem un culoar întreg plin de camere goale. De ce să nu stea într-una dintre ele?

— Fiindcă în camerele acelea nu există mobilier. Singurul lucru pe care i-l pot oferi e un pat. Dar de unde să iau mese, scaune...? Trebuie să se aşeze şi el pe ceva. Te rog, Frank! Ştiu că e greu. Dar cineva trebuie să facă un compromis.

— Şi de ce eu?

— Cine altcineva, Frank?

Nu era o întrebare simplă. Exista însă o altă cameră, în capătul culoarului, care era în dispută.

— Tehogo, am replicat.

— Frank, ştii că nu se poate!

— De ce nu?

Şi-a schimbat poziţia pe scaun şi glasul i s-a ridicat cu o octavă a protest.

— Frank! Frank, ce pot să fac? Te rog! O să găsesc o soluţie, îţi promit. Dar nu pot să-l dau afară!

— Nu trebuie să-l dai afară. Dar de ce nu pot să împartă ei o cameră?

— Fiindcă... Tehogo nu e medic, iar tu eşti. E normal ca doi medici să împartă camera.

În spatele cuvintelor ei erau altele, nespuse. Nu doar că şi eu şi Laurence eram medici; amândoi eram bărbaţi albi, aşa că era firesc să stăm împreună.

Când a sunat ceasul dimineaţă, el se trezise deja şi se îmbrăcase; şedea pe marginea patului şi fuma o ţigară.

— Vreau să vorbesc cu doctoriţa Ngema, mi-a spus fără altă introducere.

— Sigur. Dar va trebui să aştepţi puţin.

— Pot să mă duc la cabinetul ei. Nu trebuie să mă conduci tu. Pot să merg singur.

— E şase dimineaţa, iar ea încă n-a ajuns la cabinet. La naiba, relaxează-te puţin, linişteşte-te! Fă un duş sau ceva.

— Am făcut deja.

Când am intrat în baie, podeaua era lac de apă, iar prosopul lui ud era atârnat pe uşă. În chiuvetă se vedeau fire scurte de păr şi urme de spumă de ras. Starea de spirit mi s-a înrăutăţit cât am dereticat după el şi a căzut chiar mai jos când am reintrat în cameră, în pâcla albăstruie a fumului de ţigară. El păşea de colo-colo fără ţintă, pufăind şi cugetând. Când am tuşit, şi-a stins ţigara pe pervaz, la fel ca seara trecută, şi pe urmă a aruncat-o.

— Nu poţi să continui aşa. O să laşi urme de arsură peste tot.

— Nu există scrumieră. Am căutat.

— Eu nu fumez. Va trebui să cumperi una.

— E un obicei murdar, ştiu, trebuie să renunţ. Şi-a rotit agitat privirea prin încăpere, apoi s-a aşezat pe pat. Eşti gata de plecare?

— Trebuie să mă îmbrac, Laurence. De ce te grăbeşti aşa? N-ai pentru ce să dai fuga.

— Serios?

M-am îmbrăcat încet, cu ochii la el. Atenţia i se fixa asupra mea preţ de câteva secunde, după care îi zbura spre cine ştie ce detaliu banal sau afară, pe fereastră. Părea reţinut şi distras dintr-un motiv pe care nu-l puteam înţelege. Era o trăsătură pe care aveam s-o recunosc des la el, dar în ziua aceea mi s-a părut bizară şi deconcertantă.

În sfârşit, eram gata.

— Bine, am spus. Putem să mergem. Dar, Laurence... halatul tău alb... Noi nu prea le purtăm aici.

A ezitat o clipă, dar nu şi l-a scos. Am încuiat uşa şi am pornit pe potecă pe sub frunzişul greu, în lumina care devenea tot mai intensă. Îl simţeam trăgând spre clădirea principală, cu administraţia şi cabinetul, dar l-am îndreptat pe o alee laterală, spre micul-dejun. Sala de mese era în a treia clădire a spitalului, alături de bucătărie şi de apartamentele personalului care se ocupa de gătit şi de curăţenie, şi era deja aproape pustie. Era o încăpere lungă din care jumătate servea drept cameră de recreere, iar jumătatea cealaltă era ocupată de o masă lungă acoperită cu o faţă de masă murdară.

I-am făcut cunoştinţă lui Laurence cu cei doi Santander, Jorge şi Claudia, care l-au privit surprinşi.

— Eşti... nou? a întrebat Jorge.

— Da, în serviciu comunitar. Un an.

— Scuză-mă, a intervenit Claudia, ce fel de serviciu?

— E un program guvernamental, am explicat eu. Toţi medicii tineri trebuie să-l facă. După ce îşi iau diploma.

— Ah! Ah.

Continuau să-l privească nedumeriţi. Văzuseră câteva persoane plecând de acolo, însă el era primul care venise.

S-a aşternut tăcerea. Întotdeauna era un aer de stinghereală între mine şi Santanderi, însă azi era şi mai stânjenitor din cauza lui Laurence, care s-a agitat tot timpul mesei, împingându-şi pâinea de colo-colo în farfurie, fără să mănânce de fapt. A făcut câteva încercări anevoioase de conversaţie, după care nimeni n-a mai zis nimic; nu se auzeau decât scrâşnetele tacâmurilor pe farfurii şi râsetele din bucătăria alăturată. În cele din urmă, Santanderii şi-au cerut scuze şi au plecat.

Şi am rămas doar eu şi el, uitându-ne în gol la cealaltă jumătate a sălii şi la înghesuiala din ea: masa de ping-pong, televizorul alb-negru, reviste vechi şi cutii cu jocuri.

Cred că începuse să-şi dea seama ce fel de loc era ăsta. Nu mai rămăsese nimic din graba isterizată din dormitor. Când a terminat de mâncat, şi-a aprins o altă ţigară, dar abia dacă trăgea din ea; stătea doar şi privea în depărtare în timp ce fumul i se ridica dintre degete.

Mai târziu am plecat împreună spre clădirea principală. În cabinet nu se afla nimeni, deşi Claudia Santander încă era de gardă, iar Tehogo ar fi trebuit să fie şi el pe aproape. În timp ce aşteptam să vină doctoriţa Ngema, am băut cafea în tăcere. Ani din viaţa mea se scurseseră în încăperea asta, amari de la cofeină. Pe perete, un ceas stătea mut şi stricat, cu limbile încremenite pentru totdeauna la trei fără zece. Singurul lucru care se schimbase acolo de la venirea mea era ţinta de darts de pe dosul uşii. O adusesem eu într-o duminică din camera de recreere, sperând să-mi treacă aşa câteva

ore. Dar de câte ori poţi să arunci o săgeată într-un panou înainte ca ideea unei ţinte să-şi piardă sensul?

Doctoriţa Ngema a sosit la nouă fix, gata de vizitele în saloane. Era rutina cotidiană, chiar şi în zilele în care n-aveam nici un pacient, aşa cum erau cele mai multe. Întotdeauna exista ceva de discutat, oricât de neînsemnat sau de întâmplător, un element de protocol ori de procedură. În acea zi însă erau internaţi doi pacienţi.

S-a oprit în prag şi privirea i-a alunecat pieziş spre albul neobişnuit al halatului lui Laurence. El se ridicase în picioare şi zâmbea cu mâna întinsă.

— Sunt Laurence Waters, s-a prezentat.

Ea i-a strâns mâna, puţin derutată.

— Ah, da, da. Când ai sosit?

— Ieri. Aseară. Am vrut să vin la dumneavoastră imediat, dar Frank a zis...

— M-am gândit că e prea târziu, am intervenit eu. Şi i-am spus să aştepte până azi.

— Da, a replicat doctoriţa Ngema încuviinţând viguros. Da.

S-a lăsat tăcerea. Laurence stătea în picioare, cu un zâmbet larg, optimist, cu ochi strălucitori, nutrind o convingere evidentă: că ceva urma să se întâmple în sfârşit. Toate celelalte – sosirea lui, aşteptarea, discuţiile cu mine – fuseseră doar preparative. Acum se întâlnise cu şefa, şi o viaţă plină de sens şi de îndatoriri avea să-i fie oferită.

Doar că doctoriţa Ngema privea încruntată în jur.

— Unde-i Tehogo?

— Nu ştiu. N-a ajuns încă.

— Oh! Bine. Da... Mergem?

Am pornit alături de ea, iar Laurence ne-a urmat. Paşii noştri răsunau solemn în pustiul din jur. Ambii pacienţi

erau în primul salon, singurul funcţional de altfel, aflat la două uşi mai încolo de cabinet.

Prima încăpere pe lângă care treceai, pe stânga, era cabinetul de consultaţii, în care pacienţii erau examinaţi şi unde se desfăşurau toate intervenţiile. După aceea, pe dreapta, era salonul. Părea un salon normal dintr-un spital normal. Două şiruri de paturi, perdele, lumină fluorescentă palidă.

Ne-am strâns cu toţii în jurul patului în care se afla primul pacient, un tânăr abia trecut de douăzeci de ani, care intrase în ţară ilegal, mergând pe jos. Fiindcă eram aproape de frontieră, primeam multe astfel de cazuri: oameni care străbătuseră cu piciorul distanţe mari, fără bani şi fără mâncare. Traversarea graniţei era periculoasă. Tânărul de aici reuşise, dar era sever deshidratat, avea arsuri solare grave şi picioarele îi erau o rană. Era rehidratat intravenos şi părea să evolueze bine. Nu comunica deloc cu noi, cu excepţia privirilor speriate pe care ni le arunca.

— Are tensiunea 130 cu 80. Când i-a întocmit Tehogo fişa?

— N-am idee.

— Trebuie să consemneze observaţiile la timp. Şi clar. Îi spui tu? Frank, temperatura e puţin cam mare. Dar urinează din nou. Ce părere ai?

— Să încercăm iar să-i dăm alimente solide în cursul dimineţii.

— De acord. Îi transmiţi tu şi asta lui Tehogo?

— Sigur.

— Când crezi că va putea fi externat?

— Evoluează bine, am răspuns. Poimâine.

Doctoriţa Ngema a încuviinţat. Nu eram prieteni. Ea nu avea prieteni, dar întotdeauna era atentă să-mi ceară

părerea în public. Între noi exista ceea ce se numeşte o „bună relaţie de lucru”.

Am trecut la celălalt pacient, o femeie pe care soţul ei o adusese cu două zile în urmă, acuzând dureri mari. Apendicele îi era în prag de perforare, iar doctoriţa Ngema o operase imediat. Apendicita era genul de urgenţă care ne plăcea: uşor de recunoscut şi uşor de tratat cu resursele de care dispuneam.

Cele mai multe operaţii în spital erau făcute de doctoriţa Ngema, deşi mâna ei nu era nici pe departe sigură şi, după părerea mea, nici cu ochii nu stătea foarte bine. Din motive personale, eram dornic să stabilesc şi eu un record la operaţii, însă nu aveam voie să mă ocup decât de intervenţii minore, ocazional. Faptul mă irita, dar nu-mi puteam permite să-mi arăt resentimentele. Înăbuşisem doze mari de frustrare în decursul anilor.

În dimineaţa aceea, spre exemplu. Mi-am dat seama imediat că pacienta nu era deloc într-o stare bună – era slăbită şi la o scurtă examinare am constatat o uşoară distensie a abdomenului –, însă nu era nici timpul şi nici locul ca să fiu prea direct. Doctoriţa Ngema era sensibilă la critici, dar mai existau şi alte considerente. Dacă ceva nu mergea bine, trebuia să trimitem pacienta la spitalul din cel mai apropiat oraş, aflat la o oră distanţă, care avea personal şi dotări mai sofisticate. În cazuri extreme, când nu mai puteam face nimic, eram obligaţi să expediem bolnavii, însă aceasta era o soluţie de ultimă instanţă, deoarece cu fiecare eşec devenea şi mai dificil să justificăm finanţarea firavă de care încă mai dispuneam.

— Ce-ar fi s-o ţinem sub observaţie? am sugerat. Îi putem monitoriza starea.

Doctoriţa Ngema a înclinat încet din cap.

— Foarte bine.

— Supurează, a intervenit Laurence.

Ne-am uitat amândoi la el.

— Drenul supurează, a insistat. Uitaţi-vă! Abdomen în distensie. Dureros la apăsare. Nu-l mai puteţi lăsa mult timp.

Tăcerea care s-a aşternut era întreruptă de răsuflarea hârâită a femeii din pat.

— Laurence, am început eu.

Vorbisem aspru, ca să-i arăt care-i era locul, dar nu-mi mai rămânea nimic de spus. Avea dreptate, o ştiam amândoi, şi adevărul simplu al afirmaţiei lui era suficient de clar pentru a ne ruşina.

— Da, a zis doctoriţa Ngema. Da. Vedem cu toţii acest lucru, cred.

— Şi ce aţi vrea să fac? am întrebat repede.

— Du-o în dimineaţa asta. Îţi ţin eu locul, Frank, cât lipseşti. E mai bine să... da. Da. Aşa facem.

Vorbea calm şi prudent, dar momentul nu era unul plăcut. Când s-a întors scurt şi a pornit spre cabinet, nu mi-am reluat locul obişnuit de lângă ea, ci am rămas cu un pas în urmă. Laurence s-a grăbit să i se alăture.

— Doamnă doctor, aş putea să vă vorbesc o clipă? Aş vrea să ştiu ce se aşteaptă de la mine.

— La ce te referi?

— La îndatoririle mele, a spus el voios. Sunt nerăbdător să încep, înţelegeţi.

Ea n-a răspuns imediat, dar când a ajuns în pragul cabinetului s-a întors spre el.

— Te duci împreună cu Frank. Ai putea să înveţi ceva.

— Bine.

— Da. Frank este un medic foarte experimentat. Poţi învăţa multe... de la oamenii experimentaţi.

Niciodată n-o mai văzusem atât de dură, însă el părea să nu-şi dea seama. M-a urmat ca un căţeluş în cabinet, unde Tehogo şedea la birou, studiindu-i lemnul cu o privire mohorâtă.

— O duc pe pacienta cu apendicită la celălalt spital, am anunţat. Ah, Tehogo, trebuie să completezi fişele la timp. Celălalt pacient, tânărul, poate primi de mâine alimente solide.

— Da, a răspuns Tehogo fără să ridice privirea.

Rostise cuvântul de parcă mi-ar fi acordat o permisiune. Nimic nu-i tulbura atitudinea posacă, nici măcar surprinderea, dar a părut uimit o clipă când noul meu coleg de cameră s-a repezit la el cu mâna întinsă.

— Salut! Mă bucur să te cunosc. Eu sunt Laurence Waters.

Mi-am făcut de lucru cu activităţi rutiniere până spre amiază, când ne-am pregătit de plecare. Spitalul dispunea de o ambulanţă veche, însă şoferul îşi luase tălpăşiţa de mult; ori de câte ori trebuia transportat un pacient, unul dintre medici urca la volan. Am întins femeia pe o targă, în spate, şi m-am aşezat pe scaunul şoferului. Mă aşteptasem ca Laurence să stea în faţă, cu mine, dar a urcat şi el în spate, lângă pacientă, şi s-a aplecat asupra ei cu o atenţie intensă, ca o cucuvea asupra prăzii.

— Las-o să respire! l-am mustrat. O să facă o criză de claustrofobie.

— Scuze! Scuze!

Când s-a retras, părând ruşinat, i-am studiat în oglindă faţa lată. Părea să aibă o veşnică încruntătură, ca şi cum îl frământa mereu o întrebare fără răspuns.

Nu i-am vorbit cât timp am lăsat motorul să se încălzească, nici după ce ne-am pus în mişcare. Oraşul, cu tot spaţiul acela pustiu şi impozant, trecea agale pe lângă

noi. Apoi am ajuns pe drumul secundar, împresurat de vegetaţie, care ducea spre şosea. Din cauza căldurii, frunzişul se vedea pâclos, ca un zid prin care nu puteai să treci. Drumul şerpuia printre culmi şi dealuri joase. Era un ţinut fierbinte şi dens care oscila între extreme, maroniul ierbii arse şi verdele aprins al arbuştilor de pe malul râului.

Când am venit aici prima dată mi-a plăcut peisajul, mi-au plăcut fecunditatea şi fertilitatea lui, viaţa căreia îi dădea naştere. Petice aride nu existau. Totul era îmbrăcat în mlădiţe, spini şi frunze; pretutindeni se întindeau poteci făcute de animale sau de insecte. Mirosurile şi culorile erau intense. Îmi foloseam pe atunci tot timpul liber, ore şi ore de-a rândul, plimbându-mă prin tufărişuri. Voiam să mă apropii şi mai mult de inima luxuriantă a naturii. Cu timpul însă, elementul care mă atrăsese cel mai puternic a început să-şi arate o altă faţă, una până atunci ascunsă. Vitalitatea şi căldura au devenit oprimante şi, într-un fel, ameninţătoare. Nimic nu putea fi păstrat ca atare, nimic nu rămânea la fel. Metalul începea să ruginească, ţesăturile putrezeau, vopseaua în culori vii pălea. Nu puteai să cureţi de vegetaţie un petic de pădure şi să speri că-l vei mai găsi două săptămâni mai târziu.

Când am intrat pe şoseaua principală, peisajul s-a schimbat: tufărişurile erau mai rare, se vedeau mai multe aşezări umane. De o parte şi de alta se iveau sate, ciorchini de colibe cu acoperişuri conice din paie, zugrăvite în culori aprinse. Pământul era tasat şi plat de la atâţia paşi. Copii, bărbaţi care munceau sau bătrâni care lâncezeau ne priveau trecând. În grădinile de legume anemice, femei cu sape în mână se îndreptau de spate.

După o jumătate de oră am ajuns la o pantă abruptă pe care drumul sălta, pornind să urce. Acolo se sfârşea ceea ce fusese odinioară teritoriul indigen şi începea

economia viabilă: pământul era întunecat de pini plantaţi în şiruri ordonate. De sus aveam o privelişte fugară spre câmpia pe care o lăsaserăm în urmă, o întindere unduită de un bronz ruginiu, care lăsa loc pajiştilor.

Oraşul către care ne îndreptam, cu spitalul său aglomerat, se afla pe partea cealaltă a culmii, nu departe: o cotitură, un drum secundar scurt şi gata. Chiar şi în arşiţa amiezii, când străzile din jur erau toropite şi pârjolite de soare, intrarea în spital era centrul unei agitaţii domoale: maşini şi oameni care intrau şi ieşeau. Deşi pacienta pe care o aduceam nu era în pericol iminent, am dus-o la secţia de urgenţe. Acolo lucra un medic cu care colaborasem de multe ori, un tânăr înfumurat, nu cu mult peste vârsta lui Laurence, pe care-l chema du Toit. Astăzi era de gardă, vorbisem cu el la telefon puţin mai devreme. Pregătise toate formularele pentru a fi semnate şi mi-a venit în întâmpinare cu un zâmbet insolent.

— Încă o pacientă pentru noi. Dar ce s-a întâmplat, n-aţi reuşit încă s-o omorâţi de-a binelea?

— Mi-am zis să-ţi dau ţie ocazia.

— De fiecare dată când vrei o treabă făcută bine, ştii unde să vii. Cât timp o să mai stai îngropat în fundătura aia?

— Atât cât trebuie, am replicat, semnând pentru a suta oară pe acelaşi formular oficial, după care femeia a fost preluată şi dusă mai departe.

De fiecare dată când veneam aici cu un pacient, aveam un schimb de replici macabre cu du Toit.

Acum îl privea pe Laurence cu interes.

— Eşti nou, a constatat. Credeam că cei de acolo vor să scape de oameni, nu să mai ia şi alţii.

— Am venit ca să-mi fac serviciul comunitar, a explicat Laurence. Un an.

Du Toit a pufnit.

— Ghinion! Ai tras paiul cel scurt, nu-i aşa?

— Nu, nu. Aici am vrut să vin.

— Sigur, sigur! Dar nu-ţi face griji, trece repede. Du Toit i-a altoit o palmă peste umăr, după care m-a întrebat: Vrei să mâncăm de prânz?

— Mersi, dar trebuie să ne întoarcem. Sunt de gardă azi. Poate data viitoare.

Când am ieşit, Laurence mi-a spus:

— Nu-mi place de el.

— E de treabă.

— E răsfăţat. Plin de el. Nu-i un doctor adevărat, asta se vede.

Aproape de pantă am oprit în faţa unui restaurant de pe marginea şoselei pe care-l ştiam.

— Acum ce mai e? a întrebat Laurence.

— Opresc să mâncăm ceva. Nu ţi-e foame?

— Credeam că suntem de gardă. Vezi, a spus cu un aer cunoscător, nici tu n-ai vrut să mâncăm cu tipul ăla! Nici tu nu-l placi prea mult.

Ne-am aşezat la o masă şi am mâncat privindu-i pe ceilalţi clienţi cum vin şi pleacă. În cea mai mare parte, traficul era format din camioane spre şi dinspre graniţă, iar şoferii opreau acolo deseori ca să mănânce şi să bea ceva. Îmi plăcea cum arătau oamenii aceia. Nu aveau nimic din aerul stresat introspectiv pe care-l au tot timpul medicii. Viaţa lor se desfăşura pe întinderile lungi ale drumurilor.

— Deci ăsta e! a spus Laurence pe neaşteptate. Celălalt spital. Cel la care se duce toată lumea.

Am încuviinţat cu o mişcare greoaie a capului.

— Ăsta e.

— Acolo se duc şi toate fondurile, echipamentele şi personalul, aşa e?

— Aşa e.

— De ce?

— De ce? Un accident al istoriei. Acum câţiva ani era o linie pe hartă, cam pe unde suntem noi în momentul ăsta. De o parte a ei se întindea teritoriul indigen, unde totul era imitaţie ieftină. De cealaltă parte era visul alb, unde se duceau toţi banii...

— Da, da, înţeleg asta, m-a întrerupt el nerăbdător. Dar linia aia de pe hartă a dispărut între timp. Şi atunci, de ce nu suntem şi noi la fel ca ei?

Am ridicat din umeri.

— Nu ştiu, Laurence. Nu există destui bani pentru ambele. Trebuie să-i distribuie în funcţie de priorităţi.

— Deci ei sunt prioritatea; noi nu suntem nimic.

— Cam aşa ceva. Ar vrea să ne închidă.

— Dar... dar..., a bâiguit el, cu o cută adâncă şi enervată între sprâncene. Toate astea ţin de politică, nu-i aşa?

— Totul ţine de politică, Laurence. În momentul în care ai două persoane într-o încăpere, politica intră şi ea în scenă. Aşa stau lucrurile.

Ideea a părut să-l amuţească; n-a mai spus nimic până când ne-am ridicat să plecăm. Iar atunci a anunţat pe neaşteptate că voia să conducă el.

— Poftim?

— Aşa am chef. Haide, Frank, lasă-mă şi pe mine să conduc! Vreau să văd cum e.

I-am aruncat cheile maşinii. Mi-am dat seama ce şofer precaut era chiar înainte să ieşim din parcare, lent şi reţinut – la polul opus faţă de maniera febrilă în care vorbea şi se purta. Dar asta era doar una dintre contradicţiile lui, micile hibe şi hiatusuri care împiedicau formarea unei imagini complete.

Era deja miezul după-amiezii. Partea de jos a pantei era întunecată, învăluită în penumbră; când am ieşit din nou la soare, umbrele se întindeau lungi şi înguste pe pământ. Drumul continua drept ca o săgeată spre orizont şi spre graniţă. După douăzeci de minute i-am cerut:

— Trage pe margine!

Impulsul păruse să-mi vină de nicăieri, dar mi-am dat seama că se acumulase în mine ziua întreagă, de la primele ore ale dimineţii. Poate chiar de mai înainte.

— Poftim?

— Aici, lângă copaci.

La marginea drumului era un pâlc de eucalipţi şi, puţin mai retrasă, o şandrama mică din lemn. În spatele ei, peste un dâmb jos, acoperişurile oraşului erau abia vizibile.

— Ce s-a întâmplat?

— Hai să aruncăm o privire.

Atunci a văzut firma şi a citit cu glas tare:

— „Artizanat şi suvenire”.

— Hai să vedem ce au.

În faţa uşii mai era parcată o maşină. Doi americani, gălăgioşi şi cu o afabilitate studiată, tocmai ieşeau, ducând două girafe din lemn. În spatele lor, proprietara prăvăliei încropite zâmbea din prag. Când m-a zărit, surâsul i-a dispărut şi apoi a reapărut, de data asta crispat.

— Să aveţi o vacanţă frumoasă! a strigat către cei doi americani.

Era abia trecută de treizeci de ani. Avea oase subţiri, dar era vânjoasă, cu faţa lată. Era desculţă, îmbrăcată într-o rochie roşie jerpelită.

Am trecut pe lângă ea în semiobscuritatea din şandrama. În interior erau rafturi improvizate cu obiecte de artizanat – animale sculptate din lemn, mărgele,

covoraşe şi coşuri împletite, jucării din sârmă. Africa la cutie, reprodusă în nenumărate exemplare şi servită turiştilor. O firmă scrisă de mână, plină de greşeli de ortografie, ne anunţa că obiectele fuseseră lucrate de sătenii de pe tot teritoriul districtului. Ne-am plimbat printre rafturi, uitându-ne la exponate. Era foarte cald înăuntru.

— E atât de..., a dat Laurence să spună.

— Atât de cum?

— Atât de sărăcăcios.

Maşina de afară a demarat, iar femeia a revenit înăuntru, fricţionându-şi braţele.

— Bună, ce mai faceţi? a întrebat fără să se adreseze cuiva anume.

— Bine, am răspuns. Dar tu?

— Vreţi să cumpăraţi ceva?

— Ne uităm doar.

Laurence privea în jur cu o expresie suferindă.

— Magazinul e al tău? a întrebat-o.

— Nu. Eu doar muncesc aici.

— Dar al cui e?

Femeia a fluturat o mână spre uşă. Al cuiva, de undeva.

— Foarte drăguţ.

Ea a zâmbit şi a înclinat din cap.

— Da, da. Bine aţi venit!

— O să-ţi cumpăr ceva, Frank, a spus Laurence luând în mână o statuetă rudimentară înfăţişând un peşte.

— Douăzeci şi cinci de ranzi, i-a spus femeia.

— Drept mulţumire fiindcă m-ai luat astăzi cu tine. M-am simţit excelent.

— E în regulă. Nu trebuie să-mi iei nimic. E în regulă.

— Dar aşa vreau.

— Douăzeci, a intervenit femeia.

— Îţi dau douăzeci şi cinci, a replicat el şi i-a numărat banii în mână. Îţi mulţumesc. Ai un magazin foarte drăguţ. Cum te cheamă?

— Maria.

— Ai un magazin drăguţ, Maria.

— Aşa cred şi eu, am zis la rândul meu.

Ea şi-a întors privirea spre mine, pentru prima dată de când intrasem, şi mi-a spus:

— Ai fost prea mult ocupat.

Nu fusese o întrebare, dar am răspuns ca şi cum asta fusese.

— Ăăă, *ja, ja*, am fost.

Am ţinut pe genunchi statueta grosieră a peştelui în timp ce ne îndepărtam de pâlcul de eucalipţi. În lumina târzie, culmea era aidoma unui val întunecat, gata să se spargă.

— Ai mai fost aici şi înainte, a constatat Laurence.

— Da, m-am oprit în prima mea zi de muncă. În drum spre spital.

— Dar asta s-a întâmplat cu ani în urmă.

— Da.

A coborât geamul din dreptul lui, şi aerul cald a năvălit peste noi. Înaintam rapid în înserare şi părea că toate locurile prin care trecuserăm mai devreme erau înşirate alandala în urma noastră, ca nişte puncte pe o hartă pe care doar noi doi o puteam descifra. Fusese o zi bună, oarecum lejeră, aşa că întrebarea lui, rostită pe un ton nonşalant, a căzut cu greutatea unei lovituri:

— Te-ai culcat cu femeia aia?

— Ce?!

— Femeia din magazin. Te-ai…

— Da, te-am auzit. Nu. Nu. De unde ţi-a venit o asemenea idee?

— Nu ştiu, era ceva în atmosferă.

— Ei bine, nu m-am culcat cu ea.

— Te simţi jignit?

— Nu. Doar... surprins.

— Scuze. Atunci când îmi vine în minte ceva, vorbesc pe şleau. Nu mă pot abţine.

Nici unul din noi n-a mai spus nimic tot restul drumului. Era aproape de asfinţit când am ajuns înapoi – trecuse ziua toată, tura mea se încheiase. Nu m-am întors la cabinet, dar nici nu voiam să stau în cameră. Nu aveam nimic de făcut şi mă simţeam agitat, dezlănţuit.

Laurence n-a vrut să meargă la cină, a zis că nu-i era foame, aşa că m-am dus singur în sala de mese. Cum însă nici mie nu mi-era foame, m-am aşezat în sala de recreere la televizor, cu sonorul închis în vreme ce imaginile pâlpâiau în van, jucându-mă cu o minge de tenis pe care o aruncam dintr-o mână în alta. O nemulţumire se umfla în mine. Întrebări vechi, pe care învăţasem să nu le rostesc, mă năpădeau iar. Vechi dorinţe şi nevoi. Era greu să stau liniştit, şi după o oră sau două am dat drumul mingii şi am lăsat-o să se rostogolească. M-am dus în parcare. Lumina în camera mea era aprinsă, dar s-a stins imediat, în timp ce mă uitam.

Întâi am condus încet, dar pe urmă am mărit viteza tot mai mult. Simţeam că am o misiune de care trebuia să mă achit cu grabă şi fermitate, când adevărul nu era altceva decât indecizie şi tulburare. Am parcat în locul obişnuit şi m-am apropiat de şandrama. Ea auzise maşina şi mă aştepta. M-a luat de mână, m-a dus înăuntru şi s-a întors cu spatele pentru scurt timp, cât a blocat uşa – era o

încuietoare pe care şi un copil o putea sparge: o bucată de sfoară prinsă de un cui.

3

Nu-l minţisem pe Laurence în totalitate: mă oprisem într-adevăr la şandrama în prima zi, în drum spre oraş. Obişnuiam să mă uit la lucruri, şi ăsta era un alt lucru la care să mă uit. Iar Maria era acolo. Poate cu aceeaşi rochie roşie, desculţă. M-a salutat în vreme ce priveam năuc la animalele cioplite de pe rafturi.

— Tu vrei elefant, mi-a spus.

— Nu, nu, doar mă uit.

— Uitatul e gratis.

— Da.

Sau poate că nici eu şi nici ea n-am zis nimic din toate astea, şi poate că rochia ei fusese neagră. Nu am nici măcar o imagine a chipului ei în acea primă zi; ştiu doar că am intrat acolo şi că, sigur, am văzut-o, fiindcă data următoare când m-am dus la şandrama, o amintire veche mi-a fluturat în minte. Şi ea m-a recunoscut imediat; a zâmbit şi m-a întrebat ce mai fac.

Asta se întâmpla aproape doi ani mai târziu. Mă întorceam după ce dusesem un pacient la acel alt spital, mai bun, şi văzusem firma legată de un copac, la marginea drumului. Fusese ceva în firma aceea – patosul literelor strâmbe, scrierea greşită –, ceva ce m-a făcut să opresc.

Faţa ei, zâmbetul larg.

— Ce mai faci azi? m-a întrebat. Nu eşti trist?

— Nu sunt trist?

— Ultima oară tu foarte mult trist.

Purta o rochie din bumbac albastru-închis care se tocise pe alocuri până aproape de transparenţă. Încheieturile mâinilor şi ale picioarelor îi erau îngreunate de mărgele.

— Cum te cheamă?

— Eu sunt Maria.

— Nu, care e numele tău real? Numele african.

Dar ceva a părut să se închidă pe faţa ei; şi-a plecat privirea.

— Maria, a repetat. Maria.

Aşa am simţit atunci, că numele nu i se potrivea, dar mi-a plăcut fermitatea timidă cu care a ridicat acea mică barieră. Dintr-odată, mi s-a părut misterioasă.

M-am aşezat pe o ladă din lemn într-un colţ şi am vorbit cu ea vreo două ore. Nu fusese o conversaţie; eu puneam întrebări, ea răspundea. „Cine eşti tu?” „De unde ai venit?” „Câţi ani ai?” Voiam să aflu totul.

Lucra acolo de trei ani. Făcea totul în şandramaua aceea înghesuită: mânca, dormea, se spăla. Când am întrebat-o unde îi erau lucrurile, a făcut semn spre o valiză hărtănită de sub un raft. Mi-a arătat şi aşternutul: o pătură jerpelită, împăturită frumos într-un pătrat. O găleată ruginită într-un colţ era baia ei. Primea apă, mi-a spus, din satul aflat mai în spate. Cineva de acolo îi aducea şi mâncare.

Era satul ei? Nu. Locul de unde venea ea era departe. De ce trăia acolo? Din cauza magazinului. Dar de ce era magazinul acolo? Fiindcă acolo îl construise soţul ei. Fusese ideea lui, el o adusese să lucreze în magazin. El strânsese toate jucărelele şi statuetele din celelalte sate şi le adusese acolo, ca să le vândă ea. Locuia şi el cu ea în

magazin? Nu, altundeva. În satul din spate? Nu, în alt loc, nu ştia sigur unde. Venea şi el uneori, uneori. Când îl văzuse ultima dată? A ridicat şase degete. Ore, zile, săptămâni?

Vorbea în jumătăţi de cuvinte şi mimă, zâmbind tot timpul. O dată sau de două ori a râs de sine însăşi. Nu-mi puteam lua ochii de la ea. Eram fascinat de limbajul acela de semne şi semnale, cu obscura lui caligrafie de gesturi pe care părea că o inventaserăm noi doi. Nu mai fusesem niciodată în vreun loc cât de cât asemănător cu pătratul acela mic de nisip, cu rafturile sale pline de animale din lemn. Cu mult înainte să se facă prea întuneric înăuntru, am avut impulsul de a face ceea ce până la urmă am făcut: m-am aplecat şi i-am atins gâtul cu vârfurile degetelor. A rămas nemişcată.

— Vino cu mine, i-am spus. Hai să mergem undeva.

— Unde?

— În camera mea.

Mă simţeam nesăbuit.

Ea a clătinat din cap şi s-a depărtat de mâna mea.

— De ce nu?

— Nu posibil, a spus. Nu posibil.

Mersesem prea departe; devenise încordată şi distantă. Interpretasem situaţia greşit. Dar când m-am adunat şi m-am ridicat să plec, a adăugat brusc:

— Mai târziu.

— Mai târziu?

— Să vii după. După, când magazinul e...

Şi a schiţat un gest, indicând „închis”.

— La ce oră?

— Opt. Când e întuneric.

— Bine, am răspuns. Mă întorc mai târziu.

M-am dus înapoi la spital, am făcut duş, m-am bărbierit şi mi-am schimbat hainele. Eram electrizat, încărcat cu o tensiune a dorinţei şi temerii. Propunerea păruse să se fi născut într-un loc din mine însumi despre care nici nu ştiusem până atunci. Oare ce voiam? De ce făceam una ca asta? Mi-a trecut prin minte că totul ar putea fi o înscenare. Poate că alţii stăteau la pândă; crimă, răpire, şantaj, toate mă asaltau. Ştiam foarte bine că nu trebuia să mă întorc.

Am făcut-o însă. Mi-era foarte frică. Ea mă aştepta. Mi-a spus să mut maşina mai departe de şandrama, puţin mai jos pe drum, în spatele unui şir de arbuşti. M-am întors pe jos prin beznă, cu inima bubuindu-mi ca un clopot de alarmă. Şi ea era speriată, se uita împrejur, îşi ţinea răsuflarea. Lampa era stinsă. M-a luat de mână şi m-a condus într-un loc al timpului mort, în care amintirile se pierd.

De fiecare dată era la fel. Tiparul pe care-l croiserăm în acea primă seară s-a repetat iar şi iar în nopţile următoare – parcarea furişă a maşinii, drumul pe jos înapoi, până la şandramaua în pragul căreia mă aştepta ea. Apoi închidea uşa în urma noastră, prindea sfoara în cui şi ne aşezam pe pătura jerpelită întinsă pe jos.

Sexul era grăbit şi intens, pe jumătate îmbrăcaţi, întotdeauna cu un element de frică. N-am ştiut de ce anume ne era frică până într-o noapte, când ea i-a dat un nume: mi-a spus că a doua zi nu trebuia să vin.

— De ce nu?

— Pericol, pericol.

— Ce pericol?

— Bărbatul meu.

Era evident că trebuia să mă feresc de el, spre binele ei. Ceva în atitudinea Mariei mi-a dat de înţeles că şi eu

riscam s-o păţesc, însă n-a vrut să-mi spună mai multe. În seara următoare am trecut cu maşina prin faţa prăvăliei ca să văd ce şi cum, şi afară era parcată o maşină. Una albă, o marcă pe care nu o cunoşteam. Parcată în dreptul uşii, la loc cât se poate de vizibil.

Din seara aceea el a continuat să fie o prezenţă undeva în spatele ei, cu chipul nedesluşit. Am aşteptat o săptămână înainte să mă întorc. Şi am întrebat-o:

— Chiar e soţul tău?

Ea a încuviinţat cu solemnitate.

— Chiar este? Nu ţi-e doar iubit? Sunteţi căsătoriţi cu adevărat? Căsătoriţi?

— Căsătoriţi, a răspuns ea înclinând din cap cu mişcări viguroase.

Era imposibil de ştiut dacă înţelesese corect întrebarea.

Nu purta verighetă, dar asta nu însemna nimic. La o viaţă strâmtorată şi goală ca a ei, lucrurile obişnuite nu aveau nici o relevanţă. Sau poate se căsătoriseră printr-un ritual sau o ceremonie care nu implica verighete. Nu aveam de unde să ştiu. Iar asta îmi plăcea; îmi plăcea să nu ştiu prea multe despre Maria. Între noi nu exista o relaţie în sensul normal al cuvântului. Niciodată în viaţa mea nu mai simţisem ceva măcar apropiat de această obsesie fără cuvinte, cu atâtea sensuri înţelese sau insinuate. Sigur că mai fuseseră şi alte femei de când mi se destrămase căsnicia; avusesem o scurtă aventură cu Claudia Santander la spital, vreo două întâlniri în treacăt, dar nici una dintre acele relaţii nu fusese atât de tăcută ori de tulburător de intensă ca asta. Tot ce aveam era lucrul pentru care veneam acolo seara: femeia săracă din prăvălie, podeaua tare din pământ, mirosul sudorii ei –

ceva vag respingător – când îi descheiam rochia. Şi îmbrăţişarea fierbinte şi oarbă, în întuneric.

Nu eram tandri unul cu celălalt. Sau eram doar uneori, în moduri anumite. O atingeam şi o mângâiam, dar ea nu mă atingea niciodată aşa. Şi nu aveam voie să ne sărutăm; când am încercat, şi-a întors brusc capul şi a exclamat: „Nu, nu!” Am întrebat-o de ce, însă nu mi-a explicat niciodată, iar tăcerea ei îmi convenea. Îmi convenea şi faptul că nu puteam vorbi cu adevărat pe întuneric. Ne uneam pentru actul intim, primar, păstrând totuşi între noi o distanţă uriaşă, netrecută.

Uneori nu făceam sex. Uneori nu asta căutam. Şedeam doar întins, cu obrazul lipit de umărul ei şi cu o mână pe sân, pe sub rochie. Când se întâmpla asta, de obicei păstram tăcerea, doar sunetul răsuflării ei auzindu-se în beznă. Dar o dată mi-a vorbit, un monolog încet şi lung, în limba ei. N-am înţeles o iotă, însă glasul ei îmi ţesuse sub pleoape o poveste în care eram amândoi altundeva.

Aşa se face că un timp am avut două vieţi: una pustie şi fără ţintă, ziua la spital, şi alta intensă şi ilicită, noaptea pe marginea drumului. Iar între ele nu exista nici o legătură. Mult timp n-a părut s-o intereseze cine sunt şi ce fac. Iar când într-un târziu a întrebat, m-am pomenit răspunzându-i cu o minciună. I-am spus că sunt inginer şi lucrez pentru guvern, având un contract pe doi ani. Că pentru moment am un proiect la spital, şi aşa am ajuns să conduc uneori ambulanţa. Că locuiesc într-un apartament municipal din oraş şi că am o soţie care uneori vine să mă viziteze. Nu ştiu de ce i-am spus toate aceste minciuni, exceptând faptul că voiam s-o ţin departe de cealaltă viaţă a mea, din timpul zilei.

Nici n-ar fi trebuit de fapt să mă obosesc. Niciodată n-a arătat nici cel mai vag interes pentru a-mi descoperi cealaltă latură; pentru ea, oraşul părea să se afle pe o cu totul altă planetă. O singură dată am văzut-o acolo. Eram la volan, pe strada principală, într-o după-amiază, şi am zărit-o pe trotuar, mergând singură. M-am prefăcut că n-o văd şi am virat la colţul următor. Ea nu mi-a vorbit niciodată despre asta, şi poate că nici nu m-a văzut, dar în următoarele două zile m-am simţit copleşit de vină şi de sentimentul trădării.

Cu toate acestea, m-am întors; întotdeauna mă întorceam. În fiecare seară când nu eram de gardă şi când nu-mi cerea ea să nu vin, porneam la drum la căderea întunericului. Iar şandramaua, şubredă şi părăginită până peste poate, era întotdeauna acolo, statornică.

Apoi, relaţia noastră a început să pară şi ea solidă, ceva cu fundaţii şi dimensiuni, ceva real. Şi mi s-a făcut teamă. Mi-am spus: „Chestia asta nu poate să continue, trebuie să înceteze”. Nu voiam ceva pentru care să mă simt obligat şi responsabil. Nu voiam ceva pentru care ar fi trebuit, poate, să plătesc într-o zi.

Şi atunci, într-o noapte, mi-a cerut bani.

*

Totul s-a schimbat într-o clipă.

Fusese o cerere simplă, pe când mă pregăteam să plec. Mă îmbrăcam, legându-mi şireturile, când ea a spus:

— Vreau să cer favoare.

— Ce anume?

Dar am ştiut. Şi mi-am dat seama că mă aşteptasem la aşa ceva încă din prima noapte.

— Am problemă mare. Bărbatul meu…

S-a lansat într-o poveste lungă despre el, pe care nu am înţeles-o. Înainte să încheie, am zis:

— Bine, de cât ai nevoie?
— Cer două sute de ranzi.
— Bine.
— Dai?
— Da.
— E doar de împrumut.
— E-n regulă. Poţi să-i păstrezi.

O spusesem pe un ton neglijent. Amândoi vorbeam într-un fel lejer, nepăsător.

După aceea i-am mai dat bani din când în când. Uneori cerea ea, alteori îi dădeam eu pur şi simplu. Era întotdeauna în aceste tranzacţii o urmă a acelui prim moment revelator; deja peisajul în care călătoream se schimbase. Şi abia atunci mi-am dat seama în ce măsură substanţială viaţa mea la spital se bazase pe ceea ce se petrecea în şandrama. Cât sens fusese generat acolo, deşi eu nu înţelesesem nimic. Felul în care se desfăşurase existenţa mea până atunci, senzaţia aceea de inocenţă stupidă, dispăruse. Am început să mă îndoiesc de tot şi de toate. Aveam o sumedenie de întrebări: în acea primă seară, când îmi zisese să vin mai târziu, ce fusese oare în mintea ei? De fiecare dată când venisem la şandrama în căutare de alinare şi confort, ea căutase cumva altceva? Banii fuseseră motivul în tot acel timp?

Şi atunci am văzut, am văzut cu adevărat, ce se afla în faţa mea. Cocioaba aceea mizeră, cu podeaua ei de pământ şi mirosul straniu, nu era doar un fundal exotic al unei evadări nocturne din propria-mi existenţă; acolo trăia ea de fapt, tot timpul. Era foarte săracă: nu avea nimic. Bancnotele şi monedele pe care i le îndesam în mână pe când mă pregăteam să plec erau simbolul unei separări între noi ce nu putea fi măsurată, era o ruptură între vieţile

noastre în sine. Iar banii nu puteau închide acel hău. Căci hăul era acolo. Nu ştiam nimic unul despre celălalt.

Acum nu-mi mai puteam opri gândurile. În timpul zilei mintea îmi zbura la ora aceea petrecută în noapte. Nu mai aveam deja cum să ştiu ce era adevărat şi ce nu. Mă îndoiam de tot ce-mi spusese. Chiar şi de faptul că locuia în şandrama. Poate că totuşi nu locuia acolo; poate că după ce plecam eu se ducea în altă parte. Niciodată nu rămăsesem până dimineaţă, ca să fiu sigur. Iar soţul ei... exista oare cu adevărat? Niciodată nu-l văzusem pe el, ci doar maşina albă de afară, care ar fi putut fi a oricui. Şi dacă exista – insul acela nelămurit, fără chip –, ştia oare despre mine? Nu cumva el manipula toate aceste mici întâmplări de la distanţă? Toate minciunile pe care le spusesem, atât de mici şi de nevinovate, erau ca tot atâtea confirmări ale faptului că şi ea proceda la fel. Era foarte simplu – şi atunci, de ce nu? Şi astfel suspinele ei şi engleza stâlcită şi explicaţiile oferite cu mâinile... au început să pară artificiale şi false. Poate că de fapt înţelegea foarte bine tot ce-i spuneam. Oh, exista un element de nebunie în felul în care gândeam, ştiam asta, dar suspiciunile şi neîncrederea îmi erau nemărginite; la fel de mari ca propria-mi nesinceritate.

Mi-am făcut obiceiul să mă duc la şandrama pe timpul zilei. Mi-am spus că asta era calea de urmat: s-o văd în condiţii normale, când soarele era sus pe cer. Dar încercam s-o spionez, să aflu cine era de fapt. Şi n-am aflat nimic. Şedeam acolo, pe lada din lemn, deseori multă vreme, în tăcere. Se perindau diverşi oameni, turişti sau călători în drum spre graniţă ori către terenurile de vânătoare din apropiere, care se uitau pe rafturi şi uneori cumpărau câte ceva. Era şi o femeie care venea din sat şi aducea mâncare sau ceai în farfurii şi ceşti ciobite; prima

dată când m-a văzut, s-a îndepărtat rapid, cu o privire speriată, dar probabil că Maria a vorbit cu ea, fiindcă după aceea zăbovea de fiecare dată puţin, zâmbind timid şi uitându-se la mine. Însă nu vorbea engleza deloc.

Şi pe urmă, într-un fel sau altul, s-a terminat. La fel ca în cazul căsniciei mele, nu a existat un moment decisiv clar; a fost mai degrabă ceva inevitabil în noi înşine şi în situaţie, ceva care, cu timpul, şi-a pus amprenta pe ceea ce s-a întâmplat. Idila mea bizară care aparţinuse nopţii şi tăcerilor devenise o banală aventură la lumina zilei, la fel de reală ca viaţa mea.

Aşa că am încetat să mă mai duc. Poate nu peste noapte, ci treptat. M-am mai dus o dată pe săptămână, apoi la două săptămâni şi pe urmă a trecut o lună întreagă. Deodată, totul ţinea de trecut. Mai treceam din când în când cu maşina fără să opresc, doar ca să mă asigur că şandramaua era încă acolo. O dată, văzând maşina albă parcată în faţă, am resimţit prima mea împunsătură de gelozie autentică. Dar nu m-am întors. Mi-am spus c-o voi face într-o zi. Doar să las să treacă puţin timp, câteva luni, să se şteargă tot ce era greşit. Pe urmă aveam să mă întorc ca pe vremuri, noaptea, fără prea multă vorbă. Şi totul avea să fie la fel ca la început. Dar acel puţin timp s-a tot lungit – un an, un an şi jumătate, şi mai mult. Şi atunci am ştiut că nu mă voi mai întoarce niciodată.

Până în ziua în care am trecut împreună cu Laurence Waters, şi totul a fost, nu ştiu cum, altfel, şi un lucru a dus la altul.

4

În dimineaţa de după sosirea lui Laurence, doctoriţa Ngema mi-a cerut să vin la cabinetul ei ca să discutăm. Şedeam pe scaunele joase din faţa biroului ei, un semn că urma o discuţie personală, degajată.

Doctoriţa Ngema abia trecuse de şaizeci de ani – o vrăbiuţă de femeie, uscată şi prăfuită, cu un chip serios. Faptul că, deşi ne adresam unul altuia pe numele mic atunci când vorbeam, în mintea mea ea încă era doctoriţa Ngema spune multe despre relaţia dintre noi. Ea conducea spitalul, era şefa şi angajatoarea mea, însă o frântură complicată de trecut mă desemnase ca moştenitor al tronului ei, iar politica dintre noi era una dificilă şi fragilă.

Când am venit eu la spital, urma să-i preiau funcţia. Postul îmi fusese prezentat ca un punct de cotitură în viaţa mea. Căsnicia mi se destrămase, nu mai puteam continua să profesez la cabinet şi voiam ca totul să se schimbe. Mutarea aici mi se păruse a fi prilejul la care speram. Şi pentru o vreme, totul părea gata să se aranjeze.

Doctoriţa Ngema urma să preia o funcţie nouă la Departamentul Sănătăţii, în oraş. Lucra deja la spital de zece sau unsprezece ani, după ce îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii peste ocean, în exil. Nu voise să fie izolată aici, la periferia existenţei, dar pentru ea asta fusese o modalitate de a călca apa o vreme, în aşteptarea momentului în care se va putea muta mai aproape de centru. Şi clipa venise. Trebuia doar să lase pe cineva în loc, şi mă alesese pe mine. Fuseseră, aşa cum am aflat mai târziu, doar trei candidaţi. Însă comitetul de selecţie era format doar din doctoriţa Ngema, iar ea a văzut în mine ceea ce căuta.

La început, totul a fost în regulă. Am venit cu o lună mai devreme, ca să preiau frâiele, dar la o săptămână sau două după aceea, postul la care ţintea ea a devenit pe neaşteptate indisponibil. Ceva, undeva, se schimbase. Iar noul meu post devenise şi el indisponibil.

Aş fi putut să plec. Mi s-a oferit o sumă de bani şi scuze, şi aş fi putut să mă întorc la ruinele fostei mele vieţi. Dar am hotărât să rămân. Conform doctoriţei Ngema, era doar o chestiune de timp până la eliberarea postului pe care şi-l dorea, şi, fireşte, cum deja lucram la spital, aş fi fost primul luat în calcul. N-am crezut-o, dar am ales s-o cred. N-avea să treacă mult timp, mi-am spus – un an sau doi, şi pe urmă aveam să-mi reanalizez viitorul.

Amânarea de un an sau doi s-a transformat în şase sau şapte, şi eu eram tot acolo. Din când în când au mai apărut zvonuri şi mici izbucniri de entuziasm ale doctoriţei Ngema: în sfârşit, gata, postul avea să fie scos la concurs; dar aceste însufleţiri se stingeau întotdeauna în resemnare şi amărăciune. Deşi nu era vina ei, tot acest du-te-vino făcea ca până şi cea mai inofensivă discuţie între noi să pară tensionată şi plină de semnificaţii.

Astăzi voia să vorbim despre Laurence. Purtarea lui din ajun, faptul că o înfruntase de faţă cu mine pe tema pacientei cu apendicită, o supărase. Voia ca el să plece, dar sigur că n-o putea spune deschis.

— Am impresia că de fapt căuta un alt fel de spital, mi-a spus. Situaţia de aici... e prea neînsemnată pentru cineva ca el.

— Sunt de acord, am zis.

— De ce nu te ocupi tu de el, Frank? Arată-i tot ce avem. Lasă-l să vadă lucrurile aşa cum sunt. Şi pe urmă, dacă va vrea să se transfere în altă parte, o să văd ce pot să fac.

— Nici o problemă.

— Sigur că e binevenit aici. Nu spun că nu e. Ideea de serviciu comunitar... sunt de acord cu ea. Sunt pentru inovaţie şi schimbare, ştii asta.

— Oh, da. Ştiu.

Inovaţie şi schimbare: era una dintre expresiile ei preferate, o mantră pe care îi tot plăcea s-o repete. Dar erau cuvinte goale. Ruth Ngema era gata de eforturi mari pentru a evita inovaţia şi schimbarea, fiindcă cine putea şti ce avea să apară? Totuşi, în acea zi eram pe aceeaşi lungime de undă, ştiam ce voia, iar ea îmi înţelegea la rândul ei sentimentele.

— În plus, dacă pleacă, o să fii iarăşi stăpân pe camera ta, a adăugat. Aşa pare mai simplu pentru toată lumea.

I-am arătat deci lui Laurence împrejurimile. Mi se părea ciudat să-i fiu ghid. Mă aflam acolo de atâta vreme, încât ajunsesem să mă uit la lucruri fără să le văd. Acum însă totul era clar definit, de parcă ar fi fost prima mea zi de lucru. L-am condus prin spital. Toată activitatea se desfăşura într-un capăt al clădirii principale: nu era nevoie să mergem mai departe. Uşile dădeau spre saloane pustii, cu şiruri de paturi spectrale, goale, între perdelele verzi atârnate pe şine. La etaj se aflau cabinetele. Doctoriţa Ngema îl ocupa pe primul, chiar deasupra intrării în clădire. Am văzut-o aşezată la birou când am trecut prin faţa uşii, cu capul aplecat deasupra hârtiilor, cu pixul scârţâind pe foaie; a ridicat privirea şi ne-a oferit un zâmbet cunoscător. Apoi, o cămăruţă goală după alta, lipsite chiar şi de cel mai elementar mobilier: o mulţime de încăperi aşteptând să primească oameni şi aparatură şi activitate care însă nu veneau niciodată.

Deşi spitalul era deja vechi de aproape zece ani, încă nu fusese complet finalizat. Interveniseră prea multe lucruri. Pornise la drum ca un proiect al prim-ministrului teritoriului indigen, dar imediat după construirea clădirilor survenise lovitura de stat militară, şi totul fusese suspendat. Abia după doi ani lucrurile începuseră să se mişte din nou. Dar la scurt timp după asta, guvernarea albă cedase în sfârşit, acolo, în adevăratul centru al puterii, departe de noi, şi proiectul fusese trecut din nou pe linie moartă. Apoi, când teritoriile indigene fuseseră reintegrate în cadrul statului, rostul şi viitorul spitalului deveniseră neclare şi aşa rămăseseră.

Aşa că era un loc bizar, crepuscular, la jumătatea drumului între nicăieri şi undeva. Îngrămădeala mică de clădiri dezarticulate, la fel ca toate construcţiile din oraş, se dărăpăna încetul cu încetul. Pe acoperiş începuse să crească iarbă. Zidurile roz – nimeni nu ştia de ce fuseseră zugrăvite în roz – se decoloraseră cu timpul până la o nuanţă ştearsă de portocaliu. Terenul înconjurat de un gard înalt fusese năpădit de vegetaţie. Seara, majoritatea ferestrelor, în general zăbrelite, erau întunecate.

Pentru noi, puţinii rămaşi, viaţa se scurgea între polii gemeni ai banalităţii şi violenţei. Erau perioade lungi de apatie, când nimic nu se întâmpla şi spitalul era gol. Apoi, deodată, începea agitaţia, cineva venea în miez de noapte rănit, însângerat. Iar noi încercam să facem ceva pentru a-l ajuta. Însă adevărul e că puterile ne erau foarte limitate. Nu aveam nici aparatură, nici consumabile, nici bani. Sau poate ar fi mai corect să spun că anumite lucruri erau indisponibile, iar altele erau depozitate în dulapuri. Dispuneam de cantităţi mari din anumite medicamente pe care le foloseam rar, dar livrările de produse vitale erau îngheţate din cauza unei facturi substanţiale restante

undeva la un nivel mai înalt în sistem. Prezervativele, spre exemplu: aveam rafturi pline cu ele, nici nu mai ştiam unde să le punem, în vreme ce consumabile esenţiale, ca pansamentele, mănuşile sterile şi filmele pentru radiografii, se aflau continuu pe lista de solicitări, fără a veni însă vreodată. Aveam un ventilator electronic şi un aparat sau două de terapie intensivă, dar surveneau adesea pene de curent, şi nu reuşeam cu nici un chip să convingem guvernul provincial să ne repare generatorul de urgenţă defect. Nu rareori se întâmpla să operăm pacienţi în stare critică la lumina lanternei.

În clădirea cealaltă, în care dormeam, erau condiţii foarte rele. În capătul culoarului se afla o uşă ce dădea într-o aripă proiectată ca o extensie a blocului iniţial. Erau acolo alte saloane, alte cabinete – o imagine în oglindă a aripii principale. Dar totul fusese jefuit. Mai rămăseseră doar unul sau două paturi metalice, doar ramele lor de fapt, şi câte o perdea zdrenţuită agăţată ici şi colo. În rest, tot ce putea fi folosit fusese luat. În baie, chiuvetele fuseseră smulse din perete, iar capetele din metal ale duşurilor dispăruseră. Ţevi atârnau în gol. Într-un salon sau două, ferestrele fuseseră sparte şi înăuntru îşi făcuseră cuib păsările. Uguitul turturelelor răsuna straniu în tăcerea neclintită, iar podeaua era împroşcată cu steluţe albe de găinaţ.

Am străbătut tăcuţi acest peisaj al neglijării şi degradării lente. Când am ajuns la celălalt capăt, unde uşa – acum blocată şi bătută în scânduri – ar fi trebuit să se deschidă spre parcare, ne-am oprit. O fereastră dădea spre o bucată de pământ năpădită de vegetaţie, aflată între noi şi clădirea principală. Umbrele frunzelor dansau pe feţele noastre.

— Bănuiesc că nu la asta te-ai aşteptat, am spus.

— Nu.

— Nu eşti obligat să rămâi. Dacă vei cere transferul, sunt sigur că doctoriţa Ngema...

— Oh, m-a întrerupt surprins. Dar vreau să rămân.

M-am uitat la el. Cu privirea mea cea nouă, îl vedeam cu adevărat pentru prima dată. Era longilin, înalt şi slab. Sub ciuful de păr blond, faţa îi era plată şi deschisă. Era o faţă banală, simplă, cu excepţia acelei calităţi pe care o observasem de la bun început, aşternută ca o a doua piele. Graţie ei, chipul lui avea ceva remarcabil, deşi n-aş fi putut să-i dau un nume.

— De ce ai venit aici? l-am întrebat.

— Ştii de ce.

— Nu! De ce aici? Ai cerut să vii la spitalul ăsta. Ai cerut-o în mod special. De ce?

Şi-a scos ochelarii şi i-a şters de mânecă. Ochii lui cenuşii clipeau nelămuriţi, privind pe fereastră.

— Am auzit că e ceva foarte mic, a zis în cele din urmă. Am auzit că sunt o sumedenie de probleme.

— Dar nu înţeleg. Logic vorbind, astea sunt motive să nu vii aici. De ce ai vrea să te supui la aşa ceva?

N-a vrut să intre în detalii. Şi-a pus ochelarii la loc şi a făcut semn în depărtare, dincolo de fereastră, peste copaci, spre cel mai înalt deal de la marginea oraşului.

— Uite! Ce-i aia?

— Acolo era casa Brigadierului.

— Cine e Brigadierul?

— Tu vorbeşti serios?

— *Ja*. Ar trebui să ştiu cine e? A făcut ceva celebru?

— A răsturnat guvernarea indigenă printr-o lovitură militară.

Dar orice urmă de interes îi pierise de pe faţă; se uita în jur, din nou încruntat.

— Toate astea... Se strică toate pur şi simplu? Ce se face cu ele? Zac aici şi atâta tot?

— Vor fi făcute bucăţi, dacă mă întrebi pe mine. Distruse şi furate. Uite, vezi şi tu.

— Dar e groaznic! Cine face asta?

Am ridicat din umeri.

— Oricine poate intra aici. Uşa nu e încuiată.

Mie nu mi se părea ceva important, însă el era siderat. Îl vedeam cum înregistrează cu privirea toate locurile goale de pe culoarul murdar: scândurile lipsă din duşumea, lustrele şi lămpile smulse, firele care atârnau în gol. A clătinat din cap.

— De ce? Unde ajung toate?

— Sunt o sumedenie de oameni săraci pe aici. Lor le prinde bine orice.

— Dar pentru ei e! Spitalul. E pentru ei!

— Du-te tu şi spune-le asta.

Am crezut că izbucneşte în lacrimi. Faţa îi era încremenită într-o expresie de nedumerire pe care nu era în stare s-o lămurească. I-am pus o mână pe umăr şi l-am îndemnat:

— Vino, hai să ieşim de aici. E prea deprimant.

— De ce nu face nimeni nimic?

— Păi, ce-ar trebui să facă?

Am străbătut înapoi acel mausoleu bizar, lăsându-ne urmele paşilor în praf. Porumbeii zburătăceau la apropierea noastră. Afară, mijind ochii în lumina fierbinte a soarelui, am spus:

— Asta e. Ăsta e spitalul.

— Nu mai e nimic altceva?

— Ei, ce-ai zice de un drum cu maşina? Să aruncăm o privire prin oraş.

Avea un Volkswagen-broscuţă albastru, mai vechi şi mai hărtănit decât maşina mea. Şi nu părea nelalocul lui când s-a aşezat la volan. L-a învăluit o stare aproape de apatie, astfel că nu mai semăna a tânăr medic entuziast, în halat alb.

— Încotro, Frank? Spune-mi pe unde s-o iau.

Am parcurs încet strada principală, singura asfaltată din oraş, pe lângă magazine goale cu rafturi goale. Ici şi colo mai funcţiona câte o afacere viabilă: micul supermarket stătea în arşiţă lenevos şi aproape pustiu, cu un singur casier plictisit la tejghea. Paznicul de afară, care-şi făcea vânt alene cu şapca, a privit maşina trecând ca pe o întâmplare de departe, văzută la televizor. La intersecţia principală, străjuind arteziana crăpată cu peticul oval de pământ maroniu, statuia trona cu aerul ei hotărât, cu o mână în şold şi cu cealaltă arătând în faţă, spre viitor ori spre veld. Picioarele începuseră să i se înverzească.

— Ăsta e Brigadierul, dacă te interesează.

— Unde?

— Statuia.

— Oh, înţeleg.

— Pot să-ţi spun o poveste despre ea.

Interesul i se ştersese însă de pe faţă: povestea statuii făcea parte dintr-o lume în care el nu trăise. Aşa că nu i-am spus cum, la scurt timp după ce ajunsesem eu în oraş, ieşisem să mă plimb în natură, nu departe. Eram pe atunci plin de o ură difuză, care mă împingea să fac incursiuni lungi, smintite, în veld, cu un cort şi un rucsac în spate. Rareori ştiam încotro mergeam, şi o dată, croindu-mi drum prin desiş într-o viroagă de lângă marginea de nord a oraşului, dădusem peste un obiect metalic uriaş, pe jumătate îngropat în nisip. Parcă ar fi căzut din cer. Era un bust vechi, cât o maşină de mare, şi abia după ce am

curăţat încrengătura de viţe şi lujeri am recunoscut figura fostului premier al teritoriului indigen. În această versiune a sa din bronz, omul avea o expresie de profundă evlavie. Asta fusese înainte de lovitura militară şi de cele douăzeci şi patru de acuzaţii de corupţie şi fraudă care-l determinaseră să fugă pentru a-şi salva viaţa.

Abia peste câteva zile mi-am dat seama că înainte vreme bustul fusese aşezat pe soclul din intersecţia principală, acolo unde se afla acum statuia Brigadierului. Îmi puteam imagina mulţimea de soldaţi ovaţionând şi doborându-l cu topoare, lanţuri şi răngi. Nu ştiu cum l-au dus până acolo, în mijlocul văii, dar acum nu mai semăna decât cu un cap din fier retezat, corpul zăcând şi el probabil pe undeva pe aproape. Nu m-am mai întors niciodată acolo.

I-am arătat lui Laurence clădirea parlamentului cu cupola ei absurdă, lăsată în părăsire şi bătută în cuie. I-am arătat biblioteca, niciodată dotată cu cărţi. Şcoala, unde nimeni nu învăţase niciodată. Blocurile de apartamente, locuinţe sociale pentru toţi muncitorii care aveau să vină şi să lucreze în atelierele şi birourile proiectate – şi nişte muncitori au venit, un timp. Dar nu aveau ce să muncească. După aceea au început problemele şi până la urmă au plecat iar, spre oraşe ori în locurile din care veniseră, cu excepţia câtorva care încă mai puteau fi văzuţi ici şi colo, rătăciţi în uniformele lor şi în tot spaţiul acela inutil.

Drumul a ajuns în celălalt capăt al oraşului şi s-a pierdut încet, sfârşindu-se cu totul. Şirul de clădiri s-a oprit şi el. În faţa noastră, vegetaţia a redevenit stăpână: pârloage maronii cu iarbă, muşuroaie de furnici şi copaci spinoşi. În depărtare, o fâşie întunecată de pădure.

Laurence şedea la volan, cu privirea pierdută în pâcla arşiţei. Pe chipul lui se citea ceva din demoralizarea pe care i-o văzusem la spital.

— Şi acum ce să facem? a întrebat.

Mi s-a părut că detectez în glasul lui o notă de disperare.

— Vrei să bem ceva?

— Unde?

— E un loc în oraş.

— Serios?

Se încrunta la mine, bănuind probabil că glumeam. Dar Mama Mthembu avea un local foarte plăcut şi întotdeauna incredibil de aglomerat. Toţi funcţionarii plictisiţi şi muncitorii ieşiţi din tură se înghesuiau acolo. Iar în acea zi, când ne-am aşezat în curte, sub tufa de bougainvillea, cu izolarea şi pustietatea încuiate afară, dincolo de prag, ne-am fi putut afla oriunde, în orice oraş cu lume fericită din ţară. Mesele murdare din plastic şi feţele triste de la bar nu contau; eram înconjuraţi de glasuri şi de mişcare – iluzia unei comunităţi.

Mama Mthembu era o bătrânică obeză, enormă, care purta mereu aceeaşi rochie cu imprimeu floral şi şlapi în picioare şi afişa acelaşi zâmbet cu strungăreaţă. Şi avea multe motive să zâmbească: administra singura afacere înfloritoare din oraş. Când o preluase ea, clădirea servise drept hotel, însă din motive evidente această parte a activităţii eşuase lamentabil. Camerele de la cele două etaje erau la fel de goale ca saloanele din spital, toată agitaţia mutându-se la parter şi afară, în curte şi la bar.

S-a apropiat, asudând şi zâmbind afabil, să şteargă masa cu o cârpă murdară.

— Ce mai faci, domnu' doctor?

În toţi anii de când îi frecventam localul, şi cu toate că la început stătusem în hotelul ei timp de două săptămâni, încă nu reuşise să-mi reţină numele.

— Sunt bine, Mama. Dar tu?

— La fel, la fel. Cine e prietenul tău?

— Îl cheamă Laurence Waters. E noul medic de la spital.

— Bun-venit, bun-venit! Să-ţi aduc o bere?

— De ce-i spui Mama? a întrebat Laurence când am rămas singuri.

— Aşa-i spune toată lumea.

— Dar de ce?

— Nu ştiu. E un termen afectiv, sau aşa ceva. De respect. Nu ştiu.

S-a uitat în jur, la ceilalţi oameni din curte, şi am văzut cum se relaxează. Era plăcut acolo, în semiumbră, înconjuraţi de celelalte conversaţii. După ce Mama ne-a adus berile şi am sorbit amândoi din băutura rece, a oftat şi a spus:

— La spital m-ai întrebat de ce am vrut să vin aici.

— Da.

— Vreau să-ţi explic, dar nu sunt sigur că vei înţelege. Toţi ceilalţi, la studenţi mă refer, voiau cele mai confortabile repartiţii. Oricum, nici unul nu voia să efectueze serviciul comunitar, erau furioşi. Dar dacă tot erau obligaţi s-o facă, voiau să fie ceva convenabil – ştii, un spital bun, aproape de casă. Nu le păsa de restul.

— Iar tu?

— Eu mi-am zis: hai să fiu altfel decât ei. Hai să găsesc cel mai neînsemnat loc, aflat cel mai departe de orice altceva. Hai să-mi fie greu.

— Dar de ce?

— Nu-mi place să fiu ca toţi ceilalţi, a răspuns. Câteva clipe m-a studiat stingher prin lentilele ochelarilor, apoi şi-a plecat privirea. De ce? Crezi că sunt un prost?

— Nu. Dar e un gest simbolic puternic. Ce obţii în felul ăsta?

A rostit cuvintele cu grijă:

— Vreau să fac o activitate care să însemne ceva.

— Însă vrei să munceşti şi ai venit într-un loc în care asta nu se întâmplă des.

S-a gândit mult timp la spusele mele, muşcându-şi buza.

— Întotdeauna e aşa? a întrebat într-un târziu. Adică, nu se poate să fie aşa mereu.

— De ce nu?

— Fiindcă lucrurile se pot schimba.

— Cum?

— Oamenii sunt cei care schimbă lucrurile. Oamenii le fac, tot ei le pot schimba.

— Eşti un idealist.

Voiam de fapt să spun: „Eşti foarte tânăr”. Şi: „N-o să rezişti”.

— Da, a încuviinţat el vesel; nu detectase în tonul meu nici urmă de critică. A mai băut din bere şi a redevenit serios. Ştii, Frank... îmi placi.

N-am spus nimic, declaraţia lui mi se părea stânjenitoare, dar adevărul e că şi eu îl plăceam. Sentimentul n-avea la bază decât cele câteva ore pe care le petrecuserăm împreună, dar deja mi se părea dificil să-l detest în totalitate.

Ceea ce, dintr-un alt punct de vedere, mă făcea să-l detest şi mai mult.

5

Încă de la început, pentru mine Laurence a fost ca doi oameni distincţi într-unul singur. Pe de o parte, era umbra mea, aşteptându-mă dimineaţa când mă trezeam, urmându-mă la masă şi la muncă, un invadator nepoftit, înghesuindu-mă în propria-mi cameră. Iar pe de alta, îmi era companion şi confident, animându-mi zilele terne cu emoţii şi conversaţii.

Aşa se face că, în interacţiunile cu el, eram şi eu doi oameni diferiţi. Unul era Frank cel sumbru şi furios, care se simţea asediat. Celălalt era un Frank mai domol, recunoscător pentru că nu mai era singur.

Ultima dată când împărţisem o cameră cu cineva fusese cu soţia mea, Karen, dar nu era acelaşi fel de împărţeală. Companie masculină: două paturi într-un spaţiu restrâns – ca în armată, din nou. Dar nu exista un cod de disciplină impus din exterior; nici măcar reguli nu aveam. Eram doar două firi diferite, aruncate într-o cutie.

Laurence era dezordonat şi neîngrijit. Obişnuinţele pe care le arătase în prima zi nu se schimbaseră: haine lăsate care-ncotro, apă pe jos în baie. Făceam curat în urma lui, dar el nu părea să observe. Când am cumpărat o scrumieră de la supermarket şi am lăsat-o la loc foarte vizibil, pe masă, a continuat să-şi arunce ţigările pe fereastră. Mă scotea din minţi.

Asta nu însemna că nu putea să fie ordonat în felul lui. Îşi punea deodată în minte să măture un colţ oarecare sau să cureţe o bucată de perete, apoi freca şi râcâia cu o intensitate deosebită până când era mulţumit de rezultat şi se putea relaxa cu o ţigară, lăsând scrumul să cadă pe covor.

Într-o zi, l-am găsit rearanjând mobilierul în cameră. Trăsese dulapul, lampa şi măsuţa de cafea, aşezându-le în alte poziţii. Nu conta, nu schimba nimic, dar am simţit o izbucnire de revoltă, de parcă mi-ar fi pângărit căminul.

— N-ar trebui să te faci prea comod aici, i-am spus. Şederea ta e doar temporară.

— Cum adică?

— N-o să rămâi aici mult timp. Doctoriţa Ngema o să te mute în camera de alături, a Santanderilor, când vor pleca ei.

— Oh! a făcut, părând şocat. Habar n-aveam.

Totuşi, mobilierul a rămas mutat, şi în câteva zile noul aranjament a început să mi se pară firesc. Nu la mult timp după aceea, a înlocuit perdelele şi a pus vreo două postere pe pereţi. Am resimţit din nou aceeaşi furie, dar mai slabă de data asta, mai puţin adâncă. Iar când a construit pe pervaz, deasupra patului său, un mic altar închinat iubitei lui, n-am mai simţit aproape nimic.

Erau câteva fotografii care înfăţişau o negresă micuţă, cu părul scurt. În jurul lor aranjase o grămăjoară de pietre, o frunză uscată şi o brăţară – lucruri care aveau o semnificaţie personală pentru el.

— Cum o cheamă?

— Zanele.

— Unde v-aţi cunoscut?

— În Sudan.

— Sudan?

Era încântat de uimirea mea.

— Da. După şcoală, mi-am petrecut un an călătorind prin Africa. O vreme m-am oprit în Sudan.

— Şi ea ce făcea acolo?

— Voluntariat. În cadrul unui program de combatere a foametei. Şi-a dedicat viaţa genului ăsta de activitate.

Îmi spusese toate astea cu un aer indiferent, dar îmi era clar că le privea cu mare seriozitate. În momente ca acelea mă nedumerea. Părea foarte simplu, foarte direct, dar pe urmă îţi demonstra că nu e aşa.

— Şi ea unde e acum?

— În Lesotho. A venit în Africa de Sud ca să fie mai aproape de mine, dar apoi s-a alăturat altei organizaţii caritabile şi pe urmă... S-a întrerupt, apoi a adăugat zâmbind: Aşa e ea.

Era mândru de iubita lui, de relaţia lor, dar ceva în privinţa asta părea ciudat. Aproape ca şi cum s-ar fi simţit uşurat că ea era atât de departe şi că intimitatea dintre ei trebuia să se desfăşoare ritualizat, prin scrisori şi fotografii. Îşi scriau cu regularitate, o dată pe săptămână. M-am uitat la caligrafia ei de pe plicurile sosite: trăsături puternice, drepte, clare. Nu semăna cu scrisul lui nesigur, ca nişte mici păianjeni. Dar întreaga lor relaţie consta în acest du-te-vino de plicuri şi în gestul ceremonios al alcătuirii altarului de pe pervaz.

Nu toate fotografiile de deasupra patului o înfăţişau pe iubita lui. Într-una din ele era o femeie mai vârstnică, subţire, cu pielea închisă la culoare şi părul strâns la spate; zâmbea încruntată către obiectiv.

— Mama ta?

A clătinat din cap grăbit.

— Sora.

— Sora ta? Dar pare mult mai…

— Bătrână? Ştiu. E o diferenţă mare de ani între noi. Într-un fel, e ca o mamă pentru mine. Ea m-a crescut când părinţii noştri au fost ucişi.

— N-am ştiut asta. Îmi pare rău.

— Oh, e-n regulă. S-a întâmplat demult.

Mi-a povestit cum mama şi tatăl lui muriseră într-un accident de maşină în urmă cu douăzeci şi cinci de ani.

— Eu eram încă foarte mic şi nu mi-i amintesc.

Apoi mi-a spus cum sora lui, care avea pe atunci douăzeci de ani, îl luase la ea şi-l crescuse. Locuise cu ea într-un cartier sărac dintr-un oraş de coastă mohorât, de al cărui nume nu auzisem niciodată. Prima dată plecase de acasă atunci când câştigase o bursă pentru a studia medicina.

Mi-a comunicat toate aceste amănunte rapid, pe un ton relaxat, ca şi când ar fi fost lipsite de importanţă. Dar se vedea că pentru el contau foarte mult.

— Şi eu mi-am pierdut mama când eram mic, i-am spus.

— Da?

— Aveam zece ani. Aşa că îmi amintesc. A murit de leucemie.

— De asta te-ai făcut medic.

Fusese o afirmaţie, nu o întrebare, şi m-a luat prin surprindere.

— Nu cred, am zis.

— În ce moment ai ştiut, ai ştiut cu adevărat, că vrei să fii doctor?

— Nu cred că am avut un astfel de moment.

— Niciodată?

— Nu.

— De ce nu?

— Nu ştiu. Pur şi simplu n-am avut.

A zâmbit.

— Eu ştiu când a fost al meu. Ştiu exact.

Aşa era el. Totul era guvernat de un plan măreţ. Momentul în care îşi dăduse seama era subiectul unei poveşti pe care şi-o repetase iar şi iar.

— Aveam doisprezece ani. Părinţii erau îngropaţi în cimitirul de lângă casă, iar sora mea zicea mereu că într-o zi o să mă ducă să văd mormântul. Dar n-o făcuse niciodată. Aşa că am decis să mă duc singur. În fiecare zi treceam pe acolo, pe lângă toate crucile acelea înfipte în pământ. În ziua aceea am intrat pe poartă şi am început să caut. Am mers şi am tot mers. Era o zi foarte caldă. Niciodată nu mai văzusem atâţia oameni morţi. Şiruri peste şiruri. Mergeam în sus şi-n jos, în sus şi-n jos, căutând. Dar nu i-am putut găsi. Am început să plâng. Era prea mult. Şi atunci m-a văzut un negru bătrân. Lucra la cimitir, purta uniformă, un fel de haină albă, şi avea o listă cu oamenii îngropaţi acolo. Şi o hartă. Dar pe părinţii mei nu i-a găsit.

— De ce nu?

— Nu ştiu. I-am spus cum îl chema pe tata: Richard. Dar a zis că pe hartă nu apare nici un Richard Waters. Aşa că am plâns mai departe. A fost foarte drăguţ cu mine. M-a dus în biroul lui şi mi-a dat pâine cu ceai. A vorbit puţin cu mine. Pe urmă m-am simţit puţin mai bine şi am plecat acasă. Sora mea era deja acolo.

— I-ai povestit?

A plecat privirea.

— *Ja*. Şi acela a fost momentul. Nu pot explica. Şi ea s-a purtat foarte frumos cu mine, m-a luat în braţe şi aşa mai departe şi mi-a spus că într-o zi o să mergem împreună la morminte. Dar totul s-a amestecat în mintea mea – blândeţea ei, bătrânul negru...

— Haina lui albă, am completat; puteam să mă joc şi eu de-a pseudopsihologul.

— Haina albă, a repetat el pe gânduri. Da. E posibil să ai dreptate în privinţa asta, Frank. Ideea mi-a venit atunci, pe loc.

— Că trebuie să te faci doctor.

— Da. Nu mi-a fost atât de clar, ştii tu, dar... sământa fusese plantată. Din acel moment.

— Din cauza părinţilor tăi.

— De asta ştiu că la fel trebuie să se fi întâmplat cu tine. Moartea mamei tale. Momentul meu s-a petrecut tot datorită părinţilor. Cred că suntem foarte asemănători, Frank.

— Dar eu n-am avut niciodată un asemenea moment.

— Poate că nu ţi-l aminteşti. Dar ai avut.

În ciuda insistenţelor lui, ştiam că pentru mine nu existase un moment atât de limpede. Nu avusesem niciodată un sentiment arzător al vocaţiei, ci doar o ambiţie nesigură şi o nevoie de a-l impresiona pe tatăl meu. Dar întrebarea pe care mi-o pusese mi-a rămas în minte, sâcâindu-mă. Mi-am zis că trebuia să fi avut şi eu un moment al adevărului ca al lui. Abia mult timp după aceea m-am întrebat dacă povestea lui de la cimitir chiar se întâmplase cu adevărat.

Niciodată nu a mai vorbit despre ea. Era prea ocupat să pună alte întrebări. Iar când voia să afle ceva, nu manifesta nici un pic de reţinere sau delicateţe. Uneori mă îngrijora; pe de altă parte, mă pomeneam spunându-i lucruri pe care nu le mai discutasem cu nimeni înainte.

Despre căsătoria mea, spre exemplu. Nu era un subiect cu privire la care să-mi deschid inima în faţa cuiva. Chiar dacă nu mai avea o încărcătură dureroasă puternică, întrucât nervii îmi erau amorţiţi, tot era ceva intim şi ţinut departe de curioşi. Dar la o săptămână sau două după sosire, Laurence l-a abordat frontal.

— Observ că încă mai porţi verigheta.

— Fiindcă încă sunt căsătorit.

— Serios? Dar unde e soţia ta?

O clipă mai târziu îi destăinuiam tot felul de detalii delicate – cum fugise Karen cu Mike, cel mai bun prieten al meu din vremea armatei şi fost partener de cabinet medical. Cum trăiau împreună şi cum încetinise procesul de divorţ retragerea mea acolo, astfel că încă eram, tehnic vorbind, soţ şi soţie.

— Şi când se va încheia?

— Nu ştiu, am răspuns. Cândva în următoarele şase luni. De la o vreme, ea a accelerat iarăşi procedura de divorţ. Cred că se grăbesc să plece din ţară.

— Soţia ta se va recăsători?

— Cred că asta e ideea.

— Cu tipul ăsta? Amicul tău din armată?

— Mike? *Ja*, încă e cu el. Zice că e marea iubire a vieţii ei.

— Nu ţi-a fost niciodată prieten, Frank, a rostit solemn Laurence. Un prieten adevărat nu ţi-ar face una ca asta.

— Sunt conştient de lucrul ăsta.

— Eu n-aş face niciodată aşa ceva. Niciodată, în veci de veci.

— Asta-i bine.

— Şi n-aş mai purta verigheta aia. De ce o mai porţi, Frank?

— Nu ştiu. Din obişnuinţă.

Dar sclipirea aurului de pe degetul meu era mai mult un simbol decât o obişnuinţă. Am făcut mâna pumn, ca s-o ascund.

Când îmi spusese că el nu mi-ar face niciodată aşa ceva, voise să-mi dea de înţeles că îmi era un prieten adevărat. Cred că asta simţise încă aproape din prima zi. Sentimentul însă nu era reciproc. Pentru mine era doar un coleg de cameră, o prezenţă temporară, care îmi tulbura existenţa.

Cu toate astea, ajunsesem să-mi petrec mult timp împreună cu el. În cameră şi la serviciu n-aveam de ales, dar în afara acestor momente, aproape imperceptibil, am început să ne ţinem companie unul altuia. Devenise un fel de ritual, spre exemplu, să jucăm tenis de masă în sala de recreere. Înainte nu-mi prea venea să stau acolo, deoarece încăperea avea un aer trist. Am descoperit însă că nu era chiar neplăcut să expediem mingea din plastic înainte şi-napoi peste masă, schimbând din când în când câte o replică. Cele mai multe dintre conversaţiile noastre erau aşa: lejere, fără un rost anume, ca să treacă timpul.

Alteori plecam împreună la plimbare. Trecuseră ani de când nu mai fusesem într-una dintre drumeţiile mele obişnuite. Acum am început din nou. Nu-mi aduc aminte cine a sugerat ideea, el sau eu, dar Laurence a găsit pe undeva o hartă mare a regiunii. În cea mai mare parte a timpului o ţinea prinsă pe peretele de deasupra patului, dar cel puţin o dată pe săptămână o dădea jos şi plănuia trasee pe care să le încercăm în zilele libere. Ne luam sendvişuri şi bere şi porneam pe diverse poteci prin veld. L-am dus şi pe câteva dintre traseele vechi pe care mi le aminteam, unele cu privelişti spectaculoase. Ieşirile de genul ăsta erau de cele mai multe ori vesele şi relaxate, deşi el nu se simţea niciodată pe deplin confortabil în natură.

În plus, ne duceam serile din ce în ce mai des la Mama Mthembu. Pentru mine nu era o noutate, fireşte; mai fusesem acolo de multe ori. Dar obişnuiam să mă duc pe la sfârşitul după-amiezii, fiindcă nu-mi plăcea atmosfera aglomerată şi plină de fum care se instala seara. Atunci îi puteai găsi la bar pe toţi cei care nu erau de gardă la spital, iar intimitatea silită în prezenţa paharelor de alcool

putea deveni opresivă. Acum însă, alături de Laurence, părea cumva mai primitoare.

La Mama, ierarhizările şi discrepanţele din mediul profesional nu mai aveau aplicabilitate. Themba şi Julius, cei doi angajaţi de la bucătărie, şedeau umăr la umăr cu Jorge şi Claudia. Uneori, până şi doctoriţa Ngema se alătura acestor agape, ca un egal stingher. Şi cu toate că eu nu mă relaxam niciodată complet, ceva din nonşalanţa lui Laurence în asemenea situaţii se transfera şi asupra mea, astfel că deveneam mai puţin distant şi reţinut.

Într-o dimineaţă după o asemenea ieşire la bar, eram singur cu Jorge la masa de mic-dejun. Ronţăindu-şi mustaţa cu un aer bonom, mi-a spus la un moment dat:

— Tipul cel tânăr. Prietenul tău. E un tânăr de treabă.

— Cine? Laurence? Nu e prietenul meu.

— Nu? Dar sunteţi mereu împreună.

— Doctoriţa Ngema ne-a pus în aceeaşi cameră. Dar nu-l cunosc bine.

— E un tânăr de treabă.

— Sunt sigur că da. Dar încă nu e prietenul meu.

Era bizar, însă nu mă simţeam în largul meu să fiu asociat cu Laurence în acest fel. Cuvântul „prieten” avea pentru mine anumite implicaţii. Mike îmi fusese prieten, până când fugise cu soţia mea. De atunci nu-mi mai făcusem nici un prieten. Nu voiam pe nimeni care să mi se vâre în suflet.

Totuşi, cuvântul a continuat să se repete. „Prietenul tău a făcut asta.” „Prietenul tău a fost acolo.” „Ce mai face prietenul tău?” De fiecare dată când îl auzeam, era parcă mai tocit, astfel că treptat şi-a pierdut din asperitate.

— Ai discutat cu noul tău prieten despre ce-am vorbit? m-a întrebat doctoriţa Ngema într-o zi, pe când ne îndreptam spre clădirea rezidenţială.

— Ce să discut?

Faptul că nu-mi dădusem seama la ce se referă era ilustrativ pentru modul în care se schimbase situaţia.

— Ei, ştii tu. Urma să-i arăţi ce-i pe aici... şi să discutaţi posibilitatea ca el să-şi ceară transferul.

— Ah, da. Da, am discutat. Dar e mulţumit, nu vrea să plece.

— Ei bine, asta e o premieră! a exclamat ea în timp ce pietrişul scrâşnea sub paşii noştri. După un timp a reluat: Poate că ar fi bine să-l presezi puţin.

— De fapt, nu mă deranjează să-l am prin preajmă.

— Serios? Deci să înţeleg că-ţi place să împarţi camera cu el?

Asta era o cu totul altă întrebare, distinctă de tot ce vorbiserăm până atunci.

— Nu, am răspuns. Ruth, dacă apare ceva... Camera familiei Santander sau orice altă cameră... m-aş bucura.

— O să ţin minte, a zis.

Dar în clipa aceea am ştiut că orice schimbare era exclusă: Laurence avea să rămână în camera mea.

— Nu pleacă, a spus Laurence într-o zi, când eram de gardă împreună.

— Cine?

— Santanderii. Mi-ai zis c-o să plece şi că o să mă mut în camera lor. Dar ieri mi-au zis că rămân aici.

Întâmplător, auzisem şi eu o parte din conversaţie şi ştiam că Laurence nu avea imaginea completă. Şedeam la masă când ei vorbeau în sala de recreere, angajaţi într-o dezbatere aprigă, şi am zăbovit ca să ascult.

— Dar de ce Africa de Sud? a întrebat Laurence.

— Oportunitate, a venit răspunsul lui Jorge.

— Exact. Oportunitate. Şansa de a aduce o schimbare. Nu cred că sunt în lume multe locuri în care să poţi face asta, acum.

— Da, da, a intonat Jorge solemn.

— Bani mai mulţi, a adăugat Claudia. Casă bună.

— Da, sigur, şi asta. Dar eu vorbesc despre altceva.

— Despre ce anume?

— Cred că ăsta e doar începutul. Începutul acestei ţări. Istoria nu mai contează. Totul începe acum. De jos în sus. Aşa că vreau să fiu şi eu aici. Nu-mi doresc să fiu în altă parte, într-un loc unde prezenţa mea n-ar avea nici o importanţă. E important că sunt aici.

Santanderii erau de vârstă mijlocie, din Havana. Sosiseră în urmă cu doi ani, în cadrul unui grup numeros de medici „importaţi” de Departamentul Sănătăţii pentru a face faţă crizei de personal. El era un tip durduliu, cu o mustaţă stufoasă, inteligent şi jovial. Soţia lui, o femeie puţin mai vârstnică, arătoasă, care nu ştia multă engleză, era uşor isterică. Scurta noastră aventură din anul precedent o lăsase într-o permanentă dispoziţie acră faţă de mine. Ocupau camera de lângă a mea, şi se întâmpla în multe nopţi, tot mai multe în ultima vreme, ca glasurile lor, angrenate în dispute stridente în spaniolă, să răzbată prin perete. Faptul că ea voia să plece acasă în timp ce el îşi dorea un viitor în Africa de Sud era un secret cunoscut de toţi. Mariajul lor era fisurat pe mijloc.

— Ţara asta e dependentă de oameni ca tine, a rostit Laurence cu fervoare. Oameni dedicaţi, care vor să schimbe ceva.

— Da, da, a încuviinţat Jorge.

— Ei ne zic casă bună, maşină bună, a intervenit Claudia, dar nu ne zic Soweto. Oooh, Soweto!

Mi-am închipuit-o cutremurându-se.

— Nu m-ar deranja să fiu în Soweto, a replicat Laurence. Dar aici e mai bine. Aici eşti în mijlocul pustietăţii.

Ştiam câte ceva despre ce părere aveau Santanderii despre Soweto; mă lămurise Claudia în fierbinţeala aventurii noastre. Când veniseră în ţară ceruseră să fie repartizaţi acolo, şi solicitarea le fusese aprobată. Poate, la fel ca Laurence, îşi doriseră şi ei să schimbe ceva. Dar nu făcuseră faţă cazurilor care soseau întruna. Nu mai văzuseră niciodată o asemenea violenţă împinsă la extrem. În serile de sâmbătă, camera de urgenţe era năpădită de răni de cuţit, de glonţ, de schilodiri şi tăieturi cu sticle sparte. „Ca la război”, se plânsese Claudia, „ca la război mare afară tot timpul!” Iar asta era pe lângă numărul obişnuit de îmbolnăviri şi accidente pe care spitalul abia dacă le putea gestiona. După circa şase luni ceruseră transferul şi ajunseseră la spitalul nostru.

Dintr-un punct de vedere, perioada petrecută de ea în Soweto stătuse la originea aventurii noastre. Într-o noapte, la câteva săptămâni după venirea lor, a fost adusă de urgenţă o femeie care fusese atacată în satul ei de o gloată dezlănţuită. O bătuseră, o înjunghiaseră şi încercaseră s-o ardă pe rug fiindcă ar fi fost vrăjitoare. Femeia era în stare critică. Era limpede că avea să moară, dar ne-am zbătut cu toţii disperaţi, încercând să facem tot posibilul. Până la urmă a murit. O ambulanţă a venit de la cel mai apropiat spital să ridice trupul; după plecarea ei, Claudia şi cu mine ne-am pomenit singuri în atmosfera dezolantă a acelei ore târzii din noapte. Deodată, masca ei indiferentă s-a fisurat şi a căzut. A început să plângă incontrolabil, şi în cabinet s-a revărsat brusc toată oroarea acumulată a ceea ce văzuse vreme de luni de-a rândul în

ţara asta, pentru prima dată în viaţa ei. „Cum pot oamenii să facă aşa?” striga. „Cum, cum?”

Am cuprins-o în braţe ca s-o liniştesc în timp ce plângea ca un copil. Ştiam, simţeam de unde venea toată disperarea aceea. Ceva în ţara asta ajunsese prea departe, ceva se rupsese. Era ca o furie atât de puternică, încât scăpase de sub control. Nu puteam decât s-o ţin lângă mine şi s-o alin, dar pe urmă alinarea s-a transformat în altceva. În ceva foarte intens: dorinţă alimentată de durere. Am fost ca nişte animale în acea primă noapte. Apoi, săptămâni de-a rândul, ne-am tot întâlnit în saloane pustii sau în unghere ale culoarelor întunecate. Se întâmpla în perioada lungă şi secătuită de după ce renunţasem să mă mai duc la Maria, şi Claudia mă ajuta să umplu un gol. Nu aveam nimic de pierdut. Ea însă avea, mult, şi pericolul era nebunesc. Puteam fi prinşi oricând. Cel puţin nu ne-am întâlnit niciodată în camera mea, fiindcă era la numai un perete distanţă de soţul ei.

Cred totuşi că el a ştiut. De atunci a existat mereu între noi o tensiune tulbure, ceea ce e posibil, fireşte, să fi fost doar sentimentul meu de vinovăţie. Abia în ultimul timp, după venirea lui Laurence, tensiunea aceea s-a mai domolit.

— Ba pleacă, i-am răspuns. Ăsta-i un lucru stabilit. Întrebarea e doar când.

— Nu cred. Sunt doi oameni minunaţi, dedicaţi.

— Dedicaţi cui?

— Păi, ştii tu. Ţării. Viitorului. Chestii din astea.

— Haide! am exclamat. N-o spun ei nimănui, dar e un secret ştiut. Toată lumea îl ştie.

— Cuba e o fundătură, aşa a zis Jorge.

— *Ja*, bine. E mai complicat. Jorge nu vrea să se întoarcă, dar ea, da. Se ceartă tot timpul din cauza asta.

— Şi presupui că ea o să aibă câştig de cauză.

— O să aibă.

— Aiurea! În orice caz, nu se ceartă.

— Dar nu i-ai auzit prin perete?

— Nu. Categoric, nu.

— Oricum, am zis enervat, nu în camera lor o să te muţi tu, ci în a lui Tehogo.

— În camera lui Tehogo?

Nu ştiu de unde-mi venise ideea asta. O spusesem aşa, deodată, dar în clipa în care le rostisem, cuvintele căpătaseră vehemenţa adevărului.

— Da. În camera lui Tehogo. Oricum, el n-ar trebui să stea aici. O să se mute curând.

— Şi unde o să se ducă?

— Nu ştiu. Nu contează.

Camera lui Tehogo – ultima de pe coridor, pe stânga – ar fi trebuit ocupată de un medic. Tehogo însă nu era medic, ci asistent. Strict vorbind, din punctul de vedere al calificării, nu era nici măcar asta. Dar făcea la spital munca pe care în mod normal ar fi făcut-o un asistent medical.

Lucra acolo de mai mult timp decât mine. Îl găsisem deja instalat în camera aceea. Nimeni nu mi-a explicat pe de-a-ntregul cum ajunsese s-o ocupe, dar avea legătură cu probleme mai vechi din teritoriul indigen. Cert era faptul că familia lui – mama, tatăl, fratele şi unchiul – fusese omorâtă într-una dintre izbucnirile de violenţă politică. Se pare că aveau o legătură prin alianţă cu Brigadierul însuşi, iar uciderea lor fusese un act de răzbunare.

Toate astea erau însă confuze. Singurul element lipsit de echivoc era Tehogo însuşi, rămas orfan, singur, fără un loc către care să se îndrepte. Pe atunci lucra la spital ca asistent cu cursurile nefinalizate. Pica mereu la examene,

fiind păstrat pe post doar fiindcă nu erau alţi candidaţi. Nu era intern, ci locuia cu familia, şi scăpase cu viaţă doar fiindcă în ziua masacrului fusese la spital. După aceea însă, nu se mai putuse întoarce acasă.

Doctoriţa Ngema îi dăduse o cameră. Iniţial fusese o măsură temporară, doar până când se punea pe picioare. Tehogo rămăsese însă. Ceilalţi asistenţi plecaseră şi, treptat, le preluase el activităţile, astfel că acum era singura persoană capabilă să facă nenumăratele treburi mărunte – era brancardier, spăla şi hrănea pacienţii, spăla podelele, lua mesaje. Era, dacă nu de serviciu, măcar prezent mereu, aşa că părea firesc să locuiască în incinta spitalului. Totuşi, situaţia părea să fie mai complexă. Şi aici ne bazam doar pe zvonuri şi vorbe din auzite, dar se povestea că Brigadierul insistase personal pe lângă doctoriţa Ngema în favoarea rudei sale mai tinere.

Toate astea le aflasem de la celălalt doctor alb care lucrase acolo până în urmă cu câţiva ani. Era un ins ursuz şi istovit, şi nu dădusem prea mare importanţă bârfelor lui. Dar era evident că interesul nutrit de doctoriţa Ngema faţă de Tehogo depăşea simpla latură profesională. Era binevoitoare şi atentă cu el. La şedinţele cu personalul îşi dădea toată silinţa să-l implice în discuţii, îl chema în cabinetul ei pentru conversaţii cu titlu personal şi o dată m-a rugat să-i port de grijă.

Am încercat să fac ce-mi ceruse, dar era dificil să mă apropii de Tehogo. Era morocănos şi irascibil, mereu închis într-un ungher întunecat al fiinţei sale. Nu părea să aibă prieteni, cu excepţia unui tânăr din afara spitalului cu care îşi petrecea deseori timpul. Nu voiam să-l învinovăţesc; fireşte că era ursuz din cauza pierderii tragice a familiei. Dar adevărul e că nu părea o victimă. Era tânăr şi arătos, mereu îmbrăcat în haine noi, la modă. Avea un cercel în

ureche şi un lanţ de argint la gât. Primea bani de undeva, dar ăsta era un subiect despre care nimeni nu vorbea. Trebuia să ne purtăm cu el ca şi când ar fi fost bietul Tehogo, năpăstuit şi suferind. Neputinţa lui era de-a dreptul impresionantă, trebuie să recunosc. Nu vorbea decât monosilabic, printre dinţi, numai ca răspuns la o întrebare. Nu se arătase niciodată interesat de viaţa mea, aşa că şi mie mi-era greu să fiu preocupat de a lui. Era doar o prezenţă tăcută la capătul coridorului sau aşezat undeva în margine la şedinţele de personal, fără să spună ceva. Abia dacă-l observam.

Acum însă venise Laurence Waters, şi trebuia să-l remarc pe Tehogo. L-am remarcat fiindcă locuia într-o cameră de medic, acolo unde ar fi trebuit să stea Laurence. Dar nu-i spusesem adevărul colegului meu: Tehogo nu se muta nicăieri. Nu exista loc şi nu avea unde să se ducă.

— Mda, bine, a zis Laurence. E un tip ciudat Tehogo ăsta. Tot încerc să vorbesc cu el, dar e foarte...

— Ştiu ce vrei să spui.

După o pauză, a reluat cu un aer oropsit:

— Îmi place să împart camera cu tine, Frank.

— Serios? am replicat; mă simţeam prost acum, atât pentru că mă enervasem, cât şi pentru minciuna spusă. Poate că n-o să se mute.

— Aşa crezi?

— E posibil. E posibil să rămânem aşa cum suntem acum.

Laurence nu putea sta prea mult timp într-un loc. Avea o energie neobosită, colţuroasă, care-l făcea să clocotească. Dacă nu păşea de colo-colo şi nu fuma, colinda prin spital, uitându-se peste tot, punând întrebări. „De ce sunt pereţii vopsiţi în roz?” „De ce mâncarea e atât de proastă?” „De ce se iroseşte atâta spaţiu?” De ce, de ce, de ce – era ceva copilăresc la el. Pe de altă parte, era ingenios şi venea tot timpul cu propuneri de îmbunătăţire a lucrurilor.

Într-o după-amiază, l-am găsit făcându-şi de lucru cu uşa de la capătul culoarului din clădirea rezidenţială.

— Ce faci acolo?

— Vino şi dă-mi o mână de ajutor!

Încerca să pună un lanţ cu lacăt pe clanţa uşii. Dar n-avea de ce să-l prindă pe zid, aşa că trebuia să-l agaţe de suportul metalic al unui extinctor care ori fusese furat, ori nu existase niciodată.

— Ar fi mult mai simplu dacă ai avea cheia de la uşă, i-am spus.

— Nu există. M-am uitat. Doctoriţa Ngema mi-a dat voie să caut printre toate cheile disponibile.

— Dar de ce vrei s-o încui de fapt?

A clipit la mine, mirat.

— Ar trebui să ştii răspunsul. Doar ai văzut ce se petrece acolo.

A trebuit să mă gândesc puţin înainte să înţeleg că se referise la jafurile şi vandalizările din aripa părăsită a spitalului.

— Asta s-a întâmplat demult. Şi, oricum, ce rost are?

— Ce rost? a exclamat el, zâmbind cu un aer nesigur. Vorbeşti serios? N-ar trebui să se întâmple deloc.

— Laurence, Laurence...

— Da?

L-am ajutat să prindă lanţul de suportul din perete şi să-l închidă. Dar lacătul era ieftin şi fragil, aşa că putea fi spart cu o simplă lovitură.

Da, astea erau lucrurile pe care le făcea el. Într-o zi, l-am văzut tăind iarba pe terenul dintre dormitorul nostru şi aripa principală. De când venisem eu, nimeni nu se atinsese de iarba aia. Maşină de tuns nu exista, aşa că făcuse rost de undeva de o coasă veche şi ruginită. Era roşu la faţă şi transpirat, iar progresul pe care-l făcea era lent. În pragul sălii de recreere, Themba şi Julius, angajaţii de la bucătărie, îl priveau cu un amuzament uimit.

— Prietenul tău e razna, mi-a spus Julius.

— Măcar o să arate mai bine pe urmă, i-am replicat.

Bănuiesc că asta fusese ideea. Şi după ce mormanele maronii de iarbă uscată au fost duse în spatele bucătăriei, la grămada de compost pe care începuse Laurence s-o strângă acolo, am putut să admir terenul dintre cele două clădiri, acum gol şi curat. Chiar arăta bine.

Cu toate astea, Laurence privea încruntat în jur când s-a îndreptat de spate gâfâind.

— Care-i problema? Ai făcut o treabă grozavă.

— Da. Ştiu.

— Şi nu eşti mulţumit de tine?

— Ba da, sunt. Sunt.

Mie însă nu mi se părea mulţumit.

A doua zi s-a căţărat pe acoperiş ca să smulgă buruienile şi iarba care crescuseră acolo. Soarele ardea, şi în lumina amiezii silueta lui înaltă creştea şi se micşora într-o izolare laborioasă. I-am dus o sticlă cu apă şi am stat lângă el cât a băut-o.

— Nimeni n-o să-ţi mulţumească pentru asta, i-am spus.

— Să-mi mulţumească? Ce vrei să zici?

— Nu înţeleg de ce te oboseşti.

— Acoperişul ar trebui să fie curat.

— Poate. Dar tot nu contează. Iar buruienile vor creşte la loc.

— N-are importanţă, a răspuns încăpăţânat. O să arate mai bine când o să fie gata.

La final, acoperişul chiar era curat, la fel ca terenul pe care-l cosise mai înainte. De acolo aveam o privelişte largă spre oraş şi spre dealurile din apropiere, iar întinderea aceea vastă mi-a dat un sentiment de mulţumire şi de plenitudine, de parcă şi eu aş fi muncit toată ziua.

Bineînţeles, avusesem dreptate: iarba şi buruienile au crescut din nou, dar nimeni n-a rostit o vorbă în vreme ce milimetrii verzi se acumulau. Şi nimeni nu i-a mai tăiat. Atenţia lui Laurence se îndreptase către un alt proiect, altundeva. Iar când, o lună sau două mai târziu, am văzut că lacătul ieftin de pe lanţul care ţinea închisă uşa de la capătul culoarului fusese spart, n-am făcut nici un comentariu.

Aveam alte preocupări. Viaţa mea nu orbita în jurul lui Laurence sau al spitalului; aveam şi alte interese, mai departe, care să-mi distragă atenţia. Îmi reluasem vizitele la Maria. Nu în fiecare noapte şi nu la fel ca înainte. O dată sau de două ori pe săptămână mă copleşea un neastâmpăr şi mă îndreptam spre maşină.

Sexul era altfel acum. Apăruse în el o notă aspră, flămândă şi brutală. Poate că rămăsese doar sex, romantismul dispăruse. Eram dur cu ea. Nu violent, ci cu o deviere care dezechilibra totul. Întotdeauna eu eram deasupra, ţintuind-o dedesubt. Iar ea manifesta o pasivitate reactivă, o acceptare. În fapt însă, nu ne atingeam. Nici măcar nu încercam să vorbim. Ca şi când

aş fi căutat ceva ce nu puteam obţine şi tot ce puteam face era să bat şi să tot bat la uşa aceea grea din lemn.

Acum o plăteam de fiecare dată. Şi exact asta era: o plată. Întâlnirile noastre erau tranzacţii care aveau limite practice. Atunci când vorbeam, o făceam pentru diverse aranjamente. De vreo două ori m-a avertizat să nu vin în anumite nopţi. Acceptam aceste restricţii fără să le permit să-mi stârnească vreun sentiment. Celălalt bărbat nu exista decât ca o interdicţie asupra timpului meu sau ca un simbol sub forma unei maşini albe în faţa şandramalei.

O singură dată s-a întâmplat ca distanţa dintre noi să dispară.

— Omul acela unde e... prietenul tău? m-a întrebat.

Am avut nevoie de o clipă ca să înţeleg la cine se referea.

— Laurence? Nu e prietenul meu.

— Nu?

— Nu. Adică, poate e, am răspuns privind-o cum îşi trage rochia peste cap şi-şi strecoară braţele prin mânecile rupte. De ce vrei să ştii despre el?

A schiţat un gest.

— Faţa lui...? am zis.

— Da.

— Ce-i cu faţa lui?

A dat să răspundă, însă pe urmă a clătinat doar din cap. Am schimbat o privire, şi în acel moment a revenit distanţa aceea uriaşă, zidul.

— Vii vineri? a vrut să ştie.

Deci era şi el acolo, o prezenţă deconcertantă, licărind o secundă pe peretele din lemn al şandramalei. Îmi era greu să-mi imaginez că, până în urmă cu numai două luni, viaţa mea fusese complet lipsită de Laurence Waters.

Nu i-am spus despre Maria; habar n-am de ce. Totul fusese stabilit în acea primă clipă alarmantă când mă întrebase: „Te-ai culcat cu femeia aia?” Răspunsul meu venise instantaneu, o minciună, fără nici o strategie în spate. Instinctiv îi percepusem intuiţia ca pe o ameninţare; minţisem ca să mă apăr. Iar pe urmă am continuat să mint.

Minţeam, cu toate că el ştia exact unde mă duc. Faptul că nu mă întrebase niciodată era o dovadă clară că ştie. Mă urmărea cum fac duş, îmi schimb hainele, mă aşez la volan şi plec în noapte, fără să-mi spună nimic. Uneori era încă treaz când mă întorceam. Şi ceilalţi din spital îmi surprinseseră de mult timp venirile şi plecările nocturne, dar tot fără să spună ceva. Numai că ei puteau doar să bănuiască; el ştia.

Aşa se face că şi această mică latură a vieţii mele – pentru care plăteam cu bani peşin, ca s-o ţin separată de restul – a devenit legată de Laurence.

Pe măsură ce treceau săptămânile şi ne obişnuiam – sau ne resemnam – unul cu celălalt, mintea mea se tot întorcea la întrebarea aceea pe care mi-o pusese la scurt timp după ce venise. „Care a fost momentul în care ai ştiut că vrei să fii doctor?” L-am privit în timp ce îngrijea pacienţii. Nu conta cât de tineri sau de bătrâni erau, cât de trecătoare sau de gravă era starea lor; se purta la fel cu fiecare, serios, atent, preocupat. Toţi păreau să conteze pentru el.

Asta mă irita. Mă irita fiindcă mie, sincer, nu-mi păsa prea mult. Nu vreau să spun că nu încercam. Depuneam toate eforturile, în felul meu detaşat şi profesionist, cu fiecare pacient, dar când nu se mai putea face nimic, nu mă mai gândeam la asta. Implicarea şi strădaniile lui Laurence păreau să reliefeze o deficienţă la mine.

Mi-am studiat viaţa în căutarea unui astfel de moment al adevărului. Fără îndoială, undeva, cândva, se întâmplase ceva care mă definise. Dar nu-mi puteam aduce aminte de momentul acela.

Într-un târziu am reuşit. S-a întâmplat într-o zi oarecare: o simplă licărire de recunoaştere. Şi mi-am dorit să pot uita din nou.

Momentul meu venise cu treisprezece ani în urmă. De câteva ori vorbisem cu Laurence, pe un ton banal, despre perioada serviciului militar. Îmi pusese şi el câteva întrebări, cu acea curiozitate ingenuă a tinerilor. Dar de fiecare dată când abordam subiectul, simţeam că pentru el nu însemna nimic cu adevărat. Îmi dădeam seama din felul în care rostea cuvântul „armată”. Înţelegeam din tonul lui că n-avea idee ce şi cum era. Recrutarea fusese parte integrantă din viaţa fiecărui bărbat alb timp de patruzeci de ani şi apoi, peste noapte, fusese desfiinţată prin lege. Iar acum bărbatul acela alb, la o generaţie distanţă de mine, privea acea parte a vieţii mele ca pe o istorie îndepărtată.

Într-o zi, duceam împreună un alt pacient intratabil la spitalul mare. Drumul secundar era şerpuit, urcând dealuri şi coborând văi, iar de la un cot anume pe traseu se zăreau rămăşiţele taberei militare unde activase Brigadierul înainte de a lua puterea. Cândva, se pare, fusese un obiectiv important: şiruri de corturi şi camioane, sumedenie de oameni la treabă. Era în perioada de tulburări, când exista posibilitatea unor incursiuni de peste graniţă. Acum era părăsită – o îngrămădeală de corturi jerpelite înconjurată de sârmă ghimpată. Cărarea care ducea acolo fusese năpădită de vegetaţie, şi nu mă aventurasem niciodată ca să văd ce şi cum. Totuşi, de fiecare dată încetineam în locul acela să arunc o privire.

Nu ştiu ce anume mă atrăgea; la urma urmei, chiar nu era nimic de văzut. Dar în ziua aceea mi s-a părut că zăresc o siluetă umană mişcându-se printre corturi. Era foarte departe, mică, şi a dispărut imediat, făcându-mă să mă îndoiesc că zărisem într-adevăr ceva. Cu toate astea, m-am răsucit ca să mă uit în urmă.

— Ce e? m-a întrebat Laurence. S-a întâmplat ceva?

— Nu, nimic. A dispărut.

Nu voiam să vorbesc din nou despre Brigadier cu unul care nu ştia cine fusese.

— Ce-i acolo?

— O veche tabără militară.

— Îmi doresc să fi făcut armata. Cred că-mi lipseşte ca experienţă formativă.

— Nu ştii despre ce vorbeşti!

Mi-a aruncat o privire uimită.

— Parcă ziceai că n-a fost mare lucru. Că te-ai plictisit.

— M-am plictisit.

— Dar?

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

A schimbat subiectul, însă dialogul stârnise ceva în mine. În noaptea aceea am stat multă vreme treaz, gândindu-mă. Perioada petrecută în armată nu-mi revenea prea des în minte; era mai degrabă ca o pagină goală, un petic mort în amintirile mele. Un singur incident, o confruntare măruntă, dar elocventă, mi se întipărise în memorie.

Destinul mă trimisese vreme de doi ani la graniţa cu Angola. Era adevărat ce-i spusesem lui Laurence: în cea mai mare parte a timpului atmosfera era anostă – timp pierdut. Mă tot mutasem dintr-o cazarmă în alta. Tocmai îmi luasem diploma de medic şi aveam gradul de

locotenent. Însă erau mai mulţi în situaţia mea, iar eu nu făceam nimic ca să mă disting în vreun fel. Mi se părea sănătos să nu ies în evidenţă.

O singură dată în toată perioada aceea s-a întâmplat să ajung aproape de o acţiune concretă: când am fost trimis pentru trei luni la un avanpost în adâncul veldului. Până atunci, viaţa mea în armată fusese blândă şi liniştită. Avusesem de-a face cu oameni răniţi în accidente, afectaţi de insolaţie, muşcaţi de căpuşe ori suferind de vreo fractură. Calamităţi banale. Acolo însă, victimele erau de alt tip. Tabăra aceea era centrul unei activităţi intense: patrule plecau mereu în căutarea patrulelor inamicului, pentru a le anihila. Eram pus pentru prima oară în situaţia de a trata oameni care luptaseră într-un război. Am văzut atunci lucruri pe care nu le mai văzusem înainte. Răni cauzate de gloanţe, de grenade şi de mine de teren; distrugeri pe care oamenii şi le provocau unii altora intenţionat. Impresia generală care mi-a rămas de atunci e una a realităţii cărnii sângerânde, ca un soi de fruct în culori aprinse pe fondul cenuşiu prăfos al veldului.

Eram doar doi locotenenţi în acel mic spital de teren: eu şi Mike. Acolo l-am cunoscut şi acolo m-am împrietenit cu cel care mai târziu avea să fugă cu soţia mea. Dar pe vremea aceea îmi era doar un camarad bun. Lucram sub conducerea medicului-şef, un căpitan gras, iar ofiţerul aflat la comanda unităţii se numea Moller.

Niciodată nu mă apropiasem de el suficient ca să-l văd bine, până într-o noapte anume. Îi zăream doar silueta, de obicei de la depărtare, urcând sau coborând dintr-un elicopter, inspectând, dând ordine. Era subţire, scund şi puternic şi emana un aer ameninţător. Avea o reputaţie care îi depăşea cu mult simpla prezenţă fizică – aceea a unui devotament orb şi sacru faţă de misiunea lui.

Iar misiunea lui era să omoare soldaţi inamici – acesta era unicul motiv pentru care exista avanpostul. Acesta era unicul motiv pentru care ne aflam şi noi acolo, cu toate că noi nu omoram pe nimeni. Nu, noi îi peticeam pe cei care omorau, ca să se poată duce să omoare mai departe. Iar când nu reuşeam, pacienţii erau trimişi în direcţie opusă, spre sud, în saci pentru cadavre.

Nu aveam scrupule pentru ceea ce făceam. Adevărul e că nici nu mă gândeam prea mult. Eram prea tânăr, poate, prea îngust la minte; vedeam în faţa ochilor doar activitatea pe care o aveam atunci de făcut. „Închide plaga asta.” „Scoate bucata aia de şrapnel.” „Salvează-i viaţa.” Eram medic şi activam între limitele pregătirii mele. Dacă un soldat inamic rănit mi-ar fi fost pus în faţă, aş fi acţionat cu aceeaşi perspectivă îngustă, mioapă şi amorală.

Cu excepţia acelei seri.

Se mai întâmpla din când în când ca şeful nostru, căpitanul, să fie chemat la ore nepotrivite la arestul din centrul bivuacului. Solicitările veneau după ce erau aduse grupuri de prizonieri Swapo[2], şi ştiam că aveau legătură cu ei. Înţelegeam şi că nu trebuia să punem prea multe întrebări. Se desfăşura o activitate laborioasă în jurul acelor construcţii joase din cărămidă – singurele clădiri cu caracter permanent de acolo –, activitate ascunsă într-o pâclă de tăcere şi secretomanie. Când se întorcea, căpitanul, de obicei un tip bonom şi binevoitor, era de fiecare dată tulburat şi tăcut.

Dar într-o seară, solicitarea a venit când el nu era prezent. Nu mai ştiu exact ce se întâmplase, dar trebuise

---

[2] Organizaţia poporului din Africa de Sud-Vest, mişcarea care lupta pentru independenţa Namibiei, devenită principalul partid politic după obţinerea independenţei, în 1990 (n.red.).

să plece la o altă cazarmă, aşa că rămăseserăm doar eu şi Mike. La o sticlă de whisky, făceam planuri să ne înfiinţăm un cabinet împreună după cei doi ani de serviciu militar.

Caporalul care ne adusese solicitarea plecase deja. S-a întors peste zece minute.

— Comandantul zice că trebuie să vină unul din voi.

Ne-am uitat unul la altul. Nici unul nu voia să se ducă.

— Du-te tu!

— Ba nu, tu!

— Tu vorbeşti mai bine afrikaans.

Două minute mai târziu păşeam în urma spinării maronii a caporalului prin întunericul fierbinte. Mi-era teamă de comandant şi de ce putea să-mi facă, iar teama asta eclipsa motivul neprecizat pentru care fusesem chemat acolo, fapt care ar fi putut să-mi facă mult mai mult rău.

Spinarea maronie m-a condus într-o cămăruţă cu pereţi din cărămidă şi podea din beton. Fără ferestre. Un acoperiş jos din tablă de zinc de care, la capătul unui fir, e suspendat un bec fără abajur. Sunt patru militari înăuntru, doi dintre ei ofiţeri. Unul este comandantul Moller. Poartă pantalonii maro de uniformă, bocanci şi un tricou alb. E aşezat pe un taburet, relaxat şi neprotocolar.

Pe podea este un bărbat negru, gol. E plin de sânge şi zace nemişcat, cu excepţia unduirii dureroase a pieptului când respiră. La periferia câmpului vizual zăresc cravaşe şi alte obiecte cu forme necunoscute. Totuşi, scena o cunosc, deşi n-am mai fost niciodată aici: e un tablou vechi, în care locul meu devine imediat clar.

— *Naand Lieutenant*, rosteşte comandantul. *Jammer om te steur*.

Niciodată n-am fost mai aproape de atât de el. Pentru prima dată ridic capul şi-l privesc în ochi. Are o uitătură

albastră şi moartă. Nu e neatrăgător, are faţa rece şi simetrică a unui idol religios, cu părul castaniu tuns scurt pe suprafeţele netede ale craniului. Şi totuşi, trăsătura cea mai vizibilă a feţei lui nu este obrazul bine ras. Regulamentul militar impune să te razi pe linia dintre ureche şi marginea nasului, iar el a respectat litera cerinţei: sus, pe fiecare pomet, are un smoc mic de păr.

Ce soi de om o fi ăsta?

— *Is jy Engels of Afrikaans?* mă întreabă.

— Engleză, domnule comandant.

Trece la o engleză cu accent, vorbind pe un ton plat şi afabil.

— Avem nevoie de ajutorul dumitale. Eşti medic, *ne*?

— Da, domnule comandant.

— Suntem ocupaţi cu un mic interogatoriu aici, dar amicul nostru suportă cam greu. Zice că nu poate să respire bine. Poţi să te uiţi puţin la el?

Mă apropii de trupul de pe podea. Chiar de la prima privire se vede că e rănit grav. Faţa şi pieptul îi sunt vinete şi umflate, iar la gât are un fel de tăietură. Respiră zgomotos, cu un şuier ascuţit.

— Domnule comandant, nu arată bine.

— În regulă, rosteşte glasul plat în spatele meu. Dar se preface?

— Dacă se preface? exclam; întrebarea e absurdă, omul are nevoie de un pat de spital, de cusături, de dezinfectant, de îngrijiri. Nu înţeleg, spun apoi.

Pe un ton răbdător, comandantul îmi explică:

— Respiraţia lui, domnule locotenent. E o problemă cu ea?

E dificil să-i izolez respiraţia de alte suferinţe şi abraziuni, dar când reuşesc, aud imediat care e necazul.

— Are o criză de astm, domnule comandant. Nu se preface.

— Poţi să faci ceva pentru el?

— Pot să încerc. Îmi trebuie puţină apă.

— Gee vir hom water daar.

Cineva îmi aduce o găleată pe jumătate plină cu apă, în care pluteşte o spumă însângerată. Mă mişc din nou în beznă acum, privindu-mă printr-un tunel lung în vreme ce îi dau cu apă pe faţă şi îi şterg rănile ca să înlătur sângele şi murdăria. Deşi nu va avea nici un efect asupra astmului, instinctul îmi dictează să încerc să-l curăţ. Se mişcă şi geme, dar sunetul acela al plămânilor continuă la fel. Deschid trusa medicală şi scot nebulizatorul.

După un minut sau două, respiră mai uşor.

— *Daarsy*, zice un militar.

— *Uitstekend*, spune comandantul. Acum trebuie să te întreb ceva, domnule locotenent. După părerea ta, ca medic, cât mai poate suporta?

Mă ridic şi mă întorc, dar n-am curajul să-l privesc în ochi. Tremur în aerul cald.

— Domnule comandant, are nevoie de îngrijiri medicale.

— Nu asta te-am întrebat, replică pe un ton deja mai dur. Te întreb dacă poate suporta interogatoriul în continuare.

— Nu prea mult.

— Cât?

— Domnule comandant, dacă îmi permiteţi să-i ofer îngrijirile cuvenite, îl pot scăpa complet de astm. Ar trebui să i se administreze cortizon.

Cineva, unul dintre cei care stau şi se uită, exclamă:

— Îngrijirile cuvenite!

Şi râde.

— E pe moarte, domnule locotenent?

— Depinde. Dacă e împins prea departe...

— Deci dacă o luăm cu grijă...

Întrebările sunt nebuneşti, sunt jaloanele unei lumi întoarse cu susul în jos, medicii au menirea să vindece şi să aline, nu să ajute la această distrugere calculată a nervilor şi a cărnii. Deschid gura să spun ceva, dar simt ochii morţi ai comandantului ţintuindu-mă.

Urmează o pauză în care îmi amintesc cine sunt, unde mă aflu şi ce se cere de la mine. Omul de pe podea este un duşman, unul care în orice caz nu va rezista până dimineaţă. De mine trebuie să am grijă, ca să nu ajung eu în locul lui, gol, cu faţa în sus într-o celulă, nicidecum un doctor, ci un pacient fără nici o şansă de vindecare.

— Nu, răspund. Nu va muri încă.

— Îţi mulţumesc, domnule locotenent. Tonul afabil a revenit în glasul lui. Transmite-i salutări căpitanului când se întoarce.

Mă trezesc păşind iarăşi prin întuneric, înapoi, departe de celulă şi de momentul adevărului care s-a înfipt în centrul mort al existenţei mele.

Mike mă aştepta nerăbdător.

— Ce-a vrut? De ce te-a chemat?

— *Ag*, n-a fost nimic, am zis. Avea o durere de cap.

Chinul meu a durat numai câteva zile. În dimineaţa următoare învăţam deja să-l îngrop:

Nu puteai schimba nimic.

N-ai avut de ales.

N-ai făcut decât să răspunzi la întrebarea pusă.

Până când am fost transferat la o cazarmă anostă în care nimic important nu se întâmpla, îmi acceptasem eşecul ca pe o parte inevitabilă a funcţiei mele. Abia dacă m-am mai gândit la seara aceea, cu excepţia unor

momente neobişnuite, când îmi revenea în amintire cu o forţă stranie, aberantă.

Ca acum. Era de parcă cineva înfipsese un deget într-un punct slab din ţesătura trecutului meu şi se uita înăuntru prin gaură. Aveam bizara tentaţie să privesc şi eu şi să mă văd din exterior, însă n-am putut s-o fac. Îmi găsisem marele moment definitoriu, dar ce anume dezvăluia el – asta nu voiam să ştiu.

7

Într-o noapte, când m-am întors de la Maria, l-am găsit aşezat pe patul lui, cu harta întinsă în faţă. Era foarte târziu şi, cu excepţia recepţiei, tot spitalul era cufundat în întuneric. Laurence era însă cât se poate de treaz.

— Ce faci?

— Planuri. Mâine ce program ai?

— Mâine e ziua mea liberă.

— Şi vrei să vii cu mine într-o excursie?

— Unde?

— Nu departe. E o surpriză. Haide, Frank!

— Bine, am spus. De ce nu?

Mi-am zis că era încă una dintre micile noastre drumeţii. Dar n-a fost la fel. Chiar de la început, am simţit că Laurence avea conştiinţa unei misiuni. De două ori m-am trezit în noaptea aceea, iar el încă şedea pe pat, uitându-se la hartă. M-a trezit la opt şi jumătate, fremătând de entuziasm. Avea un rucsac pregătit deja, cu sendvişuri, bere şi loţiune de protecţie solară.

Era o dimineaţă senină, cu aer curat, în care iarba lucea ca metalul. Ne-am îndreptat spre graniţă. În satele prin care treceam, oamenii scoteau apă din puţ, se spălau, pregăteau de mâncare. Peisajul era animat de agitaţia dimineţii. Copacii şi celelalte plante păreau să se sforţeze viguros în sus, zvâcnind împotriva gravitaţiei. De o parte şi de alta se ramificau poteci neasfaltate, unele cu indicatoare către ferme sau mici aşezări, altele anonime. Noi am virat pe una nemarcată, la stânga. Maşina lui se hurduca între făgaşe, însă astăzi chiar şi asta părea să fie parte din viaţa şi vibraţia pământului. După o vreme, poteca a început să urmeze linia întunecată a albiei unui râu. Apoi s-a oprit, deschizându-se într-o zonă plină de vegetaţie, cu umbră răcoroasă. Dincolo de paravanul unor bambuşi se vedea apa curgând. Era mai degrabă un pârâu, dar copacii din jurul lui alcătuiau o abundenţă de viaţă verde.

Laurence s-a apropiat de mal privind atent apa.

— Pun pariu că sunt peşti aici. Tu pescuieşti, Frank?

— Pescuiam. Dar a devenit plictisitor.

— Sunt sigur că ai nevoie de răbdare ca să pescuieşti. Crezi că sunt şi crocodili?

— E o apă prea mică pentru ei.

A părut uşurat. Era evident că se simţea mai stingher decât de obicei aici, în sălbăticie. Am pornit pe mal, păşind prin noroi şi leorpăind prin apă. L-am lăsat pe el să meargă în faţă, chinuindu-se să treacă prin desiş cu rucsacul supraîncărcat în spate, întorcându-se când şi când, neliniştit, să se uite la mine. Din timp în timp se oprea să consulte harta, deşi nu ne îndepărtam nici un moment de pârâu. Eram mulţumit, mai mulţumit decât fusesem de multe luni încoace. Uitasem cât e de bine să fii departe de

clădiri, de oameni şi de obiectele familiare. Pe sub copaci era o răcoare plăcută.

În unele locuri trebuia să ne căţărăm peste pietroaie, iar în altele eram nevoiţi să trecem prin apă mai adâncă. Pe mine nu mă deranja să mă bălăcesc în pârâul acela întunecat, dar faţa lui era alungită de temeri.

— Eşti sigur că nu-s crocodili aici? m-a întrebat din nou.

— Nu-s sigur, dar probabil că nu sunt.

Fireşte că nu erau crocodili, dar îmi plăcea deruta lui. După o vreme am trecut eu în faţă, să deschid drumul. Auzeam în spate pleoscăitul picioarelor lui prin mâl şi mâinile care băteau aerul ca să alunge ţânţarii.

După o oră de mers, pârâul s-a lăţit, devenind un lac mărginit în depărtare de un versant de pe care se prăvălea o cascadă. Era un loc splendid, primitiv. O ceaţă fină de stropi minusculi plutea deasupra stâncilor, udând ferigile care creşteau prin crăpăturile în piatră.

Dar prezenţa noastră a deranjat ceva, o siluetă prelungă, sauriană, care s-a repezit în apă.

— Ţi-am zis eu că sunt crocodili!

— Ăla nu e crocodil, am ripostat. E o şopârlă-monitor. Ia uite cum fuge!

Silueta masivă a înotat în viteză de-a lungul versantului, apoi s-a săltat până la o fisură şi a început să se caţăre. A urcat aproape vertical şi a dispărut pe o ieşitură în piatră. Înfăţişarea solzoasă, de creatură antică, a şopârlei era tulburătoare; nu mi-o puteam scoate din minte.

Cu toate astea, am înotat puţin. Era în mod evident locul potrivit ca să facem popas pentru prânz; raze lungi de soare se prefirau printre copaci, iar pietrele erau calde şi solide. Mi-am scos hainele şi am înotat până în locul în

care suprafaţa apei părea că fierbe şi fâsâie. Mă simţeam aproape ca atunci când, abia sosit la spital, mergeam singur în drumeţii lungi prin veld. Dar fireşte că acum nu mai eram singur; îl aveam pe Laurence cu mine. Prietenul meu.

Şedea într-o rână, cu genunchii strânşi sub bărbie, şi se uita. Părea perplex şi abătut. Haosul naturii sălbatice părea să-l oprime; cred că i-ar fi plăcut să desţelenească totul şi să pună gazon în loc. Am înotat spre mal şi i-am făcut semn cu mâna:

— Hai şi tu!

A clătinat din cap.

— Stau bine aici.

— Apa e grozavă!

— Vrei o bere?

— Păi, ce-ar fi să mâncăm? am propus, după care am ieşit din apă şi m-am întins ud pe o piatră. Ce-ai zice de un sendviş?

— Aici?

— De ce nu aici?

— Nu ştiu, e devreme încă. Credeam că am putea mânca undeva mai sus.

— Mai sus? Ce vrei să spui?

— N-am ajuns încă, Frank.

— Unde n-am ajuns?

— Facem o excursie, îţi aminteşti?

— *Ja*, şi?

Şi-a scos ochelarii şi a început să-i şteargă. Faţa lui, când s-a întors spre mine, avea o expresie nedumerită.

— Păi, cred că n-am fost complet sincer.

Am aşteptat urmarea.

— Mă rog, „sincer” nu e cuvântul corect.

— Dar care e cuvântul corect?

— Nu ţi-am explicat totul. Asta e o drumeţie, adică o excursie, sigur.

— Dar?

— Dar e un loc în care vreau să ajungem.

— Unde anume, Laurence?

Şi-a pus ochelarii la loc, a luat harta, apoi a venit şi s-a aşezat pe piatră lângă mine. Îşi scosese cămaşa, şi pieptul lui palid, lipsit de păr, cu oase reliefate, avea un aer artificial. În cameră, eu eram cel care se sfia, cel reţinut, mă schimbam întotdeauna în baie sau sub un prosop, pe când el nu se sinchisea dacă-l vedeam. Aici însă, afară, rolurile noastre se inversaseră într-un fel.

— Aici, a răspuns, arătând pe hartă ceva ce nu puteam vedea; distingeam linia albastră a pârâului, dar în rest nu erau decât contururi, altitudini şi puncte fără nume, reprezentând sate. Vreau să mergem acolo, a adăugat.

— Unde?

— Aici. Nu vezi?

Împungea harta cu vârful bont al degetului.

— Mi se pare că acolo e doar un sat.

— Cum adică „doar un sat”? E un sat.

— Dar... dar...

M-am uitat la el în căutarea unei explicaţii. În scurtul timp de când îl cunoşteam, nu făcuse niciodată o glumă, şi aveam impresia că asta ar putea fi prima. El mi-a susţinut privirea.

— Nu înţeleg, am insistat.

— Ce anume?

— De ce vrei să mergem acolo.

— Ca să vedem.

M-am uitat la hartă. Nu înţelegeam nimic. Tot terenul de pe ea era presărat cu punctişoare semnalând aşezări

umane, unele suficient de mari ca să aibă nume, altele, nu. El însă încercuise unul, unul singur. Am rămas cu privirea fixată asupra lui şi, după o vreme, contururile unduioase de pe hartă au format în mintea mea un fel de imagine. Distingeam versantul din locul în care ne aflam. Sus, în capăt, şi poate la doi sau trei kilometri spre nord, puţin mai la vest de pârâu, era punctişorul lui.

Dar sigur că era o aiureală; nu veniserăm până acolo doar „ca să vedem”. Căuta el ceva, un lucru despre care nu voia să vorbească, şi simţisem asta de la început. Curiozitatea era cea care mă împinsese să-l însoţesc.

— Nici nu puteai să alegi unul la care să fie mai greu de ajuns, nu-i aşa?

Nu era un drum până acolo, nici măcar o potecă – până şi terenul în sine părea accidentat şi plin de hârtoape.

— Păi, asta e, nu înţelegi, ăsta-i rostul!

Devenise foarte entuziasmat. Pe lentilele ochelarilor lui rămăseseră stropi de apă, şi, dintr-odată, părea că plânge.

— Nu, Laurence. Care-i rostul?

— L-am vrut pe cel mai greu accesibil. L-am vrut pe cel la care nu e uşor de ajuns.

Pentru prima dată, mi s-a părut puţin smintit; poate că a văzut lucrul ăsta pe figura mea, fiindcă şi-a plecat privirea şi a început să se joace cu colţul hărţii. Părea siderat.

— Nu vrei să mergi, nu?

— Nu înţeleg ce-i asta. Ce facem aici?

— Ţi-am spus, mi-a replicat cu încăpăţânare. Vreau doar să văd.

— De ce?

— Aşa.

— Nu.

— Nu trebuie să ne căţărăm pe versant. E un drum care duce sus. Îţi arăt pe hartă.

— Nu.

— Haide!

— Drumeţia mea s-a încheiat. Te aştept aici. Du-te singur.

Era ca şi când o uşă se închisese brusc, cu zgomot, între noi. Niciodată nu-i mai vorbisem aşa, sau dacă o făcusem, fusese doar în glumă. Acum însă nu glumeam. Mă cuprinsese o mânie rece. Cine era el, puştanul ăsta surescitat, abia ieşit din stagiatură, cu prietenia lui forţată, cu planurile şi stratagemele lui secrete? Nu-mi mai plăcea de el şi n-aveam de gând să-l însoţesc mai departe.

A văzut asta pe chipul meu. Şi era stupefiat. A făcut ochii mari, rotunzi, gura a început să-i tremure, dar n-a plâns. După ce a stat un timp cu privirea în pământ, s-a ridicat şi şi-a pus cămaşa, încheind nasturii cu gesturi deliberate, unul câte unul. Apoi, pe un ton firesc, a spus:

— Bine.

— Ce e bine?

— Tu stai aici. Îţi las mâncarea. Nu cred că va dura prea mult. Vreo două ore. Ne vedem mai târziu.

O vreme am fost sfidător. Am scos sendvişurile şi am băut o bere. Dar micul meu moment de provocare începuse deja să pălească şi mi-a părut rău pentru ce făcusem. Cât de rău putea fi să mă duc acolo, sus, pe versant? Intenţiile lui fuseseră bune. Am avut un impuls să strâng totul şi să merg după el, dar nu ştiam nici măcar în ce direcţie plecase.

O umbră se aşternuse deja asupra zilei. Soarele se dusese şi din vâlceaua aceea mică. Lacul era o oglindă întunecată, cu suprafaţa fisurată şi spartă de forţa apei.

Stropii din aer erau reci, iar conturul versantului luneca din ce în ce mai mult peste pădure. Acolo, sus, ziua era încă fierbinte, dar eu mă simţeam singur şi înfrigurat. Mi-am amintit de şopârla monstruoasă care înota cu greu.

Mă simţeam privit. Copacii erau o prezenţă criptică şi întunecată pretutindeni în jur, iar pietrele creşteau parcă, animate de o viaţă interioară aspră. Trecuseră ani de când lumea nu mă mai studiase aşa; mă simţeam din nou copil. În minte mi-a venit imaginea unui colţ al grădinii noastre, cât de complexă şi de imensă păruse în ziua în care murise mama.

Când am pornit la drum, n-am făcut-o ca să mă iau după el. Eram încă dezbrăcat; am intrat pur şi simplu printre copaci. Nu ştiu ce căutam. Doar să mă mişc, să mă mişc. Frunzişul era dens, dar am zărit un răriş care ar fi putut fi o cărare. Poteca făcută de un animal în drum spre apă. Foarte rapid, pârâul n-a mai fost decât un zgomot în urma mea, pălind şi el. Tufărişul des s-a subţiat până când a devenit iarbă şi aer, cu un filigran de crengi prin care încercam să-mi găsesc calea.

Şi atunci a apărut. Casa. Sau mai degrabă – aşa cum am văzut-o în prima clipă – o reţea de sârmă romboedrică năpădită de iederă şi pe jumătate ruginită. Un gard. Şi dincolo de el, afundându-se între frunze, o părere de acoperiş şi o uşă spartă.

O casă. Acolo. De ce? Am făcut un pas mare înapoi, ferindu-mă.

Nu locuia nimeni acolo. Se vedea imediat. Nimeni nu mai locuise acolo de mult timp. Nu era nici urmă de grădină; totul era sălbatic, plin de buruieni. Ferestrele erau oarbe, cu sticla lipsă, iar gardul, care fusese cândva formidabil, se aplecase, prăbuşindu-se în el însuşi.

Când m-am apropiat, am zărit un loc în care gardul era complet căzut la pământ, astfel că se putea trece peste el. De acolo pornea stafia a ceea ce fusese odinioară o potecă. Câteva pietre netede, o vagă urmă de bordură. Dar straturile de flori se aneantizaseră, scurgându-se şi revărsându-se într-o harababură de frunze şi bălării până când orice formă clară dispăruse. Am urcat treptele spre verandă. Crăpături, pânze de păianjen şi pete. Uşa era scoasă din ţâţâni. Am păşit peste prag. De ce am vrut să intru? *Doar ca să văd*.

Am străbătut un hol lung cu uşi care dădeau în camere goale, fără mobilă, fără fotografii, fără obiecte. Locul fusese curăţat, şi poate că nu de proprietari. Mai trecuseră şi alţii pe acolo: se vedeau resturile unui foc nu foarte recent, în colţul uneia dintre încăperi. Şi mucuri de ţigară împrăştiate, îngălbenite de vreme. Pe peretele lung al holului, cineva scrijelise cu litere uriaşe, lăbărţate, aplecate una în alta, cuvântul DIHANIE. Dar în micile dune de nisip adunate pe podea, singurele urme de paşi erau ale mele.

Era greu de spus ce destinaţie avuseseră camerele. În ultima, o chiuvetă crăpată şi podeaua acoperită cu linoleum sugerau ceva. Dar celelalte erau cochilii goale, cu orice urmă de viaţă extrasă din ele. Pe alocuri, printre scândurile podelei creşteau buruieni, iar în tencuială, fisurile se întindeau ca nişte vene. De afară, prezenţa copacilor se insinua către casă.

Mi-era frică. Nu era aceeaşi frică pe care mi-o stârnise lacul la cascadă. Nu, acolo fusese singurătate, pe când aici era altceva: opusul direct al singurătăţii. Deşi nu era nimeni cu mine, aveam senzaţia că e totuşi cineva, undeva la marginea câmpului meu vizual, deplasându-se pe la colţuri înainte să ajung eu acolo. Era o siluetă fără

chip, marginal umană, nu atât o persoană, cât o forţă. Răuvoitoare, însă amuzată. Ceva ce aruncase ţara asta între mine şi ea, ceva încropit din ruină şi sălbăticie, fără să fie complet nici una, nici alta, o formă, un contur, o ameninţare. Îmi voia răul.

Am ieşit pe uşa din spate. Nu m-am încumetat să străbat din nou casa, şi era o uşurare să fiu din nou afară, sub cerul liber. Am găsit o altă poartă, de unde pleca o cărare ce dispărea sub iarbă. Nu exista nimic acolo care să explice casa, drumul, locul în sine, şi nici de ce nu mai erau o casă şi un drum.

Când am revenit la lac, Laurence mă aştepta.

— Unde ai fost?

— Acolo, am zis.

— Şi ce-ai făcut?

— M-am plimbat. E o casă, am adăugat după un moment.

— O casă? Casa cui?

— A nimănui. E părăsită. Nu ştiu.

— Hai să ne uităm.

— Nu, am spus, şi ceva din felul în care rostisem cuvântul l-a şocat. Năpădit brusc de stinghereală, m-am întors cu spatele ca să mă îmbrac, continuând să vorbesc: Cred că a aparţinut unei familii de albi. Au părăsit-o când regiunea a devenit teritoriu indigen.

— Serios?

— Ei, nu ştiu. Presupun doar.

— Poate mă duc eu să arunc o privire, a spus, dar nu cu hotărâre în glas.

— Cum a fost în satul tău?

— N-am ajuns acolo.

A aruncat o privire frustrată spre versant.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu, harta... Ceva nu era în regulă. Poate că nici nu mai e acolo.

De haine i se agăţaseră scaieţi şi ciulini, şi era încordat, încleştându-şi şi descleştându-şi mâinile. A aşteptat până când m-am îmbrăcat complet.

— Frank, îmi pare rău pentru mai devreme.

— E-n regulă.

— Nu, ar fi trebuit să-ţi spun. N-a fost cinstit să te pun, aşa, în faţa faptului împlinit. Dar am crezut că excursia o să-ţi facă plăcere.

— Mi-a făcut.

— Serios?

— Serios.

Senzaţia aceea sumbră se dispersa şi era din nou o încântare să fiu în aer liber. Dar ceva încă nerostit îngreuna atmosfera, tăindu-ne orice chef de conversaţie pe drumul de întoarcere.

*

Poate că n-am mai fi vorbit niciodată despre asta dacă în noaptea respectivă nu ne-ar fi trezit o bufnitură în perete, urmată de rafale de ţipete în spaniolă. Soţii Santander se certau la cuţite în camera de alături. Habar nu aveam de la ce se luaseră, mai cu seamă că unul din ei ar fi trebuit să fie de gardă în cabinet la ora aceea.

Laurence a sărit din pat, cuprins de panică. Tricoul şi chiloţii lui albi s-au oprit nesiguri în mijlocul camerei.

— Fir-ar să fie! a exclamat. Ce mai e şi asta?

— Cuplul minunat şi dedicat. Se asasinează reciproc.

— Cum adică? Se ceartă?

— Ţi-am zis eu!

Le-a ascultat strigătele.

— Dumnezeule!

O altă bufnitură în perete. Era ciudat, dar falia din căsnicia soţilor Santander, peste care se împingeau şi ţipau mereu unul la altul, se căscase acum şi între mine şi Laurence, în camera noastră. M-am ridicat din pat şi am ieşit pe culoar să le bat la uşă. N-au deschis, dar strigătele au încetat imediat. A mai rămas doar zgomotul surd al cuiva care plânge, însă s-a stins şi el în cele din urmă.

Când am revenit în cameră, el era întins cu faţa în sus pe podea, holbându-se la tavan şi fumând o ţigară. Îl cuprinsese un soi de melancolie nocturnă, fiindcă Santanderii nu-i mai plăceau chiar atât de mult.

— Ştii, Frank, a spus cu tristeţe, cred că tu eşti singurul care mă înţelege cu adevărat.

— Haide!

— Nu, serios. Ceilalţi… sunt egoişti. Ei nu pricep.

— Şi eu sunt egoist, Laurence.

— La tine e doar un joc.

— Ba nu, nu e. Sunt cea mai egoistă persoană din spitalul ăsta, crede-mă când îţi spun.

— Nu-i adevărat. Îţi place să te pui singur într-o lumină proastă, Frank. Nu trebuie să te subapreciezi.

— Hai să ne culcăm.

— Nu cred că pot să dorm acum. Ce făceau acolo, se băteau?

— Cam aşa ceva.

— Tu eşti prietenul meu, Frank. Să ţii minte asta.

Declaraţia venise din senin. M-am întins în pat şi am tras aşternutul pe mine. Un minut mai târziu m-am ridicat; îl simţeam privindu-mă.

— Vezi tu, am avut o idee.

Mi-am dat seama imediat că urma acea discuţie pe care n-o avuseserăm mai devreme, la pârâu. Am rămas tăcut, aşteptându-l să continue:

— M-am gândit la spital.
— Aşa.
— Ei bine, e un rateu. Evident că nu funcţionează.
— Da.
— Aşa că m-am gândit... dacă oamenii nu vin la spital, să meargă spitalul la ei.

A tras din ţigară. În pauza aceea am ştiut, am înţeles brusc totul. Dar l-am lăsat să vorbească.

— Mi-am zis... să luăm un sat. Nu orice sat. Cel mai izolat, cel mai greu de găsit. Şi să mergem acolo. Ştii tu, cu medicamente. Să împărţim prezervative, să vorbim despre SIDA, să vaccinăm, nu ştiu, să facem ceva.
— Să înfiinţăm o clinică mobilă.
— Da. În esenţă. Nu putem să stăm doar în spital şi să ne simţim neputincioşi. Să mergem, cel puţin, şi să le spunem unde e spitalul.
— Voiai să înfiinţezi o clinică în dimineaţa asta?
— Nu, nu, aia era doar o misiune de recunoaştere. Voiam să arunc o privire. Să văd de ce ar avea nevoie. Nu ştiu în ce mă bag. E o idee nebunească, Frank? Spune-mi! Trebuie să ştiu.
— Da.
— Este?
— E o idee al dracu' de nebunească, Laurence.
— De ce?

N-am răspuns. Nu aveam cuvintele necesare. Dar l-am întrebat:

— Ce rost are să alegi un cătun izolat, în mijlocul pustietăţii? Ai fi putut lua orice sat. Cel din spatele şandramalei Mariei – de ce nu?
— Maria? a zis nedumerit, dar pe urmă şi-a adus aminte. Ah, ea, da, da.
— Şi atunci, de ce?

— Era doar un gest, Frank, ştii? Un simbol. Dacă o poţi face în cel mai îndepărtat loc, o poţi face şi în cel mai apropiat.

Asta făcuse şi când alesese să vină la spital. Nu-i era suficient să se ducă acolo unde îl trimiteau viaţa sau soarta. Nu, el trebuia să se grozăvească cu un gest măreţ care nu însemna nimic pentru nimeni, cu excepţia lui. Am răspuns enervat:

— Simbolurile n-au nici o treabă cu medicina.

— Chiar aşa?

— Tu de unde vii, Laurence? În ce ţară trăieşti?

S-a retras o vreme într-o tăcere rănită, studiindu-şi ţigara. Perdeaua s-a umflat cu o pală de vânt rece.

— Oricum, a zis în cele din urmă.

— Oricum.

— A fost doar o idee. Şi nu trebuie să ne certăm pe tema asta, fiindcă oricum n-am găsit satul.

— Vreau să mă culc acum, Laurence. Gata. Destul!

— Bine, a spus lungindu-se în aşternut. A urmat o îndelungă tăcere, plină de oftaturi şi răsuflări, după care a spus: Îmi pare rău, Frank.

— E-n ordine.

— Nu vreau să te supăr.

— E-n ordine.

— Fiindcă eşti prietenul meu, Frank. N-aş vrea să se schimbe ceva între noi.

— N-o să se schimbe nimic.

— Promiţi, Frank?

— Promit, Laurence. Noapte bună.

— Noapte bună, Frank. Noapte bună.

8

Şi nimic nu s-a schimbat. Aşa mergeau lucrurile acolo. O zi semăna cu alta în similitudinea intenţiilor ei, în graficul plat al aspiraţiilor; iar eu mă obişnuisem cu asta. Voiam să păstrez totul fixat şi înrădăcinat în acelaşi loc, pentru totdeauna.

Nici măcar anotimpurile nu se schimbau prea mult. Eram prea aproape de tropice pentru asta. Existau un anotimp secetos şi unul ploios, dar temperatura nu varia prea mult de la unul la altul.

Când sosise Laurence, era miezul verii, anotimpul ploios: după-amiaza, cerul căpăta un luciu electric, frământat, şi norii de ploaie se agregau într-o masă compactă. Când se dezlănţuia furtuna, fulgerele erau spectaculoase. Deseori se însenina apoi, iar seara, furnicile înaripate roiau. Dimineaţa, podeaua era plină de aripile lor transparente. Acum însă venise iarna, cu lumina ei limpede şi fragilă. Unii copaci din pădure erau desfrunziţi, iar în unele dimineţi, o pojghiţă îngheţată acoperea pământul.

Nimic din toate astea nu era deosebit; aceleaşi lucruri se petreceau în fiecare an, toate la locul lor obişnuit. Viaţa mea decurgea la fel ca de obicei. Dar ceva, undeva dedesubt, în adânc, nu mai era la fel.

*

Într-o seară când eram la Maria, abia ne aşezaserăm pe pătură amândoi, când am simţit că dorinţa sexuală, care devenise deja aproape o obişnuinţă, lasă loc altei senzaţii, subversivă fiindcă era ciudată.

— Ce s-a întâmplat? a vrut să ştie.

Cu mâinile departe de trupul ei, o priveam în întuneric.

— Hai să n-o facem în noaptea asta, i-am spus. Hai să facem altceva. Să vorbim.

— Vorbim?

— Ce-ar fi să-mi spui tu ceva?

S-a ridicat în capul oaselor şi şi-a strâns rochia bine pe corp, uitându-se fix la mine.

— Să spun eu ceva ce?

— Aş vrea să-mi povesteşti totul despre viaţa ta.

— Am spus ţie totul.

— Nu, vreau să zic, cu adevărat. Cu adevărat totul. Vreau să ştiu unde te-ai născut. Vreau să ştiu despre părinţii tăi. Despre fraţii şi surorile tale. Vreau să ştiu ce gândeai când erai copil. Vreau să ştiu cum te-ai măritat. Şi despre soţul tău. Totul.

— Am spus ţie asta!

Panica luase chipul indignării, de parcă tocmai o acuzasem de ceva.

Am vorbit mai departe, ca şi cum noul gând îl continua pe cel de dinainte – şi pentru mine o făcea:

— Maria, dacă vrei, putem să încetăm. Ştii asta? Dacă vrei să plec şi să nu mă mai întorc niciodată, poţi să-mi spui.

— Tu vrei terminăm asta?

— Nu. Nu. Dar dacă tu vrei, voi face aşa cum doreşti.

Ea a clătinat din cap.

— Nu vreau vorbim asta, a replicat şi s-a rostogolit deasupra mea.

Auzise probabil o notă falsă în glasul meu, iar mâinile ei m-au readus pe calea veche, adevărată, a obişnuinţei. Şi nimic n-a fost deosebit, la urma urmei.

Într-o zi, când jucam tenis de masă în sala de recreere, Laurence m-a întrebat:

— Auzi, Frank, când îţi vin oameni în vizită, unde îi cazezi?

— Nimeni nu vine în vizită la mine.

— Niciodată?

— Niciodată.

— Oh!

Mingea din plastic a ricoşat de pe masă şi s-a rostogolit.

— Cine vine la tine, Laurence?

— Zanele. Iubita mea. Ştii, din Lesotho.

Nu mai pomenise despre ea de trei luni. Cam la o săptămână, scrisori pe hârtie fină, colorată, circulau între ei, dar nimic mai mult de atât. Micul altar din fotografii de deasupra patului aduna praf. Nu exista nimic din dorul intens şi convorbirile telefonice febrile pe care mi le aminteam din tinereţea mea. Începusem să mă îndoiesc de existenţa ei.

Dar iată că acum venea pentru un weekend. Nu putuse să vină mai înainte, mi-a explicat el, din cauza angajamentelor ei din Lesotho.

— Trebuie să existe un hotel sau aşa ceva.

Am clătinat din cap.

— Era cel de la Mama Mthembu, dar l-a închis. N-avea clienţi.

— Poate ne va închiria o cameră, aşa, ca o favoare.

— Ascultă, eu pot să plec din cameră dacă e nevoie.

— Nu, nu, a ripostat el, nu e drept. Dar ar fi grozav dacă ai vrea s-o întrebi pe doamna Mthembu. Pe tine te place.

În seara aceea, în drum spre Maria, m-am oprit la Mama Mthembu. Nu credeam că ne va ajuta, dar a

intervenit o coincidenţă ciudată. În faţa barului stăteau trei bărbaţi pe care nu-i mai văzusem niciodată înainte, străini de oraş. Erau îmbrăcaţi în haine civile, dar tunsoarea şi atitudinea lor mi se păreau militare. Şi da, Mama mi-a confirmat, făceau parte dintr-un grup de soldaţi pe care urma să-i cazeze în hotelul ei. Camerele vechi erau acum curăţate şi pregătite. „Bine pentru afaceri”, a adăugat ea zâmbind larg.

— Soldaţi? Dar pentru ce?

S-a aplecat spre mine a confidenţă:

— Cred că sunt o patrulă de frontieră. Ca să-i ţină pe străini afară.

— Şi câţi sunt?

— Nu sunt sigură. Cinci, şase... Până acum au venit doar trei. Dar mai vin şi alţii în curând.

Chiar şi acest fapt mărunt contribuia la schimbarea atmosferei din oraş. Toate vechile reguli erau ocolite, obiecte solide se rostogoleau de la locul lor.

— Şi sunt şanse să ai o cameră liberă în plus pentru weekend? Vine o femeie şi are nevoie de un loc în care să stea.

— Hmm, poate că da. Dar trebuie să mă mai întrebi miercuri. Ai o iubiţică?

— Nu-i iubita mea. Vine în vizită la Laurence Waters. El e tânărul care uneori...

— Da, îl ştiu pe Laurence. E prietenul meu.

— Oh! am exclamat. Da.

Numele meu nu şi-l amintea niciodată, dar Laurence era prietenul ei! Iar el mă trimisese pe mine să-i fac rost de o cameră, ca şi când aş fi avut vreo influenţă deosebită asupra ei.

În două zile, veştile despre soldaţi ajunseseră să roiască prin orăşel. Circulau diverse zvonuri, dar se părea

că fuseseră trimişi ca să păzească zona aceea de graniţă, recunoscută ca fiind foarte „poroasă”. Nu doar oameni, ci şi tot felul de mărfuri ilegale şi periculoase treceau dintr-o parte în alta: arme şi muniţie, droguri, fildeş braconat. Numele cel mai frecvent menţionat în legătură cu acest trafic era al Brigadierului, însă nu existau decât aluzii şi apropouri, nici o informaţie concretă. Iar acum, fireşte, erau în toi bârfele despre felul în care aveau să se ocupe soldaţii de el.

— Va colabora cu ei, sigur, a spus mohorâtă Claudia la micul-dejun. Peste tot numai corupţie, corupţie.

— Ba nu, a contrazis-o Jorge. Îl vor aresta şi-l vor lua cu ei. Asta-i evident.

Variaţiuni pe aceste două teme erau repetate de toată lumea, de la angajaţii din bucătărie până la clienţii care veneau la Mama Mthembu.

— Tu ce crezi? m-a întrebat Laurence.

Prezenţa Brigadierului fusese menţionată de suficiente ori în faţa lui ca să i se imprime în minte.

— Nu ştiu, am răspuns. Să aşteptăm şi să vedem.

Adevărul e că nu eram sigur în privinţa nici unuia dintre zvonurile referitoare la Brigadier. Devenise deja o figură legendară, aşa că orice vorbă aruncată-n vânt despre el căpăta alura realităţii. Foarte posibil însă, rămăsese doar o relicvă uitată şi secătuită a trecutului, fără o prezenţă reală acolo.

Nu toate speculaţiile aveau de-a face cu el. Exista o impresie generală că sosirea soldaţilor marca începutul unei revigorări a oraşului. Camere goale şi închise aveau să fie iar ocupate. Cine ştie ce altceva putea urma? Poate că aveau să se redeschidă magazinele, poate că avea să vină lumea, poate că, în sfârşit, ceva avea să se întâmple.

Eu însă n-aveam această impresie. Doar trei soldaţi fuseseră la bar atunci, în prima zi; Mama îmi spusese că ar mai putea să vină încă trei. Şase soldaţi nu aveau să schimbe nimic niciunde, dar n-am spus asta nimănui.

Joi am revenit. Sosiseră încă patru soldaţi, iar comandantul unităţii era şi el aşteptat. Dar avea să se găsească loc şi pentru iubita lui Laurence, m-a asigurat Mama.

El a fost încântat.

— Îţi mulţumesc pentru că ai organizat totul, Frank!

Părea să creadă că, fără intervenţia mea, camera n-ar mai fi fost disponibilă.

— Ce-ai fi făcut dacă nu s-ar fi găsit un loc?

S-a gândit o clipă.

— Am fi amânat vizita, cred.

— Aţi fi putut să împărţiţi patul tău, cu mine în cameră.

— Oh, nu! N-ar fi fost corect.

S-a dus şi el la Mama Mthembu, ca să vadă camera cu ochii lui. Era zgomotoasă, mi-a povestit apoi, chiar deasupra curţii, dar arăta bine. Pusese pe masă o vază cu flori culese de el însuşi din veld, plus o fotografie cu ei doi în Sudan.

Dar în seara de joi era într-o stare melancolică şi tulbure. Părea cufundat în gânduri intime.

— Tu când ai avut ultima dată o iubită, Frank?

— N-am mai avut, după căsătorie. De ce mă întrebi? Îţi faci griji pentru a ta?

— Păi, ştii cum e. A trecut ceva vreme de când nu ne-am mai văzut. Ultima dată a fost cam cu o lună înainte să vin aici. M-am dus în Lesotho, să stau cu ea o săptămână.

— Şi cum a fost?

— Oh, a fost minunat. Grozav. Da, ne-am simţit foarte bine.

Rostise cuvintele pe un ton prea forţat, ferindu-şi privirea.

— Ei, o să vezi tu cum stau lucrurile.

— Mă gândeam să organizez o mică petrecere pentru ea. Mâine. Nimic prea complicat, doar cu cei care lucrează aici. Vii şi tu?

— Eu? Sigur. Fireşte.

Mi se părea o idee bizară.

— Bine, a spus el şi faţa i s-a luminat puţin. Să zicem la şapte fix. Ar fi bine, Frank. Îţi mulţumesc.

*

N-aş fi putut oricum să lipsesc de la petrecere, fiindcă a organizat-o în camera noastră. Când m-am întors din tură, agapa era în plin avânt. Am rămas în prag să mă uit. Imaginea era una extraordinară. Venise toată lumea. Chiar şi Themba şi Julius, de la bucătărie. Chiar şi Tehogo, împreună cu tânărul alături de care-l mai văzusem, singurul lui prieten, se pare. Lipsea doar Claudia, care era de gardă.

La început, nimeni nu m-a observat. Laurence împrumutase de undeva o combină muzicală, şi melodia de pe banda puţin prea întinsă răsuna cam tare. Umpluse câteva boluri din spital cu alune şi biscuiţi stătuţi şi adusese câţiva litri de vin ieftin, la cutie. În jurul lămpii legase un soi de plastic colorat şi, în lumina de un galben ţipător, invitaţii conversau cu o voioşie nesigură.

— Frank! Unde-ai fost? Credeam că ai fugit!

Laurence era foarte încordat. Avea un fel de veselie disperată şi s-a apropiat să mă întâmpine la uşă.

— Vino s-o cunoşti pe Zanele, aşteptam să ţi-o prezint.

O remarcasem deja din prag, stând rigidă într-un colţ, cu un pahar de vin în mână. Era mică de statură şi drăguţă, cu părul împletit şi o rochie vest-africană viu colorată; când am dat mâna cu ea, am simţit cum tensiunea mi se transmite prin degetele ei lungi şi subţiri.

— Oh, bună, a rostit. Da, Frank, da.

Accentul american, în încăperea aceea plină de vocale plate, m-a luat prin surprindere. Şi am resimţit un şoc constatând, după ce numele ei fusese menţionat de atâtea ori, că nu era africană. Nu ştiam ce să spun, şi, după un moment stânjenitor, m-am îndepărtat. O văzusem pe doctoriţa Ngema când intrasem, aşezată pe marginea patului meu cu un aer nefericit, bând din pahar şi trăgând cu ochiul la ceasul de la mână, şi m-am dus lângă ea; s-a întors spre mine cu o expresie de uşurare.

Primul lucru pe care l-a spus a fost:

— Frank, eu trebuie să plec într-o clipă.

— Oh! Bine.

— Am o grămadă de treabă. Dar e o petrecere minunată, minunată.

O spusese cu un patos atât de nesincer, încât mi-am dat seama că îşi închipuia că eu o organizasem.

— E petrecerea lui Laurence, am zis. N-are nici o legătură cu mine.

— Da, da. Ar trebui să avem mai des reuniuni din astea. E bine pentru... moral. Şi, apropo, Frank – voiam să te întreb. În legătură cu ideea ta.

— Ce idee?

— Ei, ştii tu. Proiectul. Chestia cu extinderea. Mi-a spus Laurence, a continuat ea coborând glasul conspirativ. Vreau să te întreb, de unde ai ştiut unde să mergi?

— Poftim? Nu înţeleg, Ruth.

— Adică, de ce comunitatea aceea anume? Nu ştiam că te interesează activitatea comunitară, Frank. N-ai spus nimic despre asta.

Gândurile îmi roiau în minte în timp ce o priveam. Dar o rază de înţelegere se ivise la orizont.

— Ţi-a zis cumva...? am început, dar ea m-a întrerupt cu un sâsâit insistent.

Am tăcut văzând că Laurence se apropiase ca să ne mai ofere nişte vin.

— Nu, mulţumesc, a răspuns ea. Eu trebuie să plec dintr-o clipă în alta.

— Atât de repede?

— Munca, munca!

După ce el s-a îndepărtat, doctoriţa Ngema s-a întors din nou rapid spre mine.

— Nu e momentul să discutăm acum, Frank. Dar vino să vorbim, bine? Am câteva păreri în privinţa asta.

— Bine.

— Sincer, nu sunt sigură că-i o idee bună. Nu cred c-o să meargă... Îmi plac schimbările şi inovaţia, ştii asta. Dar depinde cum anume schimbi. Sau, în cazul ăsta, când. Asta contează. Dar uite că vine, aşa că sst! Să vii să vorbim în curând, bine? a insistat, după care şi-a golit paharul şi l-a aşezat pe podea. Acum trebuie să plec. Munca, munca! Serviciul mă cheamă. Dar a fost o petrecere excelentă, Frank. Îţi mulţumesc foarte mult.

— Nu e petrecerea mea, am repetat, însă ea se îndrepta deja spre uşă.

Laurence s-a apropiat grăbit, aducându-mi un pahar cu vin, şi s-a aşezat pe pat.

— S-a simţit bine? Doctoriţa Ngema. N-a stat mult.

— Laurence, mi-a zis un lucru pe care nu l-am înţeles.

— Ce anume? a întrebat uitându-se în jur, la voioşia stingheră din cameră, care părea, la fel ca banda, puţin prea întinsă. Ce crezi, muzica e potrivită?

— E bună.

— Eşti sigur? Şi petrecerea? Se simte toată lumea bine? E-n regulă?

— E-n regulă, Laurence.

Dar când mi-am rotit privirea, m-a frapat din nou bizareria scenei: Zanele vorbea cu Jorge în colţ, Tehogo şedea pe patul de vizavi cu un braţ pe după umărul prietenului lui, iar lângă uşa de la baie Themba şi Julius dansau împreună. Aproape că nici nu mai ştiam unde mă aflu.

— Serios? Am vrut să fac ceva pentru ca Zanele să se simtă, ştii tu, binevenită.

— Pare mulţumită.

— Da? Dar aşa arată ea întotdeauna. E o persoană veselă.

Părea puţin mai relaxată, încuviinţând din cap la vorbele lui Jorge. Nefericirea părea să vină de fapt de la Laurence, care o privea din celălalt capăt al încăperii cu ochii lui mari şi alarmaţi.

— Nu mi-ai spus că e americancă.

— Nu? Dar de unde credeai că e?

— Din Sudan, evident.

— Din Sudan? s-a mirat el. Nu, nu, e din State. În clipa următoare a schimbat subiectul cu nonşalanţă: Voiam să te întreb dacă ai vrea să-mi faci un mic serviciu.

— Ce anume?

— Crezi că ai putea să stai cu ea vreo două ore mâine-seară? Eu o să fiu de gardă şi nu vreau să rămână singură.

— Ăăă, da, sigur, pot să stau. Dar dacă ai vorbi cu doctoriţa Ngema, ţi-ar putea schimba tura.

— Nu, nu, e în regulă.

— Dar ea a venit până aici ca să fie cu tine. Nu vrei să...?

— Nu, nu, m-am angajat să-mi fac tura. Nu vreau s-o schimb.

În ultimele săptămâni, doctoriţa Ngema începuse să-l repartizeze în gărzi de unul singur, iar el era absurd de mândru de această schimbare de statut. În realitate, Laurence era doar de faţadă la cabinet; dacă sosea vreun caz grav, trebuia să-l cheme pe unul dintre noi. Nimic n-ar fi fost mai uşor decât să-şi schimbe tura.

— Şi, oricum, ea nu vrea s-o schimb, a adăugat.

— Cine?

— Zanele. Munca e pe primul plan pentru amândoi. Şi o să mă văd cu ea duminică. Îţi mulţumesc, Frank. Rămân recunoscător.

Poate că disperarea lui mă molipsise şi pe mine, fiindcă m-am pomenit îmbătându-mă foarte repede. Am tot băut un pahar de vin după altul până când, la un moment dat al serii, veselia din jur mi s-a părut dintr-odată autentică. Iar eu luam parte la ea.

Configuraţia trupurilor din cameră se schimbase. Themba şi Julius şedeau pe patul meu. Plecase Jorge şi venise Claudia, care discuta animat cu Zanele şi Laurence pe podea. Eu şedeam pe celălalt pat, între Tehogo şi amicul lui.

Pe amic îl chema Raymond. Cum numele îmi părea confortabil de familiar, probabil că şedeam între ei de o bună bucată de vreme. Îl mai văzusem şi înainte, dar nu schimbaserăm niciodată mai mult de câteva cuvinte scurte. Era tânăr şi drăguţ aproape ca o fată, cu pielea

netedă ca plasticul şi un zâmbet fermecător. Avea acelaşi simţ rafinat al stilului ca Tehogo. Cu părul lor tuns scurt, bijuteriile din aur şi hainele de oraş, moderne, te făceau să te întrebi ce căutau acolo. Şi amiciţia dintre noi trei părea ireală, nelalocul ei. Cu Tehogo dacă schimbasem mai mult de câte un „hm” înainte, dar în seara asta conversaţia curgea liber, părând să se fi încropit de nicăieri. Şi şedeam aproape unii de alţii, atât de aproape încât căldura corpurilor noastre era prea intensă, iar Raymond se sprijinea cu un cot pe umărul meu. Amândoi purtau ochelari cu lentile închise la culoare, chiar şi în lumina slabă din încăpere, lăsând strania impresie de orbire.

Vorbeam despre faptul că împărţeam camera cu Laurence. Habar n-am cum ajunseserăm la subiectul ăsta, dar m-am pomenit declarând brusc că voisem să iau camera lui Tehogo.

Zâmbetul i-a îngheţat instantaneu. A trebuit să mă justific imediat şi să explic:

— Dar acum nu-i nici o problemă. Acum n-o mai vreau.

— Vrei camera mea?

— Nu, nu. Acum sunt mulţumit. Am discutat o dată cu doctoriţa Ngema despre asta, dar nu mai e nici o problemă. Serios!

Raymond i-a spus ceva şi amândoi au izbucnit în râs. Apoi s-a întors spre mine:

— Vrei camera lui, aştepţi.

— Nu, nu, ţi-am spus, n-o vreau.

— O lună, două luni, a continuat Raymond. Aştepţi.

— Nu înţelegi, am insistat, dar pe urmă m-am oprit şi m-am gândit. Ce se întâmplă peste două luni?

— Primeşte o slujbă nouă.

— Da?

— Slujbă nouă, a confirmat Tehogo. Slujbă bună.

— Ce slujbă? am întrebat. Mie poţi să-mi spui. O să păstrez secretul.

— Muncă bună, muncă rea, a precizat Raymond. E o slujbă bună-rea.

Tehogo m-a bătut pe spate prieteneşte.

— Nu-ţi face griji. Tu stai aici. Tu iei camera mea. Pe urmă, eu vin şi îţi tai capul.

Au râs iarăşi amândoi, în hohote. Apoi au vorbit unul cu altul peste capul meu şi atmosfera a devenit mai sobră.

— Asta-i discuţie în glumă, a spus Raymond.

— Nu e altă slujbă, m-a asigurat Tehogo. Totul e discuţie în glumă.

Înainte să pot răspunde ceva, Laurence s-a apropiat neliniştit.

— Îmi fac griji pentru muzică, Frank. E în regulă?

— Nu-ţi face griji pentru muzică.

Dar Tehogo m-a contrazis:

— Muzica nu e bună, a declarat sever. Eu am muzică mai bună. Aşteaptă. Două minute. Vin acum.

Şi a ieşit s-o aducă. În lipsa lui, Raymond se tot apleca spre mine, vorbindu-mi la ureche. Zicea ceva despre iubita lui Laurence, dar n-am putut înţelege ce, deşi tonul era unul jovial, plin de insinuări; părea să fie un comentariu amuzant, dacă aş fi putut distinge vorbele.

Tehogo s-a întors cu mâinile pline de casete pe care le-a împrăştiat pe podea. Peste câteva clipe ritmul s-a schimbat, devenind mai rapid, mai energic şi mai stupid, însă toată lumea dansa. Toată lumea, cu excepţia lui Laurence. El şedea pe patul meu şi ne privea cu o expresie sumbră şi nedumerită. L-am strigat să ni se alăture, dar a clătinat din cap.

Eram uimit de mine însumi. Cred că nu mai dansasem de la nunta mea. Dar acum, iată că mă unduiam şi ţopăiam faţă în faţă cu cel mai improbabil dintre partenerii posibili – Tehogo. Şi nici nu mai recunoşteam în el trupul acela ţeapăn, cu umerii căzuţi, pe care-l vedeam zi de zi. Era acum suplu şi sinuos şi – cel mai bizar – era vesel şi fericit. Faţa lui asudată, cu un zâmbet larg, îmi părea smintită, până când am recunoscut în ea o imagine în oglindă a propriei mele feţe.

Ceva se întâmplase cu noi în seara aceea; parcă trecuserăm printr-un zid care în mod normal ne zăgăzuia prea strâns ca să ne putem mişca. Încăperea se deschidea şi se închidea în jurul meu aidoma unei flori viu colorate. Iar eu nu mai eram eu. Abandonul detaşat care mă cuprinsese era ceva nefiresc şi ameţitor. Aveam impresia că mă aflam sus, pe o înălţime de pe care puteam privi la contururile obişnuite ale vieţii mele, teribil de înguste şi de restrictive. N-aveam să mă mai întorc niciodată la ele. Ştiam că vom rămâne cu toţii acolo unde ne aflam, pe înălţimea aceea, în acea atmosferă de prietenie generoasă care ne cuprinsese aidoma unei stări de graţie.

Apoi, lumea a început să plece. Muzica se sfârşise, vinul se terminase, iar Tehogo şi Raymond voiau să merg cu ei la Mama Mthembu, ca să dansăm şi să bem mai departe. Eu ştiam însă că-mi ajunsese pentru seara aceea. Deja mă durea capul. În pragul uşii mi-am luat la revedere de la fiecare, de parcă eu aş fi fost gazda, iar ei, invitaţii mei.

— Ne vedem dimineaţă, i-am spus lui Tehogo.

L-am cuprins într-o îmbrăţişare, simţind cum omoplaţii subţiri i se mişcau sub palmele mele.

— Să nu uiţi, m-a atenţionat Raymond. Peste două luni o să ai camera ta.

— Glumeşte, a intervenit Tehogo. Nu-i adevărat.

— Eu nu mai ştiu ce e adevărat şi ce nu, am zis.

Alte râsete, dezlânate şi excesive. Apoi, locul s-a golit. În lumina slabă a lămpii mi-am recunoscut din nou camera, plină de resturi şi gunoaie. Din difuzoare se auzea hârâitul nesfârşit al paraziţilor.

— O conduc pe Zanele acasă, mi-a spus Laurence. Mă întorc imediat.

Ea a surâs afectat, dându-şi o şuviţă de păr pe după ureche. Nu s-a uitat la mine.

— Întoarce-te mâine-dimineaţă, am zis.

— Oh, nu te-aş lăsa să strângi singur tot ce-a rămas aici. N-ar fi drept.

— Putem să strângem mâine.

— Nu, nu. Mă întorc imediat.

Odată ce-am rămas singur să contemplu resturile şi mobilierul strâmb, însufleţirea mea a început să se fâsâie. Nu-mi venea să cred că dansasem şi băusem de parcă aş fi avut jumătate din vârsta pe care o aveam, dar senzaţia aceea tinerească fusese plăcută, şi, văzut prin prisma ei efervescentă, Laurence Waters era cel care părea bătrân, obosit şi blazat. De ce nu voia să-şi petreacă noaptea cu iubita?

S-a întors cam după un sfert de oră. Deşi zisese că vine să mă ajute la curăţenie, n-a făcut decât să se uite la dezordinea din cameră şi apoi s-a trântit pe pat.

— A fost totul în regulă? m-a întrebat.

— Ce să fie?

— Petrecerea. A fost bine? Lumea s-a distrat?

— Aşa cred.

— Serios? Cum a fost în comparaţie cu alte petreceri?

— Laurence, în toţi anii de când sunt eu aici, nimeni n-a mai dat vreo petrecere. A ta a fost prima.

— Serios? Un zâmbet firav i-a fisurat anxietatea. Tu ai fost fantastic, Frank!

— Pentru că m-am îmbătat.

— Chiar aşa?

— Sunt teribil de beat, Laurence. Dumnezeule! Sunt ani de când nu m-am mai simţit aşa.

— Oh, bun, bun, a zis pe un ton vag. Peste o clipă, faţa i s-a întunecat din nou. Dar de ce a plecat doctoriţa Ngema atât de devreme?

— Nu cred că-i plac petrecerile.

A încuviinţat cu un aer distras şi s-a prefăcut, de ochii mei, că strânge câteva pahare din hârtie. După ce l-am privit un timp, am hotărât să-l întreb:

— Ce e proiectul ăla de extindere despre care vorbea?

— Oh, ăla!

— Ei, da, ce e?

— Dar ar trebui să ştii, Frank. Tu eşti prima persoană căreia i-am spus despre el.

— Clinica ta itinerantă.

A încuviinţat din cap.

— Dar ţie trebuie să-ţi mulţumesc. A ta a fost ideea să încerc întâi în satul Mariei. A fost o sugestie excelentă.

— Ai fost în satul Mariei?

— De câteva ori. Este ideal. Planul e să deschidem acolo o clinică de probă cam peste o săptămână. Să vedem cum merge. Şi dacă are succes..., a adăugat râzând. Gata cu simbolurile, Frank! Ai avut dreptate.

— Şi de ce n-a spus nimeni nimic despre asta?

— Doctoriţa Ngema va face anunţul luni, la şedinţa cu personalul. Hai să nu discutăm acum despre asta, Frank. Nu sunt în stare.

Aşa că am lăsat baltă subiectul, şi la scurt timp după aceea am adormit. Mă deranja faptul că proiectul prinsese

viaţă în satul Mariei fără să aflu şi eu, însă asta făcea parte din armonia bizară a serii, aşa că n-a mai contat. Trecutul era complicat şi fracturat, dar era trecut. Mâine avea să fie o altă zi.

M-am trezit dimineaţă cu o durere de cap cumplită care-mi plutea între tâmple. Lăsaserăm lampa aprinsă şi lumina ei palidă se combina cu cea a zilei, subliniind harababura din cameră. Chipsuri strivite pe podea, pahare din plastic cu resturi de vin.

Când m-am ridicat, am văzut că cineva dărâmase de pe masă peştele din lemn pe care mi-l dăduse Laurence; era spart, pe podea. Am aruncat bucăţile în coşul de gunoi şi m-am uitat, prin perdeaua durerii de cap, la Laurence, care dormea cu faţa în jos, cu gura deschisă şi un firişor de salivă pe buze. Ziua avea deja un aer urât şi consumat.

Duşul fierbinte şi aspirina nu au fost de ajutor. Când am ieşit din cameră, Laurence încă dormea. Nu ştiam bine unde mă duc; voiam doar să plec de acolo.

Când am păşit pe coridor, Tehogo încuia uşa camerei lui. Părea la fel de suferind ca mine. Ştiam că ar trebui să-i zâmbesc, dar în dimineaţa asta pur şi simplu nu regăseam un zâmbet în mine.

— Casetele mele, a spus.

— Ce?

— Casetele mele. Sunt la voi în cameră.

Creierul meu înceţoşat a avut nevoie de câteva clipe ca să priceapă. Şi atunci, grosolănia lui m-a enervat.

— Laurence doarme încă, am replicat sec. Poţi să le iei mai târziu.

A scos un „hm” de nemulţumire şi, într-o secundă, totul a revenit: acreala, mohoreala şi neîncrederea. Trecutul, reîncărcat şi reînnoit. La urma urmei, nimic nu se schimbase.

Am purtat starea aceea cu mine toată ziua. Durerea de cap nu mi-a trecut, iar mintea mi-a rămas căpiată, cu nuanţe fine de nelinişte. Mă gândeam, nu foarte coerent, la Laurence şi la iubita lui, precum şi la petrecere. Ştiam că mă angajasem să stau o vreme cu Zanele în seara aceea, însă motivul nu-mi mai era clar. Mă enerva faptul că fusesem implicat în treburile personale ale lui Laurence şi mi se părea că dacă aş fi putut să stau deoparte, de unul singur, suficient timp, obligaţia asumată ar fi pierit.

N-a pierit, desigur. Când m-am întors în cameră, după-amiază târziu, el făcea curat de zor. Primul lucru pe care mi l-a spus a fost:

— Oh, slavă Domnului! Credeam că ai fugit şi m-ai lăsat.

— Laurence, ascultă-mă! Lasă-mă să fac eu de gardă în locul tău. Aşa o să poţi...

— Nu, nu, las-o baltă. Ţi-am zis deja, e un angajament.

M-am întins pe pat şi l-am privit trudind în genunchi, cu o cârpă udă în mână. Pe podea erau pete care n-aveau să se şteargă niciodată.

9

Am ajuns târziu, iar ea mă aştepta deja la parter, purtând iarăşi o ţinută vest-africană. Se fardase discret şi am văzut că-şi dăduse silinţa să arate bine. Eu însă eram în aceleaşi haine cu care fusesem îmbrăcat toată ziua, cu barba nerasă de două zile şi cu o durere surdă în dosul frunţii.

Trebuia să mâncăm la localul Mamei, de vreme ce altul nu exista în oraş. Am condus-o înăuntru. Barul era plin. După atitudine şi tunsori, i-am recunoscut pe soldaţi – contingentul complet, de vârste şi rase variate. Dar erau şi clienţi obişnuiţi, mai mulţi decât de obicei, funcţionari, fermieri şi muncitori care formau populaţia pestriţă a oraşului. În curte era o masă liberă – întâmplător, aceea la care stătusem cu Laurence în prima zi, cea din colţ, de sub bougainvillea. Când Mama a venit să ne ia comanda, am cerut whisky.

— E o idee bună? m-a întrebat Zanele.

— Cui pe cui se scoate. Nu pot fără un anestezic. Şi singurul loc în care poate fi găsit e cârciuma asta amărâtă.

Ea a zâmbit.

— E cam bizar. Nu la asta m-aş fi aşteptat, cred.

— Dar la ce te-ai fi aşteptat?

— Păi, Laurence n-a zis... în scrisorile lui... Aveam o altă idee.

Nu ştiu ce altă idee avusese, dar îmi dădeam seama că locul îi dădea o senzaţie neplăcută: se tot uita în jur, neatentă. Nici eu nu mi-aş fi dorit să fiu acolo, dar am făcut un efort să-mi scutur povara de proastă dispoziţie. Nu era totuşi chiar atât de neplăcut să stau vizavi de un chip drăguţ, cu un whisky în mână.

Situaţia s-a mai îmbunătăţit după ce am băut puţin. Am vorbit despre diverse – de unde venea, cum ajunsese acolo. Se născuse undeva prin centrul Americii, fiică şi nepoată a unor americani de culoare. Nu avea nimic african în ea, chiar nimic, nici măcar numele. Zanele îşi spusese ea după ce plecase în Sudan. În realitate, o chema Linda.

— Linda e un nume drăguţ, am spus.

Ea însă a clătinat din cap. Voise să lase totul în urmă, copilăria cu semiprivilegiile şi valorile greşite ale clasei mijlocii. Se considera africană acum, dar avea încrederea în sine şi atitudinea tipice altui continent.

În misiunea pe care şi-o asumase exista ceva demn de admiraţie. Se aventurase în locuri primejdioase, trudind în deşertul sudanez, strângând din dinţi în munţii Drakensberg. Mi-a povestit despre viaţa ei în Lesotho, şi nimic din ce-am aflat nu mi-a stârnit invidia. Eram deja la al treilea whisky, mă simţeam bine acum, şi am mai comandat încă unul, pe lângă mâncare. Era uşor s-o ascult vorbind despre o bibliotecă, o creşă, un program de alfabetizare, chiar şi despre o bancă rurală – toate înfiinţate şi administrate de oamenii dintr-o comunitate săracă de undeva din munţi. Cu ajutorul fondurilor din străinătate, la strângerea cărora contribuise şi ea. Părea utopic, şi sigur că aşa era: nimic din toate astea nu se întâmplase încă, totul era în pregătire. Între timp, ea şi alţi şase voluntari din străinătate dormeau pe saltele întinse pe jos şi îşi petreceau zilele făcând munci mizere, de la vaccinarea vitelor până la săparea şanţurilor pentru irigaţii.

— Dar tu? Tu ce faci acolo?

— Sunt profesoară. Singura din sat. Le predau copiilor de toate vârstele, de la şase până la şaisprezece ani.

— Şi ce le predai?

— Diferite materii. Matematică, engleză, ceva istorie.

— Nu poate fi ceva prea eficient.

— De ce nu?

— Păi, cum să spun... Copii de vârste diferite împreună. De niveluri diferite. Şi atâtea materii.

— Nu e ca şcolile la care probabil că ai fost tu, a replicat ea, puţin înţepată. Dar un efect are. Oamenii aceia sunt foarte săraci. Orice e mai bine decât nimic.

— Aşa să fie?

— Ei, sigur că da. Nu crezi?

— Mie mi se pare că, dincolo de un punct anume, orice e totuna cu nimic.

— Tu ai făcut-o vreodată? m-a întrebat cu o expresie precaută.

— Ce? Să mă duc să fac voluntariat într-o comunitate săracă? Nu. Poate că nu cred în aşa ceva. Sau poate că locul ăsta e comunitatea săracă.

— Nu. Nu e locul ăsta. Ce faci tu aici nu e activitate comunitară. Nici nu ştii despre ce vorbeşti.

Ea şi Laurence semănau bine: credeau orbeşte, cu naivitate, în puterea lor de a schimba lucrurile. Era simplă credinţa asta, iar simplitatea era puternică şi smintită. Înţelegeam acum de ce se simţiseră atraşi unul de celălalt în tabăra aceea din Sudan – Laurence, tânărul tămăduitor, entuziast şi zelos, iar ea, căutătoarea pierdută, cu numele ei nou. Şi înţelegeam totodată de ce Africa de Sud, aflată în capătul continentului, cu viitorul ei glorios abia făcând primii paşi, li se va fi părut un fundal potrivit pentru convingerile lor.

Fireşte, asta era doar o parte a adevărului, deoarece îmi dădeam seama şi cât de nepotriviţi erau unul cu altul. Pe lângă aspiraţiile acelea curajoase, ce altceva mai aveau de fapt în comun? Relaţia lor era doar o altă idee – seacă şi raţională, la fel ca tot ce făceau ei. Şi începuseră să-şi dea şi ei seama. De asta stătea ea la masă cu mine acum, în timp ce Laurence era la un kilometru distanţă, făcând de gardă într-o tură pe care ar fi putut s-o schimbe fără probleme.

Discuţia s-a îndreptat inevitabil spre el.

— Voiam să-ţi mulţumesc pentru că ai grijă de Laurence, mi-a spus. Vorbeşte despre tine în fiecare scrisoare. Prezenţa ta aici l-a ajutat mult.

— Nu l-am ajutat.

— Ei, el aşa crede. Poate că nu ştii asta, dar Laurence nu are prieteni. Tu eşti primul prieten pe care şi l-a făcut vreodată. Şi asta e important pentru el.

— De ce nu are prieteni?

— Nu ştiu. Poate că e prea preocupat. Se lasă absorbit de propriile probleme. Dar, sigur, ştii despre trecutul lui.

— Ştiu câte ceva. Nu mult. Ştiu că părinţii i-au fost ucişi.

— Părinţii lui? a exclamat ea, privindu-mă cu ochii mari. Nu-i adevărat.

— N-au murit mama şi tatăl lui într-un accident?

Zanele a clătinat din cap şi şi-a aţintit ochii spre masă.

— Asta-i o poveste veche. Nu ştiu de ce ţi-a spus aşa ceva. Credeam că a trecut deja peste.

— Şi atunci, care-i adevărul?

— Părinţii lui sunt în viaţă. El e copil ilegitim. Tatăl a dispărut din peisaj. Mama l-a crescut singură. Dar ea i-a spus că părinţii i-au murit şi că l-a luat ea...

— Şi că era sora lui.

— Exact. Povestea aia.

M-am simţit trădat într-un fel.

— Mi-a povestit o întreagă epopee despre cum le-a căutat într-o zi mormintele...

— Păi, în parte e adevărat. Chiar le-a căutat. Atunci i-a dezvăluit sora lui – mama, de fapt – adevărul. Pentru el a fost un şoc. Dar a trecut timp de atunci. Nu ştiu de ce te-a minţit.

— Pentru un secret întunecat, ăsta e cam dezamăgitor. Nu mai trăim în Evul Mediu, am zis.

A părut tulburată, ceea ce conferea chipului ei o anume profunzime. Îmi stătea pe vârful limbii să spun ceva nesăbuit, dar în clipa aceea s-a apropiat Mama cu mâncarea noastră. Şi, fără tragere de inimă, mi-am îndreptat atenţia asupra ei.

— E plin în seara asta, am remarcat.

— A venit toată lumea, a confirmat Mama.

Nu-şi putea şterge zâmbetul de pe faţă, tot norocul ei radiind prin strungăreaţa lată. Braţele ei durdulii, când a aşezat farfuriile pe masă, au stârnit clinchetul brăţărilor, care amintea de zornăitul monedelor într-un sertar.

— Au sosit toţi soldaţii?

— Chiar şi şeful. Colonelul Moller. A ajuns ieri.

— Cine? am exclamat.

Parcă o lumină fierbinte mi se aprinsese în cap.

— Colonelul Moller. Ooh, ce om drăguţ! Uite-l acolo, înăuntru, la bar. Mai vrei gheaţă în pahar?

— Nu, mulţumesc.

Începusem să transpir. Era prea mult, sigur; coincidenţa era prea mare. Dar trebuia să văd cu ochii mei. M-am dus la baie ca să mă spăl pe mâini. Silueta pe care mi-o arătase Mama şedea în capătul îndepărtat al barului, şi abia când m-am întors am putut să mă uit bine la faţa lui timp de două secunde lungi. Da, el era; nu se schimbase mult, în ciuda celor zece ani scurşi de atunci. Era puţin mai slab şi mai bătrân; avansase în grad şi conducea un grup mixt de soldaţi – albi şi negri laolaltă, unii fiind chiar inamicii pe care cândva încercase să-i ucidă. Viaţa trebuia să i se pară cu totul altfel acum, trimis într-o misiune atât de improbabilă, dar pentru mine era la fel, neschimbat. Trăsăturile înguste, cu aer fanatic, trupul

suplu, generând o forţă disproporţionată. S-a uitat şi el la mine cu ochi morţi, apoi şi-a întors privirea. Nu mă recunoscuse.

Mi-am dat seama că tremuram. Zanele s-a uitat curioasă la mine când am revenit la masă.

— Ce s-a întâmplat?

— Oh, nimic. Sunt bine.

Nu eram deloc bine. Ceea ce văzusem îmi blocase mintea. M-am aşezat şi am început să ciugulesc din mâncare, dar nu mai eram prezent acolo. Urmam prin întuneric spatele maroniu al unui caporal, spre o celulă luminată... pentru a pleca apoi de acolo împleticit, singur.

Am scuturat din cap ca să alung amintirea. Dar cu toate că restaurantul a revenit în jurul meu, cu noua lui agitaţie şi cu sporovăielile neobişnuite, ceva era diferit acum. Ceva din adâncul meu, poate, care se reflecta în tăcerea de la masa noastră.

În cele din urmă, am lăsat furculiţa jos.

— Tipul acela dinăuntru, de la bar, am spus. Am lucrat sub comanda lui în armată.

Ea însă nici nu s-a uitat spre tejghea. Fixându-mă cu privirea, m-a întrebat:

— Ai fost în armată?

Mi-am dat seama ce însemna asta pentru ea. Armata, zilele crunte de demult: şedea la masă cu duşmanul.

Am răspuns pe un ton defensiv:

— Laurence zicea că-i pare rău fiindcă n-a fost în armată. După părerea lui, armata e o experienţă formativă.

— Laurence spune uneori lucruri absurde. El nu ştie cum funcţionează lumea.

— Dar are dreptate. Un an de serviciu comunitar aici n-o să-l înveţe prea multe. Poate că i-ar fi fost mai bine

într-o cloacă undeva în veld. Să omoare oameni şi alţii să încerce să-l omoare pe el. Atunci să vedem! N-ar mai vorbi despre clinici la ţară şi despre cum să ajute el omenirea.

Eram surprins de propria-mi furie, de răceala şi claritatea ei, deşi nu ştiam bine împotriva cui era îndreptată. Trăiam într-o lume lipsită de nuanţe, în care toate gradaţiile subtile de culoare se reduseseră la alb şi negru.

Zanele şi-a împins scaunul departe de masă.

— Nu vorbi aşa!

Dar nu mă mai puteam opri.

— De ce? E prea real pentru tine? Ideile sunt întotdeauna mai bune decât realitatea, normal. Dar mai devreme sau mai târziu, lumea reală învinge, întotdeauna. Se va convinge şi Laurence de asta. La fel şi tu, când te vei întoarce în America şi vei renunţa la hainele africane şi la numele fals.

— Du-te-n mă-ta!

— Sentimentul e reciproc, am zis, iar ea s-a ridicat şi a plecat.

În timp ce spărgeam în dinţi un cub de gheaţă, m-am gândit la rapiditatea cu care o luase totul razna. Furia mea îngheţată a mai clocotit o vreme. Dar nu la ea mă gândeam, ci la Laurence. Şi îmi amintesc că numele lui, Laurence Waters, mi s-a părut atunci, dintr-odată, o combinaţie de plictis şi tertip, banalitate şi cucernicie care mă jignea.

Nu mi-a trebuit mult timp ca să mă liniştesc. Iar pe urmă n-am mai fost chiar atât de mândru de mine. Am luat de la Mama o tavă, am pus pe ea farfuriile şi paharele şi am urcat scara. Zanele n-a răspuns când am bătut la uşă, însă tăcerea de dincolo de prag era tensionată.

— Te rog, am spus. Am fost complet deplasat. Îmi pare foarte rău. M-am îmbătat, n-aveam dreptul.

— Şterge-o de aici! mi-a strigat în cele din urmă.

— Nu pot. Nu pot să mă întorc şi să-i spun lui Laurence că te-am insultat.

— Nu-mi pasă. Nu-mi pasă de tine şi nici de Laurence. Voi doi vă iubiţi unul pe altul, e evident, aşa că ce-ar fi să vă duceţi amândoi la dracu’?

Poate pentru prima dată de mulţi ani, am rămas fără cuvinte. Ceva din uluirea mea s-a transmis probabil prin uşă, fiindcă în tăcerea care s-a lăsat am auzit yala descuindu-se.

Am avut nevoie de câteva momente ca să-mi adun gândurile. Am ridicat tava de pe podea, unde o pusesem, şi am intrat. Camera era cufundată în beznă, singura lumină venind de afară, din curte. Mi-am reamintit imediat, de când stătusem şi eu aici, mobilierul modest: patul îngust, de o persoană, masa cu două scaune şi chiuveta din colţ. Ea şedea la masă, lângă fereastră, şi avea o înfăţişare ciudat de aranjată şi de oficială. M-am apropiat şi i-am pus tava în faţă.

— Ei bine…, am spus în cele din urmă.

— Îmi pare rău.

— Ce bine ne înţelegem noi doi!

— Sunt într-o stare foarte proastă. Confuză şi furioasă. S-a terminat totul, nu-i aşa? Cu mine şi Laurence. Dacă a existat totuşi ceva.

M-am aşezat pe celălalt scaun, în faţa ei. Părea să nu mai fie nimic de spus. Întreaga seară fusese doar o harababură de emoţii fără un punct limpede în mijloc. De jos se ridicau până la noi glasurile şi râsetele clienţilor. Pe masă era o fotografie cu ea şi Laurence în deşert, zâmbind

amândoi către obiectiv. Am luat-o şi am înclinat-o spre raza de lumină slabă ce pătrundea prin fereastră.

— Păreţi fericiţi aici, am constatat.

— Fiindcă munceam. El e fericit când munceşte. Eu însă nu-l fac fericit.

— Dar el te face pe tine fericită?

— Nu ştiu. Cred că nu. Nu-mi amintesc.

— Ce-ar fi să mănânci tot din farfurie? i-am sugerat, ca o mamă.

— Nu mi-e foame. Sunt varză acum. Îmi pare rău.

— E-n regulă. Şi mie îmi pare rău. Tuturor ne pare rău.

Era mohorâtă, dar îi pierise tot spiritul belicos. Şedea cu umerii lăsaţi, tristă, ca o pânză de corabie fără vânt. În liniştea din încăpere, îi auzeam respiraţia. Deodată, într-un impuls neaşteptat, a spus:

— Hai să ieşim de-aici. E prea... înăbuşitor.

— Şi unde să mergem?

— Nu ştiu. Trebuie să existe un loc, ceva.

— Nu chiar. Am putea să ne plimbăm cu maşina.

— Pare o idee cam disperată.

— Aşa suntem şi noi.

A izbucnit într-un râs scurt, amar.

— Ce-i clădirea aia mare de pe deal?

Mă uitasem şi eu la ea, era ca un galion vechi, eşuat pe un ţărm.

— E casa Brigadierului, am spus.

— Cine e Brigadierul?

— Brigadierul e fostul dictator de doi bani al fostului teritoriu indigen, având drept capitală locul în care ne aflăm acum.

— Şi unde e Brigadierul ăsta?

— Ei, asta-i întrebarea! Depinde pe cine crezi. Unii zic că e mort şi-ngropat. Alţii zic că e pe aici pe undeva,

trecând dincoace şi dincolo de frontieră refugiaţi, arme şi mărfuri furate. Trebuşoara lui de după pensionare, dacă vrei să-i zici aşa. Tipii ăştia, soldaţii, au venit ca să astupe găurile din graniţă. Aşa se spune. Dar totul e numai vorbărie goală. Cine ştie care-i adevărul?

— Şi tu ce crezi?

— Păi, vezi şi tu cum sunt. Mereu gata să cred tot ce-i mai rău. Aşa, sunt pregătit pentru orice eventualitate.

— L-ai văzut vreodată?

— Ah, *ja*. Pe vremuri era mereu prezent. L-am văzut o dată chiar aici.

— Aici?

— Acolo, adică. În curte. Am venit să beau ceva şi am dat peste o sumedenie de matahale de la securitate. Nu m-au lăsat să merg decât până la bar. Restul localului era închis pentru public. L-am văzut prin uşă, mânca împreună cu soţia lui. Un om mărunţel. Dar m-am întâlnit şi mai de aproape cu el.

— Când a fost asta?

— Când a venit la spital, iar eu eram de gardă. Zicea că are dureri în piept. Gărzile împânziseră locul. Am chemat-o pe doctoriţa Ngema şi a venit ea să-l consulte. Dar între timp i-am auscultat eu inima cu stetoscopul, şi deci pot să confirm că într-adevăr bate.

Era fascinată.

— Şi cum s-a purtat cu tine?

— Politicos, dar distant. Nu cred că m-a băgat în seamă prea mult. Îl îngrijorau durerile lui.

— Şi ce era de fapt?

— Conştiinţă încărcată? Gaze? Nu ştiu. S-a ocupat doctoriţa Ngema, iar el a plecat pe urmă.

Amintirea acestui eveniment mi-a revenit cu putere în minte: omuleţul fără cămaşă care şedea pe marginea

patului, ţinându-şi în mână cascheta militară. Era ţeapăn şi foarte drept, foarte ordonat.

— Ţi-a fost teamă?

A trebuit să mă gândesc o clipă.

— Da, cred că da. În general, mă tem de ceea ce m-ar putea omorî, chiar dacă probabilitatea e mică.

— Incredibil! a exclamat.

S-a întors spre mine cu o expresie serioasă, incitată, şi mi-am dat seama înainte să apuce să spună ceva. Era ca şi când toată agitaţia serii dusese către această idee unică, edificatoare.

— Să mergem acolo, a zis.

— Unde?

— La casa lui.

— Dar nu mai locuieşte acolo. Casa e goală.

— Nu contează, vreau s-o văd. Hai să ne uităm!

— Bine.

Eram bucuros că găsisem ceva cu care să-i distrag atenţia. Voiam s-o înveselesc.

Aşa că am pornit spre conacul de pe deal. În fiecare noapte luminile erau aprinse, cu toate că era gol; un paznic sau un lacheu apăsa probabil întrerupătorul. Ca să menţină în atenţie vechile simboluri.

Un singur drum ducea până pe culme. Îmi închipuiam că fusese construit în aceeaşi perioadă cu casa, pentru că nu mai erau alte locuinţe în zonă. Priveliştea era impresionantă. Mai fusesem acolo o dată sau de două ori, la scurt timp după ce venisem în oraş. Ultima dată se petrecuse un incident foarte neplăcut. Parcasem şi şedeam în maşină, privind afară, când s-a apropiat un poliţist şi mi-a bătut în geam. Am fost silit să cobor. A trebuit să mă aplec peste capota motorului ca să fiu percheziţionat. Apoi a venit încă un poliţist şi au început

amândoi să mă înghiontească. Nu rău, dar suficient cât să mă sperii. Erau tineri şi plini de o ostilitate impasibilă. Îmi amintesc că mi-a venit atunci în minte o imagine cu soţia mea citind un articol din pagina a treia a ziarului local: „Medic dispărut în bantustan”. Şi cu asta, basta.

Într-un târziu şi-a făcut apariţia un ofiţer, şi lucrurile s-au calmat. Omul a avut o atitudine politicoasă şi profesionistă. N-ar fi trebuit să urc acolo, pe deal, mi-a spus. Brigadierul avea mulţi duşmani, iar poliţia şi armata fuseseră instruite să nu rişte nimic. Mai erau şi alte dealuri de pe care să admir priveliştea, a adăugat el arătând undeva în zare.

Acesta ar fi fost sfârşitul inofensiv al unei poveşti potenţial urâte, doar că a existat şi o urmare. Pe primul poliţist, care dovedise calităţi exemplare de brută, nu-l văzusem niciodată înainte şi speram să nici nu-l mai revăd. Dar peste şase luni Brigadierul l-a numit personal în fruntea forţelor de poliţie din oraş. Faptul că fusese promovat în detrimentul ofiţerului binevoitor care mă salvase – şi pe care n-aveam să-l mai văd niciodată – spunea ceva.

Nu mă mai întorsesem acolo, deşi culmea aceea de deal nu mai era teren interzis. Acum erau două maşini parcate, în locuri discrete şi întunecoase – îndrăgostiţi, am presupus, veniţi cine ştie de unde pentru niţică giugiuleală în noapte –, şi am oprit la distanţă de ele. Valea era o încrengătură de lumini sub noi. De la înălţime, oraşul părea banal, la fel ca orice alt oraş pe timp de noapte. Era nevoie de o privire ageră şi de o minte ascuţită ca să vezi că nu existau lumini de faruri în mişcare şi că majoritatea ferestrelor erau întunecate.

— Putem să facem o plimbare în jurul casei? m-a întrebat.

Priveliştea n-o interesa; nu avea ochi decât pentru conac. Dar singurele lucruri pe care le puteai vedea erau zidurile înalte, protejate în partea de sus cu sârmă ghimpată, şi un acoperiş dincolo de ele.

— Nu putem intra.

— Ştiu, dar hai să ne uităm de afară.

Intrarea principală avea porţi duble din oţel, pe role. Ne-am lipit ochii de crăpătura de la îmbinarea lor, însă am zărit doar o bandă îngustă de teren: iarbă, un stâlp şi nişte trepte. Mi s-a părut că văd şi ghereta unei santinele. Am trecut de colţul clădirii şi am continuat pe lângă ea. Apoi ne-am oprit.

— Frank, a exclamat Zanele. Nu-mi vine să cred!

Nici mie nu mi-a venit. O poartă laterală, în zid. Întredeschisă. Înăuntru, abia vizibilă, o grădină întunecată.

— Asta nu înseamnă că trebuie să intrăm, am spus.

— Cine-o fi lăsat-o deschisă?

— Nu ştiu. Un muncitor, probabil. Sau un paznic. Înarmat.

— Ei, haide! Doar n-o să furăm nimic.

— Nu cred că-i o idee bună.

Dar ea a intrat şi, un minut mai târziu, am urmat-o. M-am pomenit într-un capăt de potecă desprinsă din aleea principală a grădinii. Nu era lumină acolo, dar, pe măsură ce înaintam, zidul întunecat de frunze a luat treptat forma unor garduri vii. Pietrişul scrâşnea şi rămurelele îmi trosneau sub picioare cu un zgomot care mi se părea înspăimântător. Am încercat să păşesc cu grijă, ţinându-mi răsuflarea, dar mi-a scăpat un mic strigăt de spaimă când am dat peste Zanele în beznă. Ea a râs şi m-a prins, o îmbrăţişare caldă care s-a sfârşit imediat.

— De ce ţi-e frică? m-a întrebat în şoaptă.

— N-ar trebui să fim aici.

— Aruncăm doar o privire.

Am urmat-o când s-a îndreptat spre peticul de lumină care se vedea în faţă. S-a ivit apoi şi casa, mare, luminoasă şi solidă. Intraserăm prin ceea ce trebuie să fi fost un capăt al grădinii şi mergeam acum spre aleea centrală. O potecă din ardezie ducea spre o pajişte cu un cadran solar. Dincolo de ea se vedea un drum acoperit cu pietriş ce avea de cealaltă parte straturi de flori şi mici grote; am zărit ceva ce mi s-a părut a fi o bucată dintr-un teren de golf.

Terenul era mare, de aproape un hectar, cu o amenajare complexă. Pe măsură ce ne apropiam de lumină, am constatat că grădina, deşi dezordonată şi pe alocuri ofilită, nu era complet neîngrijită. Formele arbuştilor ornamentali erau neclare, dar încă vizibile, şi iarba nu era foarte înaltă. Cineva avea grijă de ea. Şi poate că ideea nu era chiar absurdă: la un moment dat, probabil că un nou politician, cu o funcţie nouă, avea să fie cazat acolo. Mi-am amintit de casa părăsită de lângă pârâu. Senzaţia era diferită. În locul acesta percepeam un alt fel de abandonare. Oamenii nu plecaseră cu totul; doar istoria părăsise temporar acea cochilie, până când avea să se reinstaleze în ea din nou, într-o altă formă.

Zanele s-a oprit. Am ajuns lângă ea şi am dat să vorbesc, dar a ridicat o mână, făcându-mi semn să tac. Atunci am auzit şi eu.

Părea ceva incredibil: glasuri în grădină. Două, în dialog – un murmur prea încet pentru a distinge cuvinte clare. M-am forţat să aud ce spuneau. Însă alte două sunete au răsunat, sunete pe care le-am recunoscut, dar nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Era imposibil aici, la ora asta din noapte. Totuşi, sunetele au continuat şi nu exista nici o îndoială în privinţa lor.

Era absurd. Auzeam o maşină de tuns iarba – un model vechi, manual – şi o foarfecă. Zgomotele acestei activităţi bizare în întuneric erau ca un fel de altă limbă, la fel de audibilă şi de nedesluşit ca dialogul celor două glasuri. Era greu de spus unde anume se desfăşura activitatea, dar părea să fie în spatele peretelui de verdeaţă de lângă noi.

Clic-clacul foarfecii era constant, în timp ce maşina de tuns iarba mergea înainte şi-napoi, înainte şi-napoi, iar când ajungea la capătul turei, auzeam vocea bărbatului care o manevra, vorbind mereu cu aceeaşi nuanţă de reproş.

Am pus o mână pe braţul lui Zanele şi i-am făcut semn. Deşi nu-mi mai era teamă, iar situaţia devenise aproape ridicolă, nu voiam să fiu văzut de grădinari. Dacă ne-am fi apropiat mai mult de casă, am fi ajuns în raza luminii, perfect vizibili, aşa că ne-am retras pe alee până în partea cealaltă. În timp ce ne îndepărtam, mi-a venit să râd. Infracţiunea noastră era una copilărească, nicidecum periculoasă, dar când m-am întors spre Zanele să-i vorbesc, am văzut cum una dintre numeroasele statui dispuse ici şi colo în grădină începe să se mişte şi să vină spre noi cu pas lent. Într-o clipă, tot pericolul din lume era din nou treaz şi foarte posibil.

Am încremenit amândoi, aşteptând. Statuia s-a apropiat fără grabă, până când o rază de lumină dinspre casă i-a scos la iveală boneta ascuţită şi uniforma gărzilor de securitate pe care mi-o închipuisem.

— N-am vrut să încălcăm proprietatea, am spus.

— Poarta era deschisă, a adăugat Zanele, aşa că am venit să aruncăm o privire.

— Am venit să aruncăm o privire, am repetat.

Vorbeam repede, unul peste cuvintele celuilalt, dar agitaţia noastră n-a avut efect asupra lui. Stătea nemişcat, evaluându-ne. Apoi s-a legănat pe picioare, de la umbră la lumină şi înapoi la umbră, şi în secunda aceea am ştiut cine e.

Brigadierul nu era brigadier. Înainte să-şi pună la cale lovitura de stat, era doar un banal căpitan în forţele de apărare ale teritoriului indigen. Nimeni nu auzise de el până atunci. Şi fără ajutorul unor prieteni nevăzuţi, mai puternici, n-ar fi putut ieşi din anonimat cu o asemenea forţă şi susţinere. După ce s-a autodesemnat prim-ministru, şi-a atribuit numeroase onoruri şi distincţii, printre care gradul militar şi câteva medalii.

Purta şi acum însemnele gradului şi medaliile, cu toate că, oficial vorbind, nici uniforma şi nici armata căreia îi aparţinuse nu mai existau. Când s-a mişcat, s-a auzit un clinchet slab.

— Eu am deschis poarta, a spus el.

Mi-am amintit glasul. Rece, plat, încet. Era mult mai distinctiv decât faţa, mică şi banală. Vocea îi era memorabilă. O auzisem la radio şi la televizor, mereu lipsită de inflexiuni şi de emoţie, indiferent despre ce vorbea. Era uşor să-ţi aminteşti tonul egal, mort, chiar dacă nu auzeai cuvintele.

Dar ce anume a spus în acei câţiva ani în care s-a jucat de-a Dumnezeu la conducerea micii lui lumi artificiale? N-aş putea să repet un citat măcar, sau o frază originală. Nu, era obişnuita retorică despre autodeterminare şi un viitor strălucit, fără îndoială încropită de stăpânii lui albi nevăzuţi. Cei din Pretoria îl aduseseră la putere atunci când predecesorul lui devenise problematic, cu toate că era mult mai venal şi mai corupt

decât acela. Iar el a ştiut ce trebuie să facă pentru a rămâne la putere.

Momentul nu era potrivit însă. Dacă scena politică ar fi rămas la fel, poate că ar fi reuşit să se proclame preşedinte pe viaţă şi erou al poporului pentru următorii patruzeci de ani. Dar nu la mult timp după ce a preluat puterea, guvernarea albă din capitala reală a cedat, iar puterea a trecut în alte mâini. Doi sau trei ani mai târziu, Brigadierul rămăsese fără obiectul muncii. Iar acum, după alţi câţiva ani, iată-l aici, costumat conform rolului în miez de noapte, împăunându-se pe scena goală, cu doi figuranţi în plan secund.

— Ştii cine-i ăsta? am întrebat-o pe Zanele.

Ea a clătinat din cap.

— E Brigadierul.

— Ăsta?!

Ne-am uitat amândoi la el. Dialogul scurt pe care tocmai îl avuseserăm ar fi fost de neconceput în urmă cu câţiva ani. Vorbiserăm dispreţuitor despre el, ca şi când nici n-ar fi fost prezent. Iar acum îl priveam cu acelaşi interes cu care ai privi un obiect. El însă era neafectat. Stătea legănându-se înainte şi-napoi, fără nici o expresie pe chipul mic şi impasibil. Ochii îi luceau albicioşi în penumbră.

Starea ei de spirit s-a schimbat brusc. De când începusem să i-l descriu, mai devreme în seara aceea, îmi dădusem seama că fascinaţia pe care o simţea includea un aspect deconcertant de apropiat de excitare. Iar acum devenise vizibil. Parcă abia ce-i fusese prezentată unei celebrităţi. Ceva în ea fremăta şi se deschidea în faţa lui; îl privea altfel, ba chiar s-a apropiat de el.

— Am vrut să vă vedem casa, i-a spus.

— Aţi vrut să-mi vedeţi casa?

— Da.

— Veniţi!

A pornit în direcţia din care venise, cu acelaşi clinchet metalic. Ea mi-a aruncat rapid o privire, aproape cu vinovăţie, şi apoi l-a urmat. Eu am rămas o clipă locului şi i-am ajuns când s-au oprit în dreptul bărbaţilor care lucrau în grădină.

Cei doi arătau la fel de straniu pe cât le păruseră vocile. Erau îmbrăcaţi în salopete militare maro prea mari pentru ei. Unul era alb, cu câţiva ani mai vârstnic decât mine, cu păr arămiu rărit şi faţa umflată pe care o ştiam din fotografiile apărute în ziare; era unul dintre „consilierii” pe care guvernul îi numise în cabinetul teritoriului indigen în perioada fostului prim-ministru demis. Avusese un parcurs lung, trecând printr-o lovitură de stat militară şi anularea întregii sale activităţi, ca să ajungă să împingă o maşină de tuns iarba în miez de noapte. Celălalt era tânăr şi negru, cu un chip proaspăt; nu-l cunoşteam. Se holbau la noi stupefiaţi în timp ce Brigadierul le vorbea pe un ton scăzut. Le-a spus să se mute într-o altă zonă a grădinii; el urma să se ducă până în casă, după care avea să se întoarcă imediat. Apoi a pornit mai departe, cu noi după el, pe aleea centrală şi pe treptele late din spate, până pe verandă. Dincolo de uşile din sticlă se întrezărea o încăpere întunecată, fără mobilier.

Casa era mare, proiectată să fie ostentativă, dar în rest nu avea nimic remarcabil. Într-un oraş mare, ar fi fost doar una dintre numeroasele locuinţe somptuoase şi de prost gust. Ceea ce o scotea în evidenţă aici era amplasarea ei pe culmea unui deal maroniu, singură, înconjurată de grădină ca de un şanţ de apărare înverzit. Dar acum, că ajunseserăm atât de aproape, m-am întrebat la ce anume ne uitam totuşi.

— Au luat totul? a întrebat Zanele.

Brigadierul a încuviinţat cu o înclinare tristă a capului.

— Totul. Au venit cu trei camioane.

— Şi unde le-au dus?

— La Pretoria, a răspuns el ridicând din umeri. Au zis că vor să vegheze asupra lor. Dar acum unde e totul? Dus. Dispărut.

A înclinat iar din cap, cu subînţeles.

Acum îl vedeam bine, la lumină. Deşi era proaspăt bărbierit şi purta o urmă de parfum, pe faţă i se citea lehamitea. O îngălare, o cedare a muşchilor din adâncul lui. Pleoapele îi atârnau grele peste ochi.

Zanele n-a observat asta. Deşi nu-l atinsese, era ca şi când i-ar fi pus o mână pe braţ. Şi am văzut atunci că mă înşelasem crezând că i-a fost luată puterea. Încă era un om periculos, la fel de periculos ca orice individ care e în stare să-ţi facă tot ce pofteşte când eşti închis cu el într-o cameră undeva, şi puterea emana din el aidoma izului metalic al sexului.

Zanele s-a aplecat spre el să-l întrebe:

— Ne permiteţi să intrăm?

— Au luat cheile. Au schimbat broaştele. M-au dat afară din propria casă.

— Şi cum aţi deschis poarta grădinii?

— Cheia aia am păstrat-o, a replicat el şi un zâmbet i s-a întins încet pe faţă. Întotdeauna rămâne o broască pe care uită s-o schimbe.

— Dar de ce mai îngrijiţi grădina?

— Cine altcineva s-o facă? Te întreb: cine altcineva? Oamenii ăştia? Ei ştiu să ia, dar nu pot oferi nimic. Aşa că vin din când în când, o dată sau de două ori pe săptămână, ca să las totul în ordine.

— Trebuie să vă fie greu. Atâtea amintiri!

— *Ja*. Îmi amintesc totul. Totul.

— Vă deranjează dacă aruncăm şi noi o privire?

— Veniţi!

A pornit înaintea ei, ca un oficial care conduce oaspeţii într-un tur al proprietăţii. Dar nu era nimic de văzut. Numai camere goale, una după alta, vizibile doar prin geamuri şi prin vegetaţia deasă. Au cotit pe lângă peretele lateral al casei, oprindu-se la fiecare câţiva paşi ca să se uite înăuntru. Brigadierul preciza destinaţia fiecărei încăperi – „sala de recepţii”, „cămara”, „biroul” – de parcă ar fi fost o informaţie cu mare semnificaţie istorică. Numai că el rămăsese acum în afara istoriei, uitându-se la ea printr-o perdea subţire, dar de netrecut.

Când am ajuns în partea din faţă a casei, unde se aflau coloanele şi ghereta santinelei, s-a oprit în capătul scărilor. De acolo se vedea tot oraşul.

— Pe timp de zi mi-aţi putea vedea statuia, a anunţat referindu-se la cea de jos, de la intersecţie.

Zanele s-a apropiat şi s-a oprit lângă el, privind în întunericul din vale.

Eu nu mai existam pentru ei. De când porniserăm în mica noastră plimbare, Brigadierul nu se uitase la mine nici măcar o dată. Ea era ascultătorul lui interesat. Şi am început să simt o repulsie crescândă la adresa ei, una care nu era străină de dorinţa carnală.

Într-adevăr însă, bizareria scenei era considerabilă, întreaga atenţie fiind atrasă de micul personaj pierdut din centrul ei. Pustietatea casei părea să emane, într-un fel, din el însuşi. Transmitea o melancolie, un aer rănit, de parcă ar fi fost deposedat de dreptul lui înnăscut, şi nu de ceva ce-şi însuşise cu forţa. Şi în momentul acela mi-a fost greu chiar şi mie să-l consider cu adevărat periculos. Era ca un copil costumat pentru un rol imaginar.

Uşa din faţă a casei era masivă; s-a apropiat şi a încercat clanţa ca şi cum, doar de data asta, s-ar fi putut deschide din nou pentru el. M-am bucurat că nu aveam cum să intrăm. Ar fi fost deja prea mult să-l urmăm pe monstrul acela pricăjit prin măruntaiele fostului său domeniu. Stătea aidoma unei umbre întinse peste scena viu luminată a grădinii în care cele două siluete încă se mişcau, plivind şi tunzând iarba. Dincolo de zid, friza încremenită a luminilor marca prezenţa oraşului.

— Trebuie să plecăm, am spus.

Ea mi-a sesizat tonul. Şi-a mutat stânjenită greutatea de pe un picior pe celălalt şi a rostit:

— Păi...

Dar îl sesizase şi el. Pentru prima dată s-a uitat direct la mine. Îi simţeam dispreţul în spatele lucirii ca de fildeş a ochilor.

— Nu-ţi place casa mea? a întrebat.

— Pentru ce veniţi aici?

— Ca să mă uit.

— Să vă uitaţi la ce? Totul din jur e trecut pentru dumneavoastră.

Tăcerea a devenit grea. Zanele a spus din nou:

— Păi...

Dar el a venit mai aproape de mine.

— Ce-au făcut ei cu locul ăsta? Nimic. M-au dat afară, mi-au luat mobilierul. Trei camioane au venit. Trei, a repetat ridicând trei degete în aer.

Numărul i se părea important.

— Nu erau ale dumneavoastră.

A continuat fără să-mi ia în seamă replica:

— Şi pe urmă o lasă aşa. Nu fac nimic cu ea. Dacă n-am eu grijă de grădină, ce-o să se întâmple? Va muri. Cine va tunde iarba? Cine o va uda? Dacă nu păzeşti totul, într-

o zi vreo scursură de om va sparge uşa şi se va instala în camerele astea. În camerele astea frumoase.

— Trebuie să fie greu pentru dumneavoastră, a spus ea cu anxietate în glas.

— E greu. Foarte greu. Într-o zi să locuieşti aici, iar în ziua următoare, la cort. Într-o zi orice e posibil, în ziua următoare nimic nu mai e posibil. Cumplit. Cumplit, a repetat el, după care a întors capul spre mine. Deci spune-mi, doctore, dacă ai fi în locul meu, dumneata n-ai vrea să te întorci?

„Doctore”: cuvântul a căzut asupra mea, ca o piatră. Ştia.

— Nu ştiu, am răspuns. Nu ştiu cum e să fiu în locul dumneavoastră.

A zâmbit iar fără grabă, arătându-şi dinţii mari şi albi.

— O să-ţi spun eu. Oamenii, oamenii mărunţi, oamenii de nimic cred că reprezint trecutul. Dar nu-i adevărat. Va veni şi vremea mea.

— Bine, am zis. Mă bucur mult pentru dumneavoastră. Dar acum trebuie să plecăm. E foarte târziu. Linda... Zanele, vreau să spun.

— Da, a intervenit ea. Bun. Vă mulţumesc. Mi-a părut bine să vă cunosc.

Brigadierul i-a luat mâna şi s-a aplecat deasupra ei, afişând încă zâmbetul acela larg, ca pe o altă medalie fără noimă. Eu eram deja la jumătatea scării.

Zanele m-a prins din urmă când treceam pe lângă cei doi grădinari. Se mutaseră într-o altă zonă şi reintraseră în ritmul ciclic al tunderii şi al bombănelilor. Ochii lor ne-au privit cu consternare; apoi sunetul lamelor s-a auzit din nou în urma noastră.

— Mergi mai încet! m-a admonestat ea. Ce-i cu graba asta?

Am încetinit. Am mers în tăcere pe drumul înapoi – până la poartă şi apoi în lateralul casei. Trebuia să trecem pe lângă celelalte maşini ca să ajungem la a noastră: una albă şi alta neagră, parcate una lângă alta, ca un fel de simbol grosier al unităţii. Credeam că sunt ale unor îndrăgostiţi, persoane oarecare venite pe culme, dar acum ştiam că încărcătura lor era una mai sinistră. Am râs în gura mare.

— Ce-i atât de amuzant?

— De fapt, nu e amuzant.

— Ce anume?

Cum să-i explic? Totul se reducea, şi de această dată, la nişte idei simple şi ireale. Cu câteva ore mai devreme mă considerase un ticălos fiindcă fusesem în armată. Iar acum, omuleţul ăla oribil devenise pentru ea un soi de idol, doar fiindcă se aflase la putere. Ce mai contau teritoriul indigen, violenţa, lăcomia? Ce mai contau politica depravată şi funcţiile absurde? Era universul moral limpede în care trăia Laurence, în care nici o putere nu era niciodată cu adevărat falsă.

— Nimic, am răspuns.

Am coborât dealul în tăcere, privind amândoi drept în faţă, spre luminile oraşului care se apropiau. Şi am ajuns înapoi pe străzile pustii, printre clădirile în ruină. Când am oprit în faţa restaurantului, am avut un moment de nesiguranţă: era tăcerea aceea golită de eşec, sau îngreunată de posibilităţi? Dar când am întors capul spre ea, am ştiut. Şi ea se întorsese spre mine. Gurile noastre s-au lipit, fierbinţi. Însă chiar şi atunci – înainte de urcatul treptelor, înainte de camera cu patul tare şi îngust – toate ecourile acelei seri ne însoţeau, astfel că nu doar doi oameni se încleştau acolo, pe întuneric.

10

Când m-am întors la spital în noaptea aceea, l-am văzut în cabinet, la datorie, aşezat la birou. Deşi îmi auzise cu siguranţă maşina, n-a venit la fereastră să se uite. Iar eu nu m-am dus la el.

Nu m-am simţit vinovat; nu în momentul acela. Sentimentul de vinovăţie a venit mai târziu, încet, ca o sământă rea care începea să încolţească. În noaptea aceea am simţit o apropiere perversă faţă de el, ca şi când fusese încheiat un acord: ca şi când între noi exista un contract, iar Zanele era instrumentul.

L-am văzut în dimineaţa următoare, când a venit în cameră. Părea obosit şi tras la faţă, dar nu s-a culcat. Şi-a făcut duş, s-a ras şi şi-a pus haine curate. Pe urmă m-a întrebat – în treacăt, ca din întâmplare – cum fusese seara trecută.

— Oh, bine. Ne-am dus la Mama şi am mâncat. Nimic foarte interesant.

— Îţi mulţumesc pentru ajutor, Frank. Eşti un prieten adevărat.

Nu ştiu de ce nu i-am spus nimic despre Brigadier. Partea aceea a serii nu m-ar fi implicat în nici un fel. Dar când am văzut-o împreună cu Laurence puţin mai târziu, înainte să plece înapoi spre Lesotho, am ştiut că nici ea nu-i povestise. Era ciudat, însă intimitatea furibundă de la finalul serii părea să fi început în grădina interzisă de pe culmea dealului.

— Îţi mulţumesc pentru că mi-ai ţinut companie, mi-a spus ea întinzându-mi mâna. Mi-a făcut plăcere să te cunosc.

Atât de oficial, atât de amabil! Chipul ei avea o expresie neutră, închisă. I-am strâns mâna, dar privirile nu ni s-au întâlnit, iar când a venit momentul să plece, mi-am făcut de lucru în cabinet.

Laurence a ieşit împreună cu ea. S-a întors peste cinci minute părând preocupat, cufundat în gânduri, dar îl simţeam privindu-mă din când în când. Parcă mi-ar fi văzut infidelitatea întipărită pe faţă. Însă expresia mea era calmă, ingenuă; învăţasem, de când cu Claudia, să-mi ascund trădarea.

La venirea serii, ştiam deja ce vreau să fac. Am urcat în maşină şi m-am dus la o cabină telefonică din celălalt capăt al oraşului. Mai erau şi alte telefoane pe care aş fi putut să le folosesc, unul chiar la spital, dar mi s-a părut că locul acela îndepărtat, la marginea tuturor lucrurilor, era cel mai potrivit ca să-i aud glasul.

— Nu ştiu de ce te-am sunat, i-am spus.

— Cu cine vorbesc?

— Gândeşte-te puţin la trecut! Tehnic vorbind, încă suntem căsătoriţi.

— Frank? Oh! Frank!

Era atât de bucuroasă, încât pe moment totul mi s-a părut din nou posibil.

— Karen, m-am tot gândit la tine.

— Şi eu m-am gândit la tine, Frank. Ce coincidenţă! Chiar am vrut să te sun. Ca să-ţi spun că actele sunt gata. Poţi să vii să le semnezi.

Gândurile îmi fuseseră atât de departe de subiectul acela, încât am avut nevoie de câteva secunde ca să-mi dau seama că se referea la actele de divorţ, la desfacerea căsătoriei.

— Da, am spus. Deci vrei să vin acolo?

— Nu cred că-ţi cer prea mult, Frank, după şapte ani, nu-i aşa? Alţi oameni reuşesc s-o facă şi fără să fugă de acasă. Pentru numele lui Dumnezeu!

Vocea ei plângăcioasă se auzea pe fir ca venind de undeva din întuneric, de undeva din trecut. Cabina telefonică se afla pe acostamentul de pietriş, la marginea conului de lumină. La un pas de mine începeau bezna şi veldul. Puteam vedea şirurile de frunze crestate şi auzeam murmurul slab ce se ridica dinspre ele; vânt, ramuri, insecte comunicând între ele.

— Nu e nevoie, i-am spus.

— De ce anume?

— Să vorbeşti aşa. Poţi divorţa. Acum nu mai fug.

A urmat o pauză, după care a vorbit din nou, pe un ton mai conciliant, dar precaut.

— Asta-i bine, Frank. Trebuie, trebuie să punem punct.

— Vin peste câteva zile.

— Când?

— Pot să te anunţ eu? Trebuie să fac unele aranjamente aici...

— Nu poţi să-mi spui măcar orientativ? Încercăm şi noi, aici, să ne aranjăm vieţile, să ştii.

— Joi, am spus. Ce părere ai de joi?

— Joi e foarte bine. Iau actele cu mine acasă.

— Perfect. Ne vedem atunci.

— Frank... Nu pentru asta ai sunat. Despre ce anume voiai să vorbim?

A trebuit să mă gândesc până ce mi-am amintit, şi nici atunci n-am fost pe deplin sigur de ce îi telefonasem. Doar ca să-i aud vocea. Dar voisem s-o aud spunând lucruri pe care nu avea să le mai spună niciodată; cuvintele acelea erau pierdute, îngropate, dispărute. Am

pus receptorul în furcă şi am stat acolo, cu faţa lipită de marginea din plastic a cabinei, uitându-mă în întuneric. Trecutul şi viitorul sunt ţinuturi periculoase; de şapte ani eu trăiam pe teritoriul nimănui, între frontiere. Acum simţeam că mă pusesem din nou în mişcare şi mi-era frică.

M-am întors la maşină şi am condus fără grabă spre Maria, în şandramaua ei. Dar nici acolo nu ştiam ce caut. Eram în derivă, fără o direcţie. M-am aşezat pe lada din colţ, masându-mi fruntea.

— Vineri, sâmbătă, tu nu venit, m-a mustrat ea. De ce, de ce?

„Am fost cu iubita lui Laurence.” Dar n-am spus asta. Întrebările de acest fel îşi aveau locul într-o relaţie normală, nu aici.

— Am fost foarte ocupat. Cu munca.

— Cu munca.

— Da.

Şedea departe de mine, în colţul întunecat al încăperii. Lampa era lângă mine, luminând fierbinte.

— În seara asta tu venit devreme. De ce?

Era şase sau şapte seara, mult înainte de ora mea obişnuită. Nu-mi dădusem seama de asta, dar am răspuns:

— Fiindcă trebuie să plec repede. Trebuie să dorm. Sunt foarte obosit.

— Obosit.

— Da. Maria, de ce nu mi-ai spus că el a fost aici?

— Cine fost aici?

— Laurence. Prietenul meu. A zis că a venit aici, în satul din spatele magazinului. De câteva ori. De ce nu mi-ai spus?

Ea a clătinat din cap nedumerită. Nu, a zis, nu-l văzuse. Nu ştia la cine mă referisem.

Minţea oare? Am privit-o atent ca să-mi dau seama. Şi atunci am observat, pentru prima oară, că era tristă.

— Ce s-a întâmplat?

Nu, nimic nu se întâmplase.

Totuşi, o clipă mai târziu, o lacrimă i s-a scurs pe obraz. M-am ridicat şi m-am apropiat de ea, dar s-a ferit de mine.

— Ce-i asta? Maria, ce-i asta?

Era o vânătaie, o pată vineţie pe un obraz. Şi mi-am dat seama că încercase s-o ascundă stând departe de lumină, pieziş faţă de mine.

Nu, a repetat, nu era nimic.

— Cum adică nimic? Cum să fie nimic? De unde ai căpătat-o?

— Nu, nu!

Când a fluturat din mână, i-a căzut o altă lacrimă. Am înţeles deodată toate întrebările pe care mi le pusese de când venisem. „Tu nu venit. De ce, de ce?” Am încercat să-i cuprind umerii cu braţul, dar s-a ridicat şi a început să aranjeze animalele de lemn de pe rafturi. După un minut sau două, mi-a spus:

— Tu pleci acum.

— Vreau să rămân.

— Nu. Acum e pericol. Problemă, problemă.

— Pot să mă întorc mai târziu?

A clătinat din cap.

— Mai bine pleci. Mâine vii.

M-am ridicat şi mi-am scuturat praful de pe genunchi, simţindu-mă stânjenit şi ruşinat. Nu ştiam ce altceva să fac, aşa că am dus mâna la buzunar, după bani. Şi i-am întins spre ea: cincizeci de ranzi. Dar în seara asta, pentru prima dată, nu i-a vrut; părea că nici nu-i vede. A clătinat iar din cap. Altceva voia.

— Vii mâine-noapte?

— Da.

— Promiţi că mâine?

— Da.

O spusesem din toată inima, dar ea s-a uitat la mine de parcă aş fi minţit.

Lunea dimineaţa aveam şedinţă cu personalul. Teoretic, atunci discutam despre starea pacienţilor, despre anumite cazuri pe care ne concentram pentru a ne îmbunătăţi activitatea şi despre orice alte probleme. Practic, în mare parte era aşa doar pe hârtie: se făcea prezenţa, doctoriţa Ngema rostea câteva cuvinte şi toată lumea pleca.

Dar în dimineaţa aceea, doctoriţa Ngema a spus:

— Astăzi, un... anunţ special.

Sub privirile noastre curioase, şi-a schimbat poziţia, stingherită, şi a făcut un semn spre Laurence.

El afişa un aer important. Era îmbrăcat în cele mai elegante haine ale lui şi îşi pieptănase şi tot repieptănase părul, astfel că şuviţele umede şi lucioase nu mai stăteau lipite între ele. Îşi încheiase halatul alb până sus, sub bărbie. S-a ridicat, ţinând în mână un teanc de hârtii.

— Ăăă, da. Vă mulţumesc. Vreau să spun doar că joi... în această joi, dimineaţă... voi deschide o clinică într-unul dintre satele din apropiere.

Un aer vag de consternare s-a aşternut în încăpere. S-a auzit scârţâit de scaune, foşnet de hârtii.

— Poftim? a întrebat Claudia.

— O clinică. Vom deschide o clinică.

Jorge a tuşit.

— Nu înţeleg. Vrei să...?

În tăcerea lăsată, o primă undă de consternare s-a făcut simţită. Descumpănit, Laurence s-a uitat la hârtiile

pe care le ţinea în mână de parcă răspunsul ar fi fost scris în ele.

Doctoriţa Ngema a tuşit. Toate privirile s-au întors către ea.

— Este o idee, a spus. O idee avansată de Laurence. Este o... o idee foarte bună, după părerea mea. Dar e în întregime pe bază de voluntariat, desigur. Dacă vreunul dintre voi ar vrea să meargă şi să dea o mână de ajutor, ar fi foarte...

— Apreciat, a sfârşit Laurence fraza în locul ei; încă stătea în picioare.

— Eu nu voi putea merge, a continuat doctoriţa Ngema. Am alte angajamente profesionale anterioare.

— Poate că ar fi bine să explic, a adăugat Laurence. Planul ar fi ca eu să fac o prezentare. Nu sunt sută la sută sigur încă, sunt atâtea lucruri de... Dar mă gândeam să vorbesc despre igienă şi salubritate, ştiţi, şi apoi despre HIV-SIDA. Pe urmă vor fi împărţite prezervative, asta e cam tot ce trebuie să distribuim deocamdată, dar vor mai veni şi altele, sunt sigur. Ăăă, şi apoi va fi partea în care oamenii vor sta la rând ca să-i consulte unul dintre noi, pentru problemele pe care le au. Cam la asta m-am gândit. Oh, şi va fi într-un sat din apropiere, i-am uitat numele, dar l-am scris undeva...

A urmat o pauză încărcată de stupefacţie.

— Scuze, te rog, a spus Claudia, dar pentru ce e asta, pentru ce?

— M-am gândit că ar fi o modalitate de a atrage atenţia asupra spitalului, de a le arăta oamenilor că suntem aici. Şi de a face cu adevărat ceva.

Nu fusese un cuvânt bine ales; tăcerea care se lăsase după el era îngheţată. Iar când Laurence s-a aşezat pe scaun, energia din încăpere s-a stins.

Am aşteptat câteva secunde, după care am ridicat mâna şi am spus:

— Eu susţin complet această idee, această iniţiativă a lui Laurence. Dar mă tem că-mi va fi imposibil să particip.

I-am simţit privirea aţintită asupra mea.

— De ce, Frank? m-a întrebat doctoriţa Ngema.

— Trebuie să plec pentru câteva zile. Din motive personale.

— Dar nu ştiu de nici o...

— Problema tocmai s-a ivit, am replicat. Voiam s-o discut cu dumneata mai târziu.

Când şedinţa s-a încheiat, inerţia din cabinet era copleşitoare. Am ieşit repede, însă Laurence m-a prins din urmă când traversam parcela de teren liber în drum spre cameră.

— De ce, Frank, de ce?

— Stai liniştit, o să fie mai entuziaşti în ziua respectivă, nu-ţi face griji pentru ei.

— Nu la asta mă refeream. Ştiu că lor nu le place planul şi nu-mi pasă de ei. Dar tu, Frank, tu de ce nu vei fi acolo?

— Trebuie să mă duc la Pretoria. N-am ce face, Laurence. Moment prost ales. E vorba despre actele mele de divorţ. Trebuie să mă duc.

— Oh! a exclamat dezamăgit.

Divorţ, acte de semnat: probleme de adulţi – o lume pe care el nu o cunoştea.

— Dar e mare păcat! A fost ideea ta, Frank.

— N-a fost ideea mea, am replicat, surprins şi eu de vehemenţa care-mi răsunase în glas. A fost în întregime ideea ta.

— Dar să aleg satul acela...

— Aia n-a fost o idee, Laurence. N-a fost nici măcar o sugestie. Vorbeam şi eu fără să gândesc.

— Oh! a făcut. Oh!

A continuat să meargă în urma mea până în cameră, fără să mai spună ceva, cu capul plecat.

În după-amiaza aceea m-am dus să vorbesc cu doctoriţa Ngema. Era în cabinetul ei, cu uşa deschisă, scriind la birou. Când m-a văzut, a închis uşa şi ne-am aşezat amândoi pe scaunele joase, faţă în faţă, ca de fiecare dată când aveam conversaţii personale.

Nu putea să spună nimic; în ziua aceea, chipul meu tulburat şi tracasat îmi conferea un anume gen de putere.

— Sigur, a spus. Modific eu programul, Frank. Nu-ţi face griji pentru asta.

Era prima dată când ceream un concediu de trei ani încoace. Mi-a pus o mână pe umăr, după care a lăsat-o să cadă. Încerca să arate compasiune pentru o suferinţă pe care eu n-o simţeam; căsnicia mea se încheiase în fapt cu ani în urmă.

— Pleacă de mâine, dacă vrei. Mă ocup eu de tot.

— Mulţumesc, rămân recunoscător.

— Mai e ceva...

Aşteptam momentul; mi-am amintit aluziile ei criptice de la petrecere.

— E în legătură cu clinica. Indirect. De fapt, e despre serviciu.

— Despre serviciu?

— Serviciul ăsta. Al meu. Al tău, a adăugat aplecându-se spre mine. Lucrurile s-au pus iar în mişcare, Frank.

— Da? am zis; purtaserăm discuţia asta de atâtea ori, încât puteam deja să ofer un simulacru obosit de entuziasm. Asta-i bine!

— Chiar cred că de data asta o să se întâmple. Nu pot să-ţi dau amănunte, dar totul e foarte promiţător.

— Iată o veste bună, Ruth. Mă bucur mult s-o aud.

— Şi de asta nu sunt sigură că ideea clinicii e bună. Ştiu că tu o susţii, Frank, şi că l-ai ajutat mereu pe Laurence. Din cele mai bune motive, sigur, nu mă îndoiesc de asta. Dar nu avem nevoie de noi iniţiative majore acum.

— Oh! Da. Înţeleg.

— Eu susţin schimbările şi inovaţia, ştii asta, a zis pe un ton plângăreţ. Dar nu e cazul să agităm apele. Nu în momentul ăsta.

— Înţeleg.

— Îţi mulţumesc, Frank. Întotdeauna ai fost foarte... înţelegător. Şi ştii că atunci când o să fii tu şeful cel mare aici, o să poţi să faci tot ce doreşti. O să poţi să schimbi lumea!

Am înclinat din cap, precaut. Şi ea era precaută în felul în care îmi vorbea, dar acum lăsase să se întrevadă o parte din ceea ce gândea cu adevărat.

— Îmi place de Laurence, a adăugat. Are intenţii bune, îmi dau seama de asta. Dar uneori...

— Înţeleg.

— Da. Felul în care a vorbit adineauri, de exemplu. „O modalitate de a face cu adevărat ceva.” Ce vrea să spună, că noi nu facem nimic aici?

— E tânăr. Vorbeşte fără să gândească.

— Tu-i eşti loial. E prietenul tău. Asta-i bine. Dar uneori e... e arogant. Se-ntinde mai mult decât îi e plapuma.

Am încuviinţat din nou. În acel moment, expresia i-a redevenit de nepătruns; iritarea şi neplăcerea dispăruseră. Ori le ascunsese.

— Nu vreau să zic nimic de rău, a continuat. Ştii şi tu asta. Cred doar că s-ar simţi mai bine la alt spital.

— S-ar putea să ai dreptate.

— Îmi place de el. Să nu mă înţelegi greşit.

— Înţeleg.

— Îţi mulţumesc pentru asta, Frank.

*

Când m-am întors în cameră, Laurence se îmbrăca pentru a-şi lua tura în primire.

— M-am gândit, mi-a spus pe un ton sfidător, şi nu-mi pasă.

— De ce anume?

— Dacă ei nu vor să deschidem clinica, o s-o fac eu de unul singur. Nu-mi pasă! Ei nu contează. Îmi doresc doar să fi fost şi tu acolo, Frank. Ăsta-i singurul lucru care mă deranjează.

— Data viitoare, poate.

Mi-a aruncat o privire plină de o asemenea recunoştinţă îndurerată, încât m-a năpădit un val de compasiune. Era singur, şi nici n-o ştia. Iar calitatea aceea pe care i-o întrezărisem pe chip în prima zi îi revenise, palpitând vizibil undeva sub piele, şi pentru o secundă aproape că i-am putut da un nume.

Când a plecat, mi-am făcut de lucru fără rost prin cameră, îndreptând mobilierul, curăţând pasta de dinţi de pe oglindă, ştergând praful pe pervaz. La un moment dat, în mijlocul dereticărilor mele frustrate, am găsit casetele lui Tehogo stând grămadă pe podea. Le-am aşezat frumos una peste alta, doar să vină să le ia. Până la urmă însă, le-am luat în braţe şi m-am dus la el.

Căutam oare ceva? N-aveam nici un motiv în minte, dar în clipa în care am ajuns în faţa uşii lui am sesizat în mine ceva acut şi alert.

Era ultima uşă de pe culoar. Becul din dreptul ei se spărsese cu mult timp în urmă şi sigur că nimeni nu-l înlocuise. Chiar şi la ora asta, de după-amiază târzie, era întuneric când am bătut. N-a răspuns. Mi-am spus că doarme şi am bătut mai tare, iar uşa s-a mişcat puţin sub palma mea.

Nu era încuiată. Prin spaţiul îngust am văzut marginea unui pat desfăcut şi o masă pe care erau scrumiere şi coji de portocală. Am întins mâna şi, cu vârfurile degetelor, am împins uşa foarte încet – ca şi cum nu eu, ci vântul o împingea. S-a deschis puţin mai mult. Mi-am strecurat capul înăuntru şi l-am strigat. Însă patul era gol, iar din baie nu a ieşit nimeni.

Camera era murdară. Pe podea erau împrăştiate gunoaie – pachete vechi de ţigări, sticle goale, pahare folosite. Aşternuturile de pe pat păreau mizere. Reviste zăceau peste tot, iar în aer plutea un damf stătut de fum, sudoare şi indolenţă.

L-am strigat din nou, dar ştiam că nu era acolo; fusese mai degrabă o incantaţie care să mă treacă dincolo de prag. În acel moment, după-amiaza de afară şi raţiunea mea de a fi acolo s-au destrămat; pătrundeam într-un loc din propria-mi fiinţă, o cămăruţă sordidă din inima mea, una în care era păstrat un secret.

Totuşi, mă aflam în camera lui Tehogo – şi mi-am dat seama şi de asta. Poate că acum, într-un fel bizar şi în ciuda absenţei lui, era pentru prima dată când îl vedeam cu adevărat. În spital era o prezenţă enigmatică, mohorât, opac, cu mai multă atitudine decât personalitate... dar privirea îmi căzuse acum pe urmele lăsate de un caracter ascuns. Toate revistele împrăştiate în încăpere erau reviste pentru femei, pline de strălucire şi articole de modă, iar Tehogo decupase fotografii din ele şi le lipise pe

pereţi. Apusuri de soare şi plaje şi peisaje retuşate, improbabile. Femei pozând în lenjerie intimă ori în ţinute elegante. Imaginile emanau jind şi sentimente puternice. Iar lângă pat, pe un colţ liber al mesei, trona fotografia înrămată a unui cuplu de vârstnici. Era evident că se îmbrăcaseră special pentru poză, erau ţepeni şi stingheri în hainele lor de gală, stând uşor departe unul de celălalt, în faţa unei case, undeva. Părinţii lui? Imposibil de ştiut, dar acela era singurul element din haosul înconjurător căruia încercase să-i confere o anume valoare.

Privirea mi s-a dus mai departe, căutând cu febrilitate. Şi atât de prins eram în toate unghiurile şi muchiile nimicurilor din jur, încât am avut nevoie de câteva minute bune înainte să văd. Dar când am văzut, toate celelalte lucruri au devenit superflue, elemente de recuzită derutante, îngrămădite în jurul adevărului. Iar adevărul se afla în puzderia de fragmente de metal, robinete, ţevi şi rame de pat stivuite, vrăfuite sau puse unele peste altele. Camera era plină de ele. Şi atunci am ştiut.

Am ieşit fără zgomot din cameră, fără să las casetele din mână, şi am închis uşa în urma mea. Când, puţin mai târziu, pe culoarul clădirii principale, am trecut pe lângă Tehogo care împingea un cărucior, am înclinat din cap către el şi l-am salutat.

11

Cu toate că doctoriţa Ngema modificase programul, nu am plecat marţi. Aveam o mulţime de lucruri la care să

mă gândesc. În seara de marţi eram împreună cu Laurence în sala de recreere şi ne uitam la televizor, fiecare cufundat în gândurile lui, când am sugerat eu să dăm o fugă la Mama ca să bem ceva.

— Nu cred, Frank. Nu în seara asta. N-am chef.

— Haide, fac eu cinste. Vreau să vorbim despre ceva.

S-a înviorat puţin auzind asta. Bârfe şi maşinaţii – ceva care să-l scoată din gândurile lui. Iar când am ajuns la Mama, atmosfera plină de energie ne-a binedispus pe amândoi. Era greu de crezut că în jurul curţii aceleia mici – atât de viu luminată, atât de plină de oameni – era numai pustiu şi dezolare. Ieşeai din mohoreală şi dădeai peste căldură, conversaţii şi muzică răsunătoare.

— Ce se-ntâmplă aici? a întrebat Laurence. E vreo petrecere?

— S-a mai schimbat câte ceva de când ai fost tu ultima dată.

Auzise şi el despre soldaţi, dar nu-i văzuse şi nici nu crezuse că venirea lor putea să aibă vreun efect. Însă chiar şi eu am rămas uimit de ceea ce se petrecuse; erau de cel puţin două ori mai mulţi oameni decât înainte şi de două ori mai mult zgomot. Ceva părea într-adevăr să se fi schimbat.

— O să iau în curând o masă de biliard, ne-a spus Mama încântată. Afacerile merg bine.

Am simţit o privire străpungându-mă şi l-am văzut pe colonelul Moller într-un colţ al curţii, singur la o masă, cu un pahar în faţă.

— Şi soldaţii ăştia chiar fac ceva? Sau doar stau aici şi beau?

Ea s-a prefăcut şocată.

— Muncesc din greu. În fiecare zi pleacă să aibă grijă de oameni.

— Dar au prins vreodată pe cineva?

— Asta nu ştiu, a replicat ea cu un surâs şi o ridicare din umeri.

Acest aspect al prezenţei lor n-o privea. Ne-a adus băuturile şi s-a îndepărtat apoi în mulţimea zgomotoasă.

— Despre ce ai vrut să vorbim, Frank? Despre clinică?

— Oh, nu, nu. N-are nici o legătură. Am o dilemă de ordin etic.

— Serios? Povesteşte-mi!

Aşa că i-am spus – de-a dreptul, fără nuanţe – cum am intrat în camera lui Tehogo şi ce-am găsit acolo. Când am terminat, expresia lui a rămas aceeaşi. Apoi s-a schimbat. A avut nevoie de un moment pentru ca înţelegerea să-i pătrundă în minte, aidoma unui deget scormonitor în versiunea lui bine structurată şi ordonată a lumii.

— Vrei să zici...?

Am încuviinţat cu o mişcare grea a capului.

— Adică el fură...? El ia...? El e?

— Păi, aşa pare, nu crezi? Sigur, poate că există o altă explicaţie...

— Ce altă explicaţie?

Am ridicat din umeri.

— Nu există. Nu există altă explicaţie. Oh, Frank, nici nu-mi vine să cred!

Se albise. Avea expresia cuiva silit să privească în faţă un lucru despre care încercase să pretindă că nu există. Apoi s-a înseninat.

— Dar care e dilema ta? m-a întrebat.

— Păi, evident... nu ştiu ce să fac.

— Nu ştii ce să faci? Trebuie să-i spui doctoriţei Ngema.

— Nu e chiar atât de simplu, Laurence. Sunt aspecte de care trebuie să ţin seama.

— Ca de pildă?

— Ca de pildă, trecutul lui Tehogo. A avut o viaţă grea. Nu mi se pare corect pur şi simplu să...

— Dar fură!

— Da.

— Ăsta-i singurul aspect, Frank. Nu există altul la care să te gândeşti.

Atât de simplu: un aspect; toate contradicţiile şi complexităţile reduse la un singur vârf de ac moral. Aşa era Laurence. Un lucru era ori bun, ori rău, categoric şi indubitabil, şi trebuia să acţionezi în consecinţă.

— Nu cred că e chiar atât de uşor, am spus cu o satisfacţie tristă.

— De ce nu?

Expresia şocată îi revenise, nuanţată de consternare; se clătina pe o muchie, tras în jos de o gravitaţie sumbră.

— Hai s-o lăsăm baltă, am zis. Nu vedem lucrurile la fel.

— Dar încerc să înţeleg, Frank. Explică-mi!

— Nu ştiu cum.

— Eşti un om prea bun, Frank. Ai prea multă compasiune.

— Oricum, e problema mea.

Mi-am dat seama însă – deşi n-am mai vorbit atunci despre asta – că i-o pasasem lui. Tot restul serii a părut preocupat şi tulburat, pe când de mine se lipise o parte din agitaţia şi zgomotul localului. Mă simţeam bine.

A doua zi, în timp ce mă privea îndesând câteva haine într-o valiză, a abordat din nou subiectul.

— Ai hotărât, te-ai lămurit... ce trebuie să faci? m-a întrebat şovăielnic.

— Nu.

— Dar ar trebui să faci ceva curând; altfel o să fie prea târziu.

— Mai bine aşa.

S-a uitat la mine cu o expresie suferindă.

— Dar o să continue aşa. O să continue să fure.

M-am aşezat zâmbind.

— Chiar îţi pasă atât de mult? E doar o clădire abandonată, dacă stai să te gândeşti.

— Nu! Adică, da. Îmi pasă.

— Eu cred că, în acest caz, sentimentele umane sunt mai importante.

După o pauză, a spus cu stângăcie:

— Ştii, dacă vrei, pot s-o fac eu.

— Ce să faci?

— Să reclam... ce s-a întâmplat.

— Dar tu n-ai văzut.

— Da, ştiu asta, dar... cineva trebuie să facă ceva. Şi dacă pentru tine e prea dificil... M-am gândit doar că...

S-a foit în scaun, împovărat de dilema etică, în vreme ce eu priveam de sus la lupta lui din lumea reală.

— Nu ştiu ce să zic, am răspuns. Nu mi se pare corect.

— A fost doar o idee, Frank. Nici nu ţi-aş pomeni numele.

— Ei, trebuie să-ţi urmezi conştiinţa, Laurence. Să faci ce crezi tu că e bine.

N-am mai vorbit apoi despre chestiunea respectivă, dar el a părut dintr-odată uşurat. La fel eram şi eu. Viitorul prindea contur, nepătat de mâinile mele; şi o complicitate neştiutoare ne-a apropiat mai mult.

— Ai timp să jucăm un tenis de masă înainte să pleci? m-a întrebat.

— Păi... Da, sigur. Oricum, nu plec înainte de căderea serii; prefer să conduc pe întuneric.

Iar în sala de recreere, în vreme ce săream de colo-colo în lumina soarelui, expediind mingea de la unul la celălalt, totul era aşa cum fusese înainte – amical şi camaraderesc, o legătură jovială. Într-un târziu, am obosit amândoi. El a lăsat paleta din mână şi s-a trântit pe canapea, dându-şi la o parte din ochi o şuviţă de păr.

— Am primit o scrisoare de la Zanele, mi-a spus.

— Foarte bine.

— A decis să ne despărţim. Zice că s-a terminat.

— Dar credeam că aveţi planuri mari împreună.

— Aşa credeam şi eu.

— Şi ce-a zis?

Pentru prima dată în ziua aceea, o emoţie autentică i s-a aşternut pe faţă; o durere îndepărtată, ca o vibraţie subterană.

— Ei, ştii tu! Că totul e fals, că nu merge... că suntem prea mult departe unul de altul, că nu mai există nimic între noi. Povestea obişnuită, a conchis el şi figura i s-a întunecat din nou. Bla-bla-bla!

Şi atunci a venit: culpabilitatea, răspândindu-se în mine ca o pată. I-am evitat privirea.

— Îmi pare rău, Laurence.

A ridicat din umeri.

— E-n regulă. Chestia e că nici nu-mi pasă prea mult. Crezi că iubeşti pe cineva din toată inima, dar când se termină, constaţi că nu te sinchiseşti chiar atât de tare.

— Uneori aşa e.

— Munca. Munca e singurul lucru care contează.

Vorbea serios. L-am privit cum stătea pe canapea, gândindu-mă la cuvintele lui. Era aproape asexuat; singura pasiune adevărată o regăsea în muncă. Pentru mine însă,

munca nu fusese niciodată atât de importantă; era doar o altă activitate inutilă, care nu ducea nicăieri.

Pe neaşteptate, m-a întrebat:

— Cum e să fii căsătorit?

Nu ştiam cum să-i răspund, dar mi-am amintit un moment din prima noapte de după nuntă. Plecaserăm la ţară în luna de miere. Femeia care devenise cealaltă jumătate a vieţii mele era în baie, şi deodată întreaga lume de dincolo de camera în care mă aflam mi se păruse stranie, necunoscută, poate chiar periculoasă. Mă cuprinsese o senzaţie de panică greu de deosebit de fericire. Sentimentul fusese intens, dar dispăruse rapid.

— Nu vreau să vorbesc despre asta, am zis.

Când am plecat spre Pretoria în seara aceea, am văzut în apropiere de oraş trei lucruri care, în mintea mea, au devenit interconectate. Pe primul l-am zărit pe porţiunea scurtă de drum secundar, înainte să ajung la cel principal. Întotdeauna încetineam la curba din dreptul fostei tabere militare; de obicei nu era nimic de văzut acolo, doar tufărişuri şi întuneric, dar în seara aceea o lumină era aprinsă. Putea fi o lampă sau un foc; o scânteiere mică, aproape înghiţită de beznă. Pe urmă s-a stins, sau am trecut eu mai departe.

Asta m-a pus pe gânduri. Mă tot preocupase un lucru pe care i-l spusese Brigadierul lui Zanele în seara aceea, în grădină: „E greu. Foarte greu. Într-o zi să locuieşti aici, iar în ziua următoare, la cort.” Avantajul unui cort, fireşte, e că poţi să-l iei şi să-l muţi în altă parte; fraza lui s-ar fi putut referi la orice alt loc. Dar în tabără încă mai erau vechile corturi, cel puţin două sau trei, şi, la urma urmei, aceea fusese baza lui. Întotdeauna prezenţa fantomatică a Brigadierului se simţise mai pregnantă acolo, mai substanţială; iar acum mi-a dat de gândit.

Mi-am amintit de cei doi bărbaţi care munceau în grădină şi de salopetele militare maro cu care erau îmbrăcaţi; încă mă mai gândeam la ei când alte uniforme militare mi-au apărut în lumina farurilor. Uniforme noi, ale noii armate; dar o clipă m-am crezut în zilele de demult, când soldaţii aşteptau în noapte, cu armele în mâini. Un şir de lumini pe drum, bariere metalice dispuse pe asfalt, o lanternă făcându-mi semn să trag pe margine. Un filtru rutier. Dar aici erau colonelul Moller şi oamenii lui, angajaţi într-o altă activitate. Am recunoscut trupurile pe care le văzusem aliniate la tejgheaua barului, însă în seara asta căutau prin portbagaje şi ascunzători, acoperindu-se unul pe altul cu carabinele. Tipul de culoare care m-a chestionat era energic şi politicos. „De unde veniţi?” „Unde mergeţi?” „Puteţi să deschideţi portbagajul, vă rog? Vreau să arunc o privire.”

Când am pornit mai departe, m-am gândit din nou la colonelul Moller. Nu-l văzusem, dar îl simţeam pe undeva pe aproape, un alt fel de prezenţă fantomatică, una care a rămas alături de mine de-a lungul tuturor serpentinelor până când am ajuns la şandramaua Mariei.

Şi atunci s-a întâmplat. Al treilea lucru. Nu mă întorsesem la ea în seara în care îi promisesem că mă duc, şi nici în următoarea. Fusesem prea absorbit de ceea ce se petrecea la spital – cu Tehogo şi cu furturile – şi ştiam că şandramaua nu pleca nicăieri. Îmi propusesem să trec pe acolo în seara asta, în drum spre Pretoria, dar când am ajuns, am văzut că maşina albă era parcată în faţă.

Şi asta a fost: maşina albă. O imagine oarecare, una pe care o purtasem cu mine inconştient, dar acum mi-am amintit, cu o străfulgerare lăuntrică, de maşina albă parcată în faţa casei Brigadierului, pe deal. Deşi nici măcar

nu ştiam dacă exista vreo asemănare, am fost instantaneu sigur că era una şi aceeaşi.

Instantaneu sigur... şi apoi nesigur din nou... dar legătura fusese făcută. Şi senzaţia pe care am avut-o atunci, o senzaţie ca o angoasă care mă împingea înainte, era aceeaşi ca în faţa unor piese de puzzle care se potriveau, dar pe care nu reuşeam să le îmbin.

Am rulat cu geamul deschis, lăsând vântul fierbinte să treacă prin maşină. Drumul urca, înălţându-mă şi pe mine, şi în scurt timp am ieşit din pădure, pe terenul deschis al veldului. Noaptea era foarte largă acolo, întinzându-se aidoma unei pânze pe firele tensionate ale orizontului. Maşina urca şi cobora pe unduielile întunecate ale şoselei; lumina farurilor părea mică, pierdută. Era reconfortant să fii atât de mărunt. La un moment dat, am zărit un incendiu de vegetaţie în veld. Am văzut flăcările de departe şi o îmbulzeală de maşini şi oameni când m-am apropiat. Flăcările erau înalte, vii, şi un fum negru clocotea şi se vălătucea în lumina galbenă artificială. Am încetinit, dar mi s-a făcut semn să trec mai departe, şi fierbinţeala flăcărilor mi-a lovit obrazul în timp ce bizara congregaţie din miez de noapte a rămas în urmă, pierzându-se în oglinda retrovizoare.

Apoi alte orăşele, oblonite, cufundate în somn, închise. Alte drumuri alăturându-i-se acestuia, alimentându-l, îngrăşându-l. Stâlpi şi coşuri industriale profilându-se pe cer. Garaje scăldate în neon, cu paznici tremurând adormiţi în gherete. Departe, în zare, oraşe mocnind aidoma unor mormane de cărbuni aprinşi. Toate elementele unei lumi străine se grupau pentru mine, îmbinându-se pentru a forma o imagine din trecut.

Am ajuns la ivirea zorilor. Dar nu m-am dus direct acasă la tata. Am mai condus o vreme fără ţintă pe străzile

din suburbie, simţind prezenţa oamenilor în locuinţe, dincolo de ziduri, în grădini. Chiar şi primele fremătări ale zilei – câteva maşini, vreo doi lucrători pe trotuar – dădeau locului un aer nefiresc.

Tata locuia în partea de sud a oraşului, într-o suburbie exclusivistă, bogată. Străzi mărginite de copaci, senzaţia de lumină şi distanţare. Era casa în care crescusem de la vârsta de zece-unsprezece ani, deşi la un moment dat jumătatea din spate a grădinii fusese vândută. O altă modificare era zidul care apăruse în jurul proprietăţii. Pe vremea mea nu existase decât un gard. Acum, zidul părea să urce şi să tot urce.

Mama mea vitregă a răspuns la interfon când am sunat.

— Sunt Frank junior, am spus, şi poarta s-a rotit încet în balamale, deschizându-se.

Am parcat în faţa garajului din capătul aleii. Plante creşteau verzi şi greoaie sub copacii înalţi.

A ieşit să mă întâmpine îmbrăcată în haine dichisite de toată ziua, cu faţa intens fardată. Dar nici tot acel machiaj nu-i putea ascunde stinghereala. Valerie era cea de-a patra soţie a tatălui meu, mai tânără decât mine cu câţiva ani. Niciodată n-am găsit un nivel confortabil la care să vorbim unul cu celălalt.

M-a sărutat stângaci pe obraz.

— Tata e în baie. Cum a fost drumul? Ai nevoie de ajutor cu bagajul? Probabil că eşti obosit.

Anxietatea ei m-a purtat în sus pe scări şi în casă. Două menajere ţopăiau şi făceau sluj în uniforme albastre cu şorţuri cu volane, amândouă desculţe, ca să nu strice covoarele. Şi erau multe covoare, orientale, cu modele criptice; erau una dintre pasiunile tatălui meu.

— Dă-mi voie să te privesc! Oh, semeni din ce în ce mai mult cu tata.

Aş fi vrut să nu-i mai spună aşa, de parcă ar fi fost şi tatăl ei; deja îmi era prea mult ca o soră, feţişoara ei fardată şi îngrijorată ascunzând o rivalitate secretă cu mine.

— Poţi să stai în vechea ta cameră, Frank. Am păstrat-o aşa cum era.

Fiecare dintre soţiile tatei insistase să redecoreze casa – o modalitate, poate, de a-şi afirma posesiunea fiindcă simţeau că şederea lor acolo era doar temporară. De când plecasem de acasă, camera mea fusese renovată şi zugrăvită de mai multe ori, astfel că ideea lui Valerie de a-mi păstra neatins micul refugiu al copilăriei se redusese la atârnarea de tavan a aeromodelelor mele şi la aşezarea pe pervaz a câtorva fotografii jenante cu mine în anii de şcoală. Frank în echipa de rugby din clasa a cincea. Frank ca adjunct al şefului de clasă, dând mâna cu directorul. În rest, camera era la fel de drăguţă şi de aseptică precum una de hotel acceptabil, plină de culori şi ţesături pe care mama nu le-ar fi luat niciodată în considerare.

— Vrei să faci un duş după atâta timp pe drum? Probabil că eşti obosit, vrei să te culci? Să-ţi pregătesc micul-dejun?

Am ieşit în curtea din spate şi m-am aşezat să beau o cafea. Îl auzeam pe tata în baie, pleoscăind în apă şi îngânând o melodie. O dată a râgâit. Părea binedispus. A ieşit şi Valerie. S-a prefăcut că-şi face de lucru cu ghivecele de flori de pe trepte, iar pe urmă a strigat câteva instrucţiuni către un grădinar ascuns pe undeva prin verdeaţă. Apoi a intrat din nou în casă şi şi-a văzut de treabă până când a auzit că tata e gata, şi atunci a venit

afară cu o ceaşcă de cafea pentru ea şi s-a aşezat aproape de mine.

— Cât timp vrei să stai, Frank?

— Doar o zi sau două. Am venit s-o văd pe Karen.

— Pe Karen? Ah, ce drăguţ!

Glasul ei avusese o notă optimistă, ascendentă.

— Nu, nu!

Dar înainte să-i pot explica, a ieşit şi tata în curte.

Frank Eloff senior era trecut bine de şaizeci de ani, însă avea corpul şi glasul cuiva cu cincisprezece ani mai tânăr. O siluetă masivă, longilină şi o faţă plăcută care totdeauna părea că zâmbeşte, chiar dacă abia sesizabil. Era mereu spilcuit – chiar şi acum, la prima oră a dimineţii, ras şi parfumat, în halatul de casă cu dunguţe şi papucii turceşti. Când a dat mâna cu mine, forma sa obişnuită de salut încă de când eram mic, am simţit că pielea lui păstra ceva din căldura umedă a băii, ori poate a uleiului de păr.

— Frank!

— Tată!

— Ce surpriză rară! Să te văd aici, adică. Sper că de data asta îţi iei şi tu un concediu adevărat.

— Nu, nu sunt în concediu. Am ceva personal de rezolvat.

— Ceva personal.

— A venit s-o vadă pe Karen, a explicat Valerie.

— Ah, da?

— Ca să semnez actele de divorţ, am spus.

Presiunea aerului din curte s-a diminuat sesizabil. Tata blama despărţirea de Karen pentru declinul carierei mele şi îşi exprima frecvent speranţa că la un moment dat ne vom împăca.

Am auzit-o pe Valerie rostind:

— Oh!

— Ei, Frank, îmi pare rău să aud asta, a spus tata. Afişând expresia lui sumbră, care nu-i ştergea complet zâmbetul, a coborât glasul: Şi e final? A cui a fost decizia? N-ar fi mai bine să aşteptaţi încă puţin?

— A ei a fost. Da, e final. Se căsătoresc şi se mută în Australia.

— Oh! Mda. Bine. Mulţi tineri pleacă din ţară. Foarte trist.

— Şi eu aş pleca, a spus Valerie. Şi mâine aş face-o. Dar tatăl tău nu vrea.

— Încă e cea mai bună ţară din lume în care să locuieşti, a zis tata zâmbind larg. Încă are cea mai bună calitate a vieţii. Iar acum trebuie să mă îmbrac.

Soarele dimineţii era arzător, aşa că în timp ce el se îmbrăca, ne-am dus şi noi înăuntru, în birou – cea mai mare încăpere din casă, cu pereţii îmbrăcaţi în rafturi cu cărţi şi cu distincţiile primite de tata în carieră expuse la loc vizibil. Cea mai vie amintire a adolescenţei mele – care părea una singură, dar era în realitate formată din mai multe suprapuse – era aceea în care şedeam în faţa lui la birou, cu mulţimea de fotografii şi decupaje din reviste suspendate ca un nor în spatele său.

M-am apropiat să mă uit la ele. Majoritatea îl înfăţişau la vârsta de puţin peste patruzeci de ani, cu zâmbetul lui larg şi strălucitor şi părul pieptănat pe spate. În unele poza alături de actori şi politicieni din urmă cu două decenii. Am fost surprins să văd două fotografii mai noi printre celelalte; lumea încă nu-l uitase.

Tata fusese un fel de senzaţie la vremea lui. O soartă neobişnuită pentru un medic. Dar îşi prinsese şansa din zbor când se ivise. Pornise la drum ca un băiat dintr-o familie săracă, într-un oraş mic, care făcuse facultatea de medicină cu o bursă primită de la compania de minerit.

După absolvire se angajase la una dintre minele aceleiaşi companii. Fusese un început dificil, însă totul se schimbase în ziua în care un accident cumplit survenise în subteran, iar el fusese de faţă. Patruzeci şi opt de ore la rând, tata stătuse ghemuit într-un tunel gata să se prăbuşească, punând la loc oase, amputând membre, cosând plăgi. Salvase astfel vieţile a şase sau şapte mineri care altfel ar fi murit, fără nici un dubiu.

Reuşita fusese una reală. Dar acum, după un sfert de secol, e greu să n-o priveşti cu ochi cinici. Totul se petrecuse pe vremea în care măreţul vis alb începuse să devină cenuşiu; aveau nevoie de un băiat de aur care să le spele imaginea, şi pentru o vreme Frank senior a fost acela. Arăta bine. Avea şarmul unui idol de matineu, cu buclele lui tinereşti şi zâmbetul deschis. Iar presa s-a năpustit asupra lui. Au apărut articole pe prima pagină a ziarelor naţionale, interviuri la radio şi editoriale în reviste despre drumul lui dificil către succes. Ce mai contau minerii care se întorseseră în obscuritatea lor subterană? Tata devenise eroul zilei.

Şi poate că totul s-ar fi stins la fel de rapid pe cât începuse, dacă n-ar fi existat televiziunea. Transmisiile TV abia începuseră în Africa de Sud, şi, după ce a apărut o dată la ştiri, cineva a hotărât că tata ar fi gazda ideală a unei noi emisiuni. Era un concurs pe teme medicale, cu Frank senior ca moderator suav, adresând întrebări diverselor personalităţi locale. Publicul a îndrăgit emisiunea – şi pe el. Atenţia presei s-a păstrat la cote ridicate. Acasă primea tone de corespondenţă de la admiratori. Cândva pe atunci a murit mama, însă cred sincer că el abia dacă a observat, deşi i-a atras şi mai multă atenţie din partea presei.

Cumva, în toată această agitaţie şi admiraţie, a reuşit să-şi ducă mai departe o carieră serioasă. Dar nu la mină; lăsase mina în urmă. După toate aparenţele, era un medic bun, foarte căutat. Fireşte că nici publicitatea aceea nu-i dăunase. În plus, şi-a diversificat activitatea, comercializându-şi propriile produse – creme pentru îndreptat părul şi pentru decolorat pielea persoanelor de culoare şi tot felul de loţiuni cosmetice pentru femeile albe. Toate încă se vindeau în magazine, încă îi aduceau bani.

Fusese o ascensiune spectaculoasă, incredibilă, ale cărei ecouri continuau. Încă era celebrat, răsfăţat, invitat la evenimente speciale, încă mai susţinea prelegeri onorifice şi participa la dezbateri. Era un adevărat circ. Nimeni nu se sinchisea de faptul că unica realizare a vieţii lui se petrecuse cu cinci, cu zece, apoi cu treizeci de ani în urmă şi că de atunci nu mai făcuse nimic semnificativ. Nu, el avea să rămână tânăr şi strălucit pentru totdeauna.

Aşa că cel aflat sub presiune eram eu. Eu aveam ceva de demonstrat. Îmi închipuisem nu numai că voiam să fiu ca el, ci şi că îmi va fi uşor să reuşesc. Bineînţeles că nu aşa s-au petrecut lucrurile, iar acum fotografiile şi înscrisurile expuse pe pereţi erau ca o judecată la adresa mea.

L-am auzit venind şi m-am aşezat. Se schimbase în haine de golf, pantaloni lejeri şi un tricou cu mânecă scurtă.

— Sper că nu te superi, Frank. E o partidă pe care am programat-o înainte să ştiu că vii tu.

— Nici o problemă; oricum, mă duc în dimineaţa asta s-o văd pe Karen.

— Dar ce mai e şi chestia asta cu tine şi Karen? m-a întrebat cu o expresie serioasă, aşezându-se şi el la birou. Vrei să vorbesc cu Sam?

Sam era tatăl lui Karen, un vechi prieten al tatălui meu.

— Poftim? Nu, nu. Asta n-ar schimba nimic.

— Eşti sigur? Puţină presiune aplicată discret...

— Vă las să discutaţi, a spus Valerie.

— Nu, nu pleca. Nu e nimic de discutat aici.

Tonul meu fusese foarte ferm. Ăsta era ultimul lucru pe care-l voiam, ca tata să intervină discret, de parcă ar fi putut el să rezolve situaţia. Lui însă nu-i plăcea să i se vorbească aşa. Şi s-a răstit la Valerie:

— Florile alea s-au uscat!

Se referise la buchetul de pe poliţa şemineului, ofilit deja.

— I-am spus lui Betty să le arunce.

— Ei, mai spune-i o dată! Nu-mi place să le văd aici.

Asta era cealaltă faţetă a şarmului său expansiv, o dispoziţie irascibilă, cu el însuşi mereu în centru.

M-am ridicat de pe scaun.

— Mă duc să fac un duş şi să mă schimb. Ne vedem mai târziu.

— Nu încerc să mă amestec, Frank. Ştii asta!

— Sigur că ştiu, tată.

Odată ajuns în camera mea, am făcut duş, m-am bărbierit şi mi-am pus haine curate. În tot acest timp, zgomotele casei enorme pătrundeau până la mine: huruitul maşinii de spălat, bâzâitul aparatelor de aer condiţionat şi agitaţia aproape inaudibilă a servitorilor dereticând. Toate erau sunete stranii pentru mine, rememorate dintr-un trecut îndepărtat. Faţa care mă privea din oglinda băii era şi ea o combinaţie similară de

amintire şi stranietate. Dacă te uitai atent, puteai distinge băieţandrul din fotografiile aşezate pe pervaz. Acum era însă mult schimbat. Bujorii din obraji îi dispăruseră, părul era mai închis la culoare şi mai rar, carnea de pe pomeţi şi de pe gât se mai împlinise. Era o faţă în lentă descompunere, alunecând şi curgând de pe oase, punctată de negi, vinişoare şi pete. Puteai zări deja în ea bătrânul, iar expresia de pe chipul lui era aceea a unui om învins.

Karen şi Mike locuiau într-un penthouse, într-o zonă a oraşului care era aproape în întregime teren plat. Un cartier al clasei de mijloc, nu foarte înstărit. Dar Sam, tatăl lui Karen, era proprietarul întregului bloc şi al celor din jur. Ca să nu mai vorbim şi despre celelalte proprietăţi pe care le avea prin ţară. Îi dăruise penthouse-ul lui Karen când se măritase cu mine.

Sam îl cunoştea pe tata din tinereţe, când fuseseră colegi la universitate. După cum îi plăcea tatei să-mi povestească, se împrieteniseră cu mult înainte ca banii să intre în scenă pentru fiecare dintre ei. Pe vremea aceea, Sam era doar un student la drept plin de speranţe, iar tata, băieţandrul sărac de la ţară care se străduia să-şi clădească un viitor. Morala, bănuiesc, era aceea că prietenia lor avea la bază valorile reale ale admiraţiei şi respectului, nu nisipurile mereu mişcătoare ale gloriei şi averii.

Sam nu mă plăcea. Niciodată nu mă plăcuse. Poate că sesizase ceea ce nici eu şi nici tata nu eram dispuşi să recunoaştem: că nu mă aştepta un viitor glorios, că nu eram construit din acelaşi material strălucit ca Frank Eloff senior. Dar n-a obiectat când fiica lui cea mică s-a îndrăgostit de mine şi eu de ea. O cunoşteam pe Karen şi fusesem în preajma ei încă din primii ani ai copilăriei, aşa că fusese oarecum inevitabil să ne unim destinele.

Proveneam din medii similare, caracterizate de privilegii şi avere, din familii cu destine asemănătoare, făurite aproape exclusiv prin eforturile unor bărbaţi hotărâţi, cu origini modeste. Nu conta că nici eu, nici Karen nu aveam calităţi de excepţie. Viaţa noastră putea deveni excepţională graţie banilor.

Karen era oarecum defocalizată, fără o direcţie anume. Începuse să studieze ceva, apoi renunţase şi se apucase de altceva. Până la urmă îşi luase diploma în arte teatrale, despre care susţinea că sunt pasiunea ei, dar după câteva tentative nereuşite, le lăsase baltă şi pe ele. Când ne-am căsătorit, imediat după cei doi ani pe care i-am petrecut în armată, a intrat în afaceri cu mama ei, administrând două magazine de suvenire care aveau succes, numai că după o vreme s-a plictisit. În perioada vacantă care a urmat, când cocheta cu ideea de a fi pur şi simplu doamna casei, a început idila cu Mike. Un timp m-am torturat singur cu ideea că, dacă şi-ar fi ocupat timpul lucrând...

Acum se considera designer de interioare. Şi trebuia să recunosc că avea un ochi priceput. Redecorase penthouse-ul în întregime, transformându-l dintr-un mausoleu costisitor într-un spaţiu aerisit şi confortabil, deşi puţin prea luxos pentru sensibilităţile mele. Fără pereţi despărţitori, cu podele din lemn, ferestre înalte ce dădeau spre oraş.

Când am ajuns eu, mama lui Karen, Jacqui, tocmai pleca. Păşea cu grijă pe tocurile ei înalte, ca pentru a-şi ţine în echilibru cocul înalt. Bătrână şi imaculată, mumificată sub machiajul care ameninţa să se crape chiar şi la cel mai sec zâmbet, mi-a întins un obraz fără nici cea mai mică schimbare a expresiei.

— Frank, a murmurat. Ştiu că ai programare, eu tocmai plec.

— Credeam că tu şi Sam sunteţi în Franţa.

Emigraseră cu şase ani în urmă.

— Ne-am întors pentru afaceri. A treia oară pe anul ăsta. Îl ştii pe Sam, nu renunţă niciodată.

— Aşa e.

— Iar tu, Frank, tot atât de mult munceşti?

— Păi... Da. La fel de mult.

— Am auzit că faci lucruri minunate acolo. Printre negrii de la ţară.

Karen a venit să mă întâmpine abia după ce a plecat Jacqui. Când şi-a lipit buzele de obrazul meu – un pupic fugar şi uscat – am avut senzaţia momentană a şoldurilor ei osoase în palmele mele.

— Ai slăbit, i-am spus.

— Iar tu te-ai îngrăşat. Arăţi groaznic, Frank. Ce s-a întâmplat cu tine?

— Nimic. Viaţa de zi cu zi.

— Hai să mergem în salon.

Odată aşezaţi în fotoliile încăpătoare din piele, deasupra priveliştii oraşului, a luat un teanc de hârtii de pe măsuţa de cafea.

— Poftim! Mai întâi, afacerile. Am pregătit totul.

— Văd.

— Sunt sigură că vrei să arunce şi avocatul tău o privire pe ele.

— Nu, am spus. Le semnez acum. Dă-mi un stilou.

Era uluită.

— Nu vrei nici măcar să le citeşti?

Am încercat, dar încă de la primul rând – „căsnicia dintre Karen şi Frank s-a deteriorat iremediabil” – privirea mi-a alunecat pe deasupra cuvintelor. Totul fusese

discutat la nesfârşit şi nimic nu avea vreo legătură cu felul în care se desfăşura viaţa mea acum.

— Conţin vreo prevedere despre care ar trebui să ştiu? am întrebat.

— Cum adică? Îţi închipui că te-aş trage pe sfoară? Nu te-aş trage pe sfoară, Frank. Ce idee oribilă! Actele nu fac decât să confirme aranjamentul pe care-l avem acum. Ce-i al meu e al meu, ce-i al tău e al tău. Şi, pentru numele lui Dumnezeu, ce anume crezi că aş putea să vreau de la tine?

— Verificam doar.

Am luat stiloul lustruit pe care-l pusese pe masă şi am semnat pe ultima pagină. Vârful peniţei scotea un foşnet aproape inaudibil, pe care probabil că doar urechile mele îl puteau percepe; sunetul celor unsprezece ani fărâmiţându-se.

— Şi aici, mi-a arătat ea, întorcând fiecare pagină pe care trebuia să semnez.

Pe urmă a luat actele şi stiloul şi le-a dus pe toate în dormitor, departe de mine, de parcă m-aş fi putut răzgândi. Când s-a întors, era mai relaxată.

— N-ar trebui să semnezi hârtii fără să le citeşti, Frank. E tipic pentru tine, să nu-ţi pese. Dar niciodată nu ştii ce se poate întâmpla.

— Şi e tipic pentru tine să te enervezi fiindcă mi-aş putea închipui că mă tragi pe sfoară şi pe urmă să te enervezi fiindcă nu verific dacă ai făcut-o.

A zâmbit de parcă tocmai aş fi complimentat-o.

— Ei, s-a terminat acum. Judecătoria e doar o formalitate. O să te anunţ când e gata. Vrei să bei ceva?

— Nu, mulţumesc. Am băut azi nişte cafea.

— Eu întotdeauna beau suc dimineaţa. O să-ţi dau şi ţie nişte suc, Frank. Poate îţi mai îmbunătăţeşte coloritul.

Şi aici erau menajere care roboteau în fundal, însă s-a dus ea însăşi în bucătărie şi s-a întors cu două pahare înalte cu suc de portocale. S-a aşezat pe un alt scaun, mai aproape de mine, şi am înţeles că urma să avem o discuţie intimă.

— Frank, vreau să te întreb ceva. Fără menajamente.

— Întreabă.

— Ce părere ai despre Mike? Acum, vreau să zic, când lucrurile s-au liniştit.

— Ce părere am despre el? Cred că-i un ticălos care mi-a furat nevasta.

— Ei, Frank, haide! Au trecut câţiva ani! Nu putem să mergem mai departe?

— Eu am mers. Dar nu l-am iertat.

Mi se părea ciudat cât de limpede vedeam totul: deşi dragostea pentru Karen se domolise, rămânând doar un mic tăciune interior, ura faţă de Mike încă ardea cu flacără mare, intensă. Probabil că, dincolo de un anumit punct, caracterul unei persoane se defineşte şi îţi rămâne întipărit în minte. Pe perete era o fotografie a lui Mike făcută de curând, şi cu toate că bărbatul acela corpolent, cu început de chelie, abia dacă mai semăna cu tânărul care-mi fusese prieten, ceva în el – sau poate că în mine – părea constant, neschimbător, imuabil.

— E mare păcat, Frank. E mare păcat că eşti atât de… răzbunător. Mike vrea să meargă mai departe. Vrea să… nu ştiu, să se uşureze de povară înainte să plecăm. Chiar mi-a spus că uneori îi e dor de tine.

— Serios?

— Oh, de ce mă mai obosesc? Credeam că acum, că divorţul e semnat şi totul e oficial… dar văd că e doar o pierdere de vreme. De ce eşti atât de înverşunat, Frank?

Cumva fiindcă de atâta timp eşti înţepenit acolo, în *bundu*? Nu crezi că a venit timpul să te întorci la civilizaţie?

— Nu.

— Crezi că ne pare rău pentru tine? Mike zice că îţi place să suferi ca să primeşti atenţie.

— Nu-mi pasă de ce zice Mike.

— Ei bine, e păcat. Asta-i tot ce pot să spun. Să ştii că de fapt te place.

— Uite ce e. Poate că nu mă crezi, însă chiar vreau să fiu acolo. În felul meu, aproape că sunt fericit.

M-a studiat câteva clipe, după care s-a aplecat spre mine. Mi-am dat seama că urma să-mi pună o întrebare îndrăzneaţă.

— Ai pe... cineva... acolo?

— Da, am răspuns, uimit eu însumi de certitudinea care îmi răzbătuse din glas.

Şi la fel de uimitoare a fost rapiditatea cu care imaginea Mariei mi-a venit în minte. Aşteptând singură în şandramaua din lemn. Aşteptându-mă pe mine.

Karen a înclinat din cap zâmbind subţire.

— Cine e? Una dintre doctoriţe, probabil.

— Nu. Altcineva. Din afara spitalului.

— Ei bine, după cum văd, n-o să-mi dai mai multe amănunte. Dar ar fi drăguţ, Frank, dacă am putea să ne întâlnim toţi patru. Eu şi Mike, tu şi prietena ta. Am putea ieşi la o cină, de exemplu. Gândeşte-te!

Aproape că am izbucnit în râs. Era absurd să mă gândesc la Maria printre oamenii aceia – chiar şi în încăperile acelea mobilate somptuos. Şi mi-am dat seama cât de mult mă îndepărtasem de cursul normal al lucrurilor.

Am băut sucul de portocale şi am pus paharul pe masă.

— Acum trebuie să plec.

— Bine. Presupun că trebuie să fii cu familia. Mi-a părut rău să aud despre tatăl tău.

— Ce anume?

Cuvintele fuseseră inserate atât de firesc în conversaţie, încât aproape că le ratasem. Ea s-a uitat la mine şocată.

— Păi, am... am auzit că a fost bolnav.

— Din câte ştiu eu, nu.

— Nu ştiu ce să zic, Frank. Îmi pare rău, nu da atenţie, uită ce-am spus.

Nu mi-am putut scoate vorbele ei din minte, aşa că atunci când am ajuns acasă, am sunat-o. Mi-a vorbit iarăşi pe acel ton repezit, defensiv; momentul nostru de intimitate se sfârşise.

— Chiar vreau să ştiu, am insistat. Orice ar fi, te rog să-mi spui.

— Dar nu ştiu nimic, Frank. Am confundat cu un alt lucru pe care l-am auzit.

— Nu te cred.

— Foarte bine, nu mă crede! Dar nu te-aş minţi.

Mi-am petrecut restul zilei acasă, rătăcind pe coridoarele lungi şi pe aleile înguste ale grădinii. Mama mea vitregă stătea pe aproape, anxioasă, între expediţiile la magazine, la coafor, la garaj, şi o dată sau de două ori aproape că m-am convins s-o întreb: „E bolnav cumva?” Dar întrebarea era prea mare şi prea indiscretă pentru tot rafinamentul acela fals din jurul nostru. Ar fi părut o neobrăzare.

Era seară când s-a întors tata de la club. A zis că nu jucase bine. Băuse câteva pahare şi dădea semne de iritabilitate, dar mie nu-mi părea bolnav. Vorbea încă cu glas sonor şi sigur pe sine, exprimând opinii ca pe nişte

adevăruri, glumind, şi abia când am ajuns la desert şi-a amintit că nu venisem în vacanţă.

— Oh, Frank! Voiam să te întreb, dar mi-a pierit din minte. Cum a fost discuţia ta cu Karen?

— În regulă. E totul semnat şi parafat.

— Ce? Hârtiile? S-a terminat?

— Da.

— Dar... credeam că o să fie numai o discuţie. A fost oare înţelept să grăbiţi lucrurile aşa?

— Au trecut câţiva ani, tată. N-a grăbit nimeni nimic.

— Îmi pare rău că s-a sfârşit aşa.

— Era inevitabil, tată.

— Da. Şi totuşi... dacă mi-ai fi dat voie să încerc ceva cu Sam...

— N-ar fi schimbat nimic.

— Poate că nu. Poate că nu, a spus răsucind şervetul între degete. Mai stai cu noi câteva zile?

— Mă tem că nu. Trebuie să plec mâine-dimineaţă.

— Atât de curând? a exclamat Valerie afişându-şi expresia tristă. Abia ai ajuns!

— Ştiu. Dar a trebuit să obţin o permisiune specială ca să vin. Au nevoie de mine la spital.

Cu toate că nimic din toate astea nu era adevărat şi abia atunci hotărâsem să plec, ştiam că locul meu nu era acolo. Locul meu era altundeva, în camera aceea de spital rural plină de mobilier ieftin furnizat de guvern, unde nici una dintre certitudinile tatălui meu nu avea aplicabilitate.

— Au nevoie de tine? a replicat batjocoritor tata. Încă mai primeşti ordine de la negresa aia? Nu ţi se pare că e timpul să revii la civilizaţie?

— Cred că sunt în pragul unei realizări acolo.

— Ce realizare?

— O promovare. Se pare că în curând voi deveni directorul spitalului.

— De ani de zile tot auzim povestea asta. Trebuia să fii şeful cel mare încă de când te-ai dus acolo.

— Ştiu. Dar totul se schimbă. Acum chiar se va întâmpla.

— Aş putea să vorbesc eu cu oamenii de acolo, Frank. Ţi-am putea obţine un post aici, într-unul dintre spitalele locale. Nimic deosebit, dar cu perspective mai bune decât ai acum.

— Perspectivele mele sunt bune.

Cuprins de indignare, am început să-mi descriu viitorul pe un ton prezumţios: doctoriţa Ngema va pleca, eu îi voi lua locul, voi pune lucrurile în mişcare, în câţiva ani voi deveni eligibil pentru un post în altă parte... În timp ce conturam această înlănţuire de evenimente, mi se părea sigur sută la sută că totul avea să se petreacă exact aşa cum prevedeam eu. Iar spitalul – pe care tata nu-l vizitase nici măcar o dată – devenise pe nepusă masă un loc necesar, plin de pacienţi, de activitate şi de altruism, în care sacrificiile se împleteau cu adversităţile.

— Ei, nu ştiu ce să zic în privinţa asta. Tata şi-a împins din faţă farfuria cu budinca mâncată pe jumătate, apoi a continuat: Ţara asta s-a schimbat atât de mult, încât nici n-o mai recunosc. Tot ce ştiu e că eu n-aş putea s-o fac. Nu m-ar deranja să lucrez sub conducerea unui negru, dar să primesc ordine de la o femeie...

Aşa ştia el să glumească; Valerie a râs conştiincios, prefăcându-se scandalizată. Eu însă n-am zâmbit.

— Nu pot să termin asta, Val, e prea consistentă. Hai să bem cafeaua în birou.

Aşa că ne-am dus iar în sanctuar. Eu şi Valerie ne-am aşezat pe aceleaşi fotolii, iar tata s-a instalat la birou. Se

prefăcea binedispus, dar îmi era clar că discuţia de la masă îl deranjase. Muta obiectele de colo-colo pe masa de lucru, privind în jur, până când, în sfârşit, irascibilitatea lui s-a fixat asupra unui punct şi a rămas acolo.

— Valerie! Florile alea! Ţi-am vorbit deja despre ele.

— I-am tot spus fetei ăleia...

— Ei bine, mai spune-i o dată, acum!

— Doar o clipă, dragule, până când aduce cafeaua.

Am aşteptat în tăcere până ce una dintre slujnice, o femeie vârstnică, desculţă, cu şorţ în faţă, a intrat ţinând în mâini o tavă. În timp ce turna în ceşti, Valerie i s-a adresat pieziş:

— Betty, florile...

— Da, doamnă?

— Nu vrei să le iei de aici? Ar arăta foarte drăguţ în cămăruţa ta...

— Da, doamnă.

Betty a luat florile ofilite şi pleoştite de pe poliţa şemineului şi s-a îndreptat spre uşă.

— Betty!

— Domnule?

— Împrăştii petale, Betty. Peste tot. Te rog, te rog…

În acel moment, bătrâna în uniformă albastră cu volănaşe a lăsat din mână florile veştejite şi s-a aşezat în genunchi. A început să se târască de-a buşilea pe podea, adunând frânturile căzute.

— Uite acolo, Betty, a murmurat tata arătându-i cu degetul, răbdător. Şi acolo... şi încă una acolo…

Am sorbit din cafeaua amară, auzind cum marginea ceştii din porţelan mi se loveşte de dinţi.

12

M-am întors seara târziu. Toate luminile erau stinse, cu excepţia celor de la intrare şi din camera de gardă. În cadrul ferestrei l-am văzut pe Laurence aşezat la birou, cu spatele foarte drept, atent, cu mâinile împreunate în faţă. Îmbrăcat în halatul alb.

Bătea vântul tare şi nu-mi auzise maşina. Am stat mult timp să-l privesc de pe aleea cu pietriş şi iarbă. Nici unul din noi nu s-a mişcat. El părea adâncit în gânduri, însă eu nu mă gândeam la ceva anume. Voiam doar să văd ce va face. Dar n-a făcut nimic.

N-am intrat la el. M-am dus direct în cameră, m-am întins în pat şi somnul mi-a fost ca o continuare a inerţiei buimace a condusului: o prăvălire cu capul înainte într-un peisaj ce gonea perpetuu în şi pe lângă mine.

M-am trezit când era deja lumină, iar el şedea pe celălalt pat şi mă privea. Chipul îi era obosit, dar ochii îi străluceau cu un foc aparte.

— Ce-i? am întrebat ridicându-mă în capul oaselor; mă îngrijora ceva în înfăţişarea lui. Ce s-a întâmplat?

— Nimic, a răspuns el zâmbind.

Nu şi-a dezlipit ochii de pe mine. Într-un târziu, a spus:

— Oh, Frank! Câte s-au întâmplat de când ai plecat tu!

— Am lipsit doar două zile.

— Da. Dar totul e altfel acum.

În ciuda oboselii, părea încântat. Şi trebuie să recunosc că încântarea lui mă tulbura. Dar după ce m-am dat jos din pat şi mi-am stropit faţa cu puţină apă, am constatat că povestea nu era de fapt una fericită.

Se gândise mult la ce-i spusesem, mi-a mărturisit. Despre Tehogo şi despre furturi. Nu era corect să nu se întâmple nimic. Iar în final, hotărâse să facă el ceva.

— Şi ce-ai făcut?

Se dusese să vorbească cu doctoriţa Ngema. O abordase în camera ei, în seara în care plecasem. Şi-i spusese ce făcusem şi văzusem eu, ca şi când el ar fi făcut şi ar fi văzut lucrurile respective. Bătaia în uşa deschisă, paşii făcuţi în cameră, imaginea bucăţilor de metal zăcând în jur.

Mi-a spus toate astea sec, fără nici o expresie pe chip, şi mi-am închipuit că la fel îi povestise şi doctoriţei Ngema. Dar când a terminat, faţa i-a devenit de un roşu intens.

— Şi ea ce-a zis?

— M-a întrebat dacă sunt sigur. De unde ştiu eu de unde sunt bucăţile de metal? I-am zis că sunt sigur. Pe urmă m-a dojenit. De ce am intrat în camera lui Tehogo dacă el nu era acolo?

— A zis ea asta?

— A zis ceva, cum că nu aveam dreptul.

— Dar n-am spart uşa, am spus. Nu i-am forţat încuietoarea. Dumnezeule!

O fierbinţeală mi-a cuprins şi mie obrajii. Însă roşeaţa lui dispăruse, iar zâmbetul vesel îi revenise.

— A fost oribil, Frank. L-a chemat la ea pe Tehogo.

— L-a chemat la ea?

— Ei, a fost ca într-o farsă. În timp ce stăteam de vorbă, s-a auzit o bătaie în uşă şi a apărut Tehogo, care căuta ceva. Ea i-a spus să intre. Că avem ceva serios de discutat.

— Şi?

— Am stat acolo uitându-ne unii la alţii, aşa cum te uiţi tu la mine acum. Ea mi-a cerut să repet toată

povestea. El clătina mereu din cap, ca şi cum ar fi ştiut că mint. Şi minţeam, Frank, ăsta-i adevărul. Nu era povestea mea, nu mie mi se întâmplase. Aveam impresia că ştiu amândoi; mă ascultau, înclinau din cap şi aşteptau, dar ştiau.

— Şi totuşi nu ştiau, Laurence! Of, Doamne! Şi pe urmă ce s-a întâmplat?

— El a zis: „Hai să mergem şi să vedem”. S-a ridicat foarte calm şi l-am însoţit în camera lui.

— Şi?

— Şi nu era nimic acolo.

Mă holbam la el fără să scot o vorbă.

— Nimic, a repetat trist, cu acelaşi zâmbet straniu pe faţă. În cameră era harababură, şi aşa mai departe, cum ai spus tu, dar n-am văzut obiecte din metal. M-am uitat peste tot.

— Înseamnă că le-au luat, am zis. Tehogo şi amicul ăla al lui, cum îl cheamă... Raymond. Le-au luat.

— Poate că da. Dar a fost cumplit, Frank. N-am putut decât să îngaim: „Dar aici era, pe cuvânt, aici era!” Iar ei se tot uitau la mine. Minţeam, Frank, înţelegi? Eu ştiam că mint, aşa că trebuie s-o fi ştiut şi ei.

— Şi? am întrebat. Şi?

— Păi, totul se sfârşise deja. Nu mai avea nici un rost. Am mai vorbit puţin...

— Ce-aţi vorbit?

— Ne-am întors în cabinetul doctoriţei Ngema. Am avut o mică discuţie, aşa şi pe dincolo, iar Tehogo m-a întrebat pe urmă de ce mă dusesem în camera lui. Ce voisem de la el? Şi habar n-am avut. N-am avut ce să-i spun. Tu de ce te-ai dus acolo, Frank?

— Casetele.

— Casetele?

— Nu contează, am zis, las-o baltă. Continuă.

— Păi, n-avea rost să mă mai prefac. Stăteam şi ne uitam unii la alţii. Tăcerea aia era oribilă. Fusesem prins cu minciuna, înţelegi. A tăcut un timp, clătinând din cap, după care a vorbit pe un ton mai relaxat: Aşa că le-am spus. N-avea rost să mă mai prefac. Îşi dăduseră şi ei seama.

— Le-ai spus? Ce le-ai spus?

— Că nu eu intrasem în cameră. Că tu ai fost. Tu ai văzut resturile, tu mi-ai povestit mie... tot le-am spus. A trebuit să le spun, a adăugat şi zâmbetul i-a devenit mai larg. După aceea m-am simţit mult mai bine. După ce am dat totul pe faţă. N-am putut să suport minciuna. Nu-mi stă în fire. Dar ce e, Frank, ce s-a întâmplat?

Zâmbetul îi pierise. Mă ridicasem şi veneam spre el. Cred că aveam de gând să fac ceva, dar când am ajuns lângă el, m-am răsucit şi am rămas nemişcat, privind pe fereastră. Aceeaşi privelişte – curtea năpădită de verdeaţă, frunzişul ei răvăşit, zidurile coşcovite. M-am uitat o vreme, după care m-am întors la patul meu şi m-am aşezat tremurând.

— Dar s-a lămurit totul, Frank. Nu trebuie să-ţi faci griji. Le-am explicat eu totul.

— Ce le-ai explicat, mai precis?

— Că eu sunt de vină. Că m-am dus la doctoriţa Ngema şi am minţit cu privire la ce văzusem... că totul a fost ideea mea. Asta le-am spus. Că tu n-aveai de gând să zici nimic, că-ţi părea rău pentru Tehogo. Şi că eu am fost cel care... Dar s-a lămurit acum, nu trebuie să-ţi mai faci griji. Chiar ne-am strâns mâinile.

— Cine?

— Eu şi Tehogo. I-am spus că-mi pare rău şi ne-am împăcat. Totul s-a rezolvat, Frank. Nu-i nici o problemă pentru tine.

În mod incredibil, expresia de consternare i se ştersese şi îi reapăruse zâmbetul.

— Şi de ce zâmbeşti? l-am întrebat.

— Lucrurile sunt în regulă, Frank. Totul s-a rezolvat cu bine. Cum-necum, totdeauna se rezolvă.

Nu înţelegeam ce vrea să spună. Mintea îmi era ocupată cu altceva. Şi eram prea tulburat ca să mă gândesc la posibilitatea ca şi alte incidente să se fi întâmplat în lipsa mea. Oricum, chestia asta era deja destul de gravă. Dar în scurt timp aveam să aflu mai multe despre zâmbetul lui Laurence.

— Ai face bine să te duci la ea, a adăugat repede. Vrea să discute cu tine.

— Cine?

— Doctoriţa Ngema. E doar o formalitate, Frank, n-ai de ce să fii atât de îngrijorat.

M-am dus la cabinetul ei. Lucra la birou, dar în clipa în care m-a văzut, s-a ridicat şi a închis uşa cu un aer conspirativ. Ne-am aşezat pe scaunele joase, genunchii noştri aproape atingându-se.

— A fost cam complicat, Frank, mi-a spus. Dar cred că acum s-a lămurit.

Aproape aceleaşi cuvinte pe care le folosise şi el. Nu ştiam însă ce însemna acel „lămurit” în contextul respectiv.

— Îmi pare rău pentru ce-am făcut, dar nu-mi închipuiam că...

— Nu, sigur că nu! Laurence a fost de vină, singur a spus-o. Dar a fost cât pe ce să provoace o sumedenie de probleme. Şi încă e posibil. E un tânăr foarte impulsiv.

— Cu ce pot să ajut eu?

— Poţi să-l ţii sub supraveghere. Am ajuns la o înţelegere cu el. Dar vreau să fiu sigură că o respectă.

— Ce înţelegere?

— Cu privire la clinica lui. Ştii, chestia cu spitalul de teren pe care a făcut-o ieri.

Mintea îmi era împrăştiată în atâtea direcţii, încât nu mă mai gândisem la clinică de când plecasem.

— Aşa, şi?

— Se pare că a avut mare succes. Soţii Santander au zis... Par foarte mulţumiţi.

— Şi atunci?

— I-am spus că poate să mai deschidă încă una. Sinceră să fiu, i-am sugerat oarecum că am putea continua cu ele pe termen nedeterminat. Nu cred că se va ajunge la asta, fireşte. Dar a trebuit să-l conving într-un fel sau altul.

Era încântată de propria-i isteţime – o etalare a emoţiilor neobişnuită la ea.

— Pe următoarea o va deschide peste o lună, a continuat, rostind numele unui sat de care nu auzisem niciodată. Ascultă aici, Frank! Totul se potriveşte. Guvernul local va organiza un eveniment acolo în ziua respectivă. Va fi mare sărbătoare, în cinstea conectării satului la reţeaua electrică. Aşa că am aranjat să deschidem clinica în aceeaşi zi. Va fi multă presă, vor fi multe discursuri, multă atenţie din partea politicienilor... Va fi bine pentru noi toţi.

— Excelent, am spus sec. Iar el acceptă asta ca pe o... ca pe o...

— Ca pe o compensaţie? Da. Aşa cred. Dar nu aşa i-am prezentat-o, normal. I-am spus că are de ales. Dacă vrea să continue în problema cu Tehogo, atunci va trebui să iau măsuri şi eu împotriva lui. Pentru minciună. În cazul ăsta, va fi o anchetă în toată regula, Tehogo şi-ar putea pierde serviciul, Laurence ar putea fi suspendat... Ţinând seama de toate astea, i-am spus, nu văd cum am putea

merge mai departe cu clinicile itinerante. Pe de altă parte, avem ocazia asta...

— Şi el a acceptat, am întrerupt-o, nevenindu-mi să cred.

— A trebuit să accepte. Oricum, nu poate deschide el un caz împotriva lui Tehogo. Numai tu poţi.

După o pauză scurtă în care am auzit crengile copacilor din faţa ferestrei lovindu-se între ele, am întrebat:

— Şi dacă vreau să deschid?

A rămas siderată. Expresia de încântare i-a dispărut, iar ochii şi gura i-au devenit nişte cercuri mari.

— Poftim?

— Dacă vreau să deschid un caz împotriva lui? Fiindcă am văzut într-adevăr obiectele acelea. Erau acolo.

Tăcerea a fost îndelungă de data asta. Apoi a replicat:

— Dar nu înţeleg. Credeam că nu vrei...

— Nu sunt sigur dacă vreau. Dar dumneata ai de gând să închizi ochii? Omul fură de la spitalul dumitale!

— Păi... da. Dar i-am dat un avertisment. N-o să mai facă de-acum încolo. Şi, oricum, sunt doar nişte bucăţi de metal. Nu foloseau nimănui. Nu s-a întâmplat nimic rău.

— Nu s-a întâmplat nimic rău? am zis clătinând din cap. E spitalul dumitale, Ruth! Bucăţile alea de metal fac parte din spitalul dumitale.

— Ştiu asta, Frank, a răspuns cu un aer mai dur. Gândeşte-te pentru o clipă la alternativă. Aştepţi de mult timp să devii directorul spitalului. În sfârşit, lucrurile se mişcă, pare că se va întâmpla în curând. Vrei să distrugi posibilitatea asta? Dacă declanşezi o anchetă la Departamentul de Sănătate, va dura luni de zile şi ne va termina pe toţi. Acuzaţiile care vor fi aruncate într-o parte şi-n alta... la asta te-ai gândit, Frank? Iar rezultatul nu e în

nici un caz cert. Şi la urma urmei, da, lucrurile pentru care te baţi sunt nişte bucăţi de metal.

— Cu siguranţă, nu. Cu siguranţă, miza este un principiu.

— Şi ce principiu e ăla?

Rămăsesem fără glas. Pentru ce principiu mă luptam? Mi se părea prea evident ca să aibă un nume. Dar pătrundeam pe un teren prea dificil şi prea profund pentru mine, aşa că am hotărât să mă retrag.

— Oricum, am zis, toate astea sunt chestii teoretice. Fiindcă nu vreau să continui.

— Sunt uşurată să aud asta, Frank. Sunt prea multe în joc. Pentru toată lumea.

— Da. Îmi dau seama. Şi deci ce vrei să fac?

Vorbeam rapid şi dezinvolt acum, ca şi când discuţia periculoasă de mai înainte n-ar fi avut loc, iar ea îmi răspundea în acelaşi fel.

— Doar ai grijă, dacă poţi, ca Laurence să nu se răzgândească. Ai o influenţă bună asupra lui, Frank. Pe tine te ascultă.

— Sigur. Am grijă de el.

— Îţi mulţumesc. E şi spre binele tău.

— Ştiu asta.

Când am ieşit din cabinetul ei, eram confuz şi contrariat. Mă durea capul şi m-am dus să mă aşez în sala de recreere. Laurence dormea, iar sala era în mod normal un refugiu liniştit, însă azi mi se părea înghesuită. Multă lumină şi prea mult zgomot. În sunetul muzicii de la casetofon, cei doi Santander jucau tenis de masă, iar Themba şi Julius stăteau de vorbă la o cafea.

— Vrei să joci şi tu, Frank? m-a întrebat Jorge.

Am clătinat din cap, iar partida a continuat fără mine. În stupoarea mea, mi s-a părut că agitaţia şi frivolitatea

din jur alcătuiau o situaţie normală, din care mă excludea numai dispoziţia în care eram. Dar la un moment dat Claudia a lăsat paleta din mână şi a venit să se aşeze lângă mine, transpirată şi râzând afabilă.

— Tu întors azi? m-a întrebat.

— Seara trecută. Târziu.

— Ai ratat clinică ieri. Foarte plăcut. Da, foarte plăcut moment.

— Aşa e, a intervenit Jorge, apropiindu-se. Ne-am gândit la tine. Şi ne-am simţit grozav.

— Oh, foarte plăcut, a repetat Claudia. Aşa multă lume! Aşa multă vorbă! Oh, prea multă!

— Drăguţ, am spus.

Alte cuvinte n-am mai reuşit să rostesc.

Atunci am început să-mi dau seama că atmosfera veselă şi destinsă din sală era ceva nou. Felul în care şedea Claudia tolănită, vorbindu-mi relaxat – parcă fără ranchiuna şi resentimentele de după aventura noastră – era ceva ce numai cu câteva zile în urmă n-ar fi fost posibil. Iar această nouă energie, atât de optimistă, atât de tinerească, avea legătură cu ceea ce se întâmplase cu o zi în urmă, în lipsa mea.

Mi-am amintit zâmbetul de pe faţa lui Laurence, nelalocul lui în timp ce-mi povestea. Aveam să-l revăd peste câteva zile, la şedinţa săptămânală cu personalul. Singurul subiect pe agendă era clinica. Iar doctoriţa Ngema a renunţat la tonul ei precaut când a făcut anunţul. Fusese un succes răsunător, a spus; dacă mai era cineva care se îndoia, nu trebuia decât să ia seama la noua stare de spirit a personalului. Deşi aveam puţine resurse materiale, reuşiserăm ceva important: merseserăm în sânul comunităţii şi făcuserăm ceva pentru ea, le arătaserăm oamenilor că eram acolo. Şi nutrea

convingerea că localnicii care nu auziseră niciodată de spital aveau să înceapă să ne bată la uşă.

În acest timp, Laurence zâmbea privindu-şi pantofii.

— Sigur, a continuat doctoriţa Ngema, a fost doar un test. Ideea era ca, în caz de succes, să mergem mai departe. Iar acum mă bucur să vă pot anunţa că în curând vom avea o altă acţiune.

Ne-a privit pe toţi cu un aer important. Eu însă n-am mai putut să ascult în timp ce repeta detaliile pe care mi le spusese mie mai înainte: marea festivitate guvernamentală în cadrul căreia populaţia săracă avea să primească pentru prima dată curent electric. Întregul eveniment era limpede în mintea mea, ca şi cum se desfăşurase deja – mulţimile de oameni strânse, faţa luminoasă a lui Laurence în mijlocul publicului. Discursul, discursul lung şi fără rost, neînţeles probabil în cea mai pare parte, dar asta nu conta. Important era că se întâmpla – valoarea simbolică a acţiunii. Importantă era starea de spirit a personalului.

Am rămas cu privirea aţintită la tabla de darts de pe spatele uşii, pe care o singură săgeată, atârnând de vârful înfipt, căpătase o semnificaţie limpede, şi mi-am adunat gândurile abia când am auzit-o pe doctoriţa Ngema rostind:

— ... şi nu trebuie să vă spun eu cât de importantă este. Activitate externă, activitate comunitară... lucruri de care regimul anterior nu se preocupa. Trebuie să ne dedicăm cu toţii noii modalităţi...

Au urmat aplauze spontane, cărora li s-a alăturat chiar şi doctoriţa Ngema. Singurii care stăteau şi se uitau eram eu şi Tehogo, tăcuţi şi departe unul de altul, în capetele opuse ale încăperii.

Tehogo era întotdeauna tăcut, însă tăcerea lui era altfel acum. Furia acuzatoare din ea era palpabilă, şi mi-am spus că era îndreptată spre mine.

Îl văzusem o singură dată după călătoria la Pretoria. Chiar şi înainte ştiusem însă că totul se schimbase. Acea întâlnire întâmplătoare şi un gest mărunt din timpul ei îmi arătaseră care era situaţia.

În ziua în care mă întorsesem, după ce stătusem o vreme în sala de recreere printre colegii binedispuşi, mă dusesem să mă plimb prin spital. Tot felul de gânduri şi impulsuri fremătau în mine, aşa că nu mă puteam odihni. Am mers de colo-colo, apoi am stat cu degetele încleştate pe barele porţii, uitându-mă afară. Seara am hotărât să fac o plimbare mai lungă, prin oraş. Când să ies, am trecut pe lângă Raymond, amicul drăguţ al lui Tehogo, tânărul pe care-l acuzasem de complicitate şi pe care nu-l mai văzusem de la petrecere. Şedea pe zidul scund şi scorojit de la marginea parcării, bâţâind dintr-un picior. Părea să aştepte pe cineva. Era bine îmbrăcat, îngrijit; deşi se însera, purta încă ochelari de soare. Am înclinat din cap în semn de salut, dar când am ajuns în dreptul lui a ridicat o mână şi, zâmbind, şi-a trecut arătătorul de-a latul gâtului.

Atât, un singur gest, dar tot drumul până în oraş l-am făcut tremurând. Nu de frică, nu numai de frică; şi de altceva. Era un gest pe care mi-l transmitea Tehogo, era ceea ce doctoriţa Ngema lăsase nerostit în dimineaţa aceea în cabinetul ei: toată ura fusese transferată în degetul plictisit al acelui necunoscut.

Când m-am întors, plecase. Zidul scund şi părăginit era pustiu.

M-am dus să-l caut pe Tehogo. Era ora cinei şi l-am găsit în sala de mese, aşezat singur în capătul mesei lungi. Claudia Santander era şi ea acolo cu Laurence, şi ceva din

vibraţia electrică de dimineaţă încă se simţea între ei, pe latura opusă a sălii. Dar Tehogo era înconjurat de o aură înverşunată. Terminase de mâncat şi şedea uitându-se la perete, cu farfuria goală în faţă. Când m-a zărit, a părut să aibă nevoie de o activitate, ceva ca să-l distragă, şi a luat solniţa, pe care a început s-o răsucească în palmă.

M-am aşezat lângă el. Laurence şi Claudia ne-au aruncat o privire, după care şi-au reluat conversaţia intensă. Auzeam ceva despre Havana, ceva cu un program medical de stat.

Tehogo a început să-şi arunce solniţa dintr-o mână în alta. Stânga, dreapta, stânga iar.

— Tehogo!

N-a spus nimic. A continuat cu pasarea solniţei. Mi-am tras scaunul puţin mai aproape de el.

— Putem vorbi? i-am zis. Vreau să-ţi explic ce s-a întâmplat.

Stânga, dreapta, stânga.

— Ştiu că eşti foarte mânios. Rănit şi mânios. Dar nu eu am făcut asta, Tehogo. Te rog să mă asculţi.

A pus solniţa pe masă cu un gest ferm, şi-a încrucişat braţele la piept şi a continuat să privească drept în faţă.

— Nu eşti duşmanul meu, Tehogo.

Atunci a întors capul şi s-a uitat la mine. Privirea a durat doar un moment, până când şi-a împins scaunul în spate şi s-a ridicat. Cred că am dat să-l apuc de braţ, să-l opresc, dar se îndepărtase deja. Afară din încăpere, fără să se uite înapoi.

A urmat o scurtă pauză în care i-am simţit pe Laurence şi Claudia privindu-mă de la distanţă. Apoi au reînceput să vorbească în şoaptă, febril. Am rămas aşezat, cu capul în palme, încercând să-mi pun ordine în cuvinte şi

imagini. „Nu eşti duşmanul meu, Tehogo.” Şi atunci, cine era duşmanul meu?

Începeam să înţeleg la ce se referise Laurence când spusese că totul era altfel acum. În cele două zile în care lipsisem, locul meu în spital se schimbase. Nimeni nu-mi mai vorbea la fel ca înainte.

Schimbarea era măruntă, şi totuşi uriaşă. Nu avea un miez şi nici dimensiuni pe care să le pot stabili, dar mă preocupa şi mă tulbura aidoma unui eveniment unic, uşor de definit.

Asta se întâmpla cu câteva zile înainte să descopăr că şi în afara spitalului ceva era altfel. Iar această schimbare avea să mă afecteze mai profund, poate, decât toate celelalte.

La început, Laurence nu mi-a spus. A lăsat să treacă totul – întâlnirea cu doctoriţa Ngema, discuţia cu Tehogo, şedinţa cu personalul de luni dimineaţă. Abia pe la mijlocul săptămânii a abordat subiectul în treacăt, incidental, ca şi când abia îi venise în minte. Şi totuşi mi-am dat seama aproape de la prima silabă că discuţia fusese pregătită.

— Ah, da... Frank... Pot să discut cu tine un minut?

Eram în cameră, într-unul dintre acele momente nedefinite ale zilei în care lumina pătrundea cenuşie, rece şi filtrată prin fereastra prăfuită.

S-a aşezat pe patul lui, uitându-se la mine. Apoi s-a ridicat şi s-a apropiat.

— E în regulă dacă stau şi eu aici?

— Sigur.

S-a aşezat alături de mine pe pat şi o vreme i-am ascultat răsuflarea nesigură.

— Ce faci? m-a întrebat într-un târziu.

— Sunt bine.

— Nu arăţi bine. A fost greu la Pretoria?

— Indiferent ce ai de spus, aş vrea să spui şi gata! am zis cu iritare.

Respiraţia i s-a îngreunat.

— E despre clinică. De fapt, nu, nu e. Adică nu despre clinică în sine. Are legătură cu clinica. Dar nu despre clinică în sine, nu.

— Habar n-am despre ce vorbeşti.

A tras adânc aer în piept.

— Bine. Femeia aceea.

— Care femeie?

— Aceea. Ştii tu. Prietena ta.

Şi atunci am înţeles.

— Te referi la Maria.

— Da. La ea. De la magazinul de suvenire.

Şedea cu privirea aţintită asupra mea, dar când m-am uitat la el, şi-a plecat ochii.

— Ce-i cu ea?

— După acţiune. Când toată lumea era prin preajmă. A venit să-mi vorbească. A zis că are o mare problemă şi că eu pot s-o ajut.

În tăcerea aşternută am înţeles, iar cuvântul a rămas plutind în aer între noi, aşteptând să fie rostit.

— Însărcinată.

A încuviinţat şi a înghiţit cu greu. Sunetul răsunase clar în încăpere.

— Vrea s-o ajuţi să scape de el.

A încuviinţat iar.

Mă simţeam calm. Nefiresc de calm.

— De ce-mi spui mie asta? l-am întrebat.

A încercat să vorbească, însă din gură nu i-a ieşit nici un sunet; şi în clipa aceea am văzut că nu putea rosti adevărul. Aşa că a şoptit:

— Vreau să... mă sfătuieşti.

— Avortul nu mai e o infracţiune, Laurence. Ai voie s-o ajuţi.

— Nu vrea... nu vrea să-l facă aici.

— Dar unde?

— Acolo. În şandrama.

— Asta-i o nebunie!

— Ştiu. Dar îi e groază de ceva. Sau de cineva. Vrea să mă duc acolo seara târziu. Nu trebuie să afle nimeni.

— De ce?

A ridicat din umeri, şi în gestul acela se simţea toată disperarea lui. Nu mai rămăsese nimic din mândria şi încrederea de la şedinţa din urmă cu câteva zile; acum era doar un tânăr confuz, strigând după ajutor.

— Ce ai de gând să faci? l-am întrebat.

— Nu ştiu.

— Dar când trebuie să...?

— Curând. Nu ştiu exact când, dar curând. Frank, n-ar fi posibil...?

— Ce anume?

— Nu poţi... nu poţi tu...?

A ridicat iar din umeri.

— Doar nu-mi ceri mie s-o fac, nu-i aşa?

A zâmbit îndurerat.

— Nu ştiu. Mi-a trecut prin minte. Tu pari... pari s-o cunoşti.

— Dar, Laurence, la tine a venit!

Asta era adevărat. Dacă n-ar fi organizat clinica aceea, dacă nu s-ar fi dus în satul acela, nici nu s-ar mai fi întâlnit cu ea. O parte din mine – un colţ rece şi dur de undeva din adâncul meu – simţea satisfacţie văzându-i dilema. Voise să se ducă şi să facă un gest grandios şi simbolic pentru un public, dar în clipa în care realitatea i se ivise înainte, nu mai ştia cum să-i facă faţă.

Fireşte că nu aveam să las lucrurile aşa. Fireşte că aveam să aflu ce se întâmplase, fireşte că aveam să fac ceva. Dar pentru moment, nu puteam să nu simt o anume plăcere macabră văzând groapa pe care Laurence şi-o săpase singur.

În seara aceea m-am dus să o văd. Am plecat fără să ştiu ce-i voi spune. Ultima dată fusesem la ea înainte să plec la oraş şi îi spusesem că voi reveni a doua zi. Dar nu revenisem.

Pe drum am întâlnit un alt baraj rutier. Când m-au întrebat unde mă duc, le-am spus doar: „Într-o plimbare”, dar mi-am dat seama că răspunsul meu îl nedumerise pe tânărul soldat care mă oprise. Mi-a cerut să cobor din maşină şi să deschid toate portierele, ca să poată căuta peste tot – sub şi între scaune, în torpedou, în portbagaj, la motor. Maşina era goală şi a fost nevoit să mă lase să plec, dar un sentiment obscur de vinovăţie m-a apăsat când am pornit mai departe, de parcă aş fi dus cu mine ceva secret şi ilegal.

Iar când am ajuns la şandrama, maşina albă era parcată în faţă. Maşina albă, care fusese sau poate că nu fusese lângă casa Brigadierului. Nu puteam să opresc. Cum n-avea rost să aştept, am hotărât să fac exact ce spusesem, să merg la o plimbare. Am condus kilometri întregi în întuneric. Apoi, la un moment dat, aproape de urcuş, am tras pe marginea drumului şi am coborât din maşină. Noaptea era caldă, iar cerul, împestriţat cu stele. M-am aşezat pe capota fierbinte a motorului, în mijlocul ierburilor fremătătoare, uitându-mă în întunecimea din jur.

Mă simţeam bine acolo, departe de toate, singur. O vreme, viaţa mi s-a părut a fi ceva separat de mine, ca o cămaşă ori ca o pălărie pe care puteam s-o arunc pe

podea şi s-o împing meditativ cu piciorul. În această stare am avut un vis ciudat.

Se făcea că m-am dus la Maria, în şandrama. Arăta la fel ca de obicei, dar purta o rochie galbenă, strălucitoare, pe care n-o mai văzusem niciodată. M-am apropiat de ea şi i-am luat mâinile într-ale mele, aşa cum n-o mai făcusem până atunci. Atmosfera dintre noi era caldă, lipsită de cuvinte, împingând orice acţiune mai departe, ca un val.

I-am spus:

— Maria, vino cu mine.

Era derutată. Nu înţelegea la ce mă referisem.

— Totul este posibil. Vino cu mine, am repetat.

— Dar trebuie să am grijă de magazin.

— Nu, altceva vreau să zic. Nu doar pentru o vreme. Vino pentru totdeauna! Vino cu mine, departe de locul ăsta! O să lăsăm totul în urmă. Serviciul tău, serviciul meu. Casa ta, casa mea. O să mergem la oraş, o să ne căsătorim şi o să trăim împreună, vom lua totul de la capăt. De la început.

Ea a clătinat din cap.

— Ba da, am insistat. E adevărat. Totul e posibil.

Şi am înţeles că într-adevăr era posibil. Am înţeles cât de simplă putea fi o asemenea schimbare uriaşă.

Apoi însă, visul a luat altă turnură. Ea a clătinat din cap, culoarea rochiei pe care o purta era alta, iar viitorul a lunecat pe lângă mine în întunericul cald şi a dispărut. Sentimentul greşit, momentul greşit: totul era prea târziu. Stors de vlagă, m-am ridicat de pe capotă, m-am urcat la volan şi am plecat înapoi.

Maşina albă era încă acolo.

Când am ajuns la spital, lumea era fixată la locul ei obişnuit, aşteptând. Clădirile întunecate, doldora de nefolosinţă şi de nimicnicie. Camera, cu mica ei colecţie de

posesiuni. Laurence Waters, dormind, cu capul pieziş pe pernă.

Am stat mult timp să-l privesc. În lucirea slabă a luminii de afară, faţa lui părea chiar mai tânără decât era. Nu suficient de tânără pentru a fi inocentă, dar fină, palidă şi vulnerabilă la violenţă. Iar în mine era violenţă: ca de nicăieri, mi-a venit în minte că ar fi fost foarte simplu să zdrobesc un cap dormind aşa. O singură lovitură zdravănă cu obiectul potrivit, şi gata.

Fiindcă el era duşmanul, înţelegeam acum. Duşmanul nu era slobod, undeva în lume, ci în cetate. În timp ce eu dormisem.

Gânduri din toiul nopţii; însă nimic asemănător nu-mi mai trecuse prin minte vreodată. Şi era oribil cât de banală, cât de facilă putea fi ideea unei crime. M-am depărtat de ea, şi de mine însumi, şi m-am dus să mă culc.

13

De acum, gândurile nopţii nu mai erau limitate doar la întuneric; se infiltrau în ceasurile zilei, pe lumină. Mi-am urmat rutina obişnuită, achitându-mă de îndatoriri şi parcurgând potecile bătute ale obişnuinţei. Dar în spatele vizierei care era chipul meu se mutase un străin – nu complet necunoscut, un frate malefic care plecase de acasă cu mult timp în urmă.

Sigur că era doar un rezident temporar. Îi toleram prezenţa nu prea mult, o zi sau două, cât ţinea o furie; după aceea îl dădeam afară şi redeveneam o persoană onorabilă.

Dar în acel răstimp de una, două zile, care deveneau trei sau patru şi apoi cinci sau şase, îl vedeam pe Laurence frământându-se cu dilema lui. Cugeta la ea, trudea cu ea. Ajunsese să mă fascineze complexitatea chinurilor lui, ca zbaterile cuiva care trebuie să rezolve o ecuaţie imposibilă.

Totul era suspendat între două puncte, în aşteptare. Aşa mi se părea mie. Şi nu doar în camera noastră, ci şi în lumea mai largă. Chiar şi pe străzile lungi ale oraşului, când le străbăteam cu maşina ori cu piciorul, părea să mocnească iminenţa unui eveniment anume. Şi nici în ungherele mărunte care formau decorul vieţii mele lucrurile nu mai erau exact la fel ca înainte. Mama Mthembu îşi cumpărase masa de biliard. Eram în supermarketul din oraş într-o dimineaţă, când am văzut-o în remorca unei camionete. Până seara, când m-am dus să beau ceva, era deja instalată la bar. Câţiva soldaţi şi necunoscuţi erau strânşi în jurul ei, jucând, uitându-se şi îmbătându-se.

Clienţii care veneau la localul Mamei erau altfel în ultima vreme. Poate că-i atrăgea prezenţa soldaţilor. Multe dintre persoanele singuratice care-şi făceau veacul acolo erau femei machiate în culori tari. Nu ştiu de unde veneau, din satele de primprejur sau de dincolo de graniţă, poate, dar se aflau acolo ca să facă treabă, şi în scurt timp au început să oprească la local şi camionagiii care străbăteau drumul principal. Asta era ceva nou. Aşa se face că, printre chipurile familiare tăcute, rătăcite, care obişnuiau să vină acolo pentru companie, se iveau acum şi unele mai grosolane. Atmosfera devenise mai relaxată şi mai zgomotoasă, mai veselă dintr-un punct de vedere, dar şi mai violentă. La un moment dat, s-a iscat din senin o bătaie – un schimb haotic de pumni între un soldat şi un

camionagiu – care s-a stins repede, copleşită de pocnetul bilelor de biliard şi de zornăitul monedelor.

Această stranietate, această violenţă s-a răspândit curând şi pe străzile înconjurătoare. Într-o noapte, a fost un jaf în oraş. O bandă de patru oameni înarmaţi, cu cagule pe cap, a intrat în supermarket. Nu erau clienţi înăuntru la ora aceea, dar cei patru l-au bătut de proprietar, au golit seiful şi au luat-o la fugă, trăgând cu pistoalele în becurile stradale. Niciodată nu se mai întâmplase aşa ceva. Oraşul fusese întotdeauna genul de loc în care plictiseala era un fel de violenţă, dar zile de-a rândul după aceea, nu s-a mai vorbit decât despre jaf şi despre bandă.

Proprietarul magazinului a venit la spital. Fusese lovit cu pistolul în cap şi a trebuit să-i cos o plagă adâncă deasupra ochiului. Omul era în stare de şoc şi-şi repeta povestea iar şi iar, în fraze sacadate: cum apăruseră de nicăieri, cu feţele acoperite.

— Ce fel de maşină conduceau? l-am întrebat. Ai văzut-o?

— Am văzut-o foarte bine. O Toyota albă.

O maşină albă. Oare cea parcată la şandramaua Mariei era Toyota? Nu ştiam, mărcile de automobile erau ca o limbă străină pentru mine, dar imaginea a căpătat un soi de certitudine în mintea mea. Sigur că nu însemna nimic; existau mii de maşini albe pe străzi. Pentru mine însă, însemna ceva. Şi când am ieşit seara în oraş, am fost mai atent, mai vigilent decât fusesem înainte.

Nu m-am mai întors la Maria. Aşteptam să văd ce va face Laurence. Când ieşeam seara, mă duceam la Mama şi nu plecam de acolo până ce nu mă îmbătam.

Colonelul Moller era şi el acolo de multe ori. La fel ca mine, şedea de unul singur, într-un colţ întunecos. Şi, tot la

fel ca mine, veghea continuu. I se vedea scânteierea din ochi în lumina ştearsă, şi într-o seară a ridicat paharul în direcţia mea, într-un gest de salut ironic.

Am avut nevoie de ceva timp ca să-mi dau seama că unul dintre motivele pentru care mergeam acolo era să-l văd pe el. Seară de seară, de obicei singur. Nu ca să vorbesc cu el, nu asta voiam, ci doar să-i văd silueta zveltă şezând nemişcată în fum şi-n zgomotul de glasuri şi muzică. Nu era o imagine relaxantă, fiindcă amintirea pe care mi-o stârnise încă mă durea aidoma unui os rupt, dar era una de care, cine ştie cum, aveam nevoie.

Fireşte că nu era acolo mereu. În unele seri lipseau toţi soldaţii. Ştiam atunci că instalau blocaje rutiere, percheziţionau maşini, îşi făceau de lucru. Dar nu eram eu singurul în oraş care se întreba dacă mai făceau vreodată şi altceva. Îi puteai vedea uneori străbătând drumul principal în sus şi-n jos cu jeepul lor, foarte rapizi, foarte sârguincioşi. Atâta activitate, atât de intensă, atât de bine calibrată – trebuia să însemne ceva. Dar nici măcar o dată în tot acel timp nu am văzut să aresteze pe cineva.

Nu toate schimbările se petrecuseră departe; unele erau foarte aproape de casă. Tehogo fusese întotdeauna inconstant, dar acum începuse să lipsească frecvent de la lucru. În următoarele două săptămâni mi s-a întâmplat de două sau trei ori să descopăr, când eram de gardă, că nu era nimeni pe aproape ca să mă asiste. Într-o zi, la masă, i-am auzit şi pe Santanderi plângându-se de acelaşi lucru. Iar atunci când venea, cu o întârziere de ore întregi, Tehogo nici măcar nu încerca să-şi ceară scuze. Doar ridica din umeri cu o tăcere posacă, plină de cuvinte.

Nu folosea la nimic să mergem să-l căutăm. A treia oară, m-am dus la camera lui şi am ciocănit. De data asta, uşa era încuiată, iar aerul de cealaltă parte a ei părea

vechi şi nefolosit. Peste câteva ore l-am văzut intrând pe poartă. Deja nu mai aveam chef să vorbesc cu el, dar când a trecut pe lângă mine mirosea a transpiraţie, iar ochii îi erau obosiţi şi injectaţi.

Am încercat să discut despre el cu doctoriţa Ngema, însă nu s-a arătat prea interesată, iar spectrul conversaţiei noastre anterioare despre Tehogo încă plutea în aer.

— Are un program imposibil, Frank, mi-a spus ea. Face munca a trei persoane, nu uita asta.

— Ştiu. Dar nu pare să stea prea mult pe-aici.

— Trece printr-o perioadă dificilă. Ai răbdare, Frank. Lucrurile se vor aşeza.

Nu am insistat. Evenimentele recente erau încă în mintea tuturor şi în jurul meu roiau prea multe întrebări. Am aşteptat ca altcineva să observe şi să se plângă, dar asta nu s-a întâmplat. Oamenii erau probabil prea distraşi, prinşi în noul freamăt din spital.

Fiindcă acesta nu pierise. Atmosfera vibrantă pe care o stârnise Laurence cu ideea clinicii lui rămăsese intactă. Îi auzeam pe ceilalţi vorbind la masă ori seara, în sala de recreere. Se discuta mult despre a doua ieşire în comunitate şi despre ce putea să urmeze.

Într-o seară, pe când ne pregăteam de culcare, Laurence a spus:

— A hotărât să rămână, să ştii. Claudia Santander. Nu mai vrea să se întoarcă în Cuba.

— Oh, serios? Asta-i bine.

— Mi-a povestit despre un program cubanez de clinici itinerante. Se pare că am putea face şi noi ceva similar. Zice că are impresia că şi-a descoperit menirea. Lucrând aici.

— Bun, am spus. Nu i-a luat decât zece ani.

Numai aşa puteam să interpretez situaţia. Toată acea energie, sentimentul de reînnoire salvaseră căsnicia soţilor Santander. Nu conta că lumea mare era încă plină de boli şi calamităţi, atâta vreme cât de partea cealaltă a zidului domnea o linişte senină.

Într-o zi când eram de gardă, a venit un bătrân. Îl însoţea un băiat, un nepot, probabil, care mi-a spus că bătrânul fusese la clinica lui Laurence. De aceea veniseră acum, mi-a explicat. Înainte de asta, nici măcar nu ştiuseră de existenţa spitalului.

Era tot numai zâmbet bătrânul acela, deşi n-a rostit nici un cuvânt în engleză. Părea să se fi molipsit de acelaşi entuziasm care cutreiera culoarele spitalului. Dar când l-am examinat, s-a dovedit că problema lui – o cataractă la un ochi – era prea complicată pentru dotările noastre. Trebuia să meargă la celălalt spital, la cel adevărat şi funcţional, de după culme. I-am dat o scrisoare de recomandare pentru du Toit, tânărul medic cu care colaboram de obicei.

Faţa pacientului s-a lungit a nedumerire când l-am trimis la celălalt spital. Dar asta era: toate emoţiile plăcute generate de clinică se risipiseră pe loc.

Nu i-am povestit lui Laurence despre bătrân. În ciuda evidenţei, e posibil s-o fi considerat o victorie. Sau poate că nu. Sesizam la el o împovărare care mai înainte nu fusese acolo.

Din cauza Mariei, ştiam asta. Încerca să decidă ce să facă. Nu mi-a mai vorbit despre ea, dar întrebarea plutea tot timpul între noi. Când şi când se uita la mine, încercând parcă să-mi citească gândurile. Eu însă nu am spus nimic. Aveam intenţia să iau măsuri, să intervin, dar voiam să împing situaţia până în punctul în care regulile facile ale lui Laurence aveau să se frângă.

Într-o zi, a strâns laolaltă câteva ustensile şi un instrumentar de bază. Nu s-a dat în spectacol, dar a vrut ca eu să-l văd. A luat apoi un vas mare şi un calup de săpun din bucătărie. Şi un cearşaf curat din dulap. A aşezat pe patul lui o pereche de mănuşi, un specul, un cateter şi un dilatator, de parcă făcea un inventar. Pe urmă s-a aşezat pe pervazul ferestrei, cu bărbia sprijinită de genunchii aduşi la piept, şi s-a uitat afară.

Am înţeles că el făcuse o alegere şi acum îmi oferea şi mie posibilitatea de a face una. Încă mai era timp. Puteam să-l opresc. Până în ultimul moment, când ieşea pe uşă, încă puteam să ridic o mână şi să-i spun: „Stai, Laurence! Lasă-mă pe mine să mă duc în locul tău.” Sau: „N-o face, Laurence! Dă-mi voie să vorbesc mai întâi cu ea.”

Trecuseră însă multe zile de când nu mai vorbisem cu ea; avea să treacă şi cea de azi, fără să-l opresc; ştiam acum că voi lăsa lucrurile în voia lor. Ceea ce-i spusesem era adevărat: Maria îi ceruse lui ajutorul, nu mie. Iar copilul, la urma urmei, probabil că nu era al meu; şi dacă era, alt răspuns nu exista, în orice caz. Nu puteam face nimic ca să schimb cursul evenimentelor. Aşa că l-am privit în tăcere.

Mai târziu în seara aceea, a strâns totul la un loc mişcându-se încet, ca şi când ar fi avut dureri. Şi-a pus halatul alb şi s-a îndreptat spre uşă, unde s-a oprit.

— Frank!

— Da? am răspuns, prea rapid şi prea tare.

— Tu ce faci în seara asta?

— Nu ştiu sigur. Cred că o să stau pe-aici. Sunt obosit.

— Dacă vrei, putem ieşi mai târziu să bem ceva.

— Unde? La Mama? Am fost acolo seara trecută, nu ştiu dacă mai suport şi azi.

— Oh! Bine.

— Şi sunt obosit. Hai să vedem cum o să ne simţim.

— Bine.

N-am ridicat privirea, dar am simţit când cadrul uşii a rămas gol. Plecase. M-am dus la fereastră şi i-am urmărit silueta singuratică traversând parcarea către maşina lui şi îndepărtându-se apoi fără grabă în întuneric.

A lipsit mult timp. Trei sau patru ore cel puţin. Nu simţeam nimic, dar puteam remarca, din propriul meu comportament, că simţirile îmi erau dezlănţuite undeva în interior. Am păşit în sus şi-n jos pe micul pătrat de podea, ca un animal de pradă în cuşcă. Mai târziu m-am întins în pat şi am stins lumina, dar în nici un caz nu puteam să adorm.

I-am auzit maşina apropiindu-se, intrând pe poartă şi oprindu-se. Am auzit portiera şi paşii lui pe alee, grei şi înceţi.

Când a deschis uşa m-am prefăcut că dorm, dar Laurence nu era interesat de mine. Geanta parcă-i era plină cu pietre. Iar el semăna cu un om care străbătuse un drum lung cărând pietroaie. S-a lovit de pat, a mormăit ceva în întuneric şi s-a dus în baie. Auzeam apa curgând, curgând de zor, iar pe el spălându-se iar şi iar.

M-am ridicat şi am aprins lumina. Era o noapte liniştită, cu aerul neclintit, caldă la început de vară, şi am simţit deodată că abia puteam să respir. M-am dus să deschid fereastra şi am îngenuncheat pe patul lui, ca să simt aerul pe piele.

Când s-a întors în cameră era gol, cu apa picurându-i de pe corp. Mi-a aruncat o privire şi s-a aşezat pe patul meu, cu faţa spre mine. Mult timp, nici unul din noi n-a rostit o vorbă. Eu eram în lenjeria de corp şi, amândoi fiind atât de dezbrăcaţi în harababura din cameră, părea că suntem rătăciţi într-un fel de intimitate labirintică. Dar faţa

lui, întunecată şi altfel decât înainte, mi se părea faţa unui necunoscut.

Abia pe urmă mi-am dat seama: calitatea aceea care dăduse feţei lui un aer distinct, oricare ar fi fost ea, dispăruse.

— De ce ai făcut asta?

Era o întrebare ciudată.

— Dar n-am făcut nimic, am răspuns. Am fost aici tot timpul.

— Da.

A încuviinţat şi mi s-a părut că avea să mai urmeze ceva, dar n-a mai fost nimic.

Şi apoi a venit. Dar nu de la el, ci de la mine.

— Dacă vrei să dai vina pe cineva, învinovăţeşte-te pe tine, i-am spus. Nouă ne era bine aici. Totul era în regulă. Şi pe urmă ai apărut tu. Şi n-ai putut să laşi lucrurile aşa cum erau. Nu, a trebuit să le faci tu mai bune. A trebuit să rezolvi tu, să îmbunătăţeşti vieţile tuturor. Acum, uite unde am ajuns.

— Unde am ajuns?

— Exact unde eram şi înainte. Doar că nici unul dintre noi nu se mai simte în regulă.

— Nu cred că aici am ajuns. E mai bine acum decât înainte. Nu-mi pare rău pentru asta.

— Motivul e clinica aia din sat.

— Aşa crezi?

— Eu n-am fost acolo, dar ştiu. Ce-ai realizat cu ea? Nimic. Vorbe, vorbe şi iar vorbe. O prelegere despre SIDA. O prelegere despre sănătate şi igienă. Pentru numele lui Dumnezeu, Laurence! Oamenii ăia au nevoie de medicamente şi de tratament, dar sigur că astea nu sunt disponibile! Tot ce poţi să le oferi e vorbărie.

— E doar un început. Vor urma şi alte lucruri.

— Ce va urma? O altă clinică peste câteva săptămâni. Pe lângă electricitate.

— Ţi se pare că electricitatea e un nimic? Poate fiindcă n-ai trăit nici măcar o zi din viaţă fără ea.

— Nu cred că e un nimic. Dar faptul că un singur sătuc o primeşte chiar nu înseamnă nimic. E o frântură, un simbol. Ca medicamentele tale, Laurence. Există alte milioane de oameni lipsiţi de ajutor. Chiar crezi că vorbăria şi câteva luminiţe strălucitoare vor salva lumea?

— Cum să schimbi ceva, dacă nu faci nimic?

— Nu poţi să schimbi felul în care funcţionează lucrurile.

— Ba sigur că poţi!

Ne-am uitat unul la altul cu uluire şi dispreţ.

— Au dreptate în privinţa ta, a spus el vorbind rar, cu o conştientizare amară. Nu mi-am dat seama înainte. Dar acum văd şi eu.

— Şi ce zic despre mine?

— Că nu faci parte din... din ţara cea nouă.

— Ţara cea nouă... Unde-i ţara asta nouă?

— Peste tot în jurul tău, Frank. Tot ce vezi. Începem din nou, o construim iar de la zero.

— Cuvinte! am replicat. Cuvinte şi simboluri.

— Ba nu. Este adevărat. Se întâmplă!

— Eu nu cred.

— De ce? De ce eşti aşa cum eşti? Fusese o întrebare mânioasă, însă din glasul lui nu răzbătea mânia, ci curiozitatea şi tristeţea. Nu eşti un om rău, a adăugat.

— Poate că sunt.

— Nu eşti un om rău. Dar spui nu la orice. E înscris pe tine. Nu ştiu ce ţi s-a întâmplat. Pur şi simplu nu crezi în nimic. Am impresia că nu crezi nici măcar ce spui acum.

— Ba cred.

— Şi de asta nu poţi să schimbi nimic. Fiindcă nu poţi să te schimbi pe tine.

— Crezi că e chiar atât de simplu? În centrul vieţii tale e un singur cuvânt, da sau nu, şi totul decurge din el?

— Poate că aşa e.

L-am privit, dar nu l-am văzut. Am văzut altceva. Mi-a venit în minte o imagine, cu mine şi Laurence ca două fire într-o frânghie. Eram împletiţi unul cu altul într-o tensiune care ne unea; eram deosebiţi între noi, însă era în firea noastră să fim uniţi şi astfel întrepătrunşi. Cât despre punctele între care eram întinşi – o frânghie nu îşi ştie rostul.

Imaginea a persistat câteva clipe şi a dispărut, dar deja ne epuizaserăm vorbele. Toate emoţiile intense se stingeau; el arăta obosit şi cenuşiu. Peste un minut s-a culcat pe o parte şi s-a învelit cu cearşaful. Eu am mai aşteptat puţin, apoi am stins lumina şi m-am vârât în aşternut la rândul meu. Eram fiecare în patul celuilalt, dar cumva nu părea un lucru nelalocul lui.

Eram şi eu istovit, cu oasele pline de nisip, dar somnul a stat departe de mine multă vreme. Tot ce spusese el fusese greşit; subiectul conversaţiei fusese greşit – nu avusese nimic de-a face cu problema reală a serii. Şi totuşi fusese singura conversaţie posibilă, singura reală.

Dimineaţă, totul era de domeniul trecutului. Când s-a trezit, greutatea pe care o purtase asupra lui în ajun dispăruse. Se mişca rapid de colo-colo prin cameră, fluierând printre dinţi. Când m-am ridicat în şezut, mi-a zâmbit larg.

— ’Neaţa, Frank! Ai dormit bine?

Parcă seara trecută nici nu existase pentru el. Eu eram cel împovărat acum. Greutatea se mutase asupra

mea; un schimb subtil avusese loc peste noapte. Eram mai bătrân, mai mare şi mai încet decât înainte.

Şi mă gândeam acum, mă gândeam intens, la ceea ce se întâmplase seara trecută. Cu ochii minţii l-am văzut din nou traversând parcarea prin beznă. Dar mintea mea l-a însoţit mai departe: pe drumul lung care se desfăşura în lumina farurilor, ducându-l la coşmelia din lemn de sub copaci... şi înăuntru.

Abia acum, prea târziu, m-am gândit la Maria. Cumva, până în acel moment Laurence ocupase poziţia centrală; ea fusese undeva pe margine, o problemă abstractă pe care n-o puteam soluţiona. Azi însă nu mai era abstractă; era concretă, caldă şi reală, un corp uman cu care mă culcasem. Şi nu făcusem nimic ca s-o ajut.

Eram de gardă dimineaţă; trebuia să mă îmbrac. Dar şi Laurence se îmbrăca, serios, cu gesturi rapide, de parcă urma să plece undeva.

— Ce faci?

S-a oprit, cu nasturii pe jumătate încheiaţi la cămaşă.

— Mă duc acolo.

— Unde?

— Ştii bine unde, a răspuns fără să se uite la mine, continuând să-şi încheie nasturii. I-am spus că trec azi să văd ce face.

— Nu poţi să te duci acum! Probabil că e lume acolo... Pe timp de zi.

— Dar diseară sunt de gardă.

— Mă duc eu.

— Dar i-am spus că...

— Mă duc eu, Laurence.

Tonul din glasul meu ne-a îngheţat pe amândoi. S-a uitat mut la mine, după care a ridicat din umeri şi şi-a ferit privirea.

Orele turei se scurgeau lenevoase; nu mă puteam gândi decât la ea. Când m-am întors în cameră, seara, era prea devreme ca să plec la Maria. Aşa că am făcut ceva nefiresc. Curăţenie în cameră. M-am dus în oraş şi am cumpărat detergenţi, cârpe şi săpun, apoi am frecat şi am râcâit podelele, pereţii şi ferestrele. Fiecare ungher. O vreme m-am simţit mai bine, de parcă o notă jignitoare undeva fusese ştearsă.

Tot n-am putut sta liniştit. Când am urcat în maşină era încă devreme, prea devreme ca să merg la Maria, aşa că o oră sau două am condus prin oraş. Străzi goale, găvanele goale ale stâlpilor de iluminat, ochii orbi şi goi ai ferestrelor privindu-mă. Şi apoi s-a făcut timpul să mă aştern la drum.

Când am ajuns la pâlcul de eucalipţi, am oprit exact în locul în care fusese parcată maşina albă cu câteva seri în urmă. Dar farurile mele, orientate pieziş faţă de drum, nu luminau decât praf şi vegetaţie şi aer gol: şandramaua dispăruse.

14

Preţ de câteva clipe m-am gândit că nu nimerisem locul. Dar când am coborât din maşină am văzut conturul şandramalei: un pătrat mai deschis la culoare decât pământul din jur, ca urma lăsată de ghips pe pielea bronzată. Câteva scânduri şi resturi de plastic erau împrăştiate pe jos.

Totul se întâmplase acolo. Pe bucata aceea mică de ţărână. Mi se păruse o lume întreagă, iar acum vedeam că

era doar un colţ oarecare din veld. În două săptămâni avea să fie din nou acoperit de bălării, scaieţi şi iarbă.

Praful pe care-l stârnisem plutea aidoma unui fum în lumina farurilor. M-am îndepărtat de raza lor, pe poteca îngustă spre sat. Era o distanţă de numai douăzeci, treizeci de paşi, dar niciodată n-o mai străbătusem. Când m-am apropiat, un câine a lătrat la mine; altul i-a preluat ştafeta, şi acompaniat de acest cor furios mi-am făcut intrarea în cercul gol de pământ din inima satului. Colibele mici din lut mă încercuiau. Peste tot, numai praf şi bălegar şi cenuşa focurilor stinse; era aşa cum ştiusem că va fi.

Nu se vedea nimeni prin preajmă. Nici o lumină nu ardea şi singura mişcare era cea a câinilor, tot mai aproape. Am rămas pe loc, de parcă cineva ar fi venit să mă întâmpine. Dar niciodată nu fusesem atât de singur.

Ştiam că Maria ar fi putut fi oriunde. La cinci paşi de mine, într-una dintre case, ori în oricare dintre nenumăratele sate risipite în veld. Sau putea fi în pământ, într-un mormânt puţin adânc. Pentru mine, căzuse dincolo de marginile lumii.

Mi s-a părut că durerea care mă cuprinsese era prima senzaţie pe care o încercasem vreodată: forţa şi brutalitatea ei erau aproape ca dragostea. Câinii se apropiau. Eram un intrus acolo. Nu venisem, ca Laurence Waters, ziua, pe lumină, cu doctorii şi sfaturi bune; ieşisem din întuneric, cu lătrăturile unor câini scheletici drept companie. Şi tot ce puteam să fac era să mă grăbesc pe potecă până la maşină şi să mă întorc în oraş.

Am condus cu o viteză nebună. Parcă aş fi gonit să nu ratez o misiune, doar că nu aveam de fapt unde să mă duc, nu exista nici o destinaţie la capătul drumului.

Sau poate că era camera de la spital, cu Laurence şezând în pat şi scriind ceva pe o bucată de hârtie.

A ridicat privirea spre mine.

— Salut, a spus, părând preocupat de ceva. Fac planuri.

— Planuri?

— Pentru clinica mea. Dar nu contează. Oh, fir-ar, aproape că uitasem! Sfredelindu-mă cu privirea, m-a întrebat: Ea cum e?

— E bine, am răspuns şi m-am întors cu spatele la el.

Probabil că văzuse în ce stare sunt şi credea că înţelege motivul, dar nu-l înţelegea.

*

Dimineaţă m-am întors în sat. Am parcat alături de locul în care se aflase şandramaua şi am străbătut din nou poteca. Acum se vedeau oameni: copii care se jucau, o femeie care curăţa fasole în pragul unei uşi, doi bătrâni adânciţi în conversaţie. În noroi se bălăcea un porc gras, iar câinii din ajun s-au repezit lătrând din penumbră.

Speram să văd un chip familiar, pe femeia care îi aducea Mariei apă sau mâncare, pe cineva cunoscut, însă nu s-a întâmplat. Iar tânărul pe care l-am descusut, singura persoană vorbitoare de engleză pe care am găsit-o, nu ştia prea multe despre Maria. Da, şandramaua se aflase acolo. Dar fusese dărâmată. Credea că oamenii se duseseră undeva în partea aia, a zis schiţând un gest spre dealurile albăstrii din depărtare.

Da, da, au oftat câteva bătrâne. Încolo se duseseră.

Pe Maria o cunoşteau? am întrebat. Era vreuna dintre ele prietena ei?

Mi-am dat seama după expresiile lor nedumerite că nu mai auziseră numele până atunci. Era exact aşa cum mă gândisem: numele ei adevărat era altul, unul pe care nu mi-l spusese.

Fără mari speranţe, le-am spus că dacă unul dintre ei o găsea pe Maria sau o trimitea la mine, aveam să-i ofer o recompensă. Mi-am scos portofelul ca să le arăt.

— Cine eşti tu? m-a întrebat translatorul.

— Numele meu e Frank Eloff. Sunt doctor. Lucrez la spitalul din oraş.

În acel moment, pe chipurile lor nedumerite au apărut zâmbete largi şi în jurul meu s-a iscat rumoare. Spitalul! Clinica! Amintirea acelui eveniment recent le-a adus o dispoziţie veselă, similară cu noua stare de spirit de la spital.

Aproape că uitasem. Dar sigur că acolo fusese! Şi am auzit-o pe una dintre bătrâne, care nu ştia o boabă de engleză, spunând: „Doctor Laurence, doctor Laurence”, cu un zâmbet ştirb.

Când am ajuns înapoi la spital, greutatea aceea din mine îşi schimbase puţin forma. Da, pe Maria o căutasem, dar lipsa ei se revărsase în alte zone, învecinate. Pentru prima dată, lucrurile pe care le făcusem şi le spusesem în ultimele zile au început să-mi pară un soi de nebunie. Şi necunoscutul întunecat din mintea mea, atât de uşor de învinovăţit pentru toate, părea şi el mai puţin disociat de mine decât înainte.

A continuat la fel pe durata lungă şi fierbinte a după-amiezii. Laurence era plecat undeva, iar eu, întins în pat şi asudând, mă gândeam. Îmi simţeam vinovăţia faţă de Maria ca pe o orbire şi o neglijare de neiertat. Eram execrabil. Iar ceea ce-i făcusem – sau nu-i făcusem – ei nu se deosebea la urma urmei de ceea ce făcusem aici, mai aproape de casă. În spital. În camera asta.

Când s-a întors Laurence, se întunecase deja complet. Nu mă ridicasem din pat de ore întregi. A aprins lumina şi m-a privit mirat.

— Ce faci aici?
— Nimic.
— De ce era lumina stinsă? Dormeai?
— Nu, mă gândeam.
— La ce?
Mi s-a părut un efort uriaş să-mi trec picioarele peste marginea patului şi să mă ridic în şezut. Dar nimic altceva nu s-a mai întâmplat.
Laurence mă privea fix.
— Ce?
Totul a urcat în mine, lovindu-se de dinţi – o presiune care nu putea fi eliberată, aşa că n-am spus nimic. În tăcere, am clătinat din cap.
Faţa lui lată şi zâmbitoare lucea ca o insignă.
— Frank, n-ar trebui să stai atât de mult singur! Te deprimă.
— Laurence...
— N-am timp acum. Trebuie să fac un duş rapid şi pe urmă ies cu Jorge şi Claudia să bem ceva. Vii şi tu?
— Nu.
Refuza să discute cu mine. Voiam să vorbesc repede, ca să spun cât mai multe cuvinte posibil în speranţa că unul dintre ele era cel potrivit, cuvântul care să mă absolve, însă el deja se îndepărtase, trecând pragul băii.
— Laurence!
— *Ja?* S-a oprit, s-a uitat spre mine şi a clătinat din cap. Hei, linişteşte-te, Frank, nu contează.
Şi a intrat în baie.
M-am aşezat pe pat, ascultând apa cum curge. Apă care nu spăla însă nimic.

15

M-am dus s-o caut. Sau aşa mi-am zis, deşi toate motivele nobile s-au spulberat rapid. Amintirea acelui moment e neclară şi informă, ca a unui vis. Nu sunt sigur nici măcar că s-a întâmplat chiar în noaptea aceea. Dar mă văd şezând pe pat, cu Laurence spălându-se alături, în baie, în timp ce angoasa trăgea de mine încolo şi-ncoace, până când o claritate bruscă s-a aşternut asupra mea.

Mă văd urcând în maşină şi ieşind din oraş. Dar asta e o imagine falsă, alcătuită din toate celelalte seri în care am bătut drumul acela. În realitate, am plecat pe jos. Motivul era logic şi evident: o maşină parcată oriunde pe bucata respectivă de drum ar fi atras o atenţie nedorită. Aşa că m-am grăbit pe marginea şoselei în aerul cald şi neclintit, cu pădurea de-o parte şi de alta şi cu luminile oraşului dispărând rapid în urmă.

Amintirile reale încep de când am ajuns la virajul spre stânga. Trecusem pe acolo de sute de ori: pe lângă cărarea năpădită de ierburi care ducea prin vegetaţie până la vechea tabără militară. Deşi de fiecare dată când ajungeam la curba de unde se vedea tabăra încetineam, aproape ca un ritual, nu mă dusesem niciodată într-acolo. Nu ştiu de ce. Îmi spusesem că n-ar avea nici un rost – era doar un loc urât şi părăsit, de ce să mă obosesc? Dar motivul adevărat era îngropat adânc în mine şi îl simţeam acum, privind în lungul cărării, ca pe o graniţă a fricii pe care o traversam pentru prima dată.

Deja nu mă mai gândeam la Maria. Nu prea mă mai gândeam la nimic. Atenţia, ascuţită şi îmboldită de teamă, îmi era concentrată asupra întunericului care mă împresura. Copacii păreau bătrâni şi vigilenţi. Iarba

creştea din pământul îndesat de sub picioare. Noaptea era aidoma unei lentile prin care fiecare gest al meu era mărit şi scrutat de un ochi enorm.

Cărarea cobora până la un pârâu care clipocea printre pietre şi apoi urca spre o colină. Pe culmea colinei era o încâlceală de vegetaţie, dar de la un punct încolo frunzişul lăsa loc gardului exterior al taberei. Vedeam profilată pe cer delicata împletitură a sârmei. Alături era un stâlp înalt, pe care se aflase cândva un reflector. Acum însă stâlpul se rezema amical de un copac, îngreunat de viţe şi liane.

Am văzut poarta principală. Dacă exista o santinelă, acolo ar fi trebuit să fie. Am cotit spre dreapta, pe o pantă abruptă, spre culme. Astfel puteam evita pericolele evidente, dar tot alunecând şi împiedicându-mă de pietre, printre crengile care îmi zgâriau faţa şi mâinile, mi-am dat seama cât de nepregătit eram pentru acest rol de erou *macho* în întuneric. Mi-am văzut adevăratul sine, moale şi supraponderal, în lumina şi căldura de la Mama Mthembu, bând whisky şi vorbind cu Laurence, iar distanţa dintre mine şi viziunea aceea era fisura care se căscase prin mijlocul vieţii mele. Cine eram eu şi ce căutam acolo? Un icnet sugrumat de efort mi-a scăpat de pe buze când, agăţându-mă cu mâinile, am ajuns în sfârşit pe culme şi am constatat că stau chiar în afara perimetrului de sârmă, pe margine.

Din tabăra militară nu mai rămăseseră decât trei sau patru corturi, scofâlcite şi gata să cadă – mai mult umbre decât forme. Între ele era un maidan cu ceea ce păreau a fi piese de aparatură ieşită din uz. Dar nicăieri nu se vedea nici urmă de mişcare, nici o siluetă umană. Nu ştiu la ce mă aşteptasem – soldaţi în jurul unui foc de tabără, maşina albă parcată în apropiere... Maria legată de un copac, cu un căluş îndesat în gură. Dar neclintirea aceea

neagră ca smoala era chiar mai ameninţătoare. Mult timp nu m-am putut mişca, ţintuit în cătarea tăcerii în vreme ce sudoarea mi se usca rece pe corp, ca o a doua piele.

Trebuia să intru. Cercul acela vast de pământ mort mă chema. Însă picioarele mi se mişcau greu, ca printr-o apă adâncă. Amorţeala mă înăbuşea şi, ca într-o lentă parodie de furişare, m-am prelins pe lângă gard până într-un loc în care se prăbuşise şi am păşit înăuntru. Apoi am încremenit iar, ascultând. Dar singurul sunet era cacofonia inimii şi a răsuflării mele.

M-am mai relaxat puţin. Dacă ar fi fost să se întâmple ceva, probabil că s-ar fi întâmplat până acum. Singurul adevăr al acelui loc era absenţa, abandonul. Am continuat să merg, simţindu-mă mai uşor, mai în largul meu, pe lângă un cort, apoi pe lângă altul, în arena goală de pietriş dintre ele.

Începuse să sufle o adiere de vânt. Câteva fire de iarbă au tremurat. Cortul de lângă mine a scos un fel de suspin. Dar deja nu-mi mai era frică; toate acestea erau vibraţiile normale ale pădurii în noapte.

Şi pe urmă ceva s-a mişcat. Chiar în faţa mea, când am renunţat să mă mai uit atent. N-am văzut, ci am simţit: o mică izbucnire, o pâlpâire a întunericului. Care avea o viaţă şi o voinţă proprii. În aceeaşi secundă, frica m-a cuprins iar. Toate spaimele şi temerile mele, toate fantomele din mintea mea se strânseseră mănunchi – o prezenţă care se ivise din beznă.

Am căzut la pământ, dar am ţâşnit în picioare şi am luat-o la goană înainte să apuc să mă gândesc că trebuia să fug.

Oglinda mi-a arătat un chip cenuşiu, îngrozit. Hainele îmi erau murdare, pline de ciulini şi scaieţi. Pielea îmi era mânjită de praf, iar pe frunte lucea o tăietură roşie.

Am stat mult timp sub duş. Apa fierbinte m-a calmat, şi după ce m-am şters şi m-am îmbrăcat în haine curate am avut impresia că puteam face faţă din nou lumii normale. Iar când mintea mi s-a liniştit, a început să analizeze ceea ce văzusem. Nimic, de fapt – doar o pâlpâire în întuneric. Ar fi putut fi o capră sau un animal nocturn, speriat de apropierea mea neaşteptată. Sau poate doar o pală de vânt.

Aceste posibilităţi raţionale m-au destins şi mai mult. Dar dincolo de ele, undeva în adânc, spaima iraţională persista. Dacă revedeam amintirea, puteam retrăi acea frântură primitivă de clipă.

Am lăsat lumina aprinsă când m-am culcat. La trezire l-am văzut pe Laurence dormind, şi pentru prima dată hainele lui, împrăştiate de-a valma pe podea, mi s-au părut o privelişte reconfortantă. Iar la lumina zilei, atât de netulburată şi de caldă, expediţia de cu o zi înainte mi-a părut smintită. Nimic din ea nu mai avea substanţă, singura dovadă tangibilă fiind julitura de pe fruntea mea.

— Cum ai căpătat tăietura aia? m-a întrebat Laurence când s-a trezit şi el, puţin mai târziu.

— M-am lovit de dulăpiorul cu medicamente.

— Neplăcut, a replicat el, şi asta a fost tot.

Dacă era adevărat, tocmai modificasem adevărul. Câteva cuvinte, şi totul se ştersese.

Dar toată ziua am fost tulburat. Eram de gardă, şi coridoarele pustii păreau un ecran pe care mintea mea îşi reproiecta imaginile. Nici un pacient n-a venit toată ziua. Nici măcar unul. Şi nici Tehogo n-a apărut în tura lui. Eram singur, înconjurat de ore şi ore de timp pustiu. La venirea serii eram secătuit, obosit de plictiseală, şi cel puţin am putut să adorm repede.

A doua zi, tăietura de pe frunte prinsese coajă. Începea să se vindece. Iar când mi-am luat tura în primire, am izbutit să-mi adun un dram de mânie fiindcă Tehogo tot nu venise. M-am dus să-l caut, însă camera lui era din nou încuiată, iar când am ciocănit, mi-a răspuns ecoul gol.

Nici în ziua următoare n-a apărut. Şi nici în cea de după ea. În scurt timp, a devenit limpede pentru toată lumea: Tehogo plecase.

Am încercat să deschid subiectul la următoarea şedinţă de personal. Care era planul în privinţa lui Tehogo? am întrebat. Avea să fie înlocuit? Trebuia să ne descurcăm fără asistent?

Doctoriţa Ngema nu era prea interesată de chestiune.

— Păi, deocamdată, da, a spus. Poate că totuşi se va întoarce.

— Să se întoarcă?

— A fost neserios în ultimul timp. Ştim asta cu toţii. Poate că a vrut doar să fie singur o vreme.

— Şi l-ai primi înapoi după aşa ceva?

— Păi, da. L-aş primi. Altfel... Ce? Vrei să-i scot postul la concurs? N-am primi niciodată un asistent calificat.

— Oricum, nici Tehogo nu era calificat.

— Da, dar ştia ce are de făcut. Cineva nou va trebui să înveţe totul de la zero. Şi nici nu-i aşa de multă treabă. Ne descurcăm.

Fusese o notă de iritare în tonul ei. Nu mai vorbiserăm niciodată aşa unul cu celălalt, în mod cert nu în public. M-am uitat în jur, la ceilalţi medici, dar îşi plecaseră privirile. Era o dispută pentru care nici unul dintre ei nu se simţea suficient de puternic.

— Doar aşa, ca o chestiune de principiu, am insistat, făcând o ultimă încercare. De ce l-ai primi înapoi, când s-a purtat aşa? La urma urmei, ne-a lăsat baltă pe toţi.

— Aşa e. Uitându-se drept spre mine, a adăugat: Dar i-a fost greu în ultima vreme, Frank. Ştii asta.

„Ştii asta.” Acuzaţia m-a amuţit şi am lăsat baltă subiectul. Mi se părea că toată lumea ştia de ce insist: fiindcă acum, în sfârşit şi în cel mai neprevăzut mod, camera lui Tehogo devenise disponibilă.

Nimeni n-a mai pomenit apoi chestiunea. În realitate, nici nu mă mai gândeam prea mult la camera lui. Devenise ceva aproape irelevant, marginal. Mai erau doar câteva luni până ce se încheia anul de serviciu comunitar al lui Laurence, el avea să plece şi eu aveam să fiu lăsat în pace. Singur.

*

Un alt jaf s-a înregistrat în oraş. De data aceasta, la benzinăria din capătul străzii principale. Acelaşi scenariu ca mai înainte: o bandă de mascaţi într-o maşină albă care a dispărut apoi în întuneric.

Povestea era pe buzele tuturor înainte de zorii zilei următoare. Acum însă, era însoţită de teorii şi supoziţii. Conform celei mai credibile ipoteze, hoţii erau de fapt soldaţi, dintre cei încartiruiţi în oraş. Cineva vorbise cu altcineva care îl ştia pe unul dintre ei, iar acela îi spusese... Până la amiază, această versiune căpătase soliditatea realităţii incontestabile.

În ultima vreme se schimbase ceva în atitudinea generală faţă de soldaţi. Când sosiseră, prezenţa lor păruse un semn al renaşterii vieţii în mica urbe. Dar odată cu trecerea timpului, semănau din ce în ce mai puţin cu nişte salvatori şi tot mai mult cu o ceată de tineri zgomotoşi, aroganţi şi trândavi. Lumea începuse să-i deteste. Existaseră câteva altercaţii şi alte incidente cu proprietarii locali de magazine, iar la localul Mamei, seara, atmosfera era de-a dreptul mârlănească. Prin urmare, frica

aceea se întorsese cu o sută optzeci de grade, proiectând vinovăţia asupra lor.

Eu ştiam însă că nu soldaţii fuseseră. Iar acum propria-mi frică mă îndemna la acţiune. Într-o seară, după cel de-al doilea jaf, m-am dus la localul Mamei. Nu era nimic neobişnuit în asta, mergeam deseori acolo, dar mărturisesc că atunci aveam o intenţie deja pe jumătate conturată.

Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă nu s-ar fi ivit o ocazie, un moment prielnic. Poate că îmi dorisem zarva şi haosul obişnuite, ca să pot oscila mai departe între acţiune şi pasivitate. Dar ocazia se ivise. Când am ajuns, colonelul Moller nu era acolo. Doar câţiva soldaţi. Şi apoi, după câteva ore şi câteva pahare, când localul se aglomerase, o mică spărtură în mulţime mi-a permis să-i văd silueta longilină.

Şedea pe un scaun lângă masa de biliard, urmărind o partidă. Cu spatele la mine. Îi vedeam ceafa şi linia dreaptă a tunsorii. Nu era în uniformă în seara aceea. Purta blugi şi un tricou albastru care avea pe spate o faţă zâmbitoare. I-am privit părul blond de pe braţ schimbându-şi culoarea în lumină când îşi ridica paharul şi bea din el, aşezându-l apoi la loc pe masă. Altfel, nu se mişca.

A trecut un timp până mi-am adunat curajul. Resimţeam un confort pervers în a sta atât de aproape de el, atât de aproape încât îi puteam studia urechile arse de soare, în timp ce el părea inconştient de prezenţa mea. Pe urmă, mulţimea a început să se rărească, şi m-am gândit că ar putea pleca şi Moller şi astfel momentul ar fi ratat.

M-am dus lângă el şi i-am spus la ureche:

— Eu ştiu ceva.

S-a întors imediat să se uite la mine.

— Dacă vrei să găseşti ceea ce cauţi, am continuat, du-te la vechea tabără militară din afara oraşului.

Apoi am plecat cu paşi grăbiţi. Era uşor să dispari în mulţimea aceea. Şi exact asta voisem: să-mi fac o ieşire rapidă, după o declaraţie misterioasă.

Mi-am zis că n-o să mă recunoască. Şi cum ar fi putut, într-un bar plin de personaje pitoreşti şi clienţi întâmplători? Mă consideram invizibil, banal. Dar când am trecut de porţile spitalului, lumina unor faruri s-a ivit în spatele meu şi jeepul lui a oprit alături.

Acum eram ruşinat şi speriat. Era o conversaţie pe care nu mi-o doream, în ultimul loc pe care l-aş fi ales pentru ea. Am coborât din maşină şi m-am apropiat de Moller, străduindu-mă să-mi recapăt ceva din forţa pierdută.

El însă părea doar amuzat. N-a coborât din jeep, ci m-a privit de sus, superior, cu un zâmbet vag.

— Ce mi-ai spus, domnule doctor? N-am înţeles prea bine.

— De unde ştiţi cine sunt?

— Te-am mai văzut pe-aici. Nu-s prea mulţi albi în locul ăsta. A fost de ajuns să întreb.

M-am uitat la el, în sus, dar nu i-am putut susţine privirea şi mi-am plecat ochii. Parcă aş fi fost transportat înapoi în timp, în micul avanpost de la graniţă. Mi s-a făcut instantaneu frică de el, de parcă toţi anii de atunci până acum nu existaseră. Era mai bătrân şi mai puhav decât înainte; asprimea trăsăturilor se mai atenuase. Dar era altceva în el, ceva mai adânc decât faţa, care mă speria. Era concentrat în jurul unui nucleu mic şi dur al fiinţei lui, aşa cum li se întâmplă celor care îşi dedică viaţa unei singure idei. La un călugăr poate fi frumos, dar la el nu era.

— Îl căutaţi pe Brigadier, i-am spus.
— Pe Brigadier?
— Ştiţi foarte bine la cine mă refer.
A clătinat din cap cu un aer nedumerit.
— Dacă e vorba de negroteiul care trăgea sforile aici...
— Exact.
— Dar el a dispărut de mult, doctore. Pentru ce l-aş mai căuta?
— Credeam că aţi venit să asiguraţi graniţa. Credeam că vreţi să împiedicaţi lumea să mai treacă dincolo.
— Poate că da.
— Ei bine, el e omul vostru. Pe Brigadier îl căutaţi. El conduce operaţiunile. Trafic ilegal de fildeş, droguri, oameni. Toată lumea ştie asta. Şi o să vă mai spun ceva. Acoliţii lui sunt cei care au dat cele două spargeri în oraş. La supermarket şi la benzinărie. Iar eu ştiu unde se ascund.
Băusem destul înainte şi cuvintele, odată pornite, curgeau din mine fără oprelişti. Expresia lui nu s-a schimbat însă. Mă privea cu aceeaşi atenţie precaută, iar ochii lui albaştri nu clipeau.
— Cine ţi-a zis toate astea, doctore?
— Toată lumea ştie.
A zâmbit subţire.
— Şi crezi că-l vom găsi în vechea tabără militară.
— Da.
— Dumneata l-ai văzut acolo?
— Nu, nu l-am văzut. Dar ştiu că e acolo.
— De unde ştii?
— Nu pot explica, domnule comandant. Dar ştiu.
M-a corectat cu un glas catifelat:
— Colonel.

Gafa mi-a ridicat roşeaţa în obraji. Dar mi-am dat seama că asta nu-l interesa. Mă urmase până aici din curiozitate şi decisese că sunt un ţicnit, unul pe care-l poate ignora cu un oftat şi o ridicare din umeri.

— Vă duceţi să verificaţi? am zis.

— Poate că da.

— Şi mai e ceva.

— *Ja?*

— S-ar putea să fie şi o femeie acolo. Cu ei. Ea nu trebuie rănită, domnule colonel. Nu are nici un amestec.

— O femeie?

— Cu bărbatul din maşina albă.

S-a uitat la mine şi a încuviinţat, însă i-am simţit dispreţul chiar şi prin nuanţa de gheaţă a ochilor. Renunţase la atmosfera caldă a barului pentru o conversaţie smintită într-o parcare. A răsucit cheia în contact.

— E adevărat! am stăruit, prinzându-l de braţ. Duceţi-vă şi vedeţi!

— Brigadierul e mort. Nu mai există nici un brigadier. Cu excepţia mea: peste câţiva ani, doctore, eu voi fi general de brigadă.

— Nu e mort!

M-am aplecat spre el, împins de forţa informaţiilor care ameninţau să se reverse din mine, dar şi-a smuls braţul de sub degetele mele, a băgat maşina în viteză şi a demarat. I-am văzut luminile plutind şi dispărând în noapte, cu praful stârnit scrâşnindu-mi în dinţi.

Şi poate că avea dreptate. În acel moment de rătăcire nu mai eram sigur de nimic, nici măcar dacă fusesem cu adevărat la tabără seara trecută. Poate că o voiam plină de fantome. Poate că aveam nevoie să cred în Brigadier, cu trecutul prins în piept, zăngănind uşor când se mişca.

Îngrijindu-şi florile în miez de noapte. Folosindu-mi oasele ca îngrăşământ.

16

Tehogo s-a întors a doua zi. Eu nu eram acolo: spre sfârşitul după-amiezii mă dusesem din nou în satul din spatele şandramalei, ca să văd dacă primiseră veşti despre Maria. Întristat de răspunsul negativ, am făcut un ocol până la culme. M-am întors la spital seara, când se întunecase deja. Toate luminile erau aprinse în corpul principal, iar prin ferestre vedeam siluete mişcându-se.

M-am grăbit înăuntru. Cabinetul era gol. Auzeam zgomot alături, în sala de operaţii, dar când am păşit pe culoar, i-am văzut ieşind deja: doctoriţa Ngema, soţii Santander şi Laurence.

Nimeni n-a vorbit cu mine. Era o atmosferă de frenezie, de lucruri scăpate de sub control. Dar după o vreme agitaţia a părut să se potolească. Cei doi Santander pălăvrăgeau în spaniolă, doctoriţa Ngema completa fişe în cabinet. Vreme de câteva minute, Laurence a zăbovit, la fel ca mine, în hăul lugubru al coridorului.

— Ce se întâmplă? m-a întrebat.

— Speram să-mi spui tu.

— Nu ştiu. Nu înţeleg.

— Dar care e problema?

— Zace acolo. A fost împuşcat în piept. Nu cred că o să reziste. Doctoriţa Ngema a încercat să-l opereze, dar e prea aproape de plămâni. Cred...

— Cine? Despre cine vorbeşti?

El s-a holbat la mine incredul, de parcă aş fi fost un element inexplicabil apărut în scenă.

— Tehogo, a răspuns într-un târziu. Dar tu unde ai fost?

Nici măcar atunci n-am înţeles. Şi apoi am înţeles.

Am străbătut coridorul. În mijlocul sălii de operaţii, în strălucirea albăstruie a luminilor de noapte, Tehogo era întins cu faţa în sus, acoperit până la mijloc cu un cearşaf. Era conectat la oxigen şi în braţ avea o perfuzie. Pieptul îi era gol, cu excepţia bandajelor şi a pansamentelor. Iar faţa, când m-am aplecat asupra lui, i se lipise de oase, de parcă ar fi fost deja mort.

M-am întors pe coridor.

— Cine l-a adus? l-am întrebat pe Laurence.

— Celălalt tip. Prietenul ăla al lui. Aşa cred.

— Aşa crezi?

— Nu m-am uitat. Totul s-a întâmplat foarte repede.

Şi-a dus o mână la frunte şi am observat că era în pragul lacrimilor. Niciodată nu-l mai văzusem plângând.

— Eram de gardă în cabinet, a continuat să-mi explice, când am auzit o maşină apropiindu-se. În viteză mare. Şi a început să claxoneze, iar şi iar. Am dat fuga afară. Şi tipul, cine-o fi fost el, şoferul, îl scotea pe Tehogo de pe bancheta din spate.

— Ce fel de maşină era?

— Poftim?

— Ce fel de maşină era?

— Habar n-am, Frank, nu m-am uitat, îmi pare rău. Pe obraz i s-a scurs o lacrimă, dar glasul i-a rămas ferm: L-am apucat şi eu pe Tehogo şi am început să-l trag, ca să dau o mână de ajutor, ştii. Dar în clipa următoare, tipul a urcat la loc în maşină şi a şters-o ca din puşcă. Cred că era

prietenul lui, dar nu sunt sigur. De ce s-a întâmplat una ca asta? Ce se petrece?

— Nu ştiu, am răspuns.

Dar ştiam, la fel de sigur ca şi când aş fi văzut totul.

M-am urcat la volan şi am pornit spre Mama. Era încă devreme şi localul era aproape pustiu. Mama era la bar, numărând fişicuri de monede pe care le punea în pungi de plastic. A zâmbit când m-a văzut.

— Îl caut pe colonelul Moller.

Zâmbetul i s-a şters; văzuse ceva pe faţa mea.

— E sus. În camera lui.

— Ce număr?

Mi-a spus şi am urcat scara. Era ultima uşă pe culoar, în colţul clădirii. A deschis imediat când am ciocănit, aproape ca şi când ar fi aşteptat. Dar când m-a văzut, faţa lui din piatră a trădat un mic tremur; doar o secundă înainte să dispară.

Era în uniformă. Pantaloni de camuflaj, bocanci maro. Dar îşi scosese cămaşa, şi partea de sus a corpului, netedă şi aproape lipsită de păr, părea să nu aibă nici o legătură cu uniforma de mai jos. În spatele lui am zărit o frântură de cameră, ca aceea în care stătuse Zanele, pe acelaşi culoar. Dar austeritatea ei era înăsprită, dacă e posibil aşa ceva, de prezenţa lui. În dulap i-am văzut hainele împăturite riguros în teancuri verticale. Pe masă era o carabină dezasamblată, cu toate componentele aşezate în şiruri ordonate, lucitoare.

— Pot să intru o clipă, domnule colonel?

A clătinat din cap.

— Dacă nu te superi, doctore, sunt ocupat. Va trebui să-mi vorbeşti din uşă.

Foarte politicos, foarte distant. Nu mă îndoiam că folosea acelaşi ton egal şi cu cei pe care-i tortura şi ucidea. În el nu exista nimic personal.

— Domnule colonel, avem un rănit la spital. Cred că ştiţi cine e.

M-a privit calm, aşteptând.

— Vreau să aflu ce i s-a întâmplat, am zis.

A clătinat din nou din cap.

— Îmi pare rău. Aş vrea să te pot ajuta, doctore.

Era politicos şi opac. Dacă seara trecută fusesem doar un bezmetic oarecare, un ins pe care-l putea desconsidera, acum era precaut. Atitudinea lui detaşată avea un element de forţă, o vigilenţă reţinută care era parte din joc. Acum mă lua în serios, deşi chipul îi rămânea impenetrabil.

— Permiteţi-mi să vorbesc deschis, am reluat. Nu trebuie să-mi spuneţi nimic. Dar ştiu. Ştiu că l-aţi împuşcat pe omul acela – dumneavoastră sau oamenii dumneavoastră. V-aţi dus la tabăra militară, fiindcă aşa am spus eu. Aţi crezut că n-o să găsiţi nimic, dar aţi găsit. Şi ceva s-a întâmplat, cineva a fugit sau a tras un foc... s-a ajuns aici.

A continuat să mă privească fix, afişând un interes politicos.

— Domnule colonel, am continuat, durerea din glasul meu fiind audibilă pentru amândoi, nu înţelegeţi că mă simt responsabil? N-am venit să vă învinovăţesc sau să vă fac probleme. Vreau doar să înţeleg. Eu v-am spus unde să vă duceţi. Nu credeam că se va întâmpla ceva, dar uite că s-a întâmplat. Şi eu sunt cauza. Ştiu asta. Nu dumneavoastră, ci eu. Mi-ar fi de folos să ştiu ce s-a întâmplat. Asta-i tot ce vreau. Vă rog să mă ajutaţi, domnule colonel! Vă rog!

— Îmi pare rău, doctore.

— Bine. Atunci, spuneţi-mi doar atât, doar un singur lucru. A mai fost cineva rănit? Ce s-a ales de ceilalţi? Au fugit? I-aţi arestat?

— Nu pot să răspund la aceste întrebări.

— Bine, atunci. Să lăsăm întrebările – pe toate. O singură persoană: femeia. Cea despre care v-am spus seara trecută. Era şi ea acolo? E în siguranţă?

— Nu ştiu.

— Un singur cuvânt, domnule colonel. Da sau nu. Nici măcar un cuvânt... doar o mişcare din cap. Trăieşte sau a murit? Asta-i tot ce vă cer.

A făcut un pas în spate şi a închis uşa. Întregul dialog se redusese la caracterul final al acestui unic gest. Am stat o vreme cu fruntea lipită de perete, după care am luat-o înapoi pe culoar.

Spitalul era din nou liniştit şi tăcut, dar atmosfera agitată plutea încă asupra lui ca o ceaţă. Laurence şi Santanderii şedeau în cabinet. Discutau despre Tehogo. Părerea generală era că va muri.

M-am dus iarăşi să-l văd. Era încă în sala de operaţii, conectat la aparatura care-l ţinea în viaţă. Părea construit pe jumătate din materiale sintetice, iar jumătatea omenească era inertă.

I-am rostit numele. N-am primit nici un răspuns. Aşa că am stat şi m-am uitat la el, la faţa lui. Am observat un semn din naştere, o pată uşor mai întunecată pe un obraz. O cicatrice micuţă, ca o semilună, pe frunte. Erau detalii pe care nu le remarcasem niciodată. Şi cu toate că trăisem ani întregi în apropierea lui, pot spune că era prima oară când simţeam că viaţa mea era legată de a lui Tehogo.

17

A doua zi, cu toate că nu eram de gardă, m-am dus de mai multe ori în clădirea principală, ca să văd cum mai e. N-o făceam ca medic, ci dintr-o nevoie personală pe care n-o puteam exprima în cuvinte. Şi de fiecare dată procedam la fel: stăteam la capătul patului, uitându-mă la el. Nici acum nu ştiu ce aşteptam să văd.

De vreo două ori am găsit-o şi pe doctoriţa Ngema acolo. La fel de tulburată şi de agitată ca mine, îşi făcea de lucru în jurul patului, verificându-i pulsul, pupilele, tensiunea. Nici un alt pacient nu mai primise atâta atenţie din partea ei.

— N-ar trebui să-l mutăm? am întrebat-o. I-ar fi mai bine la celălalt spital.

— Poate că da. Poate că da. Însă nu-l putem muta acum. E într-o stare prea gravă.

— Îţi dai seama că s-ar putea întoarce după el.

Era prima dată când îmi trecea asta prin minte.

— Cine? m-a întrebat.

— Ai... lui. Cei care erau cu el.

S-a uitat la mine stupefiată. Nu ştia la cine mă refeream şi nici de ce ar fi vrut să-l ia cu ei. Dar nu mi-a mai pus alte întrebări; o clipă mai târziu a reînceput să se agite în jurul lui. Pe mine însă gândul nu m-a părăsit toată ziua. De ce să-l lase acolo, dacă el le ştia toate secretele?

Ideea îi venise, evident, şi colonelului Moller, fiindcă în dimineaţa următoare Tehogo era încătuşat de cadrul patului şi un soldat făcea de pază într-un colţ.

Eram de gardă în ziua aceea. Când a venit să-şi facă vizita în saloane, doctoriţa Ngema a rămas uluită de noile măsuri de securitate instituite fără ştirea ei.

A scuturat cătuşele de la încheietura lui Tehogo şi s-a încruntat la soldat.

— Tu cine eşti? Şi ce cauţi aici?

Era un tânăr alb, abia ieşit din adolescenţă, cu o mustaţă rară şi un zâmbet sardonic. Amuzat de stupefacţia ei.

— Stau de pază, i-a răspuns.

— De pază? Pe cine păzeşti?

Poate că tânărului răspunsul i s-a părut prea limpede ca să-l mai rostească.

— Pacientul e la terapie intensivă, a declarat cu severitate doctoriţa Ngema. Doar personalul medical are voie să intre aici.

— Pentru asta trebuie să vorbiţi cu domnul colonel.

— Nu-l puteţi lega aşa! Nu mai trăim într-un stat poliţienesc! De ce faceţi una ca asta?

— Pericol.

— Pericol? a exclamat ea şi s-a uitat în jur, de parcă pericolul ar fi căpătat formă fizică: o cantitate măsurabilă, ascunzându-se sub pat. Voi depune plângere! Nu puteţi proceda aşa. Voi protesta.

Dar dacă s-a plâns sau a protestat, n-a avut nici un efect: cătuşele şi soldatul au rămas pe loc. Deşi el, soldatul, s-a mutat la un moment dat în cabinet, cu mine. Poate că i se părea mai plăcut acolo şi, în plus, avea cafeaua şi jocul de darts cu care să-şi ocupe timpul. Adevărul e că şi eu mă bucuram să-l am în preajmă. Nu pentru companie; arma era cea care mă liniştea. După discuţia cu doctoriţa Ngema din ajun, mi-era teamă.

Soldatul însă părea plictisit. Nu dădea semne că ar crede în pericolul despre care vorbise. Poate se gândea că anxietatea şi vigilenţa extremă erau fireşti; în realitate

însă, nici o chestiune medicală nu mă preocupase vreodată atât de intens.

Tehogo zăcea complet nemişcat, ca un cadavru în aşteptarea identificării. Poziţia i se schimba doar când era mutat. Trebuia să-l întorc la fiecare câteva ore, ca să nu facă escare. Când îmi strecuram palmele pe sub el, îmi apropiam faţa de a lui şi îi simţeam răsuflarea cu damf acru care se ridica din adâncimile stomacului gol. Era fierbinte, moale şi transpirat în mâinile mele.

Trebuia să fac totul în locul lui. Hrana şi aerul intrau în el prin tuburi din plastic. Trebuia să monitorizez ventilatorul şi să ţin sub observaţie perfuzia. Îi fusese introdus un cateter urinar a cărui pungă trebuia golită. Mai târziu în cursul zilei s-a scăpat pe el şi am fost nevoit să-l spăl şi să-i schimb aşternuturile. Toate aceste activităţi necesare cădeau în mod obişnuit în sarcina lui. Pentru mine erau ceva nou. Niciodată până atunci nu-l atinsesem, iar acum mă vedeam prins în această intimitate fundamentală. Dacă totul ar fi fost o alegorie, lecţia pentru mine ar fi fost umilinţa; era însă doar viaţa reală, deconcertantă şi bizară şi mizerabilă, iar emoţiile pe care le stârnea în mine nu erau chiar umile.

După câteva ore, situaţia s-a mai îmbunătăţit. Pe la prânz, pulsul şi tensiunea arterială îi deveniseră aproape normale. Mai târziu, când am venit să-l întorc iar, am constatat că se mişcase singur. O schimbare mică, o modificare a poziţiei mâinilor şi picioarelor, dar un semn indubitabil al vieţii revenind spre suprafaţă.

Şi mişcarea a continuat. O tresărire aici, un spasm dincolo, până când, spre seară, a început să se întoarcă şi să gesticuleze în somn.

Ca să nu risc să-şi smulgă tuburile, l-am legat de pat cu fâşii de tifon. Dar aceste legături la picioare şi la braţul

liber mimau şi batjocoreau cătuşele adevărate de la încheietură. Era pacient şi prizonier în acelaşi timp, aşa cum şi eu eram medic şi totodată cauza stării lui.

Vinovăţie, vinovăţie; păşeam încolo şi-ncoace pe culoar, fără să pot sta prea mult liniştit. Şi ceilalţi doctori veneau din când în când să-l vadă. Santanderii şi doctoriţa Ngema, şi ei îngrijoraţi şi speriaţi. Dar anxietatea lor provenea din neştiinţă, în timp ce eu ştiam foarte bine.

Singurul care nu trecuse fusese Laurence. Îl aşteptasem toată ziua, fie şi numai pentru că la el datoria era un reflex virtuos. Dar a venit abia seara, când îi începea tura. Mi-a spus că stătuse în cameră, făcând planuri pentru clinică.

Uitasem de clinică până în momentul acela. Dar ţinând seama de împrejurări, fireşte că planurile aveau să fie anulate.

— Nu, nu! a replicat Laurence cu patimă. Am vorbit azi cu doctoriţa Ngema şi a zis că trebuie să continuăm.

— Dar cum rămâne cu Tehogo?

— Păi, e grav, desigur... dar viaţa merge mai departe, Frank. Nu trebuie să-ţi spun eu asta.

Şi atunci am înţeles, pentru prima dată, că în spital exista un pacient de care lui Laurence nu-i păsa. Era tulburat şi necăjit, dar îşi dorea ca Tehogo să plece, fiindcă era o barieră în calea mult mai gloriosului său proiect.

Unde ajunseserăm? Lumea aşa cum o ştiam se întorsese cu susul în jos. Infirmierul devenise pacient. Tânărul medic devotat şi sufletist avea ochi doar pentru sine însuşi, în vreme ce eu, necredinciosul cinic şi blazat, m-aş fi rugat dacă aş fi crezut că ajută.

Poate că e o lecţie undeva, în toate astea... dacă aş găsi-o!

Între timp, zăboveam agitat în cabinet, deşi tura mea se sfârşise şi oboseala se instalase deja.

— De ce nu te duci să dormi puţin? m-a întrebat Laurence într-un târziu. Pari extenuat.

— Mă duc imediat. Mai aştept puţin.

— Ce aştepţi?

— Nu ştiu.

M-a studiat, evaluându-mă. Apoi a spus:

— Credeam că nu-ţi place Tehogo.

— Nu-mi place. Dar nu vreau să moară.

— Aminteşte-ţi ce mi-ai spus odată. Simbolurile nu au nimic de-a face cu medicina.

— Cum adică? Tehogo nu e un simbol pentru mine.

— Eşti sigur că nu?

Dimineaţă, Tehogo se trezise. Ochii i s-au oprit asupra mea, reci şi lichizi, fără să clipească. M-am văzut reflectat în ei, o imagine dublă, înainte ca privirea să-i alunece spre podea.

Claudia Santander era de gardă, dar m-am oferit s-o înlocuiesc. S-a arătat derutată.

— Nu, nu, continua să repete. Clinica e mâine. Nu vreau să lucrez mâine.

— Nici nu trebuie. Nu vreau să fac schimb cu tine. Vreau doar să lucrez azi, fără reciprocitate, fără nici o condiţie.

Tot n-a înţeles, dar până la urmă a acceptat. Aşa că şi a doua zi am avut grijă de Tehogo. Doctoriţa Ngema a venit, i-a scos perfuzia şi l-a deconectat de la oxigen. Erau semne de recuperare rapidă. Dar glonţul era încă în corpul lui şi trebuia scos.

— Mai aşteptăm o zi sau două înainte să-l operăm. Mai întâi trebuie stabilizat. Tu ce părere ai, Frank?

— Cred că ar trebui să-l mutăm la celălalt spital.

— Dar sunt sigură că ne putem ocupa noi, aici... E într-o stare mult mai bună acum.

Voia acordul meu, însă eu voiam ca el să plece. Voiam să fie dus departe, undeva unde ei să nu-l poată atinge.

— Sunt foarte sigur în privinţa asta, am răspuns. Dă-mi voie să-l mut.

— Păi... bine, a spus ea, nesigură. Dar deocamdată e prea slăbit.

— Atunci, mâine. Îl duc eu, la prima oră.

— Dar mâine deschidem clinica.

Am privit-o fix.

— Doar nu mergi mai departe cu chestia aia. Fără îndoială, trebuie anulată, nu? Ţinând cont de împrejurări.

— Oh, nu. E imposibil, Frank, a zis ea părând tulburată. E prea importantă pentru noi, ministrul o aşteaptă... E prea târziu.

— Ei bine, eu o să lipsesc, am ripostat nervos. Îl duc pe el.

Deja n-o mai întrebam. Îmi auzise vehemenţa din glas şi era prea uluită pentru a se mai opune.

Tehogo ne ascultase dialogul fără să rostească un cuvânt. Avea dureri şi era încă prea slăbit ca să poată vorbi, dar când doctoriţa Ngema i se adresa, înclina sau clătina din cap. Da, stătea bine. Da, îl durea capul. Nu, nu avea nevoie de ploscă.

— Când va mai prinde puteri, mai târziu, încearcă să-l faci să vorbească, m-a sfătuit ea în şoaptă, când eram amândoi în cabinet. Încearcă să afli ce i s-a întâmplat.

Mi-am dat seama că nu voia să-l ia la întrebări ea însăşi. Se mulţumea să-mi paseze mie această misiune delicată. Dar Tehogo nu voia să discute cu mine. Chiar şi prin ceaţa morfinei şi a slăbiciunii fizice, amintirea

ranchiunei persista: când i-am vorbit, privirea lui s-a îndreptat iar spre mine, după care s-a îndepărtat.

Asta nu m-a oprit. Încă era pacientul meu captiv, legat de pat. Fâşiile de tifon îi fuseseră îndepărtate de la mână şi de la picioare, dar cătuşele rămăseseră, zornăind ori de câte ori se mişca. Le-a văzut, aşa cum l-a văzut şi pe soldatul din colţ.

Azi era un tip nou, cu aer agitat, care stătea cu arma între genunchi, atent în jur. Ăsta îşi lua treaba în serios; nu era tentat de cabinet, cu cafeaua şi jocul lui de darts. Mă urmărea intrând şi ieşind, intrând şi ieşind, cu diversele mele trebuşoare.

Tehogo putea să mănânce acum, dar numai hrană lichidă, fiindcă tuburile îi răniseră gâtul. Aşa că de două ori pe zi îi duceam supă pe o tavă şi i-o dădeam cu grijă, lingură după lingură. Deschidea gura şi primea mâncarea, însă ochii lui mă evitau. Îmi suporta toate atenţiile cu aceeaşi pasivitate intensă. Deşi părea umil, îi simţeam adevăratele sentimente, secrete şi adânc îngropate, radiind din el asemenea căldurii.

Trebuia să-l ajut şi să urineze. Şedeam unul lângă altul ca doi vechi prieteni, eu cu un braţ petrecut pe după umerii lui, ca să-l susţin. Închidea ochii ca să-şi ascundă senzaţia de umilire, şi la fel făcea când îl spălam. Îi curăţam corpul bucată cu bucată, de parcă eram amândoi nişte maşinării – deşi niciodată nu fuseserăm mai umani.

Nu-i vorbeam. Nu i-am pus nici măcar întrebările pe care mi le sugerase doctoriţa Ngema, deşi voiam şi eu să aflu răspunsurile. O singură dată mi-au scăpat câteva cuvinte; m-am aplecat aproape de el şi i-am şoptit la ureche:

— Ţi-am spus că nu eşti duşmanul meu, Tehogo. Mi-aş trata eu duşmanul în felul ăsta?

Soldatul s-a uitat brusc la noi: ce informaţii subversive schimbam pe un ton atât de scăzut? Dar faţa lui Tehogo a rămas imobilă. N-avea de gând să-mi dea nimic.

Mă gândesc la seara aceea ca fiind ultima, seara finală, deşi la momentul respectiv a părut banală. Nu se simţea povara destinului sau ceva asemănător, aşa că mi-e greu acum să-mi amintesc detalii concrete. Era la fel ca atâtea alte seri – la fel ca toate celelalte seri pe care le petrecusem la spital, aşteptând să-mi treacă viaţa. Eram foarte obosit, asta îmi amintesc, de parcă îmi consumasem energia în mod disproporţionat faţă de munca făcută. Şi când a venit Laurence să-şi ia tura în primire, n-am avut stare să mai rămân acolo. La urma urmei, nu aveam motive să-mi fac griji. A doua zi dimineaţă urma să-l duc pe Tehogo de-acolo.

— Eşti pregătit pentru mâine, Frank? m-a întrebat Laurence binedispus.

— Pentru ce? Oh, Laurence, nu pot să vin la clinică. Trebuie să-l mut pe Tehogo.

— Dar de ce mâine? Nu mai poate aştepta încă o zi?

— Nu. Îmi pare rău. Nu se poate.

— Da, fireşte. Fireşte. Nici o problemă. Oricum, nici nu credeam c-o să vii.

Replicile astea au fost cu adevărat spuse? Chiar am purtat acest dialog? Nu ştiu; poate că mi l-am inserat în memorie mai târziu. Pare nepotrivit ca, după atâtea cuvinte importante, aceste ultime vorbe să se piardă în banalitate.

Aşa că îmi amintesc, sau îmi imaginez, că ultima dată când l-am văzut, chipul lui Laurence avea o urmă de iritare. Se prefăcea că nu-i pasă, dar se simţea din nou rănit. Încă o dată îl dezamăgeam, aşa cum se şi aşteptase, într-un fel. L-am strigat să-mi iau la revedere, dar şi-a văzut de treabă scotocind în dulapul cu medicamente. Glasul meu rostindu-i numele a stârnit mici ecouri tremurătoare pe coridorul pustiu.

Iar dimineaţă, dispăruse deja. La fel şi soldatul, la fel şi Tehogo. Şi, ca să rezolve mica problemă a cătuşelor, luaseră şi patul.

18

Pusesem alarma să sune ca să mă trezesc devreme. Când am traversat terenul dintre clădiri, abia se iviseră zorii. În lumina palidă am văzut oameni intrând şi ieşind din corpul principal.

Doctoriţa Ngema m-a întâmpinat la uşă. Avea faţa împietrită; i-a luat ceva timp ca să poată formula cuvintele:

— Au dispărut. Dispărut.

— Cine? Ce vrei să spui?

Ştiam deja, deşi a trebuit să străbat coridorul până în salonul pustiu ca să înţeleg. Şi chiar şi atunci am rămas cu ochii ţintă la urma de pe podea puţin mai curată decât zona din jurul ei, de parcă ar fi conţinut un mesaj pe care aveam şanse să-l descifrez cu timpul.

În numai câteva minute am devenit şi eu unul dintre oamenii aceia fără ţel care veneau şi plecau, veneau şi

plecau. Mişcările erau lipsite de agitaţie şi de direcţie. Toată lumea era şocată. Părea de necrezut că trei oameni şi un pat de spital se evaporaseră în noapte. În linişte perfectă, fără nici o urmă. Ca şi cum o mână uriaşă coborâse de undeva şi-i culesese.

Cum se întâmplase? Câţi fuseseră, ce arme avuseseră? Intraseră pe poarta principală, ca nişte vizitatori, sau se căţăraseră peste gard, ca asasinii? Nu ştiam; şi n-aveam să aflu niciodată răspunsul la aceste întrebări, fiindcă totul se petrecuse într-o altă ţară, în timp ce eu dormeam.

Iar Laurence... de ce-l luaseră cu ei, ce făcuse el pentru ca dispariţia lui să fie necesară? Puteam bănui ceva în sensul ăsta, deşi de văzut nu văzusem: încercase să-i împiedice, se interpusese între Tehogo şi duşman. „Îmi pare rău, nu-l puteţi lua, este pacientul meu. Am datoria de a-l proteja.” Datorie, onoare, obligaţie – Laurence trăise pentru asemenea cuvinte, şi în cele din urmă murise pentru ele.

La fel de bine s-ar fi putut ca un alt medic să fi fost de gardă în noaptea aceea; aş fi putut fi eu. Şi atunci lucrurile ar fi putut decurge altfel. Eu nu trăiam pentru cuvinte ca „datorie”. Nu mulţi oameni trăiesc pentru ele. După cum s-a dovedit, soldatul nu fusese şi el luat. Fugise să-şi salveze viaţa când îi văzuse venind. Peste câteva ore avea să se întoarcă din veld, târându-şi după el ruşinea şi puşca. Şi patul avea să fie recuperat din iarbă, făcut bucăţi; doar un capăt al lui, cel de care fusese încătuşat Tehogo, nu a mai apărut niciodată.

Toate astea s-au petrecut însă mai târziu, în etapa logică a explicaţiilor şi a raţiunii. În dimineaţa aceea nu existase nici logică şi nici raţiune. Existase doar un coridor

lung şi pustiu, şi locul acela gol din salon, ca o gingie cu un dinte scos.

Doctoriţa Ngema era şi ea unul dintre trupurile care se mişcau fără ţintă. Puţin mai târziu s-a întors spre mine cu disperare vădită.

— E incredibil! Nu pot să cred! Frank, ce să facem?

— Nu ştiu, am răspuns apatic. Să raportăm.

— Am raportat. Am vorbit cu omul acela de la armată. A zis că o să facă tot ce-i stă în puteri...

— Atunci, altceva nu mai poţi face.

— A zis că ar trebui să scriu totul într-un raport. Toate datele. Va trebui să fac asta mai târziu. După clinică.

— Încă mai continui cu clinica?

— Dar ce putem face? Totul e aranjat!

La scurt timp după aceea au dispărut cei trei care mai rămăseseră, Santanderii şi doctoriţa Ngema. Plecaseră să-şi facă datoria la evenimentul în care se dădea curent electric pentru prima dată. Am spus, cred, că mă voi duce şi eu după ei cu maşina mea, dar nu m-am dus. Am rătăcit în sus şi-n jos pe coridor, apoi în sus şi-n jos pe coridorul de la etaj şi pe urmă afară, pe iarbă.

Mi se părea că el e încă undeva pe acolo, în apropiere, în viaţă. Laurence... cu idealurile lui şi cu simţul datoriei. Dar poate că nu era; poate că zăcea deja într-un şanţ ori într-un mormânt săpat în grabă, cu gâtul tăiat sau cu un glonţ în cap... Am încercat de atunci să-mi închipui ultimele lui clipe, punctul culminant al poveştii lui, dar în ziua aceea imaginile nu voiau să prindă formă. Să fii ucis şi azvârlit undeva ca un gunoi: aşa ceva li se întâmplă altora, unor oameni pe care nu-i cunoşti, nu lui Laurence. Nu, el era undeva pe-acolo, nu prea departe, cu speranţa şi înverşunarea încă vii. Aşteptând pe cineva care să-l ajute, fiindcă asta făceau oamenii: se ajutau unii pe alţii.

Şi aşa se face că, în sfârşit, s-a întâmplat: momentul meu, dacă nu de adevăr, măcar de acţiune. Prea târziu, toate legăturile fuseseră ratate. Dar viaţa mea conjura în sfârşit un moment de curaj real. Eu nu ştiam încă; aveam doar senzaţia unei forţe crescânde, pe care o simţeam totuşi undeva în afara mea, şi nici chiar atunci când am urcat în maşină şi am ieşit pe poartă, nici atunci nu aveam idee încotro mă duc.

De data asta am ieşit de pe şosea şi am luat-o, săltând şi hurducăind, pe drumul de pământ. În acel moment ştiam deja, fireşte, aşa cum poţi deduce intenţiile cuiva privindu-i acţiunile. Prilejul creştea în mine şi vedeam deja punctul de sosire: intrând în trombă pe poarta principală, cu roţile stârnind în jur un nor de praf, bravură şi dramatism. Dar jos, la baza micului povârniş, maşina a lovit o piatră, motorul s-a înecat şi n-a mai vrut să pornească. Elanul mi se disipa şi, înainte să se spulbere complet, am coborât şi am pornit pe pantă în sus, aproape alergând. Mă şi vedeam trecând printre toate chipurile uluite şi oprindu-mă în faţa celui care conta, căzând în genunchi înaintea lui.

„Am venit”, aveam să-i spun, „să mă ofer pe mine în locul lui. Nu în locul lui Tehogo – el e unul de-al vostru, luaţi-l. În locul celuilalt. El nu înseamnă nimic pentru voi, ştiu asta, dar pentru mine a devenit totul. Sau, cel puţin, tot ce nu sunt eu. Caracterul e una cu soarta, şi soarta mea e să nu fi făcut nimic cu viaţa care mi-a fost dată, doar să mă uit, să judec şi să găsesc totul insuficient, aşa că permiteţi-mi, în clipa mea de pe urmă, să mă transform. Vă implor, luaţi-mă pe mine în locul lui, dăruiţi-mi o moarte care să dea sens vieţii mele, faceţi cu mine ce vreţi, dar lăsaţi-l pe el să plece.”

Şi aş fi făcut-o. Aş fi spus toate astea. În momentul acela nu mi-era frică să mor.

Dar sigur că ei nu erau acolo; nu ştiu de ce am crezut că vor fi. Probabil că părăsiseră tabăra definitiv când a fost împuşcat Tehogo şi nu aveau motive să se mai întoarcă. Numai în mintea mea erau imobili, ca o ţintă către care îmi îndreptasem viaţa ca pe o săgeată. Însă dădusem greş iar. Din toată materia brută promiţătoare a vieţii mele, nu reuşisem nici măcar să încropesc o tragedie cum se cuvine.

Până la urmă, nu aveam cu cine să mă confrunt – doar cu personajul ridicol care eram eu însumi. Greoi, trecut bine de tinereţe, gâfâind cu răsuflarea tăiată. Stând adus de spate în centrul acestei arene părăsite, privit doar de pânza de cort putredă şi de sârma ghimpată ruginită.

Şi de el. Peste câteva minute a apărut, cu un aer calm şi vag plictisit, dinspre latura îndepărtată a taberei, unde abia acum i-am zărit partea de sus a jeepului.

Purta din nou uniforma. Dar azi avea o atitudine neprotocolară, mai mult civilă decât militară. Ţinea mâinile în buzunare şi fluiera printre dinţi.

— Bună dimineaţa, doctore! m-a salutat.

Nu părea surprins să mă vadă acolo. Doar puţin amuzat de transpiraţia mea.

— Ai nevoie de puţin antrenament, mi-a spus. Ca să te readucă în formă.

— Am venit…, am îngăimat. Am venit… să caut...

— Şi eu. Şefa dumitale, doctoriţa aceea, mi-a spus ce s-a întâmplat. Şi mi-am zis că e timpul să vin să-ţi verific povestea. Să văd dacă e ceva aici. Dar...

A schiţat un gest spre resturile din jur, spre bălăriile ofilite care acopereau pământul.

— Nu-i adevărat, am zis. Aţi mai fost aici şi înainte. De ce negaţi?

A zâmbit subţire; azi era în toane bune.

— Dar nu e nimeni aici. Doar noi. Şi locul ăsta e de *kak*.

— Şi acum ce-o să se întâmple?

— Nimic. Au plecat de aici. Nu cred c-o să-i mai revedem.

— Vreau să spun... ce-o să se întâmple cu el? Cu prietenul meu.

— La prietenul dumitale mă refeream.

Şi apoi n-a mai fost nimic de zis. Totul se sfârşise acolo, în cel mai improbabil loc dintre toate, într-o zi oarecare.

— Cum ai ajuns aici? m-a întrebat. Pot să te duc undeva?

— Maşina mea e acolo, jos. S-a împotmolit.

— Vin şi-ţi dau o mână de ajutor. Stai să-mi aduc jeepul.

S-a întors să plece, fluierând din nou, dar l-am strigat:

— Domnule comandant!

Nu ştiu de unde mi-a venit nevoia asta inutilă de a spune adevărul.

— Colonel, vrei să zici.

— Vă cunosc de mai înainte. Nu vă amintiţi?

A fost extraordinar modul în care i s-a schimbat expresia. A devenit dintr-odată alert. Ceva se contractase în nucleul acela dur, mic, închis şi impenetrabil. S-a uitat la mine ca de undeva de foarte departe.

— Unde a fost asta?

— La graniţă.

I-am spus numele avanpostului şi anul. I-am văzut parcă mintea oprindu-i-se asupra acelui moment şi apoi asupra figurii mele, încercând să le potrivească împreună.

— Lucram ca medic militar. Uneori apelaţi la căpitan ca să vă ajute. Dar într-o noapte căpitanul nu era acolo şi m-aţi chemat pe mine în locul lui.

— Şi m-ai ajutat?

— Da.

S-a uitat la mine încă puţin şi pe urmă şi-a pierdut interesul. Era de aşteptat. Nu exista nici un pericol pentru el; la urma urmei, eu eram doar un fir de praf.

— Scuze, a spus. Nu-mi amintesc.

— Dar am vorbit!

— Poate că da. Vorbeam cu multă lume acolo. Îmi pare rău.

Îmi răspunsese pe un ton repezit şi detaşat. Chestiunea nu-l mai interesa. Eu îmi făcusem mica spovedanie, însă el nu-mi putea da iertarea. Dintr-un impuls pe care nu mi l-am înţeles, am făcut doi paşi spre el şi i-am întins mâna. El mi-a strâns-o. Gestul era un nimic, o formalitate seacă; tranzacţia reală se petrecuse cu mult timp înainte.

19

Laurence nu se va mai întoarce niciodată. Ştiu asta acum. Dar în primele zile, cu toate că eram din nou singur în camera mea, nu aşa mă simţeam. Hainele lui erau încă împrăştiate în jur, atârnând pe spătarul scaunului şi pe suportul din baie; ţigara lui pe jumătate fumată zăcea pe

pervaz, pe lângă scrumul scuturat; toate acestea sugerau că ieşise doar puţin, avea o treabă undeva, şi avea să se întoarcă îndată.

Într-o zi, după o săptămână, dintr-un impuls, i-am făcut ordine în lucruri. Am strâns micul altar pe care-l construise pe pervaz, cu pietre şi cu fotografii. I-am împăturit hainele şi i le-am pus în valiză, cea pe care o avea când a venit, iar valiza am împins-o sub pat. Am şters şi am curăţat toate urmele şi petele, spuma de ras de pe oglindă, mucurile de ţigară. I-am luat periuţa de dinţi din suportul din baie şi, după ce m-am gândit puţin, am aruncat-o.

După asta m-am simţit puţin mai bine. Eram din nou aproape singur. Şi apoi, peste vreo două săptămâni, când am avut brusca inspiraţie să mut mobila în cameră aşa cum fusese înainte să vină el, totul era aproape ca şi când nici n-ar fi fost vreodată acolo.

Dar fusese. Ştiam asta. Aveam patul celălalt, gol, care să mă acuze.

Printre puţinele lui hârtii am găsit o scrisoare de la Zanele, pe spatele căreia era trecută adresa expeditorului, în Lesotho. Nu eram sigur că e bine să-i scriu, dar am făcut-o. Poate că n-o informase nimeni. A fost o treabă dificilă. Pornisem cu gândul să-i expun sec faptele, însă faptele în sine mi se opuneau. Am scris că era mort şi m-am oprit, uitându-mă la cuvântul acela. *Mort*. Părea să aibă o semnificaţie care nu era aplicabilă în cazul lui. Nu exista cadavrul, nu exista arma, şi nici o succesiune clară de evenimente. Până la urmă, am scris doar că dispăruse în circumstanţe bizare şi extreme şi că aveam să-i explic dacă lua legătura cu mine.

Nu m-a contactat. Poate că nu a primit scrisoarea – e posibil să se fi întors deja în America – sau poate că nu a

vrut să ştie mai multe. Habar n-aveam ce mai puteam face, şi adevărul e că mă simţeam uşurat în ignoranţa mea.

Am căutat prin scrisori o adresă de la el de acasă, dar n-am găsit. Plicurile trimise de sora lui – care îi era de fapt mamă – nu aveau trecută adresa expeditorului. Am întrebat-o pe doctoriţa Ngema dacă era ceva în dosarul lui, iar ea mi-a spus că se ocupase deja de problemă. Din nou, m-am simţit uşurat.

Apoi, într-o zi, a venit mama lui. Asta se întâmpla la o lună sau două după incident. Era o femeie înaltă şi slabă, într-un costum negru cu pantaloni, care fuma ţigară de la ţigară, cu un portţigaret lung. N-am putut s-o asociez deloc cu Laurence. Avea ceva din faţa lată pe care mi-o aminteam, dar atitudinea şi gesturile ei dezlânate mi s-au părut străine. Şi-a petrecut ore bune preumblându-se prin curtea spitalului, studiind buruienile din colţuri, uitându-se peste zid. Lăsa impresia unei persoane care caută cu o meticulozitate placidă, în cele mai greşite locuri, un obiect pe care l-a pierdut.

În cele din urmă a venit în camera mea. Doctoriţa Ngema, care nu voia să aibă nimic de-a face cu vreo emoţie dificilă, m-a rugat să vorbesc eu cu ea.

— E sora lui Laurence, mi-a spus în grabă. Vrea să discute puţin cu tine.

Pe mine nu mă deranja; eram chiar curios, într-un mod amar. Dar când ne-am văzut unul în faţa celuilalt, ea pe patul lui şi eu pe al meu, aşa cum vorbeam de obicei cu Laurence, dintr-odată nu am avut ce ne spune. În locul unei scene stânjenitoare, mi se părea că fuseserăm reuniţi de un gol.

Am scos valiza lui şi micul teanc de fotografii şi i le-am dat. Ea le-a frunzărit apatică.

— Am şi cheile de la maşina lui, am spus. Sigur veţi dori s-o luaţi.

— Oh, nu, nu. Nu acum. Am venit cu maşina mea.

— Dar stă degeaba aici. O mai pornesc eu din când în când.

— Ăsta-i un lucru bun. O să vin s-o iau în curând, a răspuns şi s-a uitat în jur, ochii ei întunecaţi părând şi mai negri în găvanele palide. Deci aici... aici a...

— Da?

— Asta era camera lui?

— Da. A stat aici, cu mine.

S-a uitat apoi în ochii mei. Era o femeie firavă, părea aproape încropită laolaltă, şi doar vocea ei asprită de fumat lăsa de înţeles câte ceva despre greutăţile îndurate. Vocea şi ceva din privirea ei.

— Ai fost prietenul lui.

— Poftim?

— Mi-a spus. Te pomenea deseori în scrisorile lui.

— Serios? Mă simt mişcat. Dar nu ştiu dacă i-am fost un prieten bun.

— Oh, ai fost. Nu te desconsidera. Mi-am dat seama din felul în care vorbea despre tine... Zicea că ai grijă de el.

— Chiar aşa? Da, cred că am fost prietenul lui.

— Îţi mulţumesc pentru că ai fost bun cu... cu fratele meu mai mic.

Întreaga şaradă era absurdă şi devenise de două ori absurdă acum. Nu m-am mai putut stăpâni.

— Ştiu că sunteţi mama lui, am spus. N-are rost să vă prefaceţi.

N-a tresărit – a încuviinţat calm, pufăind din ţigară.

— Ţi-a spus, bănuiesc.

— Păi... da.

— Asta arată câtă încredere avea în tine. Altfel nu ţi-ar fi spus-o niciodată.

N-am ştiut ce să răspund. Voiam să plece, dar părea că a prins rădăcini acolo, în cameră. Tăcerea s-a prelungit în timp ce ea continua să pufăie. Apoi, brusc, a zis:

— Nu înţeleg cum s-a întâmplat aşa ceva.

Am simţit un freamăt în mine, ca şi cum întreaga prefăcătorie se destrăma în sfârşit.

— A fost o înlănţuire de evenimente foarte complicată.

— Deci tu înţelegi.

— Nu, eu... De fapt nu înţeleg.

— Dar Laurence a dispărut.

— Da.

— Nu e mort. E dispărut. Nu e deloc acelaşi lucru.

— Nu sunt sigur că înţeleg.

Era la fel de imperturbabilă; am privit-o în timp ce a aruncat ţigara fumată pe fereastră şi şi-a potrivit alta în portţigaret.

— Adică, a continuat, e posibil să se întoarcă.

Vorbise pe un ton plat şi am crezut că făcuse o afirmaţie, dar privirea îi era aţintită asupra mea şi mi-am dat seama că fusese de fapt o întrebare. M-am gândit o clipă şi am răspuns:

— Nu. Nu cred.

În clipa aceea a început să plângă. Trupul ei longilin, impasibil, pradă unor emoţii dezlănţuite, forma o imagine uluitoare. Şi-a acoperit faţa cu palmele şi a început să hohotească. M-am aşezat lângă ea şi i-am cuprins umerii cu braţul. Ceva în sufletul meu se rupea şi mi-a părut rău că ajunseserăm până la urmă în acest moment de simţiri autentice.

Laurence nu mai era. Dispăruse. Şi, dintr-un punct de vedere, ea avea dreptate: dispariţia nu-i acelaşi lucru cu moartea.

Şi alţii au plecat după aceea. Au dispărut, dar nu ca Laurence: s-au retras în labirinturile propriilor vieţi. Câteva luni mai târziu, soldaţii au fost trimişi altundeva, iar colonelul Moller i-a însoţit. Într-o seară erau strânşi în jurul mesei de biliard, bând şi fudulindu-se, iar în seara următoare totul era învăluit în linişte.

Claudia Santander s-a întors în Cuba. Ceea ce se petrecuse cu Laurence fusese, într-un fel, ultima picătură în paharul căsniciei lor. Nu se mai auzeau certuri prin perete, dar tăcerea care le înlocuise era grea şi lipsită de nuanţe. Devenise evident că cei doi soţi nu-şi mai vorbeau şi, la una dintre şedinţele de luni, am fost anunţaţi că ea urma să plece peste o săptămână. Deci ruptura se produsese în sfârşit. În camerele de pe culoar am rămas doar noi doi, eu şi Jorge, iar orele de gardă au ajuns să fie foarte lungi.

Doctoriţa Ngema a plecat şi ea aproape în acelaşi timp, înapoi la oraş şi la postul din departament pe care şi-l dorise. Ar fi trebuit să fie o plecare bună, şi pentru ea, şi pentru mine. Şi sigur că a fost. Dar am avut o ultimă discuţie pe care nu pot s-o uit şi care s-a iscat parcă de nicăieri.

Eram în cabinetul ei, într-una dintre ultimele după-amiezi înainte să plece. Îmi arăta ce presupune postul – rapoarte, verificări şi hârtii de completat. La un moment dat, mi-a spus cum să solicit fonduri pentru a înlocui personalul pe care-l pierduserăm. Era o situaţie de criză pentru spital, evident, şi trebuia rezolvată urgent. Dar subiectul ne-a readus în minte amândurora emoţii

personale, şi, în toiul unei explicaţii lungi şi seci, doctoriţa Ngema s-a întrerupt brusc. Apoi a oftat:

— Bietul Tehogo!

— Poftim?

— E cumplit ce i s-a întâmplat. Cumplit.

Aş fi putut să tac; aş fi putut să las lucrurile aşa. Dar ceva s-a răsucit în mine. Şi când a dat să revină la hârtiile ei, am zis:

— Dar Laurence?

Ea a clipit surprinsă.

— Da. Şi Laurence.

— Tehogo trăieşte încă. Laurence nu cred că mai trăieşte.

A pus hârtiile pe masă cu gesturi lente şi s-a uitat la mine. Aerul dintre noi a devenit vâscos.

— Nu ştiu la ce te referi, a spus.

— La faptul că Tehogo e unul de-al lor. Au venit să-l ia ca să nu vorbească. Dar nu i-ar face rău.

— Ei. Cine sunt „ei”?

— Ai lui.

— Tehogo n-avea pe nimeni „al lui”. Era singur. Dacă vrei să ştii, eu cred că soldaţii l-au luat. Fiindcă a văzut ceva ce ei nu voiau să fie văzut.

Am ţâţâit a neîncredere.

— Tehogo n-a fost o victimă. De ce vrei neapărat să crezi că a fost?

A zâmbit, însă fără urmă de amuzament.

— Niciodată nu ţi-a plăcut de el, a spus rostind cuvintele rar. De multă vreme îi porţi pică.

— Nu-i adevărat!

— Îmi pare rău, Frank, dar eu cred că e. Ai vrut mereu să plece. Ai vrut să dispară. Nu puteai să-i faci faţă. Ei bine, acum a dispărut.

— Ba nu. E pe-aici pe undeva.

— Eşti foarte sigur în toate privinţele.

— Ştiu bine cine era Tehogo! Era un hoţ, am văzut ce-a făcut. Iar dumneata m-ai dezamăgit fiindcă l-ai protejat.

Întregul dialog se desfăşurase pe un ton foarte rece şi politicos, de parcă am fi discutat despre o chestiune abstractă. De multe ori în ultima vreme se întâmplase să ne răstim unul la celălalt. Acum însă era altfel.

— Tânărul acela, a replicat ea, tânărul acela a avut o viaţă foarte grea. O viaţă foarte dificilă. Mult mai dificilă decât a ta. N-a avut nici una dintre şansele tale, nici unul dintre avantajele tale. Asta nu contează pentru tine?

— Nu în acest caz. Nu.

— Nu. Văd că nu, a spus privind spre mine, dar şi dincolo de mine, la ceva mai îndepărtat. Văd că nu ai idee ce înseamnă să fii o persoană de culoare în ţara asta. Doar viaţa ta e reală în ce te priveşte.

— Asta-i valabil pentru toată lumea. Nu poţi trăi decât o singură viaţă.

— Oamenii de culoare trăiesc mai multe vieţi.

— Ce tâmpenie!

— Da. Pentru tine e o tâmpenie. Pentru mine e real. Dar nu are nici un rost să vorbim despre asta.

S-a aplecat iarăşi deasupra hârtiilor şi discuţia a pierit din vedere într-un ungher obscur, ca un cuţit mic şi ascuţit. Care ne tăiase pe amândoi. N-am mai deschis niciodată subiectul, şi în ultimele întrevederi ne-am purtat cu o amabilitate precaută.

Maria dispăruse şi ea, dar a reapărut. Renunţasem de mult timp să mai cred că o voi revedea. Până într-o zi, când un tânăr negru, care mi-era vag cunoscut, a venit la cabinet. Putea să mă ducă la ceea ce căutam, mi-a spus.

Am avut nevoie de puţin timp ca să înţeleg la ce se referă. Şi apoi mi-am amintit unde-l mai văzusem: în satul din spatele şandramalei, în ziua în care mă dusesem s-o caut. El era cel care îmi fusese translator când oferisem bani în schimbul oricărui ajutor.

Nu m-am putut duce atunci cu el. Eram de gardă. Şi au trecut câteva zile înainte să pot pleca. L-am căutat şi am pornit amândoi cu maşina mea, el şezând alături şi arătându-mi drumul cu o încredere sfielnică, încântat în sinea lui. Am mers mult, pe poteci lăturalnice – pe reţeaua de drumuri neasfaltate care se ramifica din cel principal. Peisajul era sălbatic, un desiş încâlcit care lăsa când şi când loc unuia dintre satele acelea fără nume care erau doar nişte punctişoare pe harta lui Laurence.

Iar ea era într-unul dintre punctişoare, undeva aproape de linia dealurilor albăstrii de la orizont. Maşina a înaintat cu greu pe ultima bucată de drum, pe o potecă teribilă, care părea să fi fost tăiată prin vegetaţie cu o lamă boantă abia cu o zi în urmă. Sus, pe culmea dealului, se răzleţea o mână de colibe şi de păşuni. Nimic care să deosebească satul de toate celelalte pe care le zăriserăm pe drum, însă tânărul încântat mi-a spus:

— Aici.

— Aici?

Mi-a arătat încotro s-o iau. Una dintre ultimele colibe de la marginea satului, cu un zid de copaci în spate. Şi în faţa ei, maşina albă.

O văzusem mereu în trecere, de la distanţă. Dar când am păşit acum pe lângă ea, am văzut că nu avea nici o legătură cu cea a Brigadierului. Era un Datsun vechi, cu capota şi acoperişul ruginite complet. O portieră atârna desprinsă, iar parbrizul era crăpat. Maşina unui om sărac.

Prin urmare, puzzle-ul, imaginea pe care nu reuşeam s-o întregesc, încă nu era complet. Sau piesele nu se potriveau între ele aşa cum crezusem.

Şi acelaşi lucru putea fi spus despre Maria. Presupusesem că ştia că vin, că tânărul – ghidul meu – îi spusese că o caut. Dar în clipa în care am văzut-o am înţeles că, pentru ea, picasem parcă din cer.

Eram după colibă, pe pârloaga dincolo de care se întindeau copacii. Când bătuserăm la uşă, un glas bărbătesc strigase din spate, aşa că ne duseserăm acolo. Ea stătea jos, dar a sărit în picioare şi şi-a dus palma la gură. Cu ochii la mine.

Era şi el acolo. Atunci l-am văzut pentru prima dată. Bărbatul. Cam de vârsta mea, îndesat, cu faţa rotundă, cu o şapcă în carouri aşezată pe-o parte. Nu părea genul care să-şi afişeze emoţiile, dar i-am sesizat uluirea, ca o vibraţie transmisă prin pământ.

Stăteam toţi în picioare, uitându-ne unii la alţii. Trei dintre noi încremeniţi într-un fel de consternare, iar al patrulea încă zâmbind.

— Maria! am spus.

Dar nici măcar nu era numele ei, nu era numele ei adevărat. Ferindu-şi iute privirea de mine, s-a întors spre soţul ei şi a început să-i vorbească. Repede, pe un ton ascuţit. Nu înţelegeam nimic. Apoi a tăcut, s-a răsucit pe călcâie şi a fugit în casă fără să se mai uite înapoi.

Nu ştiu la ce mă aşteptasem – că vom sta alături, bucuroşi de regăsire, vorbind despre vremurile trecute. Că bărbatul nu va fi acolo, aşa cum fusese absent în mod convenabil cât timp durase relaţia noastră. Sau că vom fi readuşi ca prin miracol pe bucata aceea de ţărână din şandrama, în noaptea de afară.

Nu aşa avea să fie însă. Povestea era una fără epilog, poate chiar şi fără subiect. Mă găseam acolo doar ca să aflu din nou cât de multe nu ştiam şi n-aveam să înţeleg niciodată.

Bărbatul era în culmea furiei. A venit lângă mine şi a început să-mi vorbească pe un ton scăzut, plat şi insistent. Îşi legăna pumnii de-o parte şi de alta a corpului, dar cred că nu avea de gând să-i folosească. Nu încă. Era deocamdată prea surprins, prea nesigur pe el însuşi.

— Nu ştiu ce tot spune.

— Întreabă ce cauţi aici, mi-a tradus tânărul.

— Voiam să vorbesc cu Maria.

— Zice: Dar ce treabă ai tu cu soţia lui?

— Spune-i că nici o treabă. Nimic rău. Suntem prieteni de mai înainte, de când avea magazinul. Voiam să văd dacă e bine.

— El zice da, e bine. Zice că mai bine pleci acum.

— N-am venit să fac necazuri. Spune-i asta.

În realitate, sosirea mea provocase deja necazuri; pluteau în jurul meu aidoma prafului fin ridicat de vânt. Era mai bine să plec fără să ştiu ce se va întâmpla în urma mea, şi aşa am şi făcut, un minut sau două mai târziu. Tot drumul lung până acasă, după o vizită de numai două-trei minute.

— Măcar trăieşte, mi-am spus cu glas tare în timp ce goneam pe un drumeag oarecare. Cel puţin am aflat asta.

— Da, a confirmat vesel tânărul meu însoţitor. Trăieşte.

Nu era puţin lucru. Orice altceva avea să-mi rămână necunoscut. Maria se aflase în miezul vieţii mele, ca un simbol criptic, însă eu eram pentru ea doar un detaliu de fundal, o sursă de mister şi tulburare. N-aveam s-o mai revăd vreodată, dar era în viaţă.

Când am ajuns în satul lui, tânărul a zăbovit lângă maşină, în expectativă. Eu eram însă atât de preocupat, încât abia după un minut am înţeles. Şi mi-am scos portofelul.

Plecasem la drum cu ideea de a-i da Mariei nişte bani, aşa că aveam un teanc de bancnote gata pregătit. După o scurtă ezitare, am scos câteva şi i-am dat lui tot restul. Era o sumă mare, mai mare decât dădusem vreodată până atunci. Nu ştiu ce fusese în mintea mea: să o răscumpăr, sau să dau un sens dispariţiei mele finale.

El m-a privit o clipă nevenindu-i să creadă, apoi a pus banii rapid în buzunar. Zâmbetul îi era radios.

Cu puţin înainte să fie răpus de cancer, tata m-a anunţat că vrea să mă viziteze. Cred că ăsta era felul lui de a-şi arăta acordul. Când îi spusesem că în sfârşit devenisem directorul spitalului, exclamase: „Oh, slavă Domnului!” Îşi imagina un scenariu diferit de cel real. Nu l-am corectat, şi am primit cu uşurare vestea că era prea slăbit ca să mai poată face călătoria. S-a stins crezând că reuşisem în fine, că ajunsesem şi eu undeva. Şi, pe hârtie, cred că ajunsesem.

Lucrurile sunt diferite acum, în diverse feluri vizibile. În primul rând, lucrez în biroul doctoriţei Ngema. În locul ţintei de darts şi al orelor de plictiseală, am o masă de lucru plină cu hârtii de completat. Nu mă mai simt totuşi ca un medic; am devenit administrator.

Spitalul are probleme şi e treaba mea să-l salvez. Discuţii telefonice şi scrisori circulă dintr-o parte în alta. Departamentul vrea să ne închidă, şi îmi petrec ore lungi explicând de ce asta ar fi o idee proastă. Facem o muncă esenţială pentru comunităţile rurale sărace, le spun. În mod ironic, ca să-mi susţin părerile, am fost nevoit să

folosesc exemplul celor două clinici pe care le deschisese Laurence.

Acum nu mai operăm clinici de teren. De fapt, nu prea mai facem nimic. Au mai rămas doar doi medici, tot atâţia câţi membri are personalul de la bucătărie – câte un bucătar pentru fiecare dintre noi. Şi nu ştiu cât timp va mai sta Jorge aici.

Prin urmare, a trebuit să ne restrângem pe toate fronturile. Am devenit în fapt o clinică de zi, deschisă timp de câteva ore în fiecare dimineaţă. În cea mai mare parte, distribuim sfaturi şi medicamente. Toate cazurile grave, ca şi cele nu foarte grave, dar care ar presupune internare peste noapte, sunt trimise altundeva.

În consecinţă, situaţia e sumbră, iar perspectivele nu sunt deloc bune. Şi totuşi, deşi nu pot să explic în mod logic, eu sunt mulţumit. Poate că în realitate e doar falsa pace interioară a resemnării. Dar, într-un fel, mi se pare că am reuşit.

Motivul ar putea fi acela că, după şapte ani de aşteptare, m-am mutat cu douăzeci de metri mai încolo, în camera doctoriţei Ngema. Un eveniment mărunt, care înseamnă însă mult pentru mine. O cameră nouă, goală şi curată: un loc bun pentru un început nou. Mi-am aşezat lucrurile în ea şi am cumpărat câteva haine şi câteva tablouri pe care să le agăţ pe pereţi – orice lucru prin care să-mi pot impregna prezenţa în golul din jur. Iar acum viaţa mea a prins din nou rădăcini. Ştiu că nu voi rămâne blocat aici pentru totdeauna; vor urma alţi oameni, alte locuri.

O perspectivă cu totul nouă, ca urmare a unei schimbări neînsemnate. Iar asta mă face să mă întreb: oare lucrurile s-ar fi petrecut altfel dacă nu aş fi fost nevoit să împart camera cu altcineva?

Mulţumiri

Sunt recunoscător Consiliului Naţional al Artelor din Africa de Sud pentru că mi-a oferit o rezidenţă de creaţie la Universitatea din Cape Town în cea de-a doua jumătate a anului 1998.

Mulţumirile mele se îndreaptă de asemenea către: agentul meu, Tony Peake, pentru opiniile sincere şi sprijinul necondiţionat; Lyn Denny, pentru că m-a ajutat cu unele informaţii disparate; Alison Lowry şi Clara Farmer, pentru aportul lor editorial; Riyaz Ahmad Mir, pentru că mi-a ţinut companie.